

วารสาร บัณฑิตวิจัย

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

Vol. 15 No. 2 (July - December 2024)

JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
GRADUATE SCHOOL CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

CMRU

ISSN 2229-2756 (Print) ISSN 2651-1401 (Online)

วารสารบัณฑิตวิจัย

วารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2567)

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ด้านการศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ที่ปรึกษา

- รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี มณีโกศล รักษาการแทนอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติเดชานรงค์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ประเทศไทย

บรรณาธิการ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธิดา สุภาพานู มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี รัชชีชัชวาล มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

- ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
- ศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อุทโยธา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
(ข้าราชการเกษียณ)
- รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทประเสริฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
- รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา สุวรรณศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ประเทศไทย
- รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย
- รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ เนียมทรัพย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย
- รองศาสตราจารย์ ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ ลีทองอิน มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี ประเทศไทย
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งทิพา แยมรุ่ง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ พรพิสุทธิมาศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร

- อาจารย์ ดร.ศรัณย์ จินะเจริญ
- อาจารย์ ดร.ภัททนาวรรณ ฉันทรัตนโยธิน
- อาจารย์ ดร.ศศิธร อินตุ่น
- อาจารย์ ดร.ภูเบศ พวงแก้ว
- นางวิไลพัทธ์ จรุงโธสง
- นางกษมาศ ยาสุมุทร์
- นายณัฐวัฒน์ โรจนวุฒิธรรม
- นางสาวกมลรัตน์ เชื้อเสือน้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

วารสารบัณฑิตวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ผ่านการพิจารณาและรับรองคุณภาพวารสารให้อยู่ในฐาน TCI (Thai-Journal Citation Index Centre) กลุ่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ส่งมายังกองบรรณาธิการ บรรณาธิการจะตรวจสอบรูปแบบและเนื้อหาในเบื้องต้น และจะได้รับการตรวจสอบ โดยคณะกรรมการกลั่นกรอง (Peer Reviewer) จากหลากหลายสถาบัน จำนวน 3 คน เพื่อประเมินให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ต่อไป

เนื้อหาของแต่ละบทความเป็นทัศนะของผู้นิพนธ์
ซึ่งกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

วารสารบัณฑิตวิจัย

ข้อมูลวารสาร

ชื่อวารสาร

(ภาษาไทย) วารสารบัณฑิตวิจัย

(ภาษาอังกฤษ) Journal of Graduate Research

ISSN 2229-2756 (Print)

ISSN 2651-1401 (Online)

หน่วยงานเจ้าของวารสาร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธิดา สุภาพาน

สถานที่ติดต่อ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

202 ถ.ช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์ +669-7970-4563

E-mail : banditvijai@gmail.com

เว็บไซต์ของวารสาร

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>

วัตถุประสงค์ (Aims)

เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ด้านการศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขอบเขต (Scope)

วารสารบัณฑิตวิจัยพิจารณาบทความในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาการจัดการเรียนรู้ การศึกษา ปฐมวัย การประถมศึกษา หลักสูตรและการสอน วิทยาศาสตร์ศึกษา จิตวิทยาการศึกษา สังคมศึกษา การวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา พลศึกษาและสุขศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา การศึกษาพิเศษ และสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา

นโยบาย (Policies)

วารสารบัณฑิตวิจัย กำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่จะได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Reviewer) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบชื่อผู้ส่งบทความและผู้ส่งบทความไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blind Peer Review)

บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน ผู้ส่งบทความต้องปฏิบัติตามจริยธรรมการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิจัย และต้องจัดทำบทความตามรูปแบบที่วารสารกำหนด ภาษาที่ใช้เขียนบทความเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยเนื้อหาหรือข้อคิดเห็นในบทความเป็นความคิดเห็นของผู้ส่งบทความเท่านั้น กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย ระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย ใช้เวลาประมาณ 60 วัน (ขึ้นอยู่กับความถี่ของการแก้ไขของผู้ส่งบทความ) นับจากวันที่บทความได้แก้ไขตามคำแนะนำของกองบรรณาธิการ ก่อนที่จะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ถ้ามีส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจะแจ้งให้ผู้ส่งบทความทราบ เมื่อผู้ส่งบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากกองบรรณาธิการแล้วบทความ

จะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตวิจัย บทความอาจถูกดัดแปลง แก้ไขคำ สำนวน และรูปแบบการนำเสนอตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร ภายหลังจากการพิจารณาบทความเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งหนังสือตอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่ให้แก่ผู้นิพนธ์บทความ

ทั้งนี้บทความที่ผู้ทรงคุณวุฒิมากกว่าหนึ่งท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สมควรตีพิมพ์เผยแพร่ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์บทความทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนและผู้นิพนธ์บทความจะไม่ได้รับเงินคืน ไม่ว่ากรณีใด ๆ ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นสิ้นสุด กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ดำเนินการตามขั้นตอนให้แก่ผู้ที่ชำระค่าลงบทความแล้วเท่านั้น หากผู้นิพนธ์บทความมีความจำเป็นเร่งด่วนโปรดส่งตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่นแทน โดยกองบรรณาธิการจะไม่รับบทความหากผู้นิพนธ์บทความไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด

กำหนดออกรวสาร

วารสารบัณฑิตวิจัยมีกำหนดออกราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

วิธีการส่งบทความ

ส่งต้นฉบับบทความในรูปแบบไฟล์เวิร์ด (Microsoft Word) ผ่านระบบจัดการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (ThaiJo) ที่ Website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai> พร้อมทั้งส่งแบบนําส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ หนังสือรับรองก่อนการตีพิมพ์ตามที่วารสารกำหนด หนังสือรับรองการวิจัยในมนุษย์ และหลักฐานการโอนค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ทางอีเมลล์ banditvijai@gmail.com

หมายเหตุ นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ จะต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ ลงนามรับรองในแบบฟอร์มนําส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

ค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ

3,500 บาท / เรื่อง

โดยชำระค่าธรรมเนียมหลังจากบทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการวารสารก่อนส่งผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

วิธีการชำระค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ

ชำระผ่านธนาคาร ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (กองทุนบัณฑิตวิทยาลัย) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เลขที่บัญชี 821-289065-5 ประเภทบัญชี ออมทรัพย์

Journal of Graduate Research

Vol. 15 No. 2 July – December 2024

Objective

Journal of Graduate Research publishes educational research and academic articles that are beneficial to educational management, pedagogical development, and learning development of learners.

Publisher

Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University

Consultants

• Associate Professor Dr. Chatree Maneekosol	Acting President of Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
• Assistant Professor Dr. Kittisak Chotikadachanarong	Dean of Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Editor in Chief

• Assistant Professor Dr. Nattida Supahan	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Assistant Editor

• Assistant Professor Dr. Dusadee Rangseechatchawan	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Editorial Board

• Emeritus Professor Dr. Manat Suwan	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
• Professor Dr. Somkate Uttayotha	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand (Retired)
• Associate Professor Dr. Choocheep Puthaprasert	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
• Associate Professor Dr. Nitaya Suwanasei	Uttaradit Rajabhat University, Thailand
• Associate Professor Dr. Wareerat Kaewurai	Naresuan University, Thailand
• Associate Professor Dr. Piyapong Niamsup	Chiang Mai University, Thailand
• Associate Professor Dr. Poonpong Suksawang	Burapha University, Thailand
• Assistant Professor Dr. Pornthep Leethong-in	Bangkokthonburi University, Thailand
• Assistant Professor Dr. Rungtiwa Yamrung	Srinakharinwirot University, Thailand
• Assistant Professor Dr. Somkiat Phornphisutthimas	Srinakharinwirot University, Thailand

Editorial Manager

• Dr. Saran Cheenacharoen	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
• Dr. Phatthanawan Chanrattanayothin	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
• Dr. Sasithorn Intoon	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
• Dr. Phubet Pongkaew	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
• Mrs. Wilaipug Jringthaisong	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
• Mrs. Kachamat Yasamout	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
• Mr. Natthawat Rojchanawutthitum	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
• Ms. Kamonrat Chuesuanoi	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Journal of Graduate Research has been accredited and categorized under Tier 1 in the field of Humanities and Social Sciences of Thai-Journal Citation Index Center (TCI).

Submitted manuscripts are preliminarily examined for their formats and contents by the board of editors and subsequently reviewed by 3 peer reviewers from various institutions for further assessments according to the criteria.

**Contents of the article are solely opinions of the author(s)
and the board of editors does not necessarily have to agree with them.**

Journal Information

Name	(In Thai)	วารสารบัณฑิตวิจัย
	(In English)	Journal of Graduate Research
	ISSN 2229-2756 (Print)	
	ISSN 2651-1401 (Online)	
Affiliation	Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University	
Editor-in-chief	Assistant Professor Nattida Supahan, Ph.D.	
Contact	Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University	
	202 Chang Puak Rd., Chang Puak, Muang,	
	Chiang Mai, 50300	
	Tel. +669-7970-4563	
Website	Email: banditvijai@gmail.com	
	https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai	

Objective

Journal of Graduate Research publishes educational research and academic articles that are beneficial to educational management, pedagogical development, and learning development of learners.

Scope

Journal of Graduate Research publishes articles in the fields of educational administration, learning management, early childhood education, primary education, curriculum and instruction, educational sciences, educational psychology, social studies, educational assessment and research, physical education and health education, educational innovation and technology, special education, and other related educational fields.

Policies

Journal of Graduate Research is published biannually: January–June for the first issue and July–December for the second issue. Each article is double-blind peer reviewed by three reviewers in the same or related fields

The submitted article must not be published previously or in the process of reviewing for publication in other journals, reports, or any printed materials. The author is required to strictly follow the publication ethical guidelines of the journal and to prepare his/her manuscript according to the format established by the journal. The article can be written in either Thai or English, and the contents or opinions in the article are solely of the author, and the board of editors does not necessarily have to agree with them. The duration for considering publication of an article is approximately 60 days (depending on how speedy the author revises his/her work) from the date that the author receives revising recommendations from the board before submitting the article to the reviewers. Further revising recommendations from the reviewers will be notified to the author. After improving the article and going through the process of examination for its accuracy by the board of editors, the article will be published in the journal. The article may be altered or corrected in its styles and presentation format deemed appropriate by the board. The author will be notified by a letter of acceptance when his/her article has been accepted for publication. The author whose article

is deemed unsuitable for publication by the reviewers will also be notified accordingly; however, the manuscript and the publication fees will not be returned in any case. The decision of the board of editors is regarded as final.

The board of editors maintains the right to proceed with the entire processes exclusively for those who have paid the publication fees. The board declines to accept any article whose author does not comply with the regulations of the journal.

Publication Frequency

Journal of Graduate Research is issued biannually (2 issues/year).

No. 1 (January–June)

No. 2 (July–December)

Manuscript Submission

The manuscript must be in the Microsoft Word file and submitted electronically through the ThaiJo website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai> The submission form, the approval form Certificate of Human Research Approval from the Ethics Committee, and the payment slip are submitted via the journal email at banditvijai@gmail.com

Remarks: Graduate students submitting their articles as a part of their theses or independent studies are required to attach an approval form from their thesis supervisors allowing the article to be published.

Publication Fees

3,500 baht/article.

The payment is made after the article has been preliminarily reviewed by the journal. After that, the article will be reviewed by the experts.

Payment Method

Payment must be paid through Siam Commercial Bank, Chiang Mai Rajabhat University Branch, Account No. 821–289065–5, Account Name: Chiang Mai Rajabhat University (Graduate Studies Fund)

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตวิจัย โดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นเวทีทางวิชาการที่มีความสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าด้านการศึกษา ผ่านการวิจัยที่มีคุณภาพและทันสมัย วารสารนี้มุ่งเน้นการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะและความรู้ในหลากหลายด้านของการศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในวงการการศึกษา

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มั่นใจในความถูกต้องตามหลักวิชาการ กองบรรณาธิการขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการส่งมอบผลงานวิจัยอันทรงคุณค่ามาร่วมจัดพิมพ์และเผยแพร่ในวารสารนี้อย่างต่อเนื่อง

เราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความทุกชิ้นที่ได้รับการเผยแพร่จะสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนางานด้านการการศึกษา และส่งเสริมการพัฒนางานวิชาการของผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและความร่วมมือเสมอมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธิดา สุภาพยา
บรรณาธิการ

Introduction to the Editorial

The Journal of Graduate Research, published by the Graduate School of Chiang Mai Rajabhat University, is a premier academic platform for advancing education through quality and contemporary research. This journal aims to disseminate valuable knowledge that fosters the development of skills and expertise in various educational fields. We are committed to promoting impactful research that drives innovation and practical applications in education.

Articles published in this journal undergo a rigorous peer review by three distinguished experts in the relevant academic disciplines. This ensures the academic integrity and precision of every published work. The Editorial Board extends its heartfelt gratitude to all authors who have contributed their invaluable research to this journal. Your dedication and support in sharing high-quality research have significantly enriched our publication.

We hope that all the articles published herein inspire continuous improvement in educational practices and contribute to the academic development of all stakeholders. We remain steadfast in our mission to facilitate meaningful scholarly dialogue and support the dissemination of innovative ideas for advancing education.

Thank you for your unwavering support and collaboration.

Assistant Professor Nattida Supahan, Ph.D.

Journal Editor

สารบัญ

บทความวิจัย

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงราย 1-20

สุดาพร ปัญญาพฤษ, ประมินทร์ อริเดช, สุภาพร เติวียะ และ ทศนพล ชื่นจิตต์

แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด 21-40

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

วัลย์พร โกศัย, ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์ และ ภูเบศ พวงแก้ว

การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 41-58

เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนเกาะยาววิทยา และโรงเรียนอ่าวกะพ้อ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

สมเกียรติ สัจจารักษ์

การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 59-76

ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก

ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน

จุติกาญจน์ สังขาร

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต 77-94

โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปสุตา แก้วมณี

การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 95-114

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วย วัสดุและสาร โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

ร่วมกับอินโฟกราฟิก

สุชีรา บุตรมหา, วรรณกร วรรณะสาร และ ถาดทอง ปานศุภวัชร

ผลของการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนต่อความรู้และทักษะการฝึกปฏิบัติการฉีดยา 115-128

เข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาการพยาบาลเบื้องต้น

อรทัย บุญชูวงศ์, ยมนา ชนะนิล, เพ็ญพัทธ์ ไชยสงเมือง และ ณัฐนันท์ คำพิริยะพงศ์

แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทย 129-144

เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน

พิชัยณรงค์ กงแก้ว และ รณชัย อภิวงค์งาม

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียน ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่	145-168
---	---------

ปกรณกิตติ ม่วงประสิทธิ์, ศิริธนา จิตต์จรัส, ภูเบศ พวงแก้ว และ มัลยา จัยสม

ข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล	169-184
---	---------

ดวงใจ สีเขียว และ ปวีณาพัฒน์ วรพันธ์

การจัดการความรู้การวิจัยและถ่ายทอดกระบวนการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหม เพื่อความต่อเนื่องในการฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน	185-206
---	---------

จันทร์จิตร เขียวลิริ, นรพรรณ โพธิพฤกษ์, ศิริลักษณ์ เชื้อนควบ และ ปลิดา สุขรื่องช้าง

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน
จังหวัดเชียงราย

DEVELOPING ACTIVITIES TO ENHANCE DISASTER LEARNING
FOR KIDS AND YOUTH, CHIANG RAI

สุดาพร ปัญญาพฤษ¹, ปรมินทร์ อริเดช^{2*}, สุภาพร เติวียะ³ และ ทศน์พล ชื่นจิตต์⁴
Sudapon Panyaprouks¹, Poramin Aridech^{2*}, Supaporn Tewiya³ and Thatsapol Chuenchit⁴

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 80 หมู่ 9 ต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.เชียงราย 57100 ประเทศไทย^{1, 2, 3, 4}
Chiang Rai Rajabhat University, 80 Moo 9, Ban Du Subdistrict, Mueang District, Chiang Rai Province 57100 Thailand^{1, 2, 3, 4}

*Corresponding author E-mail: ed_poramin@crru.ac.th

(Received: 2 Nov, 2023; Revised: 23 Jun, 2024; Accepted: 10 Jul, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา มีดังนี้ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ คือ ครูสังคมศึกษาในจังหวัดเชียงราย จำนวน 320 คน 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับภัยพิบัติและผู้เชี่ยวชาญทางด้านจัดการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ จำนวน 15 คน 3) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย จำนวน 160 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ แบบบันทึกสนทนากลุ่ม คู่มือจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ แบบประเมินความเหมาะสม แบบทดสอบเรื่องภัยพิบัติ แบบสังเกตการปฏิบัติตนในการรับมือภัยพิบัติ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภัยพิบัติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย มีดังนี้ 1.1) ความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด และควรเน้นให้ความรู้ภัยพิบัติที่เกิดในท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย การเตรียมรับมือและเอาตัวรอดโดยใช้รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เน้นการปฏิบัติและมีการเรียนรู้ร่วมกัน 1.2) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย พบว่า 2.1) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ มีคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยนักเรียนระดับประถมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยหลังร่วมกิจกรรม 17.07 (ระดับดีมาก) ส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยหลังร่วมกิจกรรม 17.18 (ระดับดีมาก) 2.2) นักเรียนที่ได้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โปรแกรมวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์

เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติมีความคิดเห็นที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้, ภัยพิบัติ, เด็ก, เยาวชน

ABSTRACT

The research entitled “Developing Activities to Enhance Disaster Learning for Kids and Youth, Chiang Rai” aimed to develop and study the effects of using activities to enhance disaster learning for kids and youth in Chiang Rai province. The sample group and the target group consisted of; 1) 320 Social Studies teachers in Chiang Rai province, who provided basic background and needs information, 2) 15 experts on disaster and learning management, and 3) 160 primary students and 40 secondary students in Chiang Rai province, who participated in the disaster learning activities trial. The research instruments comprised a questionnaire on the need for organizing activities, a focus group record, the handbook of activities to enhance disaster learning, a feasibility evaluation form, a test, an observation form about the preparation for the disaster, and a questionnaire on opinions about participating as a youth leader of disaster in Chiang Rai province. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows; 1) The development of activities to enhance disaster learning for kids and youth in Chiang Rai province showed that: 1.1) The need for organizing disaster learning activities of the Social Science teachers was at a high level. When considering each item, it was found that the learning activity was at the highest level. The content should emphasize the disasters in Chiang Rai province and activities for readiness and survival from disaster should be practical and can be applied in daily life. 1.2) The five main activities to enhance disaster learning for kids and youth in Chiang Rai province were feasible at the highest level. 2) The effects of using activities to enhance disaster learning for kids and youth in Chiang Rai province were as follows: 2.1) The average scores of primary and secondary students who participated in the activities to enhance disaster learning were higher after participation. The average score of primary students after learning was 17.07 (a very good level). The average score of secondary students after learning was 17.18 (a very good level). 2.2) The overall satisfaction of students who participated in the disaster learning activities was at a high level.

KEYWORDS: Activities to Enhance Learning, Disaster, Kids, Youth

บทนำ

ภัยพิบัติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกอยู่ตลอดเวลา ถือเป็นอันตรายที่นำไปสู่หายนะ มีทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติ และเกิดจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งภัยพิบัติที่เกิดจากภัยธรรมชาติเป็นภัยพิบัติที่สำคัญที่เราไม่สามารถควบคุมได้ ทั้งนี้เราควรทราบและเตรียมพร้อมรับมือกับมันนั้นมักจะเป็นภัยพิบัติตามฤดูกาล เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง เป็นต้น และใน 1-2 ปีที่ผ่านมา มีภัยพิบัติที่สำคัญที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาฝุ่นควันไฟป่าและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ในส่วนของจังหวัดเชียงรายได้มีการเกิดภัยพิบัติเป็นประจำทุกปี นำความเสียหายมาสู่เป็นวงกว้าง ซึ่งในปี พ.ศ. 2563 จังหวัดเชียงรายได้ประสบภัยพิบัติที่สำคัญ คือ ปัญหาหมอกควันไฟป่าและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) และสถานการณ์ภัยแล้ง อันส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต และความปลอดภัยประชาชนจังหวัดเชียงราย (Banchee, 2020) และในปี พ.ศ. 2564 ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วม ในหลายพื้นที่ เช่น ที่อำเภอแม่สาย อันเป็นตลาดการค้าชายแดนที่สำคัญ (Manager Online, 2021) จากสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นนับว่ามีความรุนแรงมากขึ้น และต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัส COVID-19 ที่มีการระบอบอย่างต่อเนื่องและได้ขยายไปทุกกลุ่มประชากร มีการระบอบในเด็กและเยาวชนซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตประจำวัน และจากการเก็บข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ของจังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2562 โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย (Provincial Community Development Office of Chiang Rai, 2021) พบว่า ในด้านความเสี่ยงของชุมชนและภัยพิบัติของจังหวัดเชียงราย ตัวชี้วัดที่หมู่บ้านมีปัญหามากที่สุดคือความปลอดภัยจากภัยพิบัติ โดยมีหมู่บ้าน จำนวน 552 หมู่บ้าน (ร้อยละ 34.41) ที่มีปัญหา และตัวชี้วัดเกี่ยวกับความปลอดภัยจากภัยพิบัติเป็นตัวชี้วัดที่หมู่บ้านมีปัญหามากเป็นอันดับ 3 จาก 33 ตัวชี้วัด ในภาพรวมทั้งหมดของทุกด้าน จะเห็นได้ว่าภัยพิบัติได้เป็นปัญหาที่สร้างความกังวลในระดับต้น ๆ ของหลายหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย ถึงแม้ว่าภัยพิบัติที่เกิดขึ้นไม่สามารถที่จะควบคุมได้ แต่เราสามารถที่จะเตรียมพร้อมและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอันตรายและความเสียหายที่รุนแรงได้ ทั้งนี้ ได้มีรายงาน

สรุปเรื่องวิกฤตสภาพภูมิอากาศคือวิกฤตด้านสิทธิเด็ก โดยองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund (UNICEF), 2021) ที่ได้เสนอว่าเด็กไทยตกอยู่ในความเสี่ยงของปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยในการเกิดภัยพิบัติในอันดับที่ 50 ของโลก และเพื่อเป็นการลดความเสี่ยง หนึ่งในหลายแนวทางที่สำคัญ คือ การให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนให้มีความสามารถในการปรับตัว และมีความพร้อมในการเผชิญกับผลกระทบที่รุนแรงของภัยพิบัติที่มาจากวิกฤตสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อม

ดังนั้น การให้การศึกษา การสร้างความรู้ความเข้าใจ และให้เรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน ถือเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการหรือวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการสร้างความรู้ความเข้าใจ และทักษะจากการได้รับประสบการณ์ ทั้งการปฏิบัติหรือฝึกฝนอย่างมีเป้าหมาย (Panyaprouks, 2019; Wongyai & Patphol, 2020) ดังนั้น การมีความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติและการเอาตัวรอดจึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็น เพื่อให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวันได้ การเรียนรู้มีหลายลักษณะ ดังที่ สุนทร สันธพานนท์ (Sinthapanon, 2015) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแสวงหาความรู้ และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้มีความรู้ในสิ่งต่าง ๆ 2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้ (Learning to Do) ที่มุ่งพัฒนาความสามารถและความชำนาญ สามารถประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานและอาชีพได้ 3) การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข มีความตระหนักในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และ 4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การให้ความรู้และพัฒนาความสามารถในการเตรียมพร้อมเกี่ยวกับภัยพิบัติมีหลายลักษณะ และสามารถนำกิจกรรมต่าง ๆ ไปปรับใช้ได้หลายรูปแบบ ทั้งการจัดเป็นหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือ

เป็นโครงการต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบหรือวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติหลากหลาย (Jantakoon, 2016; Masatienwong, 2012) ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2012) ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาด้านภัยพิบัติ โดยกำหนดแนวทางเตรียมความพร้อม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนเกิดภัย ขั้นตอนเกิดภัยและขั้นหลังเกิดภัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับสำนักจัดการภาวะฉุกเฉินกลาง (Federal Emergency Management Agency (FEMA), 2006) ได้จำแนกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะก่อนเกิดภัย (Pre-impact Phase) 2) ระยะเกิดภัย (Impact Phase) 3) ระยะหลังเกิดภัย (Post-impact Phase) ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติในครั้งนี้จึงได้เน้นศึกษาลักษณะที่เป็นกิจกรรมให้ความรู้ทางภัยพิบัติของจังหวัดเชียงราย และเน้นการนำความรู้นั้นไปใช้ได้เป็นหลัก กิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำไปปรับใช้ได้หลายลักษณะแบบอิสระ ไม่เพียงนำไปใช้สำหรับสถานศึกษาที่เน้นตามหลักสูตร แต่นำกิจกรรมไปใช้ได้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น กิจกรรมอบรม กิจกรรมในแหล่งการเรียนรู้/ศูนย์การเรียนรู้ หรือเป็นกิจกรรมให้ความรู้เสริม โดยเน้นกิจกรรมใน 3 ระยะ คือ ก่อนเกิดภัยพิบัติ ขณะเกิดภัยพิบัติและหลังเกิดภัยพิบัติ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

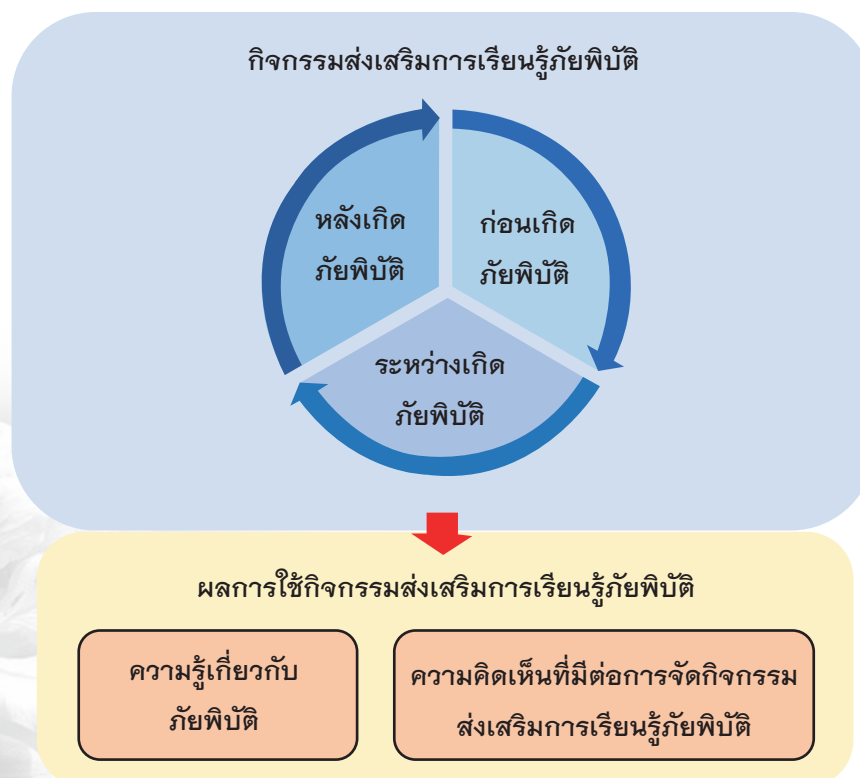
ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ในการเตรียมพร้อมตนเองเพื่อรับมือกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ มีการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย ซึ่งภัยพิบัติดังกล่าวเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงราย ที่เด็กและเยาวชนควรได้รับความรู้และพัฒนากิจกรรมที่นำไปใช้ร่วมกับแหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น โดยการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้ใช้ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ และประยุกต์แนวคิดวงจรการเกิดภัยที่สำนักจัดการภาวะฉุกเฉินกลาง (FEMA, 2006) ได้จำแนกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะก่อนเกิดภัย (Pre-impact Phase) 2) ระยะเกิดภัย (Impact Phase) 3) ระยะหลังเกิดภัย (Post-impact Phase) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการวิจัยผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายเลขโครงการ P3-006/2565 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2565 การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดกระบวนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาของจิตติมา วรณศรี (Wannasri, 2020) และ มารุต พัฒนาผล (Patphol, 2019) โดยได้ประยุกต์เป็นกระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลและความต้องการ 2) การออกแบบและสร้างกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ และ 3) การทดลองและประเมินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลและความต้องการ ในการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย

ประชากร

ครูสังกัดศึกษาในจังหวัดเชียงราย ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1-4 และสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เชียงราย รวมทั้งสิ้น 1,663 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2565)

กลุ่มตัวอย่าง

ครูสังกัดศึกษา ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 320 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน มีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับภัยพิบัติในจังหวัดเชียงราย สิ่งที่ได้เด็กและเยาวชนควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับภัยพิบัติจากเอกสาร งานวิจัยและจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2. ออกแบบแบบสอบถาม เป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน ใน 3 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหา และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีการให้คะแนน (Thanachaikhan, 2009) ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ต้องการมาก

คะแนน 3 หมายถึง ต้องการปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ต้องการน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

นำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย โดยมีการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ เป็นแบบปลายเปิด

3. สร้างแบบสอบถามและให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกรายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60-1.00

4. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นทำการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.98 แล้วนำมาใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษา โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนที่อยู่นอกเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย และดำเนินการเก็บด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนที่อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

2. รวบรวมแบบสอบถาม โดยได้รับกลับคืน 320 ฉบับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากโปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและสร้างกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ

เป็นการสร้างและพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ ในการร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1-4 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย รวม จำนวน 10 คน เพื่อร่วมกันเสนอและวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย

2. กลุ่มเป้าหมายในการประเมินความเหมาะสมของคู่มือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนนำไปทดลองใช้ เป็นผู้เชี่ยวชาญจากทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบบันทึกสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน มีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน

1.2 วิเคราะห์ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้อง คือ ภัยพิบัติที่ควรจัดให้เด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงรายได้เรียนรู้ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย (เนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อการเรียนรู้) และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1.3 ออกแบบแบบบันทึกเป็นแบบปลายเปิดตามประเด็นที่วิเคราะห์ สร้างแบบบันทึก แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้อง (IOC) พบค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60-1.00 แล้วนำแบบบันทึกไปใช้จริงในการสนทนากลุ่ม กับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1-4 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย จำนวน 10 คน

2. คู่มือจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ

2.1 ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลความต้องการจากการเก็บแบบสอบถามในขั้นที่ 1 และข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม รวมถึงแนวทางจัดกิจกรรมจากเอกสารและงานวิจัย

2.2 ผู้วิจัยและคณะ ออกแบบคู่มือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ใช้เวลา 6 ชั่วโมง และมัธยมศึกษา ในเวลา 6 ชั่วโมง ใน 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่

1) รู้จักภัยพิบัติ จังหวัดเชียงราย มีเนื้อหา คือ ลักษณะและสาเหตุของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงราย และความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติ

2) ภัยอันตรายและความเสียหายจากภัยพิบัติ มีเนื้อหา คือ อันตราย ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ และกรณีศึกษาของภัยพิบัติในจังหวัดเชียงราย

3) เตรียมตัว เตรียมใจ รับมือภัยพิบัติ มีเนื้อหา คือ พื้นที่ที่ปลอดภัยจากภัยพิบัติ การสำรวจเส้นทางและสถานที่ปลอดภัย การจัดทำแผนที่โรงเรียน/ชุมชน และการจินตนาการเกี่ยวกับภัยพิบัติ การจัดเตรียมกระเป๋าดูแลฉุกเฉินยังชีพ และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

4) ปฏิบัติตัวอย่างไร...เมื่อเกิดภัยพิบัติ มีเนื้อหา คือ การปฏิบัติตนขณะเกิดภัยพิบัติ และการอพยพขณะเกิดภัยพิบัติ

5) สร้างความเข้าใจ...หลังเกิดภัยพิบัติ มีเนื้อหา คือ การปฏิบัติตนหลังเกิดภัยพิบัติ และการตรวจสอบการบาดเจ็บและความเสียหายในการจัดการเรียนรู้ใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสาธิต การอภิปราย

การใช้กรณีศึกษา กิจกรรมเกม และการฝึกปฏิบัติ จากสถานการณ์จำลอง โดยกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษา มีความแตกต่างกัน

2.3 นำคู่มือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสม ปรับปรุงและนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย โดยเป็นการทดลองใช้กิจกรรมในคู่มือเพื่อพิจารณาความเหมาะสมทางด้านเวลา ความเป็นไปได้ของกิจกรรม จากการสังเกต พบว่า เวลาที่ใช้จัดกิจกรรมเพียงพอ แต่ควรเพิ่มจำนวนวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอมากขึ้น นำไปแก้ไข แล้วไปใช้จริง

3. แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน มีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.1 ศึกษาการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ และวิเคราะห์ประเด็นในการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย

3.2 ออกแบบเครื่องมือ จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3.3 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้อง (IOC) พบค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67–1.00

3.4 นำแบบประเมินความเหมาะสม ไปใช้ประเมินคู่มือจัดกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานและทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ทางด้านภัยพิบัติจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1–4 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย เพื่อ

เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ด้วยตนเอง

2. ดำเนินการสนทนากลุ่ม และบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. นำผลการสนทนากลุ่มมาออกแบบร่างคู่มือจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ

4. พัฒนาร่างคู่มือจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ นำไปประเมินความเหมาะสม แล้วนำผลมารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2. การวิเคราะห์ผลประเมินความเหมาะสมของคู่มือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากโปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองและประเมินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ

มีการทดลองและประเมินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ ซึ่งเป็นการนำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติไปใช้ และมีการติดตามประเมินผลการใช้กิจกรรมมีการดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

1. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย จำนวน 160 คน สังกัดละ 1 โรงเรียน ที่สมัครใจและยินดีในการเข้าร่วมวิจัย ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 40 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 40 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 40 คน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 40 คน

2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย 1 โรงเรียน นักเรียนจำนวน 40 คน ที่สมัครใจและยินดีในการเข้าร่วมวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบทดสอบเรื่องภัยพิบัติ

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติและความรู้ความเข้าใจที่จะประเมินในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ

1.2 ออกแบบแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 2 ชุด คือ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ชุดละ 20 ข้อ ทั้ง 2 ชุด มีข้อคำถามต่างกันเพื่อให้เหมาะสมตามระดับของนักเรียน มีการกำหนดระดับคุณภาพ ดังนี้

คะแนน 16 – 20 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 14 –15 หมายถึง ดี

คะแนน 11 –13 หมายถึง พอใช้

คะแนน ต่ำกว่า 11 หมายถึง ปรับปรุง

1.3 ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้อง (IOC) พบค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60–1.00

1.4 นำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชนไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีค่าความยากง่าย (p) เท่ากับ 0.50–0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.50–0.83 ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.82 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีค่าความยากง่าย (p) เท่ากับ 0.33–0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.33–0.83 ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.70

2. แบบสังเกตการปฏิบัติตนในการรับมือภัยพิบัติ

2.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติและความสามารถที่จะประเมินในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ

2.2 ออกแบบแบบบันทึกการสังเกต สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ 1) แบบสังเกตการอธิบายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะ สาเหตุ และความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติ 2) แบบสังเกตเกี่ยวกับการอธิบายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับภัยอันตราย

และความเสียหายจากภัยพิบัติ 3) แบบสังเกตเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการรับมือภัยพิบัติ 4) แบบสังเกตการร่วมกิจกรรมการปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัยพิบัติ 5) แบบบันทึกการสังเกตการคิดวิเคราะห์สิ่งที่ควรปฏิบัติหลังเกิดภัยพิบัติ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ 1) แบบสังเกตการอธิบายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะ สาเหตุ และความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติ 2) แบบสังเกตเกี่ยวกับการอธิบายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายและความเสียหายจากภัยพิบัติ 3) แบบสังเกตเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการรับมือภัยพิบัติ 4) แบบบันทึกการสังเกตการปฏิบัติตนในการฝึกซ้อมอพยพเมื่อเกิดภัยพิบัติ 5) แบบบันทึกการสังเกตการคิดวิเคราะห์สิ่งที่ควรปฏิบัติหลังเกิดภัยพิบัติ

2.3 สร้างแบบบันทึกการสังเกต แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้อง (IOC) พบค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60–1.00

2.4 นำแบบบันทึกการสังเกต ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อพิจารณาความครบถ้วนของประเด็นการสังเกต โดยพบว่าประเด็นข้อสังเกตมีความครบถ้วน แล้วนำไปใช้จริง

3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ

3.2 ออกแบบแบบสอบถามความคิดเห็น เป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ 2 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรม และด้านประโยชน์และการนำความรู้ไปใช้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 1 ชุด ที่นำไปใช้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีการให้คะแนน (Thanachaihan, 2009) ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนน 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด
นำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย โดยมี
การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม เป็นแบบ
ปลายเปิด

3.3 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มี
ต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ แล้วให้
ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัด
และประเมินผล จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้อง
(IOC) พบค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60–1.00

3.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็น ไปทดลองใช้
(Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย หลังจากนั้น
หาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha พบว่ามีค่าเท่ากับ
0.92 แล้วนำมาใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานและทำหนังสือเชิญ
โรงเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ
ด้วยตนเอง เมื่อโรงเรียนตอบรับ ได้ทำหนังสือขออนุญาต
จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติในโรงเรียน และ
นัดหมายการดำเนินการจัดกิจกรรม

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมตามนัดหมาย โดยใช้
คู่มือจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับระดับ
ชั้นประถมศึกษา จำนวน 4 โรงเรียน โดยจัดกิจกรรมเป็น
รายโรงเรียน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เชียงราย เขต 1–4 สังกัดละ 1 โรงเรียน และใช้คู่มือ
จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับระดับชั้น
มัธยมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

ก่อนเริ่มดำเนินการจัดกิจกรรม ได้ชี้แจง
และทำการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และขณะ
มีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ
ทำการสังเกตนักเรียน พร้อมบันทึกการสังเกต

3. หลังการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม
การเรียนรู้ภัยพิบัติได้มีการทดสอบความรู้เกี่ยวกับ
ภัยพิบัติและทำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรม
ส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ

4. นำผลจากการทดสอบ การสังเกตและ
การทำแบบสอบถาม มารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การทดสอบความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ ใช้ความถี่
และค่าเฉลี่ย

2. การสังเกตมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

3. ความคิดเห็นต่อกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
ภัยพิบัติ ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนานักกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
เกี่ยวกับภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย

1.1 ความต้องการของครูสังคมศึกษา ใน
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ
สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย รายละเอียด
ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการของครูสังคมศึกษาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
จุดมุ่งหมาย	3.77	0.59	มาก
เนื้อหา	4.24	0.46	มาก
กิจกรรมการเรียนรู้	4.63	0.48	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.37	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูสังคมศึกษา มีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ความต้องการในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.48) โดยมีระดับมากที่สุด รองลงมาด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.46) ในระดับมาก และด้านจุดมุ่งหมาย ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.59) และผลจากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ พบประเด็นการพัฒนากิจกรรมส่งเสริม

การเรียนรู้ภัยพิบัติ โดยให้เน้นความรู้ภัยพิบัติที่เกิดในท้องถิ่น เชียงราย การเตรียมรับมือและเอาตัวรอด และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และมีการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ความเหมาะสมของกิจกรรมส่งเสริม

การเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงราย ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัดและประเมินผล มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความเหมาะสมของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. วัตถุประสงค์ครอบคลุมสิ่งที่ควรให้เด็กและเยาวชนพัฒนาเกี่ยวกับภัยพิบัติ	4.60	0.45	มากที่สุด
2. หัวข้อกิจกรรมมีความน่าสนใจ เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน	4.40	0.55	มาก
3. เวลาที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ มีความเหมาะสมเอื้อต่อการบริหารการเรียนการสอนของโรงเรียน	4.80	0.55	มากที่สุด
4. เนื้อหาครอบคลุมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.40	0.55	มาก
5. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติมีความเหมาะสมกับเด็กและเยาวชน	4.60	0.55	มากที่สุด
6. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ มีความหลากหลาย	4.60	0.55	มากที่สุด
7. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน	4.40	0.89	มาก
8. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.80	0.45	มากที่สุด
9. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด	4.40	0.89	มาก
10. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติที่ออกแบบไว้บรรลุวัตถุประสงค์ได้	4.60	0.89	มากที่สุด
11. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้	4.80	0.45	มากที่สุด
12. สื่อและวัสดุอุปกรณ์มีความหลากหลาย	4.60	0.55	มากที่สุด
13. สื่อและวัสดุอุปกรณ์มีความน่าสนใจ เหมาะสมกับวัยผู้เรียน	4.40	0.89	มาก
14. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.20	0.87	มาก
15. การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับผู้เรียน	4.20	0.45	มาก
รวมเฉลี่ย	4.55	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภัยพิบัติ โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.63) รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) รองลงมาคือ เวลาที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ มีความเหมาะสม

เอื้อต่อการบริหารการเรียนการสอนของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.55)

2. ผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ
สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย

2.1 ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ
ของนักเรียนระดับประถมศึกษา และนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบเกี่ยวกับภัยพิบัติของนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แยกตามสังกัด

สังกัด	คะแนนเฉลี่ย ก่อนร่วมกิจกรรม (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ	คะแนนเฉลี่ย หลังร่วมกิจกรรม (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
ระดับประถมศึกษา				
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	11.85	พอใช้	16.98	ดีมาก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2	12.35	พอใช้	16.90	ดีมาก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3	12.36	พอใช้	16.89	ดีมาก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4	11.47	พอใช้	17.53	ดีมาก
รวมเฉลี่ย	12.01	พอใช้	17.07	ดีมาก
ระดับมัธยมศึกษา				
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงราย	12.47	พอใช้	17.18	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษา
ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ มีคะแนน
เฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 17.07 อยู่ใน
ระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม
การเรียนรู้ เท่ากับ 12.01 อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษา ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
ภัยพิบัติ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม
การเรียนรู้ 17.18 อยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ย
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เท่ากับ 12.47
อยู่ในระดับพอใช้

ทั้งนี้ มีผลจากการสังเกตการร่วมกิจกรรม สำหรับ
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า

1) การอธิบายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ
ลักษณะ สาเหตุ และความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับ
ภัยพิบัติ

นักเรียนสามารถบอกได้ว่ามีภัยพิบัติที่สำคัญ
ที่เกิดในจังหวัดเชียงราย จากประสบการณ์ของตนเอง
และบอกได้ว่าการมีความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติทำให้ได้
ประโยชน์ในการเตรียมรับมือจากภัยพิบัติ

2) การอธิบายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ
ภัยอันตรายและความเสียหายจากภัยพิบัติ

นักเรียนได้ร่วมเสนอผลของอันตราย ความเสียหาย โดยเฉพาะการเกิด PM 2.5 ที่ทำให้มีอาการแสบคอ แสบจมูกและมีอาการไอ และเสนอว่าช่วงใดจะเกิดภัยพิบัติ และเคยได้รับทราบว่าเป็นภัยพิบัติมีแผ่นดินไหวเกิดขึ้นบ่อยครั้งและทำให้อาคารบ้านเรือนเสียหาย

3) การปฏิบัติตนในการรับมือภัยพิบัติ

นักเรียนสามารถเลือกสิ่งของที่จำเป็นไว้ใช้งานยามฉุกเฉินได้ ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น นักเรียนใช้เวลาในการศึกษาการใช้ผ้าสามเหลี่ยมในการปฐมพยาบาลมาก แต่สามารถเรียนรู้จนปฏิบัติด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ช่วงแรกยังไม่รู้จักการใช้ผ้าห่มฉุกเฉินและสายรัดห้ามเลือด แต่เมื่อให้ทดลองปฏิบัติจริงจากการใช้อุปกรณ์สามารถทำได้เป็นอย่างดี และนักเรียนที่ทำได้จะช่วยสอนเพื่อนที่ยังทำไม่ถูกต้อง

4) การร่วมกิจกรรมการปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัยพิบัติ

นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกร หมอบ บ้อง เกาะ และส่วนใหญ่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง แต่ในการทดลองปฏิบัติการใช้เก้าอี้เพื่อป้องกันศีรษะตนเอง มีนักเรียนบางส่วนที่ยังทำไม่ถูกต้อง ในการวิเคราะห์การปฏิบัติตน เมื่อเกิดภัยพิบัติสามารถตอบได้ถูกต้อง

5) การสังเกตการคิดวิเคราะห์สิ่งที่ควรปฏิบัติหลังเกิดภัยพิบัติ

นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับการปฏิบัติหลังเกิดภัยพิบัติได้เป็นส่วนใหญ่ นักเรียนบางส่วนยังมีความมั่นใจในคำตอบของตนเอง ใช้เวลานานในการปรึกษากัน แต่ส่วนใหญ่สามารถร่วมตอบคำถามเกี่ยวกับปฏิบัติตนหลังจากการเกิดภัยพิบัติได้อย่างถูกต้อง

ส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า

1) การอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะ สาเหตุ และความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติ

นักเรียนให้ความร่วมมือ กระตือรือร้นในการร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับภัยพิบัติประจำวัน สาเหตุของภัยพิบัติประจำวันของจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะภัยพิบัติหมอกควัน PM 2.5 ภัยแล้ง และไฟไหม้ป่า ที่ตนเองได้รับประสบการณ์ตรง

2) การอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายและความเสียหายจากภัยพิบัติ

นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับอันตรายและความเสียหายจากภัยพิบัติเป็นอย่างดี ประเด็นที่นักเรียนให้ความสนใจมากที่สุดเป็นพิเศษกว่าประเด็นอื่น คือ ภัยพิบัติ PM 2.5 ภัยแล้ง และไฟไหม้ป่า และเมื่อได้อภิปรายภัยพิบัติแผ่นดินไหวว่าเป็นภัยพิบัติที่เป็นอันตรายภัย นักเรียนมีการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม และมีความสนใจในเรื่องของภัยพิบัติแผ่นดินไหวมากขึ้น

3) การปฏิบัติตนในการรับมือภัยพิบัติ

นักเรียนร่วมเสนอสิ่งของที่จำเป็นไว้ใช้งานยามฉุกเฉิน ประโยชน์ของสิ่งของที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อใช้งานในยามฉุกเฉิน สามารถเลือกสิ่งของที่จำเป็นไว้ใช้งานยามฉุกเฉินได้เหมาะสม ปฏิบัติการจัดเตรียมกระเป๋าถังชีพนักเรียนได้ร่วมเสนอสิ่งของที่จะเพิ่มลงในกระเป๋าถังชีพ เช่น แผ่นกรองอากาศ (Air Filter) ดักจับสิ่งแปลกปลอมในอากาศแบบชนิดม้วน สามารถนำมา DIY เป็นเครื่องกรองฝุ่น PM 2.5 ได้เมื่อเกิดภัยพิบัติหมอกควัน

นักเรียนมีส่วนร่วมในสถานการณ์จำลองการปฐมพยาบาลเบื้องต้นทุกคน โดยให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกคนในกิจกรรมปฐมพยาบาล แต่ในการปฏิบัติกิจกรรมปฐมพยาบาลและใช้อุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลยังปฏิบัติได้ค่อนข้างช้า

4) การสังเกตการปฏิบัติตนในการฝึกซ้อมอพยพเมื่อเกิดภัยพิบัติ

นักเรียนมีส่วนร่วมในสถานการณ์จำลองการฝึกซ้อมอพยพทุกคน โดยนักเรียนทั้งหมดให้ความสนใจและร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี ในการฝึกซ้อมนักเรียนได้ร่วมฝึกซ้อมตามหลัก หมอบ บ้อง เกาะได้อย่างถูกต้อง สามารถอพยพตามเส้นทางที่กำหนดไว้ อพยพเมื่อมีสัญญาณแจ้งเตือนภัย ระหว่างอพยพมีการเดินเร็วอย่างระมัดระวัง มีการนำชุดปฐมพยาบาลหรือสิ่งของสำคัญไประหว่างอพยพ เมื่อถึงจุดรวมพลมีการนับจำนวนสมาชิก ทั้งนี้ นักเรียนเสนอว่าควรจะมีการซ้อมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และควรจะมีการซ้อมร่วมกับนักเรียนชั้นอื่น ๆ ทั้งโรงเรียนในโอกาสต่อไปด้วย

5) การสังเกตการคิดวิเคราะห์สิ่งที่ควรปฏิบัติ
หลังเกิดภัยพิบัติ

นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับ
การตรวจสอบการบาดเจ็บและความเสียหายเป็นส่วนใหญ่
นักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรม
โดยมีบางส่วนมีการปรึกษากันก่อนตอบคำถาม สามารถ

ร่วมตอบคำถามเกี่ยวกับปฏิบัติตนหลังจากการเกิด
ภัยพิบัติ ทั้ง 5 คำถาม ได้อย่างถูกต้องทุกคน

2.2 ความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรม
ส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
ศึกษาและมัธยมศึกษา มีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การจัดกิจกรรม			
1. ผู้จัดกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์	4.16	0.69	มาก
2. ความรู้ที่นำมาจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.25	0.54	มาก
3. มีการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย	4.39	0.63	มาก
4. มีกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.37	0.61	มาก
5. มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.26	0.65	มาก
6. มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม เพียงพอ	4.29	0.64	มาก
7. มีสถานที่ที่เหมาะสม	4.20	0.70	มาก
8. มีบรรยากาศการจัดกิจกรรมที่ดี	4.29	0.62	มาก
รวม	4.28	0.63	มาก
ประโยชน์และการนำความรู้ไปใช้			
9. นักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมพร้อม รับมือภัยพิบัติ	4.28	0.63	มาก
10. นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติหลังจาก เข้าร่วมกิจกรรม	4.33	0.60	มาก
11. นักเรียนสามารถเตรียมรับมือกับภัยพิบัติได้	4.25	0.64	มาก
12. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัยพิบัติได้อย่างถูกต้อง	4.21	0.64	มาก
13. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนหลังจากเกิดภัยพิบัติได้อย่างถูกต้อง	4.25	0.64	มาก
14. นักเรียนคาดว่าจะนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้	4.29	0.60	มาก
15. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดหรือเผยแพร่ได้	4.15	0.64	มาก
รวม	4.26	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย	4.27	0.62	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็น
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.27, S.D. =0.62)
ด้านการจัดกิจกรรมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.28,
S.D. = 0.63) และด้านประโยชน์และนำความรู้ไปใช้
เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.26, S.D. = 0.61)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
ภัยพิบัติ มีดังนี้

1.1 ความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริม
การเรียนรู้ภัยพิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านกิจกรรม

การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และควรเน้นให้ความรู้ภัยพิบัติที่เกิดในท้องถิ่นเชียงราย การเตรียมรับมือและเอาตัวรอดโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และมีการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย จัดทำเป็นคู่มือจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งมี 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) รู้จักภัยพิบัติ จังหวัดเชียงราย 2) ภัยอันตรายและความเสียหายจากภัยพิบัติ 3) เตรียมตัว เตรียมใจ รับมือภัยพิบัติ 4) ปฏิบัติตัวอย่างไร...เมื่อเกิดภัยพิบัติ และ 5) สร้างความเข้าใจ...หลังเกิดภัยพิบัติ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

2. ผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย มีดังนี้

2.1 นักเรียนระดับประถมศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับดีมาก ซึ่งสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ผลการสังเกตสรุปได้ว่า นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะ สาเหตุ ความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติ ภัยอันตรายและความเสียหายจากภัยพิบัติตามประสบการณ์ของตนเองในการปฏิบัติตนในการรับมือภัยพิบัติ นักเรียนสามารถเลือกสิ่งของที่จำเป็นไว้ใช้งานยามฉุกเฉินได้ และสามารถปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ แต่อาจใช้เวลา นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการหมอบ บ้อง เกาะ ได้อย่างถูกต้อง ในสถานการณ์นักเรียนได้จำลองการฝึกซ้อมอพยพทุกคน โดยนักเรียนทั้งหมดให้ความสนใจและร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี และเสนอว่าโรงเรียนควรจะมีการซ้อมรับมือภัยพิบัติร่วมกับนักเรียนชั้นอื่น ๆ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ในการวิเคราะห์การปฏิบัติตน เมื่อเกิดภัยพิบัติสามารถตอบได้ถูกต้อง นักเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับการปฏิบัติหลังเกิดภัยพิบัติได้เป็นส่วนใหญ่ ในประเด็นใช้เวลาในการปรึกษากันและสามารถร่วมตอบคำถาม

เกี่ยวกับการปฏิบัติตนหลังจากการเกิดภัยพิบัติได้อย่างถูกต้อง

2.2 นักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ

1.1 ความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภัยพิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีการสาธิตจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง อาทิ กิจกรรมการซ้อมการอพยพ ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติซึ่งจำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการสาธิตและให้ความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการลดความสูญเสียจากการเกิดภัยพิบัติ สอดคล้องกับทศพล อัครพงษ์ไพบูลย์, เพ็ญศรี จีรินัง, อรุณ รักธรรม, และสมพร เฟื่องจันทร์ (Akkarapongpaiboon, Chirinang, Raktham, & Fuangchan, 2020) ที่กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ นั้นเป็นระยะที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภัยพิบัติ จากข้อมูลต่าง ๆ คาดว่าจะมีภัยพิบัติเกิดขึ้น โดยระยะการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจะมีการจัดเตรียมทรัพยากร บุคลากร ระบบสื่อสารให้พร้อมเพื่อตอบโต้ภัยพิบัติ และมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนและชุมชนในการรับมือภัยพิบัติ มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น มีการซ้อมแผนการรับมือภัยพิบัติเพื่อช่วยป้องกันและลดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นต้น การพัฒนา กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย จากการสนทนากลุ่ม ภัยพิบัติที่ควรจัดให้เด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงรายได้เรียนรู้ควรเป็นไปตามบริบทที่แตกต่างกัน องค์ความรู้ที่จะพัฒนาให้กับนักเรียนจะเริ่มตั้งแต่ประเภทของภัยพิบัติ ภัยพิบัติตามฤดูกาลที่อาจพบในจังหวัดเชียงราย เรียนรู้สภาพ

สถานการณ์และบริบทของเชียงราย การเตรียมตัว การรับมือ การรู้รอดปลอดภัย เน้นการเรียนรู้สถานการณ์ภัยพิบัติ วิธีการเอาตัวรอดเมื่อเกิดสถานการณ์ ผลกระทบทั้งวงแคบ และวงกว้าง เน้นเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนนำไปสื่อสารกับผู้ปกครอง ซึ่งเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับเสาหลักของ โทศลกิตติอัมพร, ชีรภัทร์ ลอยวิรัตน์, ปรียานุช วัฒนกุล, และอาภาภรณ์ จวนสง (Kosonkittumporn, Loiwirat, Watthanakul, & Juansang, 2020) ที่ได้เสนอแนวคิด การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ประกอบด้วย (1) การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction) ได้แก่ ป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) และการเตรียมความพร้อม (Preparedness) (2) การจัดการ ในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) ได้แก่ การเผชิญเหตุ (Response) และการบรรเทาทุกข์ (Relief) และ (3) การฟื้นฟู (Recovery Build Back Better and Safer) ที่เป็นการฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction) และเนื้อหาที่ได้รับการเสนอแนะ มีความสอดคล้องกับ Health and Education Department (2010) ที่ได้กล่าวถึงเนื้อหาที่ใช้สอนนักเรียนในระดับประถมศึกษา คือ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากมนุษย์และธรรมชาติ การป้องกัน ตนเอง การตอบสนองและการลดผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้น ตลอดจนป้องกันตนเองจากภัยพิบัติในชุมชนที่กำลังจะมาถึง และจากการสนทนากลุ่มที่พบว่า ควรมีรูปแบบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและมีการเรียนรู้ ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่จักรกฤษณ์ จันทะคุณ (Jantakoon, 2015) ได้ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ เตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ ได้ระบุว่าโรงเรียน จะเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภัยพิบัติ ศึกษา ซึ่งในการจัดกิจกรรมสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้และความพร้อมของผู้เรียนในการรับมือกับ ภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และคนอื่น ๆ (Saengloetuthai et al., 2020) สรุปว่า การเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ เป็นหลัก และเป็นการเรียนรู้จากกันและกันด้วยการกระทำ ด้วยกัน คิดและลงมือกระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทำให้ได้มาซึ่งทางแก้ปัญหาและความรู้ใหม่

1.2 ความเหมาะสมของกิจกรรมส่งเสริม

การเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัดและประเมินผล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 อยู่ในระดับเห็นด้วย มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีรายการที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติเน้น ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภัยพิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้และ เวลาที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ มีความเหมาะสมเอื้อต่อการบริบท การเรียนการสอนของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และส่งเสริม การเรียนรู้ภัยพิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ได้ โดยกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็ก และเยาวชน จังหวัดเชียงราย ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 รู้จักภัยพิบัติ จังหวัดเชียงราย กิจกรรมที่ 2 ภัยอันตรายและความเสียหายจาก ภัยพิบัติ กิจกรรมที่ 3 เตรียมตัว เตรียมใจ รับมือภัยพิบัติ กิจกรรมที่ 4 ปฏิบัติตัวอย่างไร...เมื่อเกิดภัยพิบัติ และ กิจกรรมที่ 5 สร้างความเข้าใจ...หลังเกิดภัยพิบัติ ใช้เวลา ในการเรียน จำนวน 360 ชั่วโมง จะเห็นรูปแบบกิจกรรม การเรียนรู้ที่มีการสาธิต การอภิปราย การใช้กรณีศึกษา กิจกรรมเกม และการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จำลอง โดยแต่ละกิจกรรมจะประกอบด้วย 1) จุดประสงค์ ของกิจกรรม 2) เนื้อหา 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) สื่อและวัสดุ อุปกรณ์ และ 5) การวัดและประเมินผล จากรูปแบบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคณะผู้วิจัยได้นำ ความต้องการและข้อเสนอแนะรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย จากขั้นตอนการศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการ มาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภัยพิบัติได้อย่างเหมาะสม และตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งจะเกิดประโยชน์ ต่อผู้สอนและผู้เรียนต่อไป ทั้งนี้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน ได้เน้นเด็กและเยาวชนเกิดความตระหนักและสามารถรับมือภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างปลอดภัย ตามแนวคิดวงจรการเกิดภัยที่สำนักงานจัดการภาวะฉุกเฉินกลาง (FEMA, 2006) ใน 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะก่อนเกิดภัย (Pre-impact Phase) 2) ระยะเกิดภัย (Impact Phase) 3) ระยะหลังเกิดภัย (Post-impact Phase) ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ตอบสนองและรับมือกับภัยพิบัติให้ได้อย่างเต็มความสามารถ

2. ผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย

2.1 ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติของนักเรียนระดับประถมศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับดีมาก ซึ่งสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย ได้มีแนวทางเตรียมความพร้อม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนเกิดภัย ขั้นขณะเกิดภัย และขั้นหลังเกิดภัย ที่สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2012) ที่ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาด้านภัยพิบัติ โดยกำหนดแนวทางเตรียมความพร้อม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนเกิดภัย ขั้นขณะเกิดภัย และขั้นหลังเกิดภัย ซึ่งทำให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้และเป็นไปตามหลักการจัดการศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติ และอาจเนื่องมาจากเนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมได้มีการลำดับและคัดเลือกเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง อาทิ เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนที่โรงเรียน/ชุมชน และการจินตนาการเกี่ยวกับภัยพิบัติ โดยให้นักเรียนวาดภาพแผนที่ชุมชนที่แสดงเส้นทางและสถานที่ของโรงเรียน/ชุมชนโดยรอบ แล้วร่วมกันเสนอว่าจุดใดเป็นที่ปลอดภัยเมื่อเกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหวหรือไฟไหม้ ซึ่งทำให้นักเรียนทราบจุดที่เสี่ยง/จุดที่ปลอดภัยของโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ อีกทั้งกิจกรรมที่ใช้เน้นการปฏิบัติจริง อาทิ การฝึกปฏิบัติการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ใน 3 ฐาน ได้แก่ ฐานที่ 1 การใช้ผ้าสามเหลี่ยมในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ฐานที่ 2 การใช้ผ้าห่มฉุกเฉิน Blanket Emergency

เพิ่มความอบอุ่นให้กับร่างกาย ฐานที่ 3 การใช้สายรัดห้ามเลือด Tourniquet (ทูนิเก้) การให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนได้ความรู้ความเข้าใจ ทำให้คะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับดีมาก และยังทำให้นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตนในการรับมือกับภัยพิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลสังเกตที่พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสามารถปฏิบัติการปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง

2.2 ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติดังกล่าวมีความหลากหลายและมีกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการสังเกตที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะการร่วมปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติจะเน้นรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสาธิต การอภิปราย การใช้กรณีศึกษา กิจกรรมเกม และการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จำลอง สอดคล้องกับจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และคนอื่น ๆ (Saengloetuthai et al., 2020) ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่าเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงสามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้จริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของนันท์นิ พิทักษ์ภควิวัฒน์ (Pitakpakawiwat, 2021) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษามีความรู้เรื่องภัยพิบัติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นนักเรียนยังมีความคิดเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวแล้วนักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ, กษมะ กลิ่นเจริญ, และอมรรัตน์ วัฒนาร (Jantakoon, Klincharoen, & Wattanatorn, 2021) ที่ได้พัฒนาความสามารถในการเตรียมความพร้อมรับมือแผ่นดินไหวของนักเรียนโรงเรียนแม่ลาววิทยาคม จังหวัดเชียงราย โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความรู้ในการเตรียมความพร้อมรับมือแผ่นดินไหวหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีทักษะในการเอาชีวิตรอดจากแผ่นดินไหวหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติ และการวัดและประเมินผล ว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ได้นำไปทดลองใช้พบว่ามีความเหมาะสมเกี่ยวกับภัยพิบัติสูงขึ้นในระดับดีมาก และมีความคิดเห็นในระดับมาก สามารถนำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา โดยการประยุกต์กิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ใช้กิจกรรม และวิเคราะห์เนื้อหาในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นชุมชนของโรงเรียน

2. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้พัฒนาเด็กและเยาวชนในการอบรมหรือจัดค่ายกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติในโรงเรียน ทั้งนี้อาจมีความร่วมมือกับภาครัฐที่สามารถเอื้อวิทยาการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านภัยพิบัติ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นต้น

3. โรงเรียนสามารถนำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย ที่ได้จากการวิจัย ไปใช้ในการดำเนินการซ้อมรับมือภัยพิบัติในโรงเรียน ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา อย่างสม่ำเสมอ และควรพัฒนาแกนนำภัยพิบัติจากสถานักเรียนหรือมีโครงการหนุนย่อยรับมือภัยพิบัติเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการนำไปใช้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติจากการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการนำไปใช้กับเด็กและเยาวชนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จึงควรมีการพัฒนา กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติสำหรับนักเรียนในระดับชั้นปฐมวัย กลุ่มประชาชน หรือกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

2. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติจากการวิจัย ได้พัฒนาขึ้นสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย ซึ่งสามารถนำกิจกรรมดังกล่าวไปศึกษาวิจัยต่อยอดในพื้นที่ของแต่ละบริบทท้องถิ่น เช่น อำเภอต่าง ๆ หรือเฉพาะโรงเรียนต่อไปได้

3. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติจากการวิจัย ได้พัฒนาโดยเน้นเฉพาะพื้นที่จังหวัดเชียงราย ดังนั้นควรพัฒนาเป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติที่ออกแบบเพื่อรองรับการนำไปใช้ในพื้นที่ที่แตกต่างกันไป เช่น ในระดับจังหวัดหรือระดับภาคต่อไป

4. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติที่ได้จากการวิจัย สามารถต่อยอดโดยการศึกษาค้นคว้าในการพัฒนาเป็นหลักสูตรภัยพิบัติต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- Akkarapongpaiboon, T., Chirinang, P., Raktham, A., & Fuangchan, S. (2020). Integrating disaster management in the 4.0 era. *Journal of Administrative and Management Innovation*, 8(3), 14–23. [in Thai]
- Banchee, P. (2020). ‘Chiang Rai’ is flooded, statement on dealing with 3 disasters. Retrieved from <https://www.77kaoded.com/news/petay/1404209> [in Thai]
- Federal Emergency Management Agency (FEMA). (2006). *Principles of emergency management*. Retrieved from <http://www.rn.org/courses/coursematerial-80.pdf>
- Health and Education Department. (2010). *Disaster and emergency preparedness: Activity guide for K to 6th grade teachers*. Washington, DC: International Finance Cooperation. Retrieved from https://inee.org/sites/default/files/resources/IFC_Disaster_Emergency_Prep_Schools_Guide_ENG.pdf?fbclid=IwAR0ZQN5j-L-SugAfWqAt0bDhoAQ5hdp7IH8tidZa0lfPj29rghVJPFd-pz4
- Jantakoon, J. (2015). Disaster education: Learning approach to disaster preparedness activities (Part 1). *Journal of Education Naresuan University*, 16(4), 188–201. [in Thai]
- Jantakoon, J. (2016). Disaster education: Learning approach to disaster preparedness activities (Part 2). *Journal of Education Naresuan University*, 18(3), 364–376. [in Thai]
- Jantakoon, J., Klincharoen, K., & Wattanatorn, A. (2021). The Development of earthquake preparedness capacity of students by using activity – Based learning: A Case of Mae Lao Wittayakom School, Chiang Rai Province. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 6(12), 122–137. [in Thai]
- Kosonkittiporn, S., Loiwirat, T., Watthanakul, P., & Juansang, A. (2020). Disaster management approaches: From public sector to communities. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(1), 348–360. [in Thai]
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Manager Online. (2021). *Final flood! rain hits Shan State–water overflows over bridge edge border market Mae Sai–Tachileik sinks to the chest*. Retrieved from <https://mgronline.com/local/detail/9640000107962> [in Thai]
- Masatienwong, C. (2012). *Lessons from the great flood and new learning for children and youth*. Bangkok: The Thailand Research Fund. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2012). *Guidelines for disaster management in educational institutions and educational service area*. Bangkok: Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Educational Personnel Printing. [in Thai]
- Panyaprouks, S. (2019). *Stepping into new learning management in the 21st century*. (2th ed.). Bangkok: Danex Inter corporation Company Limited. [in Thai]
- Patphol, M. (2019). *Designing innovative curriculum*. Bangkok: Curriculum and Learning Innovation Leadership Center. [in Thai]
- Pitakpakawiwat, N. (2021). *The development of learning activities by using case – based learning that promote capacity to cope with disasters of Mathayom 1 students*. (Master’s Independent Study, Naresuan University). [in Thai]

- Provincial Community Development Office of Chiang Rai. (2021). *Summary of the results of collecting basic necessity and basic level information, village level, Chiang Rai province 2019*. Retrieved from https://chiangrai.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/14/2019/07/0019.3-_%E0%B8%A717288.pdf [in Thai]
- Saengloetuthai, J., Thongnin, P., Booncherdchoo, N., Maneerat, C., Srisopha, Y., & Takomsane, M. (2020). Action learning. *Academic Journal of Phetchaburi Rajabhat University*, 10(3), 155–163. [in Thai]
- Sinthapanon, S. (2015). *Learning management for modern teachers to develop students' skills in the 21st century*. Bangkok: 9119 Technic Printing. [in Thai]
- Thanachaikhan, N. (2009). *Statistics for research*. Chiang Rai: Faculty of Science and Technology, Chiang Rai Rajabhat University. [in Thai]
- United Nations Children's Fund (UNICEF). (2021). *The climate crisis is a child rights crisis: Introducing the children's climate risk index*. Retrieved from <http://www.unicef.org/thailand/media/7731/file/The%20climate%20crisis%20is%20a%20child%20rights%20crisis%20EN.pdf>
- Wannasri, J. (2020). *Innovation for educational institution development*. Phitsanulok: Rattanasuwan Printing 3. [in Thai]
- Wongyai, W. & Patphol, M. (2020). *Heart of learning*. Bangkok: The Graduate School of Srinakharinwirot University. [in Thai]

**แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน**
**GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF EDUCATION QUALITY ASSURANCE
FOR SCHOOLS UNDER THE MAE HONG SON SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE**

วัลย์พร โกศัย^{1*}, ศิริมาศ โกศลย์พัฒน์² และ ภูเบศ พวงแก้ว³
Walaiporn Kosai^{1*}, Sirimas Kosanpipat² and Phubet Pongkaew³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถ.ช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย^{1, 2, 3}
Chiang Mai Rajabhat University, 202 Chang Phueak Road, Chang Phueak Subdistrict, Mueang District,
Chiang Mai Province 50300 Thailand^{1, 2, 3}

* Corresponding Author E-mail: 65861314@g.cmr.ac.th
(Received: 15 Feb, 2024; Revised: 4 Jun, 2024; Accepted: 5 Jun, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหางานประกันคุณภาพการศึกษา 2. ศึกษาการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และ 3. เสนอแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้บริหารและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 210 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ 2) ผู้บริหารหรือครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระดับชาติ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.75) ปัญหาของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาไม่ชัดเจน ($f = 107$) 2. การศึกษาพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ทั้ง 6 ด้าน พบว่า มีนวัตกรรมการบริหาร ดังนี้ 1) Dara Academy Team Model 2) SARAPEE Model และ 3) STAR Model ซึ่งตอบโจทย์ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างเป็นรูปธรรม 3. แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) ระบบการดำเนินงาน ซึ่งจะดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ ได้แก่ 3.1) ขั้นวางแผน 3.2) การปฏิบัติ 3.3) การตรวจสอบ 3.4) ขั้นพัฒนาการดำเนินงาน 4) การวัดประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

คำสำคัญ: งานประกันคุณภาพการศึกษา, โรงเรียน, ผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1. study the current conditions and problems of educational quality assurance; 2. examine the development of educational quality assurance in schools with best practices, and 3. propose guidelines for developing educational quality assurance for schools under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office. The informants were: 1) 210 Administrators and teachers at schools under the Office of Secondary Educational Service Area, a total, using a 5-level estimation questionnaire; 2) Administrators or teachers responsible for educational quality assurance in schools that received national awards, using semi-structured interviews and non-participant observation. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings revealed that: 1. The current condition of schools' educational quality assurance operations under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office was at a high level ($\bar{x} = 4.50$, S.D.= 0.58). When considering each aspect, it was found that the standard setting of educational institutions has the lowest average ($\bar{x} = 4.05$, S.D.= 0.75). For the problem conditions of the educational quality assurance operations of schools under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office were found to include unclear operational guidelines for the preparation of an educational development plan ($f = 107$); 2. The study on the development of educational quality assurance of schools with best practices in all six areas found the following administrative innovations: 1) Dara Academy Team Model, 2) SARAPEE Model, and 3) The STAR Model, which concretely answers the needs of the internal education quality assurance system. 3. Guidelines for developing educational quality assurance for schools under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office include: 1) Principles, 2) Aims, and 3) Operating systems, which will operate according to the quality cycle, including the 3.1) Planning stage, 3.2) Implementation, 3.3) Inspection, 3.4) Operational development stage, 4) Measurement and evaluation, and 5) Success conditions.

KEYWORDS: Educational Quality Assurance, Schools, Best Practice

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่คนไทยทุกคนต้องได้รับ โดยรัฐจะต้องจัดการศึกษาให้ทุกคนเพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน และเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญ เป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะ สมรรถนะและทักษะในการประกอบอาชีพ รวมถึงเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุข เป็นการนำไปสู่ความยั่งยืนและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องการมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจในการพัฒนาประเทศไทยให้มีความทัดเทียมกับนานาประเทศ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรค 1 กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา เป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (Senate Secretariat Performing duties of the Secretariat of the National Legislative Assembly, 2017)

ความในมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยเป้าหมายสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ การให้อิสระแก่สถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และตามความถนัดของผู้เรียนที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดว่าสถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (การประเมินตนเอง) ตามแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2020) ดังนี้ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองพร้อมจัดส่งรายงานและแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไปยังหน่วยงานต้นสังกัดเป็นประจำทุกปีการศึกษา

โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับ และประเภทการศึกษาพร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษาของสถานศึกษา และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ประเมินภายนอกตามรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา และประเด็นอื่น ๆ ผ่านหน่วยงานต้นสังกัด โดยมุ่งหมายให้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา (Secretariat of the Education Council, Ministry of Education, 2017) และจากการศึกษาของสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (Research and Learning Development, 2015) สรุปได้ว่า ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ชุมชน ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาดังนั้นสถานศึกษาจึงจะต้องมีการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนเป็นการมุ่งบริหารจัดการการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง

โดยจากผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพและโอกาสในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีสถานศึกษาจำนวน 8 แห่ง มีการจัดกลุ่มตามประสิทธิภาพของสถานศึกษาได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม YYY มีจำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50 ซึ่งเป็นกลุ่มสถานศึกษา

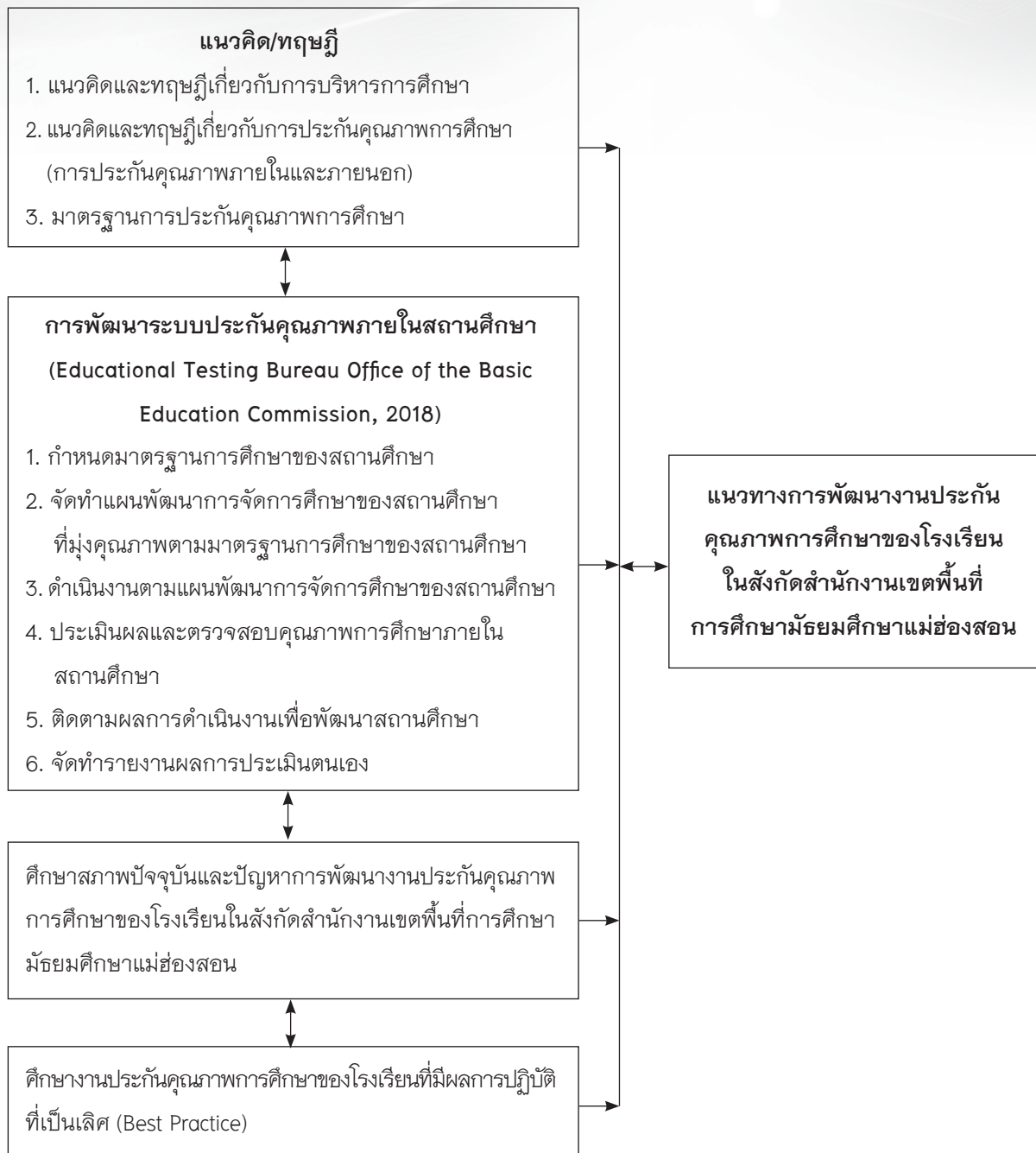
ที่มีความพร้อมด้านกายภาพ บุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองและมีเพียงพอ ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอกเพียงพอ มีกระบวนการบริหารและการจัดการ รวมถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกลุ่ม NYY จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50 โดยเป็นกลุ่มสถานศึกษาที่ไม่มีความพร้อมทางด้านกายภาพและบุคลากร ครูไม่ครบชั้นเรียน ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอกที่เพียงพอ แต่ไม่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการที่ชัดเจน ต้องการการพัฒนาทางด้านนวัตกรรมจัดการเรียนการสอน มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ DLTV เป็นตัวช่วยส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด (Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office, 2022) และจากการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. โดยแยกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4 ซึ่งมีสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินในรูปแบบที่ 1 จำนวน 3 แห่ง โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนแม่สะเรียง “ปริพัตรศึกษา” และโรงเรียนแม่ลาน้อยดรุณสิกข์ มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ และรูปแบบที่ 2 คือ การประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID – 19 ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้รับการประเมินเป็นจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ โรงเรียนขุนยวมวิทยา โรงเรียนปายวิทยาคาร โรงเรียนสบเมยวิทยาคม และโรงเรียนเฉลิมรัชวิทยาคม โดยผลการประเมินอยู่ในระดับดี

จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพและโอกาสในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาข้างต้น และจากการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ว่าควรมีกระบวนการอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทางประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

โครงการวิจัย หัวข้อ แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนนี้ ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ พิจารณาโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หมายเลขเอกสารผ่านการรับรอง คือ IRBCMRU 2023/350.20.11 โครงการวิจัยมีการดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ตามระเบียบข้อบังคับในประเทศและระดับสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

**ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา
งานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน**

ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างและเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตัวเอง

ประชากร

ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำนวน 469 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (Srisa-at, 2017) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน จากวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกผู้บริหารสถานศึกษา 30 คน ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่าย 40 คน และครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายวิชาการ 140 คน

เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทางงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนโดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Srisa-at, 2017) ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เขียนระบุข้อมูล)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (เลือกระดับ)

ตอนที่ 3 ปัญหาของงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (เขียนระบุปัญหา)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (เขียนระบุข้อเสนอแนะ)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดวิธีการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาและกำหนดประเด็นเพื่อสร้างข้อคำถาม

2. ดำเนินการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตามประเด็นที่กำหนด

3. เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4. หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objectives Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ด้านการวัด

และประเมินผล 1 คน ด้านการบริหารสถานศึกษา 2 คน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 1 คน และด้านภาษาไทย 1 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เฉลี่ยทุกด้านที่ 0.98 จำนวน 30 ชุด

6. ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขและนำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

7. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกระยะ ผู้วิจัยขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยขอพบผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาของประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 ศึกษาการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมไปสัมภาษณ์และสังเกตโรงเรียนที่มีผลการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นเลิศ เพื่อศึกษากระบวนการ พัฒนานวัตกรรม การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ส่งผลให้โรงเรียนได้รับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม และต้องได้รับรางวัลระดับชาติ หรือ

มีนวัตกรรมในการบริหารจัดการด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ความสำเร็จในการสร้างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยทำการศึกษาเพื่อตอบสนองเรียน ได้แก่ โรงเรียนที่มีการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน จากนั้นจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต เพื่อสรุปผลการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้จากวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกผู้บริหารหรือครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินในระดับดีเยี่ยมจากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบที่ 4 และต้องได้รับรางวัลระดับชาติ หรือมีนวัตกรรมในการบริหารจัดการด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนดาราวิทยาลัย โรงเรียนสารภีพิทยาคม และโรงเรียนจอมทอง

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งมีการกำหนดคำถามล่วงหน้าโดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open – end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเสนอแนวคิดได้อย่างเต็มที่โดยไม่มี การชี้นำคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด (Chairot, 2019) ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์ทั้ง 6 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ระหว่างการสัมภาษณ์ โดยไม่รบกวนกลุ่มตัวอย่าง (Suwanwattana, 2019) ประกอบด้วยประเด็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ประเด็นการสังเกต 6 ด้าน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์และกำหนดประเด็นเพื่อสร้างข้อคำถาม

2. ดำเนินการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตามประเด็นที่กำหนด

3. เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4. หาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objectives Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ด้านการบริหารสถานศึกษา 2 คน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 1 คน และด้านภาษาไทย 1 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0

5. ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเห็นชอบ

6. นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยพร้อมแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมไปสัมภาษณ์และสังเกต

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต

3. จัดทำแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ความสำเร็จในการสร้างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเชิงพรรณนา เพื่อให้ได้ภาพรวมของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล และจัดทำแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการใน ระยะที่ 1 รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ บทเรียนความสำเร็จในการสร้างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา ในระยะที่ 2 มาจัดทำแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เพื่อเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา งานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D.= 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยแยกเป็นรายด้าน

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านที่ 1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.05	0.75	มาก	6
ด้านที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.49	0.56	มาก	2
ด้านที่ 3 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.42	0.63	มาก	5
ด้านที่ 4 ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.46	0.60	มาก	3
ด้านที่ 5 ติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.44	0.67	มาก	4
ด้านที่ 6 จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.84	0.36	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	4.50	0.58	มาก	

ระยะที่ 2 ศึกษาการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ไปสัมภาษณ์และสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศจาก 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนดาราวิทยาลัย โรงเรียนสารภีพิทยาคม

3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.84$ S.D. = 0.36) รองลงมา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.56) และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.60) ดังแสดงในตารางที่ 1

สภาพปัญหาของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาไม่ชัดเจน ($f = 107$) และด้านการติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งการติดตามงานไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ ($f = 64$) ส่วนด้านการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา สถานศึกษามีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จที่สูงเกินไป ($f = 42$) โดย f คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ซึ่งได้มาจากการนับจำนวนคำตอบที่มีทิศทางเดียวกันในตอนที่ 3 ของแบบสอบถาม

และโรงเรียนจอมทอง ผลการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่าสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเพื่อเป็นกลไกในการควบคุม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1. สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาซึ่งผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา โดยจะต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพสำคัญ 3 ด้าน คือ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะสะท้อนถึงเป้าหมายหรือภาพความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม

2. สถานศึกษามีการเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เห็นถึงความโดดเด่นเฉพาะทางโดยพิจารณากำหนดเป้าหมายความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพในปีการศึกษาปัจจุบัน ซึ่งจะใช้ข้อมูลสารสนเทศผลการดำเนินงานของปีการศึกษาที่ผ่านมา

3. การกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติม จะต้องกำหนดให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง

4. สถานศึกษาได้เตรียมความพร้อมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง แล้วทำการจัดประชุมชี้แจง เพื่อร่วมระดมความคิดในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เห็นความสำคัญของการกำหนดค่าเป้าหมายที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสามารถปฏิบัติได้จริง

5. สถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่มาตรฐานการศึกษาและนำไปสรุปเป็นค่าเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการ โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในประเด็นที่สำคัญเพื่อกำหนดค่าเป้าหมายที่เหมาะสมกับสถานศึกษา เช่น บริบทของสถานศึกษา ความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษา อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน นโยบายของหน่วยงาน

ต้นสังกัด จุดหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

ด้านที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1.1 แต่งตั้งคณะทำงาน

1.2 รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา

1.4 กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.5 กำหนดกรอบกลยุทธ์พัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

1.6 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและสามารถปฏิบัติได้จริง และมุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดกรอบกลยุทธ์พัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและสามารถปฏิบัติได้จริง โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อ ๆ ไป

3. สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ระยะกลาง 3 – 5 ปี โดยใช้ SWOT Analysis

4. สถานศึกษามีการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยเป็นการกำหนดเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดการศึกษา เป้าหมายเหมือนผลลัพธ์ระดับสูงที่สถานศึกษาต้องการที่จะบรรลุ ซึ่งการกำหนดทิศทางการศึกษาเป็นกระบวนการ

ที่บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาร่วมกันตั้งปณิธาน ความมุ่งมั่น พรารถนาที่จะพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ด้วยการตรวจสอบ ทบทวน กลั่นกรอง เพื่อให้ได้ทิศทางของสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์

5. สถานศึกษามีการประมาณการงบรายรับของโรงเรียน เพื่อให้ทราบวงเงินที่คาดว่าจะได้รับ และเพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดวงเงินรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในปีงบประมาณนั้น ๆ ให้ใกล้เคียงกับวงเงินที่ประมาณการไว้หรือไม่เกินที่คาดไว้ และประมาณการรายจ่ายงบประมาณ เป็นการวิเคราะห์รายจ่ายที่เกิดขึ้นในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งรายจ่ายของสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ งานประจำตามโครงสร้างโครงการตามกลยุทธ์ และงบกลางสำรอง

6. สถานศึกษามีการกำหนดปฏิทินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อนำข้อมูลจัดทำเป็นสารสนเทศ โดยให้ผู้รับผิดชอบโครงการรายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้รับผิดชอบในฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจัดทำข้อมูลและรายงานภาคเรียนละ 1 ครั้ง

ด้านที่ 3 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1. สถานศึกษามีการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดกิจกรรมตามกรอบระยะเวลาดำเนินงาน โดยมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและฝ่ายบริหารโรงเรียน

2. สถานศึกษามีรูปแบบการบริหารเป็นของตนเอง (โรงเรียนดาราวิทยาลัย มีรูปแบบการบริหาร คือ DARA Academy Team Model หรือเรียกอย่างย่อว่า DT Model โรงเรียนสารภีพิทยาคม รูปแบบการบริหาร คือ SARAPEE Model และโรงเรียนจอมทองมีรูปแบบการบริหาร คือ STAR Model) เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดผลต่อครูและนักเรียน ในส่วนการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ จะเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. สถานศึกษาใช้แนวคิดทฤษฎีหรือผลการวิจัยที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อใช้ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

มาพัฒนารูปแบบในการบริหารสถานศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับผู้เรียน

4. สถานศึกษามีการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน (โรงเรียนดาราวิทยาลัย มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน คือ DARA Thinking Model สู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม และโรงเรียนจอมทองมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน คือ STAR ครู) โดยการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศจากผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา พิจารณาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาที่เกิดจากการประเมินตามสภาพจริง เพื่อปรับปรุงในปีการศึกษาต่อไป จนมีผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. สถานศึกษาเน้นความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อใช้ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยสถานศึกษามีการพัฒนา รูปแบบการบริหารและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ และที่สำคัญคือการได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

ด้านที่ 4 ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

1. สถานศึกษามีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ โดยสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพที่สะท้อนจุดเด่น และจุดควรพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ประกอบกับการประเมินเชิงปริมาณควบคู่กันไป โดยสถานศึกษามีระบบการประเมินและตรวจสอบ ดังนี้

1.1 แต่งตั้งคณะทำงาน

1.2 วิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้

1.3 สรุปประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา

2. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อเป็นหลักฐานในการประเมินผล จากกลุ่มงานและกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นผลงาน สะท้อนคุณภาพผู้เรียนในการวัดและประเมินผล ของแต่ละมาตรฐาน ครอบคลุมการประกันคุณภาพ ที่สะท้อนผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มากที่สุด และ กำหนดให้มีการติดตาม ตรวจสอบจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในรูปแบบคณะกรรมการที่มีความรู้ความเข้าใจใน งานประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจนเพื่อสะท้อนข้อมูลจริง

3. สถานศึกษาวางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อประเมินผลและตรวจสอบในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการมาจากกลุ่มบริหารงานตามโครงสร้าง ของสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องภายนอก เพื่อประเมินความสำเร็จของ การจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี รวมถึง การตรวจสอบคุณภาพของการจัดกิจกรรมโดยการวิเคราะห์ จากผลการประเมินการจัดกิจกรรม ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

4. สถานศึกษามีการสรุปรายงานผลการดำเนินงาน เป็นรายกิจกรรม จากการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือการประเมินกิจกรรมที่เหมาะสม จากคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อสะท้อน ผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายของการจัด กิจกรรมหรือไม่ แล้วรายงานผลไปยังคณะกรรมการ ติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบ เพื่อนำผลไปจัดทำ รายงานการประเมินตนเองต่อไป

ด้านที่ 5 ติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา

1. สถานศึกษามีระบบการติดตามผล การดำเนินงานเป็นระบบ ดังต่อไปนี้

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถ

1.2 สถานศึกษาปฏิบัติงานตามปฏิทิน การติดตามผล

1.3 ผู้บริหารติดตามการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการ

2. สถานศึกษามีการรายงานผลการติดตาม

เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงาน เช่น รูปแบบการแจ้ง ผลการเรียนรู้แก่ผู้ปกครอง รายงานการเยี่ยมบ้านนักเรียน การให้ทุนการศึกษานักเรียน การติดตามนักเรียน ที่ขาด ลา มาสาย จากครูประจำวิชาหรือครูที่ปรึกษา การติดตามงานในรูปแบบระบบการบริหารงานจาก กลุ่มบริหารงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือการประชุม หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกสัปดาห์ สามารถติดตาม ผลการดำเนินงานรูปแบบออนไลน์เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถติดตาม ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ของสถานศึกษาว่าดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดหรือไม่ อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาสามารถติดตามผลระหว่างการทำงาน หรือเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานก็ได้ สถานศึกษาควร กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผล กำหนดปฏิทิน ปฏิบัติงานติดตามผล วิเคราะห์และกำหนดกรอบพร้อม กับสร้างเครื่องมือติดตามผล จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการติดตามอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีต่อไป

3. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถในการประกันคุณภาพทั้งภายในและ ภายนอก ชี้แนะแนวทางเพื่อติดตามการดำเนินงาน กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่สะท้อนข้อมูลจริงโดยผู้บริหารสถานศึกษาให้บุคลากรใน สถานศึกษาปฏิบัติงานตามปฏิทินการติดตามผล

ด้านที่ 6 จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

สถานศึกษามีการรายงานผลการประเมิน ตนเอง (Self – Assessment Report: SAR) ตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา โดยสะท้อนคุณภาพของ ผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาได้นำผลการประเมินคุณภาพภายใน มาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวบรวม ข้อมูลสารสนเทศข้อมูลทั่วไปและผลการประเมินตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐาน ไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรูปแบบ รายงานที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร และส่วนที่ 2 ผลการ ประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยแต่ละมาตรฐาน

นำเสนอใน 3 ประเด็น คือ 1) คุณภาพในแต่ละมาตรฐาน
2) หลักฐานในการอ้างอิงผลการประเมินตามประเด็น
พิจารณาของแต่ละมาตรฐาน และ 3) สถานศึกษาจะมี
กระบวนการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
ของสถานศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยสถานศึกษาได้
ดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะทำงาน
2. รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ
3. เขียนรายงานผลการประเมินตนเอง
ของสถานศึกษา

4. นำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบ

5. รายงานและเปิดเผยต่อผู้เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนางานประกัน
คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก
ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนางาน
ประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มีรายละเอียด
ดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

จากภาพที่ 2 แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการของแนวทาง

ให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มีระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรม

2. จุดมุ่งหมายของแนวทาง

เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนมีทิศทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

3. ระบบการดำเนินงาน ตามวงจรคุณภาพประกอบด้วย

3.1 ขั้ววางแผน ดำเนินการดังนี้

3.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

3.1.2 ประชุมวางแผนจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

3.2 การปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

3.2.1 จัดทำมาตรฐานการศึกษาและกำหนดค่าเป้าหมาย (โดยใช้หลัก SMART) ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรการ และนำมาตราการสู่การปฏิบัติในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จ

3.2.2 จัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยสามารถดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การเตรียมการ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุม ทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี รวบรวมข้อมูลผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกเพื่อเก็บเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

2) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด จัดทำแผนโดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย กำหนด

งบประมาณ รวมถึงนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ

3) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ

4) นำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาและโครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้

5) ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้

3.2.3ชี้แจงระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรของโรงเรียน

3.2.4 จัดทำและตรวจสอบเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.5 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2.6 จัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศเพื่อรับการประเมิน

3.3 ขั้นตอนตรวจสอบ ดำเนินการดังนี้

3.3.1 ประเมินคุณภาพภายในและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

2) ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง

3) รายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา

4) เตรียมการและให้ความร่วมมือในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด

3.3.2 ติดตามผลการดำเนินงาน

1) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในอย่างน้อย 3 คน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่หน่วยงานต้นสังกัดขึ้นทะเบียนไว้

อย่างน้อย 1 คน ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนปีละ 1 ครั้ง

2) ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

3.4 ขั้นพัฒนาการดำเนินงาน ดำเนินการดังนี้ จัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง (Self – Assessment Report: SAR) โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

3.4.1 สรุปและจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด

3.4.2 นำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ

3.4.3 เผยแพร่รายงานต่อสาธารณชน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. การวัดประเมินผล

4.1 ประเมินผลความพึงพอใจต่อแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

4.2 การสะท้อนคิดเกี่ยวกับการนำแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนไปสู่การปฏิบัติ

4.3 ติดตามและตรวจสอบระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

5. เจ็อนไขความสำเร็จ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มีข้อตกลงร่วมกันในการนำแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนมาปฏิบัติ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

1.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.2 สภาพปัญหาของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาไม่ชัดเจน ด้านการติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งการติดตามงานไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ ด้านการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา สถานศึกษามีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จที่สูงเกินไป และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พบว่าครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการประเมินการประกันคุณภาพภายในและภายนอก

2. การศึกษาพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ทั้ง 6 ด้าน พบว่า โรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีนวัตกรรมการบริหาร ดังนี้ 1) Dara Academy Team Model 2) SARAPEE Model และ 3) STAR Model ซึ่งตอบโจทยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างเป็นรูปธรรม

3. แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยหลักการคือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนมีระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนมีทิศทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 1. หลักการของแนวทาง 2. จุดมุ่งหมายของแนวทาง 3. ระบบการดำเนินงาน 4. การวัดประเมินผล และ 5. เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งจะต้องมีการวัดและประเมินผลการใช้แนวทางโดยการประเมินผลความพึงพอใจการสะท้อนคิดเกี่ยวกับการนำแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงการติดตามและตรวจสอบระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน และสถานศึกษาจะต้องมีข้อตกลงร่วมกันในการนำแนวทางไปปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยพบว่า ผู้นำสถานศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นในการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา ควรมีทักษะการบริหารจัดการที่ดี สามารถจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องเป็นผู้ริเริ่มและขับเคลื่อนนโยบายเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมถึงต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในงานประกันคุณภาพการศึกษา จึงจะส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยให้มีระบบการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการสร้างเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาจะช่วยให้สามารถพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน

การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายผลจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

1.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรี วรวรรณ (Worawan, 2020) ที่ทำการศึกษารื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม ที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากสถานศึกษาตามบริบทเชิงพื้นที่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนยังขาดการสร้างตระหนักรู้และความสำคัญของงานประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 ปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จที่สูงเกินไป การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาไม่ชัดเจน การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการซึ่งมีบางกิจกรรมหรือบางโครงการไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากเวลาหรือสถานการณ์ไม่อำนวย ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ไม่ตรงตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการประเมินการประกันคุณภาพภายในและภายนอก ขาดการส่งเสริมสนับสนุนงานระบบประกันคุณภาพในโรงเรียน และเผยแพร่รายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ชุมชนอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับกิตติรัตน์ แจ่มแสงทอง, เสาวนีย์ ลิกขำบัณฑิต, และมนสิข ลิขิตสมบุรณ์ (Chaengsaengthong, Sikkhapandit & Sitsomboon, 2021) ที่ทำการศึกษารื่อง รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหาร

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ 1) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนา การจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการรายงาน คุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา 2) ด้าน การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และ 3) ด้านการนำผลการประเมินคุณภาพของ สถานศึกษาไปใช้ และสอดคล้องกับสับสน พรเวียง (Phonwiang, 2021) ที่ศึกษาเรื่อง กลไกการขับเคลื่อน การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานำร่อง สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเรียงลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพ การศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา และการตรวจสอบ คุณภาพการศึกษา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะสถานศึกษายังขาดความชัดเจน ในแนวทางการปฏิบัติงานตามแผนการจัดการศึกษา รวมถึงการมองสภาพปัญหาและสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนที่ไม่ครอบคลุม ระบบการติดตามตรวจสอบ ที่ยังไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ

2. ผลการศึกษาการพัฒนางานประกัน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ (Best Practice) พบว่า 1) การกำหนดมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระดับการศึกษา ที่สถานศึกษาเปิดสอนที่กระทรวงประกาศใช้ โดยให้สถาน ศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินงานร่วมกัน 2) จัดทำ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้อง กับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ 3) สถานศึกษาต้องดำเนินงานตาม แผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามระยะ เวลาที่กำหนด 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนดผู้รับผิดชอบ และวิธีการที่เหมาะสม 5) ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของ สถานศึกษาและนำผลการติดตามไปใช้ประโยชน์ใน

การปรับปรุงพัฒนา 6) สถานศึกษาจะต้องจัดทำรายงาน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับ กิตติ์ดนัย แจ่มแสงทอง และคนอื่น ๆ (Chaengsaengthong et al., 2021) ที่ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหาร การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กระบวนการดำเนินงาน ตามขั้นตอนการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1) การให้ความรู้ด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา 2) การวางแผนปฏิบัติงานที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ กับการประกันคุณภาพการศึกษา 3) ดำเนินการตาม แผนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 4) ตรวจสอบประเมินผล ด้วยกิจกรรมที่เชื่อมโยง สัมพันธ์กับการประกันคุณภาพการศึกษา และ 5) นำผล การประเมินมาปรับปรุงงาน เหตุเพราะการประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดการศึกษา ช่วยสะท้อนให้เห็นจุดอ่อนจุดแข็งของสภาพการจัด การศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน เนื่องจากมี รูปแบบขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน มีการช่วยเหลือ สนับสนุนแบบต่าง ๆ ทำให้ผลการประเมินคุณภาพ มีความสมเหตุสมผลและให้ข้อมูลสารสนเทศ ในการตัดสินใจที่ต้องแม่นยำ ขณะที่จารุกิตติ์ สุดสุข (Sudsuk, 2022) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนิน การประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า กระบวนการ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีกระบวนการในดำเนินงาน 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนด มาตรฐาน 2) การจัดทำแผน 3) จัดระบบสารสนเทศ 4) การดำเนินการตามแผน 5) ติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา 6) ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปี และ 8) พัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกระบวนการ ดำเนินงานประกันคุณภาพของโรงเรียนจะต้องดำเนินการ อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ทุกฝ่าย ว่าการจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน มีมาตรฐาน และตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงคุณภาพอย่างแท้จริง มีความน่าเชื่อถือ สามารถให้คำชี้แนะและให้คำปรึกษาได้ ตรงประเด็น เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ

3. ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

โดยสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาและประชุมวางแผนจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษา และกำหนดค่าเป้าหมาย ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรการนำมาตรการสู่การปฏิบัติในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จจัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องชี้แจงระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวมถึงมีการจัดทำเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศเพื่อรับการประเมิน

สถานศึกษาจะต้องมีการประเมินคุณภาพภายในและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ภาคเรียนละ 1 ครั้ง รายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาและเตรียมการ และให้ความร่วมมือในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด

ในส่วนการติดตามผลการดำเนินงานนั้นสถานศึกษาจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในอย่างน้อย 3 คน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่หน่วยงานต้นสังกัดขึ้นทะเบียนไว้อย่างน้อย 1 คน ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนปีละ 1 ครั้ง เพื่อดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

ในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self – Assessment Report: SAR) โดยสถานศึกษาจะต้องสรุปและจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาตามแบบที่หน่วยงาน

ต้นสังกัดกำหนด รวมถึงนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความเห็นชอบเผยแพร่ รายงานต่อสาธารณชนหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความสอดคล้องกับภณชิตรา ธิตะปัน และเอกราช โษษิตพิมานเวช (Thitapan & Kositphimanwet, 2023) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การกำกับ ติดตามการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า คุณภาพการศึกษากับการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้เสริมหลักสูตรสถานศึกษา 2) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 3) การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และ 4) รายงานประจำปี และยังสอดคล้องกับ วาสนา คำห้วยหาญ, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, และพูนชัย ยาวีราช (Khamhuaihan, Toonkaew & Yawirach, 2016) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า สถานศึกษามีมาตรฐานและตัวชี้วัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ในงานแต่ละด้านอย่างชัดเจน มีการกระจายอำนาจการบริหาร ทุกคนมีส่วนร่วมและมีการประชาสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีการวางแผนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการดำเนินงานตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดในแผนปฏิบัติการ จัดให้มีการนิเทศติดตามการดำเนินงาน ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ภายใต้กระบวนการ PDCA ด้วยเหตุที่ว่าสิ่งสำคัญของแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ที่กระบวนการดำเนินงานตามแผนและขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง นำไปสู่การปรับปรุงแผนการดำเนินการระยะยาวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูควรใช้ผลการวิจัยไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรม หรือจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามประเด็นปัญหาที่พบจากงานวิจัย โดยการจัดรูปแบบกิจกรรมตามบริบทของตนเอง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำระบบฐานข้อมูลสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำระบบติดตามผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นประจำ นำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยสามารถปรับรูปแบบให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา

3. สถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้จัดทำเป็นคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางที่เสนอ และสร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาตามงานวิจัย

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนควรนำผลการวิจัยไปพัฒนาเป็นนโยบายและแนวทางปฏิบัติสำหรับโรงเรียนในสังกัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทิศทางการประกันคุณภาพภายนอกตามแนวทางที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในระดับสากล ซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ

2. ควรพัฒนาระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เอกสารอ้างอิง

- Chaengsaengthong, K., Sikkhabundit, S., & Sittisomboon, M. (2021). Management model for educational quality assurance within educational institutions basic education level. *Journal of Buddhist Social Sciences and Anthropology*, 6(5), 302–317. [In Thai]
- Chairot, S. (2019). *Qualitative research: Approaches and techniques*. Bangkok: Kasetsart University Press. [In Thai]
- Educational Testing Bureau Office of the Basic Education Commission, (2018). *Guidelines for developing the educational quality assurance system under the Ministerial Regulations on Education Quality Assurance B.E. 2018*. Bangkok: Agricultural Cooperative Community Press of Thailand Co., Ltd. [In Thai]
- Khamhuaihan, W., Toonkaew, S., & Yawirach, P. (2016). Guidelines for implementing quality assurance within educational institutions of secondary schools. Under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Area 36. *Graduate Research Journal*, 7(1), 69–83. [In Thai]
- Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office. (2022). *Report on the results of the self-evaluation of the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office (SAR)*. Mae Hong Son. [In Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2020). *Guidelines for developing a quality assurance system. Education according to the Ministry of Education Quality Assurance Regulations 2018*. Bangkok: Thailand Agricultural Cooperative Community Printing Company Limited. [In Thai]
- Phonwiang, S. (2021). Mechanisms for driving educational quality assurance of pilot educational institutions for the educational innovation area in Chiang Mai Province. *Journal of Education Thaksin University*, 21(1), 51–66. [In Thai]

- Research and Learning Development. (2015). *Learning towards educational quality: Meeting documents for the school quality development team in the research and development of learning for educational quality project*. Bangkok: Institute for Research and Learning Development. [In Thai]
- Secretariat of the Education Council, Ministry of Education. (2017). *National education plan 2017–2036*. (2nd ed.). Bangkok: Office of the Secretariat of the Education Council. [In Thai]
- Senate Secretariat Performing duties of the Secretariat of the National Legislative Assembly. (2017). *Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2017*. Bangkok: Secretariat of the Senate, Performing duties of the Secretariat of the National Legislative Assembly. [In Thai]
- Srisa-at, B. (2017). *Preliminary research*. (10th ed.). Bangkok: Suviriyasasan. [In Thai]
- Sudsuk, J. (2022). Implementation of educational quality assurance. *Bua Bundit Education Journal*, 22(2), 49–60. [In Thai]
- Suwanwattana, S. (2019). *Social research: Approaches and techniques*. Bangkok: Thammasat University Press. [In Thai]
- Thitapan, P. & Kositphimanwet, E. (2023). Supervision and monitoring of educational quality assurance. *Mahachula Khon Kaen Graduate Journal*, 10(1), 46–58. [In Thai]
- Worawan, M. (2020). *Guidelines for developing the educational quality assurance operations of Wat Nong Khaem Secondary School*. (Independent study of Master's degree, Silpakorn University). [In Thai]

การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริง
โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเกาะยาววิทยา และ
โรงเรียนอ่าวกะพ้อ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

DEVELOPING LOCAL LEARNING CONTENT WITH A COMMUNITY-BASED
PRACTICAL LEARNING PROCESS ON “KOH YAO RICE PLANTATIONS”
IN CAREER LEARNING SUBJECTS FOR MATTHAYOM 3 STUDENTS
OF KOH YAO WITTHAYA SCHOOL AND AOKAPOR SCHOOL,
KOH YAO DISTRICT, PHANGNGA PROVINCE

สมเกียรติ สัจจารักษ์^{1*}

Somkiat Sadjarak^{1*}

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 21 ม.6 ต.รัษฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000 ประเทศไทย¹

Phuket Rajabhat University, 21 Moo 6, Tambon Ratsada, Maung, Phuket 83000 Thailand¹

*Corresponding author E-mail: toldrak@hotmail.com

(Received: 7 Nov, 2023; Revised: 15 Aug, 2024; Accepted: 15 Aug, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และ 2) เพื่อประเมินผลการใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนเกาะยาววิทยา จำนวน 30 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอ่าวกะพ้อ จำนวน 20 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ครูผู้สอน จำนวน 2 คน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และ ค่า t-test for Dependent Samples

ผลการวิจัย พบว่า 1) สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ประกอบด้วย แนวคิด และหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างเนื้อหา สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น, กระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, การทำนาข้าวเกะยาว

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณະครุศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research article were to: 1) develop and evaluate the appropriateness of learning content centered on “Koh Yao Rice Plantations”; and 2) investigate the results of using the local learning content with the community-based practical learning process on “Koh Yao Rice Plantations” in career learning subjects for Matthayom 3 students. The target groups of participants were thirty students from the Matthayom 3/2 class of Koh Yao Witthaya School and twenty students from Matthayom 3 class of Aokapor School who were studying in the first semester of the academic year 2023, two teachers from career learning subject, two local experts of Koh Yao rice plantations and one educational supervisor, selected by purposive sampling. Research tools were: 1) the local learning content with the community-based practical learning process on “Koh Yao Rice Plantations”, 2) lesson plans, 3) a pre-test and post-test on Koh Yao rice plantations, and 4) the satisfaction survey. Statistics used in data analysis included mean (μ), standard deviation (σ), and t-test for dependent sample values.

The results indicated that: 1) the local learning content on “Koh Yao Rice Plantations” consisted of concepts and principles, curriculum objectives, curriculum structure, course description, content structure, media and learning resources, measurement and evaluation, and lesson plans. As assessed by experts, the local learning content on “Koh Yao Rice Plantations” was appropriate for use at a high level; and 2) the results from using the local learning content on “Koh Yao Rice Plantations” showed higher academic achievement scores of Matthayom 3 students after learning with the local learning content on “Koh Yao Rice Plantations” at a significance level of 0.05. Additionally, students expressed high satisfaction towards the learning management using the local learning content on “Koh Yao Rice Plantations”, with satisfaction levels reported at the highest level.

KEYWORDS: Developing Local Learning Content, Community-based Practical Learning Process, Koh Yao Rice Plantation

บทนำ

สังคมไทยในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อิทธิพลของเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญ ทำให้ศิลปวัฒนธรรมของไทยอันมีเอกลักษณ์โดดเด่นและอยู่คู่ชาติไทยมาช้านานกำลังถูกกลดทอนลง และอาจสูญหายไปตามกาลเวลา มรดกทางวัฒนธรรมในแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ วรรณกรรม ศิลปกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ไม่เว้นแม้แต่การดำเนินชีวิต ประเพณีต่าง ๆ รวมไปถึงค่านิยมของคนในชาติไทยถูกละเลยและมองข้ามความสำคัญ ทำให้มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยได้รับผลกระทบ เยวชนไม่ทราบถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดจุดหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยใช้มาตรฐานเป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยมีสาระการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดองค์ความรู้ที่เป็นเนื้อหาสาระครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่ใช้ในปัจจุบันและมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล (Ministry of Education, 2017)

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ประกอบด้วย สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว และสาระที่ 2 การอาชีพ โดยในการจัดการเรียนรู้นั้นจะมุ่งเน้นกระบวนการทำงาน และการจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการออกแบบงานและการทำงานอย่างมีกลยุทธ์

โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศ มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน รวมทั้งการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การงานอาชีพและเทคโนโลยี มาใช้ในการทำงานและแก้ปัญหาทางอย่างมีหลักการ และเหตุผล เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า ฝึกปฏิบัติจริง ศึกษา ค้นคว้าจากประสบการณ์และการทำงานกลุ่ม คิดสร้างสรรค์ แข่งขันในสังคมไทยและสากลได้ บูรณาการความรู้ ทักษะ และมีคุณธรรม ตลอดจนเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนา สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้แก่นักเรียน (Ministry of Education, 2017)

อำเภอเกาะยาวเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพังงา พื้นที่ทั้งหมดของอำเภอเกาะยาวแบ่งออกเป็น 2 เกาะ คือ เกาะยวน้อย ซึ่งเป็นที่ตั้งของตัวอำเภอ และเกาะยาวใหญ่ ประชาชนของอำเภอเกาะยาวร้อยละ 98 นับถือศาสนาอิสลาม ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อาชีพหลักของชาวเกาะยาวคือการทำนาและการทำประมง ซึ่งยังคงมีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ส่งผลให้อำเภอเกาะยาวมีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของผู้คน มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นเกาะแก่งและชายหาดสวยงามมากมาย สถานที่พักประเภทโรงแรมและรีสอร์ทเกิดขึ้นมากมายในช่วง 10 ปี อย่างไรก็ตาม แม้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนเกาะยาวในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีชาวเกาะยาวบางกลุ่มที่ยังคงสืบทอดวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมอยู่ด้วยการทำนาปลูกข้าว ปัจจุบันการทำนาข้าวของชาวเกาะยาวอยู่บนเกาะยวน้อย มีพื้นที่แปลงนารวมกันประมาณ 800 ไร่ เฉลี่ยคนละ 3-4 ไร่ ซึ่งเป็นผืนนาแปลงสุดท้ายในอำเภอเกาะยาว รูปแบบการทำนาข้าวเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศและความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เช่น การใช้

รถในการไถนาและเก็บเกี่ยวข้าวแทนการใช้แรงงานคนและสัตว์ ปรับเปลี่ยนระยะเวลาในการปลูกข้าวให้สั้นลง จากระยะเวลา 6 เดือน เหลือเพียง 3 เดือน ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตน้าอุทกสมบูรณ มีคลองส่งน้ำเข้าแปลงนา แต่ปัจจุบันการทำนาข้าวอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งเป็นช่วงเดือนมิถุนายน-เดือนสิงหาคม เมื่อสิ้นสุดฤดูฝนจึงสามารถเก็บเกี่ยวข้าวได้พอดี พันธุ์ข้าวที่ปลูกปรับเปลี่ยนมาปลูกข้าวเบา (ข้าว 3 เดือน) แทนข้าวหนัก (ข้าว 6 เดือน) ได้แก่ พันธุ์ข้าว กข21 กข43 กข87 กข79 ข้าวหอมมะลิดำหนองคาย ข้าวหอมมะลิแดง ข้าวทับทิมชุมแพ ข้าวปทุมธานี ข้าวไรซ์เบอร์ เป็นต้น (Koh Yao Noi Ecotourism Group, 2023)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การทำนาข้าวเกะยาวในปัจจุบันยังคงมีการสืบทอดกันอยู่ ถึงแม้จะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างก็เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศและความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งการทำนาข้าวของชาวเกะยาวนอกจากจะเป็นการสืบทอดวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นให้คงอยู่แล้วยังช่วยส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอเกะยาวให้มีชื่อเสียงเพิ่มขึ้นอีกด้วย อย่างไรก็ตามวิถีชีวิตที่ดั่งามเหล่านี้ที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นก็ยังไม่ปรากฏเป็นหลักสูตรหรือรายวิชาใด ๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ เพื่อความเข้าใจความเป็นมาและความสำคัญ อนุรักษ์ สืบทอด และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม คือการนำมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนผ่านกระบวนการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว โดยจัดทำเป็นรายวิชาในสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้

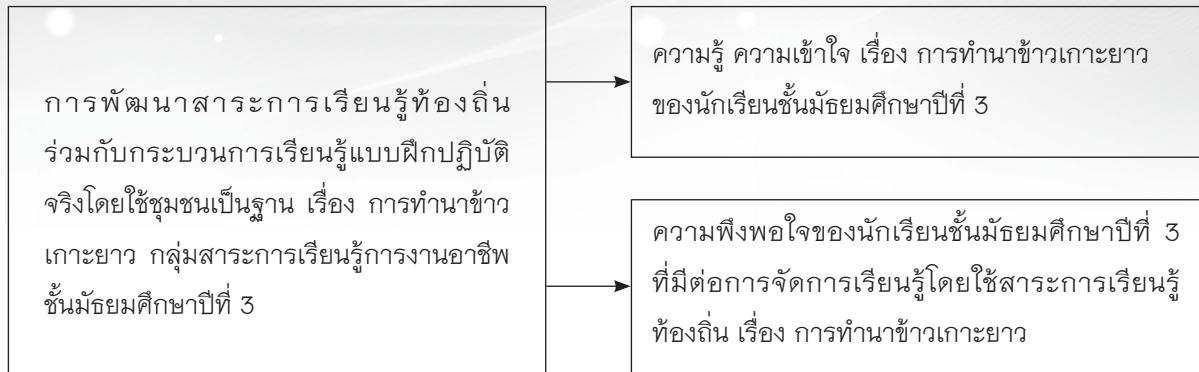
การงานอาชีพ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว (Ministry of Education, 2017) เพื่อจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว อันจะเป็นการส่งเสริมความตระหนักรู้วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อประเมินผลการใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน เกษะยาววิทยา และโรงเรียนอ่าวกะพ้อ อำเภอเกษะยาว จังหวัดพังงา โรงเรียนละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเกษะยาววิทยา และโรงเรียนอ่าวกะพ้อ โรงเรียนละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเกษะยาววิทยา และโรงเรียนอ่าวกะพ้อ โรงเรียนละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

1.4 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเกษะยาววิทยา และโรงเรียนอ่าวกะพ้อ โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 2 คน

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเกษะยาววิทยา และโรงเรียนอ่าวกะพ้อ โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วย

2.1 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว

2.2 แบบวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

2.3 สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาความคิดเห็น

2) สร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว จำนวน 15 ข้อ

3) นำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 คน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแนวคำถามแต่ละข้อ

4) นำผลการตรวจพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ มาพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาตัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และได้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 10 ข้อ เพื่อใช้เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2 สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

2) กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ แนวการจัดการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3) นำข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวางร่างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามองค์ประกอบที่สำคัญที่ได้กำหนดไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ดังนี้

4.1 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยลงพื้นที่สนทนากับผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเกาะยาววิทยา และโรงเรียนอ่าวกะพ้อ ถึงสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ในช่วงระหว่างวันที่ 10-14 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2566

2) บันทึกความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงในแบบบันทึก

4.2 แบบวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ประวัติความเป็นมาของการทำนาข้าวเกะยาว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

2) วิเคราะห์และสรุปผลลงในแบบวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายงานผลข้อมูลโดยการบรรยายสรุปเป็นความเรียง

ระยะที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ โรงเรียนเกาะยาววิทยา จำนวน 1 คน โรงเรียนอ่าวกะป้อ จำนวน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการทำนาข้าวเกาะยาว จากชมรมท่องเที่ยว เกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 2 ประกอบด้วยแบบประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แบบประเมินความเหมาะสมของสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนในการสร้างและ หาคุณภาพดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเหมาะสมของสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อกำหนดหัวข้อการประเมิน

2) สร้างแบบประเมินความเหมาะสม ของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของ Likert (Srisa-ard, 2019) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 13 ข้อ กำหนดเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม คือ ถ้าข้อใดมีค่าเฉลี่ยของคะแนน ≥ 2.50 ถือว่ามีความเหมาะสม ไม่ต้องปรับปรุงแก้ไข และข้อใดมีค่าเฉลี่ยของคะแนน ≤ 2.50 ถือว่า ไม่เหมาะสม ต้องปรับปรุงแก้ไข

3) นำแบบประเมินความเหมาะสมของ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร และการสอน จำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสม โดยผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมิน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 13 ข้อ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.00 – 4.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ นอกจากนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะเพิ่มเติมให้ปรับแก้รายการ ประเมินบางข้อให้กระชับมากขึ้น

4) ปรับแก้แบบประเมินความเหมาะสม ของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกาะยาว ตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้งหนึ่ง

5) นำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสม ระหว่างวันที่ 17 – 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 โดยกำหนดเกณฑ์ การพิจารณาความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว คือ ถ้ามีค่าเฉลี่ยของคะแนน ≥ 3.50 ถือว่ามีความเหมาะสม ไม่ต้องปรับปรุงแก้ไข และ หากมีค่าเฉลี่ยของคะแนน ≤ 3.50 ถือว่าไม่เหมาะสม ต้องปรับปรุงแก้ไข โดยผลการประเมินสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6) ปรับปรุงแก้ไขสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ดังนี้

4.1 แบบประเมินความเหมาะสมของสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสืออนุเคราะห์เป็น ผู้ทรงคุณวุฒิจากคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏภูเก็ต ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพ จำนวน 2 คน และปราชญ์ ชาวบ้านด้านการทำนาข้าวเกาะยาว จำนวน 2 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว

2) ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ระหว่างวันที่ 17-26 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายงานผลข้อมูลโดยการบรรยายสรุปเป็นความเรียง

ระยะที่ 3 การประเมินผลการใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริง โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนเกะยาววิทยา จำนวน 30 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอ่าวกะพ้อ จำนวน 20 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 50 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเกะยาววิทยา และโรงเรียนอ่าวกะพ้อ โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 2 คน

1.3 ประชาชนชาวบ้านด้านการทำนาข้าวเกะยาว อำเภอเกะยาว จังหวัดพังงา จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 7 แผน โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาคำอธิบายรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามรูปแบบแผนการสอนที่ทางโรงเรียนกำหนดร่วมกับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และประชาชนชาวบ้านด้านการทำนาข้าวเกะยาว จำนวน 7 แผน โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง

3) นำแผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร และการสอนประเมินความเหมาะสม โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของ Likert (Srisa-ard, 2019) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อ กำหนดเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม คือ ข้อใดมีค่าเฉลี่ยของคะแนน ≥ 2.50 ถือว่ามีความเหมาะสม ไม่ต้องปรับปรุงแก้ไข และข้อใดมีค่าเฉลี่ยของคะแนน ≤ 2.50 ถือว่าไม่เหมาะสม ต้องปรับปรุงแก้ไข โดยผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 ข้อ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.20 – 5.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ

4) จัดพิมพ์เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนรู้

3.2 แบบทดสอบ เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2) สร้างแบบทดสอบ เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ร่วมกับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และประชาชนชาวบ้านด้านการทำนาข้าวเกะยาว จำนวน 30 ข้อ โดยเป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

3) นำแบบทดสอบ เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน พิจารณาความสอดคล้อง (Index of Item-objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อสอบกับ จุดประสงค์การเรียนรู้

4) เลือกข้อทดสอบที่มีค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป เพื่อใช้เป็นข้อสอบ เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

5) นำข้อสอบ เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว ไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจ จำแนก (r) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน บ้านพรุใน อำเภอกะยง จังหวัดพังงา จำนวน 30 คน แล้วนำข้อสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยกำหนดค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.67 พร้อมทั้งดำเนินการคัดเลือกข้อสอบ ที่ผ่านเกณฑ์ ให้เหลือจำนวน 20 ข้อ

6) นำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์แล้ว จำนวน 20 ข้อ ไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรุใน อำเภอกะยง จังหวัดพังงา จำนวน 30 คน แล้วนำ ข้อสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีของ Kuder-Richardson Method: KR-21 (Srisa-ard, 2019) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

7) จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบก่อนและ หลังเรียน เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2) สร้างข้อคำถามความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว ร่วมกับครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และปราชญ์ชาวบ้าน

ด้านการทำนาข้าว เกษะยาว แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของ Likert (Srisa-ard, 2019) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ

3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระ การเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว เสนอผู้ทรง คุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้พิจารณา ความสอดคล้อง (Index of Item-objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้อง ของความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิในข้อใดมีค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 0.60 ถือว่ามีค่าความสอดคล้องสามารถนำ ไปใช้ได้ แต่ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องตามความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิในข้อใดมีค่าน้อยกว่า 0.60 ถือว่า ไม่มีความสอดคล้อง ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้ข้อคำถาม ที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 10 ข้อ

4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระ การเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว ไปหาค่า ความเชื่อมั่นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน บ้านพรุใน อำเภอกะยง จังหวัดพังงา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) (Srisa-ard, 2019) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

5) จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามความ พึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าว เกษะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปจัดการเรียนรู้กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนกะยง วิทยา จำนวน 30 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอ่าวกะพ้อ จำนวน 20 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้

ทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test for Dependent Samples รายงานผลข้อมูลโดยการบรรยายสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. พัฒนาและประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1.1.1 แนวคิดและหลักการ: เป็นสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการทำนาข้าวเกะยาว ทักษะ กระบวนการทำงาน และเจตคติที่ดีต่ออาชีพและเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร: เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำนาข้าวของชาวเกะยาว มีทักษะปฏิบัติการทำนาข้าว มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เห็นคุณค่าและความสำคัญของอาชีพการทำนาข้าวของคนในท้องถิ่น

1.1.3 โครงสร้างของหลักสูตร: เป็นสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สาระที่ 4 การอาชีพ ที่สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษา โดยใช้เวลาเรียนทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน

1.1.4 คำอธิบายรายวิชา: ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างสมเหตุสมผล มีจิตสำนึกในการทำงาน ใช้ทรัพยากรในการทำงานอย่างประหยัด คำนึงค่าเหมาะสม และสามารถรักษา

สิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิต ครอบคลุมและท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

1.1.5 โครงสร้างเนื้อหา: แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 หน่วย หน่วยที่ 1 ประวัติความเป็นมาของการทำนาข้าวเกะยาว (2 ชั่วโมง) หน่วยที่ 2 การเพาะกล้า การไถนา และการปลูกข้าว (8 ชั่วโมง) หน่วยที่ 3 การกำจัดวัชพืชและแมลงศัตรูข้าว (3 ชั่วโมง) หน่วยที่ 4 การดูแลรักษาต้นข้าว (3 ชั่วโมง) และหน่วยที่ 5 การเก็บเกี่ยว และการเก็บรักษาข้าว (4 ชั่วโมง)

1.1.6 สื่อและแหล่งเรียนรู้: สื่อประเภทของจริง ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ในการทำนา เมล็ดข้าวต้นข้าว มูลสัตว์ สื่อประเภทสถานที่จริง ได้แก่ แปลงนาข้าว แปลงเพาะกล้า สื่อประเภทบุคคล ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการทำนาข้าวเกะยาว เกษตรอำเภอเกะยาว

1.1.7 การวัดและประเมินผล: เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง ใช้การทดสอบเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของนักเรียน สังเกตทักษะและกระบวนการปฏิบัติงานในแปลงนาข้าว พร้อมทั้งสอบถามพูดคุยกับนักเรียน

1.1.8 แผนการจัดการเรียนรู้: แผนการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 7 แผน 20 ชั่วโมง แผนที่ 1 เป็นแผนการทดสอบก่อนเรียน และแผนที่ 7 เป็นแผนการทดสอบหลังเรียน ส่วนแผนที่ 2-6 นักเรียนเรียนรู้ในชุมชนและในแปลงนาข้าว เป็นการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้าน เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนได้สอบถามพูดคุยกับชาวบ้านเกี่ยวกับประวัติการทำนาข้าวเกะยาว ลงมือเพาะกล้า ปลูกข้าว ดูแลรักษาต้นข้าวด้วยการกำจัดวัชพืชและแมลงต่าง ๆ ใส่มูลสัตว์บำรุงต้นข้าว รวมทั้งการทำหุ่นไล่กา ไล่นก และเก็บเกี่ยวข้าว

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (N=5)

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	แปลผล
ส่วนที่ 1 ส่วนนำ				
1.	มีความเป็นมาของการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	4.20	0.45	มาก
2.	มีขั้นตอนของการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	4.60	0.55	มากที่สุด
3.	มีสาระครอบคลุมการดำเนินการแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน	4.00	0.00	มาก
ส่วนที่ 2 เป้าหมาย				
4.	เป้าหมายแสดงให้เห็นทิศทางการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)	4.40	0.55	มาก
5.	เป้าหมายแสดงให้เห็นทิศทางการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	4.20	0.84	มาก
6.	เป้าหมายมีการระบุถึงความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะ ที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน	4.00	0.00	มาก
7.	เป้าหมายที่กำหนดมีความเป็นไปได้ในการนำสู่การปฏิบัติจริง	4.60	0.55	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น				
8.	มีหัวข้อเรื่อง ขอบเขตเนื้อหา และประเด็นสำคัญที่ผู้เรียนควรเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
9.	มีการอธิบายในแต่ละประเด็นพอสังเขป	4.00	0.00	มาก
10.	มีการเสนอแนะแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็น แนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้	4.40	0.89	มาก
ส่วนที่ 4 การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น				
11.	มีแนวทางในการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมี รายละเอียดเพียงพอที่จะให้หน่วยงานทุกระดับดำเนินการต่อได้	4.40	0.55	มาก
12.	มีการระบุกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิธีการ เครื่องมือ และ เกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเป้าหมายแต่ละข้อ	4.60	0.55	มากที่สุด
13.	มีวิธีการวัดและประเมินที่หลากหลายในแต่ละเป้าหมาย	4.20	0.84	มาก
เฉลี่ย		4.31	0.49	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสม
ของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว
โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ในภาพรวม สาระการเรียนรู้
ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว มีความเหมาะสม
ในระดับมาก ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.49$) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์
ที่วางไว้ คือ $\mu = 3.50$, $\sigma = 1.00$

2. การประเมินผลการใช้สาระการเรียนรู้
ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริง
โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนและหลังเรียนโดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติ

จริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนและหลังเรียนโดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	t-test
ก่อนเรียน	50	8.98	1.74	40.85*
หลังเรียน	50	16.34	1.15	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว นักเรียนมีความรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า t เท่ากับ 40.85

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	แปลผล
ด้านเนื้อหา				
1.	เนื้อหาในสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับท้องถิ่น	4.92	0.82	มากที่สุด
2.	เนื้อหาในสาระการเรียนรู้เรียงตามลำดับขั้นตอน	4.80	0.82	มากที่สุด
3.	เนื้อหาในสาระการเรียนรู้นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	4.90	0.82	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.87	0.82	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
4.	การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น	4.68	0.73	มากที่สุด
5.	การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงช่วยให้ผู้เรียนจดจำความรู้ได้นาน	4.76	0.73	มากที่สุด
6.	การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการปฏิบัติงาน	4.58	0.74	มากที่สุด
7.	กิจกรรมการเรียนรู้มีการสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน	4.56	0.74	มากที่สุด
8.	กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ	4.72	0.73	มากที่สุด
9.	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานและเรียนรู้ร่วมกัน	4.90	0.82	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.70	0.75	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	แปลผล
ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ				
10.	ได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ ทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น	4.92	0.85	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.92	0.85	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.83	0.81	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 การสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.83, \sigma = 0.81$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ($\mu = 4.92, \sigma = 0.85$) รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา ($\mu = 4.87, \sigma = 0.82$) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 4.70, \sigma = 0.75$) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีดังนี้

1.1 สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย แนวคิดและหลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างเนื้อหา สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 ผลการประเมินสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. การประเมินผลการใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว อยู่ในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนเกะยาววิทยา และโรงเรียนอ่าวกะพ้อ จังหวัดพังงา มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

1. การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ก่อนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ทฤษฎีการเรียนรู้ ประวัติความเป็นมาของการทำนาข้าวเกะยาว งานวิจัยที่

เกี่ยวข้องในส่วนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ พบว่า มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ที่ผู้วิจัยได้พัฒนา ขึ้นมาเป็นรายวิชาใหม่ดังกล่าว จากการสัมภาษณ์ ปรชาญชาบ้าน นักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน (Local Wisdoms, Students, Teachers, School Administrators, School Board, Parents, Personal Communication, 12 May 2023) พบว่า โรงเรียนในอำเภอเกาะยาว ยังไม่มีสาระ การเรียนรู้เรื่องการทำนาข้าวให้นักเรียนได้เรียนรู้ เพื่อให้ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำนาข้าวของคนใน ท้องถิ่นตนเอง มีทักษะปฏิบัติการทำนาข้าว มีนิสัย รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และเห็นคุณค่า ความสำคัญของอาชีพการทำนาข้าวของคนในท้องถิ่น ตามมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) (Ministry of Education, 2017) ซึ่งการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนั้นช่วยให้ผู้วิจัย สามารถพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม และตรงประเด็นกับความต้องการของครูผู้สอนและ ผู้เรียนในท้องถิ่นนั้น ๆ ดังที่สิทธิพล อาจอินทร์ (Art-in, 2018) กล่าวว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นขั้นตอนแรก ของกระบวนการสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตรที่มีความ สำคัญอย่างยิ่ง เพราะข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การกำหนด องค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรนั้น ๆ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของมารุต พัฒนาผล (Patphol, 2024) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรควรมี ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตร มาสนับสนุนการกำหนดเป้าประสงค์ของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้และการประเมินผล นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการ พัฒนาหลักสูตรที่มีความรู้และประสบการณ์สอดคล้อง กับหลักสูตรที่จะสร้าง เพื่อให้หลักสูตรมีความถูกต้อง ตามหลักวิชาการและสามารถตอบสนองความต้องการ ของกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิณทกานต์ นิมมานุทย์ (Nimmanut, 2022) ที่ได้ดำเนิน

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอำเภอบางคนที จังหวัด สมุทรสงคราม โดยผลการวิจัย พบว่า นักเรียนและ ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้พัฒนา หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่น โดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และ ปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของจินตนา พุ่มไสว (Pumsawai, 2021) ที่ดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่ง เรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ประกอบด้วย 1) ขั้นตระหนัก สำนึกท้องถิ่นตนเอง 2) ขั้นรวบรวมแหล่ง เรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ขั้นวางแผนการจัดการศึกษา ด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ขั้นทำตามแผน ที่กำหนด และ 5) ขั้นประเมินผลและประยุกต์ใช้

2. การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับ กระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชน เป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว เพื่อนำไปจัด การเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียนนั้น ผู้วิจัยจัดทำเป็นรายวิชาใหม่ ที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยสาระการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย แนวคิดและ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตร คำอธิบาย รายวิชา โครงสร้างเนื้อหา สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัด และประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ นำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ซึ่งประกอบด้วย ส่วนนำ เป้าหมาย สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการประเมินคุณภาพ ผู้เรียนระดับท้องถิ่น ซึ่งพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว มีขั้นตอนของการจัดทำสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่น เป้าหมายที่กำหนดมีความเป็นไปได้ ในการนำสู่การปฏิบัติจริง และมีกระบวนกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์ การประเมินที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเป้าหมาย แต่ละข้อ ซึ่งผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อ อื่น ๆ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ในการพัฒนา

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการทำนาข้าวเกาะยาว การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และความสนใจของผู้เรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่น อีกทั้งหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยผู้วิจัยได้ทำการวิพากษ์ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำนาข้าวเกาะยาว เกษตรอำเภอเกาะยาว ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในด้านการทำนาข้าวเกาะยาว และการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และได้ทำการทดสอบก่อนใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว มากน้อยเพียงใด และมีความสนใจและตระหนักรู้เกี่ยวกับวิถีของคนในท้องถิ่นตนเองหรือไม่ ผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขให้หน่วยการเรียนรู้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนและระยะเวลาในการเรียน โดยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงและแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนอีกด้วย โดยในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาวในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) และในการจัดการเรียนรู้จะมีปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำนาข้าวเกาะยาวร่วมจัดการเรียนรู้กับครูผู้สอน ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2017) กล่าวถึง การใช้หลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ว่า ชุมชนเป็นภูมิปัญญาเบื้องต้นและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิก ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตน มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคมในด้านศีลธรรม จริยธรรม การดำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย

การร่วมรักษาลิขสิทธิ์แวดล้อม ก่อให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่น ภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชุมชน และชาติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิณทกานต์ นิมนานุทย์ (Nimmanut, 2022) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดประเมินผล คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา และแผนการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของจารินิด ต้นไธ (Thonhai, 2021) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง ดุจดินแดนแห่งความฝัน ณ จันทบุรี เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านตาเลียว จังหวัดจันทบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยบทนำ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างรายวิชา/อัตราเวลาเรียน คำอธิบายรายวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัด/ประเมินผล

3. การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว ขั้นตอนการนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้จัดการเรียนรู้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนเกาะยาววิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำนวน 30 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอ่าวกะป้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา จำนวน 20 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 20 ชั่วโมง พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ จำนวน 2 คน และปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำนาข้าวเกาะยาว จำนวน 3 คน เป็นผู้จัดการเรียนรู้ นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในทุกหน่วยการเรียนรู้ ก่อนจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ดำเนินการทดสอบเพื่อประเมินความรู้พื้นฐาน เรื่อง การทำนาข้าวเกาะยาวของนักเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

มีคะแนนเฉลี่ย เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว เท่ากับ 8.98 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44.90 และหลังจัดการเรียนรู้ดำเนินการทดสอบหลังเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 16.34 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.70 และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว พบว่า คะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน โดยด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

ผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมงผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากสื่อที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ และสถานที่จริง มีครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำนาข้าวเกะยาว คอยให้ความรู้ และแนะนำขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำนาข้าวอย่างชัดเจน ในระหว่างที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในแปลงนาข้าว ทำให้รู้สึกสนุกสนาน มีความพึงพอใจทั้งในด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับด้านเนื้อหาและด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เช่นที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเกะยาววิทยา (Students, Personal Communication, 20 September 2023) กล่าวว่า “อยากให้มีการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวกับอาชีพ เช่น งานเกษตร หรือการทำอาหารแบบให้นักเรียนได้ทำจริง ๆ มันทำให้เข้าใจบทเรียนได้ง่าย อยากให้มีวิชานี้ทุกเทอมเลย” ดังที่ วนิดา ศรีสุข (Srisuk, 2017) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อบูรณาการเข้ากับชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมุ่งให้

นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงในชุมชนที่จะส่งผลกระทบต่อประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ จัดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกในชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐิดา ดวงแก้ว (Dongkeaw, 2022) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 โดยผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นช่วยพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนให้สูงขึ้นในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปานทิพย์ เกษสมบุญ (Ketsomboon, 2022) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการทำขนมไทยในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการทำขนมไทยในท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับดี

4. การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ในขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว ผู้วิจัยได้ร่วมพูดคุยกับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำนาข้าวเกะยาว ถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาวที่พัฒนาขึ้น พบว่า ปัญหาที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดคือ ปัญหาฝนทิ้งช่วงหลังจากไถเสร็จสิ้นแล้ว ทำให้ไม่สามารถไถคราดและนำต้นกล้าที่เพาะไว้มาปักดำได้ ซึ่งโดยปกติต้นกล้าที่เพาะไว้สำหรับนำไปปักดำจะมีอายุประมาณ 20-25 วัน เมื่อเกิดปัญหาฝนทิ้งช่วง ทำให้ต้องรอน้ำฝนและต้องเพาะต้นกล้าใหม่อีกครั้ง การจัดการเรียนรู้ในช่วงฝนทิ้งช่วงที่ทางครูผู้สอนดำเนินการคือ เชิญปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำนาข้าวเกะยาวมาเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการทำนาของชาวเกะยาวในอดีต ให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องการดูแลรักษาต้นข้าว ศัตรูของต้นข้าว พันธุ์ข้าวต่าง ๆ

เป็นต้น ซึ่งระยะเวลาที่ฝนทิ้งช่วงประมาณ 7 – 10 วัน ทำให้เวลาในการจัดการเรียนรู้ไม่ตรงกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ดังที่ สิทธิพล อาจอินทร์ (Art-in, 2018) กล่าวว่า หลังจากที่น่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้และมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร หากพบปัญหาหรือข้อบกพร่องใด ๆ ก็มักจะทำการแก้ไข เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และสอดคล้องกับแนวคิดของมารุต พัฒผล (Patphol, 2024) ที่กล่าวว่า การสอบทานคุณภาพหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข หมายถึงการตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้นำร่อง เพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรจะสามารถนำไปใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การสอบทานหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญที่ขาดไม่ได้สำหรับการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากการยืนยันในเบื้องต้นว่าการนำหลักสูตรไปใช้จริงจะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัมพร วรรณชนะ (Wanchana, 2022) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ข้าวไร่ชัยเบอรี่ ห่อใบบัวฉัตรพืช กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าหลังดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงหลักสูตรในด้านระยะเวลา กิจกรรม และเนื้อหาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนาถยา แก้วเมฆ (Kaewmek, 2021) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรประเพณีและวัฒนธรรมไทยทรงดำ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น ควรปรับเรื่องระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมากขึ้น ให้เหมาะสมกับเนื้อหา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาวไปจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำนาข้าวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินการไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ และเกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

2. ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การทำนาข้าว หากอาศัยน้ำฝนในการทำนา อาจเจอปัญหาฝนทิ้งช่วงส่งผลให้ต้นข้าวที่กำลังเจริญเติบโตเสียหายได้ทางโรงเรียนควรมีการเตรียมแหล่งน้ำสำรองไว้ล่วงหน้า

3. โรงเรียนควรเลือกพันธุ์ข้าวสำหรับปลูกให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น อำเภอกะยาว สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำหรับเนื้อหาอื่น ๆ เช่น การทำปลาฉิ้งฉ้างเกะยาว ซึ่งเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของกะยาวและสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน เป็นต้น

2. ควรมีการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาว หรือสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นอื่น ๆ ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) หรือการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning)

3. โรงเรียนต่าง ๆ อาจนำขั้นตอนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทำนาข้าวเกะยาวไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพในเรื่องอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการและบริบทของท้องถิ่น เช่น การปลูกผักสวนครัว การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Art-in, S. (2018). *Curriculum development*. Khon Kaen: Khon Kaen University Press. [In Thai]
- Doungkeaw, N. (2022). Development of a local curriculum using local learning resources to promote life and career skills in the 21st century. *Journal of Research and Development*, 17(2), 129–143. [In Thai]
- Kaewmek, N. (2021). The curriculum development on custom and tradition of Thaisongdum learning of Social Studies Religion and Culture for fifth grade in Suphanburi Province. *Srinakharinwirot Academic Journal of Education*, 22(2), 48–63. [In Thai]
- Ketsomboon, P. (2022). The development of Curriculum of local Thai desserts making in occupations learning for Primary 6, Suphanburi Province. *Srinakharinwirot Academic Journal of Education*, 23(1), 123–141. [In Thai]
- Koh Yao Noi Ecotourism Group. (2023). *Koh Yao Noi ecotourism*. Retrieved from <https://www.facebook.com/kohyaoecotourismKohyaoNoi/> [In Thai]
- Ministry of Education. (2017). *Basic education curriculum 2008 (Revised Edition 2017)*. Bangkok: Kurusapa Printing Ladphrao. [In Thai]
- Nimmanut, P. (2022). The development of local curriculum using community-based learning for secondary 1 education. *Journal of Educational Studies*, 16(1), 202–213. [In Thai]
- Patphol, M. (2024). *Curriculum and development: A guide to practice*. Bangkok: Srinakharinwirot University Press. [In Thai]
- Pumsawai, J. (2021). The development of an educational management model with community resources and local wisdom for life skill of student in Bannongchan School. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 3(3), 1–18. [In Thai]
- Srisa-ard, B. (2019). *Preliminary research*. Bangkok: Suweeriyasan. [In Thai]
- Srisuk, W. (2017). *Development of instruction model by community-based learning to enhance science process skill lesson for Grade 8 at Sompoypitthayacom School students*. (Doctoral dissertation, Curriculum and Instructional, Burapha University). [In Thai]
- Thonhai, C. (2021). Local curriculum development on “Chanthaboon Dreamland” to enhance English communication skills for Prathomsuksa 6 students of Banthaleaw School Chanthaburi Province. *Journal of Education Research*, 16(1), 136–149. [In Thai]
- Wanchana, U. (2022). A curriculum development on the topic entitled, “Steamed Riceberry and Cereal Wrapped in a Lotus Leaf”, Career and Technology Strand Group, for Matthayomsuksa 3 student. *Lawasri Journal*, 3(1), 121–132. [In Thai]

การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้
ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน*

DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD STUDENT TEACHERS' ABILITY TO DESIGN
LEARNING EXPERIENCES FOR EARLY CHILDHOOD USING ACTIVE LEARNING AND
BLENDED LEARNING APPROACHES

จุติกาญจน์ สังขาร^{1**}

Jutikarn Sungkan^{1**}

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 85 ถ.มัลลย์แมน อ.เมือง จ.นครปฐม 73000 ประเทศไทย¹
Nakhon Pathom Rajabhat University, 85 Malaiman Road, Mueang District, Nakhon Pathom Province 73000 Thailand¹

**Corresponding author E-mail: jutikarn.sungyim@gmail.com

(Received: 8 Feb, 2024; Revised: 25 Aug, 2024; Accepted: 8 Sep, 2024)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งการทดลองโดยเก็บข้อมูลหลายครั้งในช่วงเวลาที่ต่างกัน ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Time – Series Design มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี 2) เปรียบเทียบความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี รหัสวิชา 1173203 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี 2) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายและการทดสอบ Wilcoxon Signed-rank

ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้ 1) ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับร้อยละ 98.30 2) ความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้นั้นมากกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 465$, $p < .001$) และ 3) ความพึงพอใจในภาพรวมที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.73$, $SD = 0.54$)

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย, การเรียนรู้เชิงรุก, การเรียนรู้แบบผสมผสาน

^{*} ได้รับทุนจากโครงการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาศักยภาพอาจารย์เข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการปีงบประมาณ 2565
งบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม / DP_65_16

¹ อาจารย์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์

ABSTRACT

This quasi-experimental study utilized a One Group Time-Series Design to collect data at multiple intervals. The purposes of this study were: 1) to evaluate the effectiveness of a learning management plan based on active learning combined with blended learning in the course 'Integrated Experiential Learning for Children Aged 3-6 Years'; 2) to compare the ability to design experiential learning activities for early childhood before and after the implementation; and 3) to assess students' satisfaction with the developed learning management approach. The sample consisted of 30 undergraduate students from the Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University enrolled in the course "Integrated Experiential Learning for Children Aged 3-6 Years" (Course Code 1173203). The research instruments included (1) a learning management plan based on active learning combined with blended learning, (2) an assessment of the ability to design experiential learning activities for early childhood, and (3) a satisfaction survey regarding the learning management approach. The data were analyzed using descriptive statistics, and Wilcoxon signed-rank test.

Key findings of the study are as follows: (1) The effectiveness index of the learning management plan was 98.30%; (2) There was a statistically significant improvement in the student's ability to design experiential learning activities for early childhood after the implementation ($Z=4.65$, $p < .001$); and (3) Overall satisfaction with the learning management approach based on active learning combined with blended learning was rated as high ($M=4.73$, $SD=0.54$).

KEYWORDS: Early Childhood Learning Experience Design, Active Learning, Blended Learning

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนทั่วโลกในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดการศึกษาของทุกประเทศ ซึ่งสถานศึกษาถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงในการแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเด็กและส่งผลต่อผู้ใกล้ชิด โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) และสหพันธ์สภาการศึกษาและสภาเสี้ยววงเดือนแดงระหว่างประเทศ (IFRC) ร่วมกันเสนอแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรคระบาดในโรงเรียนโดยให้ความสำคัญกับการเว้นระยะห่างทางสังคม (Bender, 2020) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากการพัฒนาคุณภาพแบบเดิมที่มีผู้สอนอยู่ในชั้นเรียนจะถูกปรับรูปแบบการเรียนการสอนเป็นรูปแบบใหม่โดยการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ (Korbuakew, 2020) ซึ่งสถานการณ์และแนวโน้มในปัจจุบันที่ยังคงมีการแพร่ระบาดทำให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้การจัดการศึกษาได้ขับเคลื่อนจนเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวเรียกว่าการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการนำนวัตกรรมการศึกษาที่ผสมผสานโมดูล (Module) การเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เป็นลักษณะการผสมผสานการเรียนทางไกล (Distance Learning) ผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์ ได้แก่ LINE, ZOOM, Google Meet, Google Drive, Jamboard, Facebook, Messenger, Microsoft Teams, Webex, Moodle รวมไปถึงระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่สถาบันการศึกษาจัดทำขึ้นร่วมกับการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดความน่าสนใจในการเรียนรู้มากกว่าการนั่งฟังการบรรยายในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับมณฑัย เตียนทอง (Tiantong, 2006) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบผสมผสาน คือการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนโดยมีผู้สอนเป็นผู้นำร่วมกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และ

การสื่อสารเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุดสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งในองค์ความรู้ที่ได้เรียนมากกว่าการเรียนรู้ในรูปแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนหรือรูปแบบออนไลน์เพียงอย่างเดียว โดยหากนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานมาใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์จะสามารถบริหารจัดการการเรียนการสอนได้ทั้งในผู้สอนและผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพได้

การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟังเท่านั้น ผู้เรียนยังต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม ถกเถียง อภิปรายร่วมกัน และลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Supervisory Division, Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, 2019) โดยวิธีการจัดการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธี เช่น การอภิปรายกลุ่ม การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งวิธีการเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเดียวกันคือให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้ของตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้ไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต และถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันที่การจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกสามารถนำมาบูรณาการกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและวางแผนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน ทำให้กระบวนการศึกษาถูกขับเคลื่อนต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ประกอบด้วย 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมพร้อมนำสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปราย และขั้นที่ 4 ขั้นสรุป โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน (Hazzan & Lapidot, 2004; Pakdeeroch, 2013; Wutthiwan, 2010)

การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูและเตรียมครูที่จะเข้าสู่วิชาชีพให้มีสมรรถนะสูง พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2562 (Ministry of Education, Thailand, 2019) ได้กล่าวถึงการผลิตครูหรือพัฒนาครูด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณของความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามหลักการและปรัชญาของการพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, Thailand, 2018) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย โดยสาระสำคัญกำหนดให้ผู้สอนปฐมวัยต้องมีความเข้าใจปรัชญา หลักการ และธรรมชาติของการจัดการศึกษาปฐมวัย และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ผ่านการจัดทำแผนการจัดการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีการบูรณาการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ในคำอธิบายรายวิชาได้กล่าวถึงการพัฒนาให้นักศึกษาให้สามารถวิเคราะห์และออกแบบ

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ออกแบบห้องเรียนและสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้ แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อทำให้ผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ จึงมีการนำเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยให้ถูกต้องตามหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างยั่งยืน (Sinlarat, 2014)

จากความสำคัญและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นได้ว่าการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นประเด็นการวิจัยที่สำคัญ เนื่องจากผลการวิจัยสามารถกำหนดเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พ.ศ. 2562 – 2566 (Nakhon Pathom Rajabhat University, 2019) เกี่ยวกับการปรับกระบวนการผลิตบัณฑิตครูให้เป็นผู้มีสมรรถนะวิชาชีพครูและจิตวิญญาณความเป็นครู รวมไปถึงให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ และคุณลักษณะความเป็นครู โดยผู้วิจัยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานในการพัฒนาความสามารถของนักศึกษา เน้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และลงปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติสลับกับออนไลน์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัดส่วนของการนำเสนอเนื้อหาทางออนไลน์ร้อยละ 50 และสัดส่วนในการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าร้อยละ 50 สอดคล้องกับสัดส่วนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้

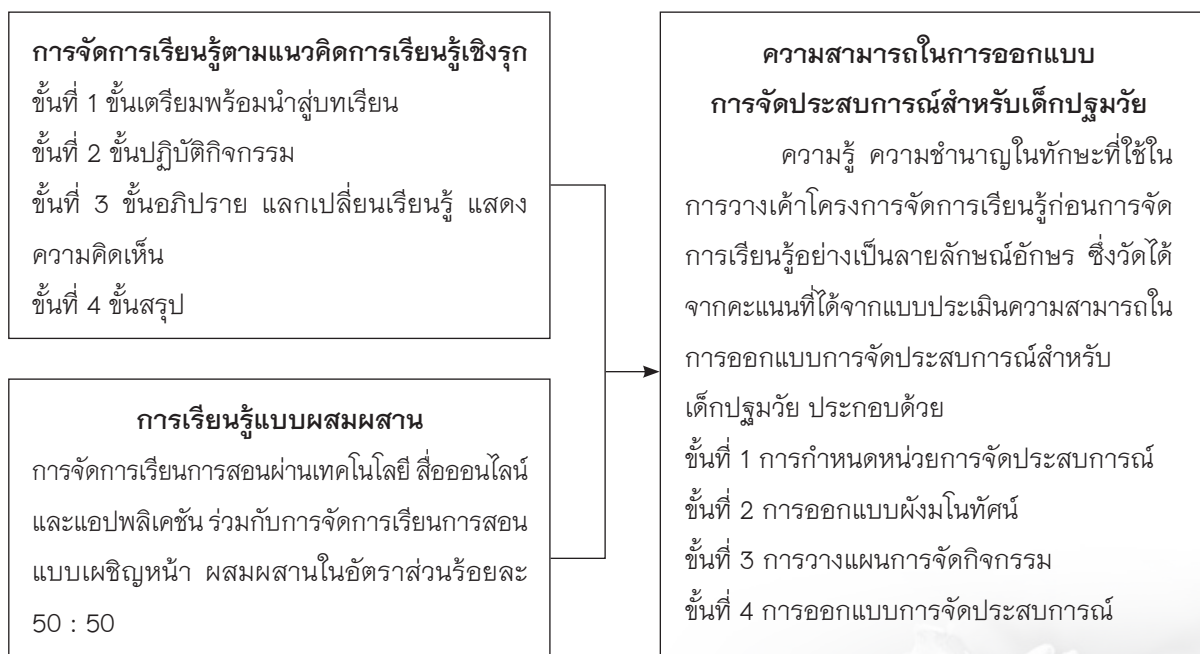
แบบผสมผสาน 50 : 50 แบบแนวนอน (Horizontal Blended Learning) (Nilsook & Wannapiroon, 2013) ซึ่งมีขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของนักวิชาการต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ จำนวน 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ชั้นเตรียมพร้อมนำสู่บทเรียน ชั้นที่ 2 ชั้นปฏิบัติกิจกรรม ชั้นที่ 3 ชั้นอภิปราย และชั้นที่ 4 ชั้นสรุป (Hazzan & Lapidot, 2004; Pakdeeroch, 2013; Wutthiwan, 2010) โดยนำเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานที่กล่าวมาข้างต้นมาพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในลักษณะของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ทั้งในด้านการออกแบบผังโมทัศน์ การเขียนวัตถุประสงค์ การออกแบบกิจกรรม การออกแบบสื่อการสอน และการประเมินผล เพื่อให้ นักศึกษามีสมรรถนะวิชาชีพครูในด้านการจัดการเรียนรู้ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดที่พัฒนาขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยปรากฏดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งการทดลอง (Quasi – experimental Design) ดำเนินการทดลอง โดยการเก็บข้อมูลหลายครั้งในช่วงเวลาที่ต่างกัน ทั้งก่อนและหลังการทดลอง ใช้แบบแผนการทดลองแบบ

One Group Time – Series Design โดยประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (X_o) ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง จำนวน 1 ครั้ง (O_o) แล้วจึงทดลองโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นระยะเวลา

15 สัปดาห์ (X_{1-15}) มีการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในทุกช่วงระยะเวลาของการทดลอง ในสัปดาห์ที่ 3 (O_1), 6 (O_2), 9 (O_3), 12 (O_4) และ 15 (O_5) มีแบบแผนการทดลองดังภาพที่ 2

X_0	X_{1-3}	X_{4-6}	X_{7-9}	X_{10-12}	X_{13-15}
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$
O_0	O_1	O_2	O_3	O_4	O_5

ภาพที่ 2 แบบแผนการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี รหัสวิชา 1173203 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 หมู่เรียน โดยมีนักศึกษารวมทั้งสิ้น 59 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้หมู่เรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ได้หมู่เรียน 63/3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 30 คน

เครื่องมือการวิจัย 3 ฉบับ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับเนื้อหาในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 15 สัปดาห์ ซึ่งแบ่งออกเป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์จำนวน 8 สัปดาห์ ได้แก่ สัปดาห์ที่ 1-7 และ สัปดาห์ที่ 9 และแผนการจัดการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า (Face to Face) จำนวน 7 สัปดาห์ ได้แก่ สัปดาห์ที่ 10-16 โดยมีเนื้อหาที่จัดการเรียนรู้ประกอบด้วย

สัปดาห์ที่ 1 เรื่อง การปฐมนิเทศ ความหมาย และหลักการในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่ 2 เรื่อง องค์ประกอบและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ และการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และอายุ 3-6 ปี

สัปดาห์ที่ 3 เรื่อง แนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยและกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม

สัปดาห์ที่ 4 เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

สัปดาห์ที่ 5 เรื่อง การออกแบบสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กอายุ 3-6 ปี

สัปดาห์ที่ 6 เรื่อง สื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย และการออกแบบสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

สัปดาห์ที่ 7 เรื่อง แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สัปดาห์ที่ 9 เรื่อง การศึกษาตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ของกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม

สัปดาห์ที่ 10 เรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบท สังคม ชุมชน และท้องถิ่น

สัปดาห์ที่ 11 เรื่อง อบรมการเขียนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สัปดาห์ที่ 12 เรื่อง การพัฒนาปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (6 กิจกรรม)

สัปดาห์ที่ 13 เรื่อง การศึกษาการจัดกิจกรรมประจำวันของเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่ 14 และ 15 เรื่อง การนำแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ในสถานศึกษา และ

สัปดาห์ที่ 16 เรื่อง การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย และการประเมินการออกแบบแผนการจัดประสบการณ์

ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 60 ชั่วโมง

ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัย 2) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา และ 3) ด้านหลักสูตรและการสอน นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน จากนั้น

วิเคราะห์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้
ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.)
โดยผลการวิเคราะห์มีค่าเท่ากับร้อยละ 98.3

2. แบบประเมินความสามารถในการออกแบบ
การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยสร้างขึ้น
จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ลักษณะเครื่องมือเป็นมาตรวัดประมาณค่า 3 ระดับ
(Rating Scale) จำนวน 17 ข้อ โดยแบ่งการประเมิน
ออกเป็น 4 ชั้น ได้แก่ การกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์
การออกแบบผังมโนทัศน์ การวางแผนการจัดกิจกรรม
และการออกแบบการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบ
ความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย
1) ด้านการศึกษาปฐมวัย 2) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม
การศึกษา และ 3) ด้านหลักสูตรและการสอน นำไปทดลอง
ใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน จากนั้น
วิเคราะห์คุณภาพของแบบประเมินความสามารถโดยใช้
ค่าความเที่ยงและค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค
(Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.80 วิเคราะห์
เปรียบเทียบความสามารถในการออกแบบการจัด
ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน
และหลังเรียนโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย
(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
และเทียบกับเกณฑ์ซึ่งมีการแปลความหมายของคะแนน
เฉลี่ยที่กำหนดไว้ 3 ระดับ ได้แก่

2.34 – 3.00 หมายถึง มาก

1.68 – 2.33 หมายถึง ปานกลาง

1.00 – 1.67 หมายถึง น้อย

3. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการ
เรียนรู้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในลักษณะมาตรวัดประมาณค่า
5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา
โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้าน
ต่าง ๆ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษา
ปฐมวัย 2) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา และ
3) ด้านหลักสูตรและการสอน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.79
วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจตามเกณฑ์ของ Best (1986)

รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง พึงพอใจระดับมากที่สุด

3.50 – 4.90 หมายถึง พึงพอใจระดับมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง พึงพอใจระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง พึงพอใจระดับน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง พึงพอใจระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยออกแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น
ลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการศึกษาเนื้อหา
ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน การออกแบบการจัด
ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และเนื้อหาในรายวิชา
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับ
เด็กอายุ 3-6 ปี เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์หลักการและ
แนวคิดเป็นองค์ความรู้

2. ขั้นการออกแบบ ดำเนินการออกแบบรูปแบบ
ของแผนการจัดการเรียนรู้จากองค์ความรู้ในขั้นตอนที่ 1
เพื่อกำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม
โดยจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง (คาบ)
เป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 60 ชั่วโมง (คาบ)
แบ่งสัดส่วนการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ร้อยละ 50 และแบบ
เผชิญหน้าร้อยละ 50 จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้
มาวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้
และได้ออกแบบรูปแบบของการศึกษาความสามารถใน
การออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
โดยการสร้างแบบประเมินความสามารถในการออกแบบ
การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จากนั้นนำมา
วิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) และสร้างแบบวัด
ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

3. ขั้นการพัฒนา ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนการสอน
2) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัด
ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และ 3) แบบประเมิน
ความพึงพอใจ

4. ขั้นการนำไปใช้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนย่อย
ได้แก่ 1) อธิบายรายละเอียดวิธีการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์

ที่ต้องเตรียมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานให้กลุ่มตัวอย่าง รับทราบ 2) ประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 6 กิจกรรม กิจกรรมละ 1 วัน ได้แก่ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง และ กิจกรรมเกมการศึกษา 3) จัดการเรียนการสอน 4) ประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในทุกช่วงระยะเวลาของการทดลอง และ 5) ประเมินความพึงพอใจ

5. การประเมินผล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์และสรุปผลคะแนนประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ 2) วิเคราะห์และสรุปผลคะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ และ 3) วิเคราะห์และสรุปผลคะแนนความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon Signed-rank

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ประกอบด้วย 4 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ 1 ชั้นเตรียมพร้อมนำสู่บทเรียน ผู้สอนกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเข้าสู่บทเรียนให้กับผู้เรียนโดยการตั้งคำถามในการนำเข้าสู่บทเรียนนำเสนอสื่อ ฯลฯ โดยจัดการเรียนการสอนแบบ Face to Face และโปรแกรม Word Wall, Zoom, YouTube, LINE และ Google Meet

ชั้นที่ 2 ชั้นปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนเลือกใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเนื้อหาและจุดประสงค์ต้องมีความสอดคล้องกับกิจกรรม จัดการเรียนการสอนแบบ Face to Face และโปรแกรม NPRU Online Course (LMS), Zoom, LINE, Google Slides, Canva และ Google Meet

ชั้นที่ 3 ชั้นอภิปราย ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ได้เรียนรู้มา และร่วมกันสะท้อนความรู้ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ จัดการเรียนการสอนแบบ Face to Face และใช้โปรแกรม Zoom, Google Jamboard, LINE และ Google Meet

ชั้นที่ 4 ชั้นสรุป ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียนในแต่ละเนื้อหา จัดการเรียนการสอนแบบ Face to Face และใช้โปรแกรม Google Slides, NPRU Online Course (LMS), Zoom, LINE และ Google Meet

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ประจำสัปดาห์ที่ 6 (จัดการเรียนรู้แบบออนไลน์) เรื่อง สื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย และการออกแบบสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ ประจำสัปดาห์ที่ 6 (จัดการเรียนรู้แบบออนไลน์) เรื่อง สื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย และการออกแบบสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

แผนการจัดการเรียนรู้ สัปดาห์ที่ 6 (จัดการเรียนรู้แบบออนไลน์) เรื่อง สื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย และการออกแบบสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี **จำนวน 4 ชั่วโมง**

สาระสำคัญ : สื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก ได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ สามารถออกแบบสื่อและสร้างสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี และศึกษาวิธีการเขียนจุดประสงค์และสาระการเรียนรู้ในแผนการจัดประสบการณ์

จุดประสงค์: 1. นักศึกษาสามารถอธิบายเกี่ยวกับสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย
2. นักศึกษาสามารถออกแบบสื่อและสร้างสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี
3. นักศึกษาสามารถอธิบายวิธีการเขียนจุดประสงค์และสาระการเรียนรู้ในแผนการจัดประสบการณ์

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน
ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม พร้อมนำสู่ บทเรียน	1. นำเข้าสู่บทเรียนด้วยคำถามเกี่ยวกับสื่อที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย โดยใช้โปรแกรม Word Wall	- โปรแกรม LINE วิดีโอคอล - โปรแกรม Word Wall
ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติ กิจกรรม	2. ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาในเรื่องสื่อที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในระบบ NPRU Online Course (LMS) 3. นักศึกษาออกแบบภาพสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ที่เน้นความประหยัดพอเพียง คนละ 1 ชิ้น โดยระบุชื่อของสื่อ อุปกรณ์ในการจัดทำสื่อ วิธีการทำสื่อ ประโยชน์ของสื่อ และส่งงาน ในระบบ NPRU Online Course (LMS) 4. นักศึกษาปฏิบัติสร้างสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ที่เน้นความประหยัดพอเพียง คนละ 1 ชิ้น 5. นักศึกษานำเสนอสื่อผ่าน Application ที่สนใจ เช่น Canva, Google Slides 6. ผู้สอนอธิบายวิธีการเขียนจุดประสงค์และสาระการเรียนรู้ในแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	- โปรแกรม LINE วิดีโอคอล - ระบบ NPRU Online Course (LMS) - Application ที่นักศึกษานำเสนอ เช่น Canva Google Slides
ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปราย	7. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย และการออกแบบสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ในโปรแกรมกระดานไวท์บอร์ดใน LINE วิดีโอคอล	- โปรแกรม LINE วิดีโอคอล - โปรแกรมกระดานไวท์บอร์ดใน LINE วิดีโอคอล
ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป	8. ผู้สอนสรุปเกี่ยวกับสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย และการออกแบบสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี และออกแบบแผนการจัดประสบการณ์หน่วยวันพ้อแห่งชาติ	- โปรแกรม LINE วิดีโอคอล

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน ในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ

สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 98.30 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน ในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

จำนวนนักศึกษา (คน)	คะแนนเต็ม (คะแนน)	ผลรวมคะแนน		ดัชนีประสิทธิผล
		ทดสอบก่อนเรียน	ทดสอบหลังเรียน	
30	51	551	1,514	0.983

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ก่อนการจัดการเรียนรู้ ระหว่างการจัดการเรียนรู้ และหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ผลการวิเคราะห์คะแนนการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประเมินก่อนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ครั้ง และในช่วงการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 ครั้ง แสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นรายบุคคล (คะแนนเต็ม 51 คะแนน)

ค่าสถิติ	คะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (คะแนน)					
	ก่อน	ระหว่าง (สัปดาห์)				หลัง
		3	6	9	12	
Mean	18.30	20.70	26.00	36.80	45.60	50.50
SD	1.54	1.15	2.03	2.28	1.81	1.31
Median	18.00	20.00	26	36.50	45.00	51.00
Mode	17.00	20.00	25	36.00	45.00	51.00

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน นักศึกษามีความสามารถ

ในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการจัดการเรียนรู้และในระหว่างสัปดาห์

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามขั้นในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นในการออกแบบ การจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย	ความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (คะแนน)											
	ก่อน (คะแนน)		ระหว่าง (สัปดาห์)								หลัง (คะแนน)	
			3		6		9		12			
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
กำหนดหน่วยกิจกรรม	1.33	0.40	1.97	0.08	2.00	0.00	3.00	0.00	3.00	0.00	3.00	0.00
ออกแบบผังมโนทัศน์	1.07	0.25	1.23	0.43	2.00	0.00	2.77	0.50	2.93	0.25	2.93	0.25
วางแผนการจัดกิจกรรม	1.00	0.00	1.07	0.25	1.73	0.45	2.20	0.55	2.63	0.49	2.93	0.25
ออกแบบประสบการณ์	1.02	0.04	1.03	0.06	1.35	0.15	1.90	0.16	2.58	0.14	2.96	0.10

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า 1) ขั้นตอนการกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ ในสัปดาห์ก่อนจัดการเรียนรู้ นักศึกษามีความสามารถในการกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับน้อย ในสัปดาห์ที่ 3 และ 6 พบว่ามีความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 9 12 และหลังจัดการเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก 2) ขั้นตอนการออกแบบผังมโนทัศน์ ในสัปดาห์ก่อนจัดการเรียนรู้และสัปดาห์ที่ 3 นักศึกษามีความสามารถในการออกแบบผังมโนทัศน์อยู่ในระดับน้อย ในสัปดาห์ที่ 6 มีความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 9 12 และหลังจัดการเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก 3) ขั้นตอนการวางแผนการจัดกิจกรรม ในสัปดาห์ก่อนจัดการเรียนรู้และสัปดาห์ที่ 3 นักศึกษามีความสามารถในการวางแผนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย ในสัปดาห์ที่ 6 และ 9 พบว่ามีความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 12 และหลังจัดการเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก และ

4) ขั้นตอนการออกแบบการจัดประสบการณ์ ในสัปดาห์ก่อนจัดการเรียนรู้ สัปดาห์ที่ 3 และ 6 นักศึกษามีความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับน้อย ในสัปดาห์ที่ 9 พบว่ามีความสามารถในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 12 และหลังจัดการเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อให้เห็นพัฒนาการความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในแต่ละชั้น ผู้วิจัยจึงสร้างแผนภูมิข้อมูลคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดการเรียนรู้และในช่วงเวลาจัดการเรียนรู้ปรากฏดังภาพที่ 3 โดยผลการวิเคราะห์จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในช่วงเวลาจัดการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 3 6 9 และ 12 มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนจัดการเรียนรู้ในระหว่างสัปดาห์

ภาพที่ 3 การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามขั้นตอนการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน ($n=30$)

กลุ่ม	n	M	SD	SE	Wilcoxon	p	Effect size
Posttest	30	50.46	1.30	0.23	465	< .001	1.00
Pretest	30	18.33	1.53	0.28			

หมายเหตุ $H_1: \mu_{\text{posttest}} - \mu_{\text{pretest}} < 0$; $\alpha = .05$; $W = 0.8642$; $p = .0013$; $Effect\ size = Rank\ biserial\ correlation$

ตารางที่ 5 แสดงผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูลผลคะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน จำนวน 30 คน พบว่า ผลต่างระหว่างความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน แตกต่างจากไค้ปกติ ($W = 0.8642$, $p = .0013$) โดยผลการวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบด้วย Wilcoxon Signed-Rank Test แสดงให้เห็นว่าคะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Posttest) ($M = 50.46$, $SD = 1.30$) ของนักศึกษามากกว่าคะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Pretest) ($M = 18.33$, $SD = 1.53$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 465$, $p < .001$)

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ผลของความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน ในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.73$, $SD = 0.54$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พึงพอใจสูงสุด

ในเรื่องเนื้อหาสาระจัดได้ตรงตามความต้องการจำเป็น และการใช้สื่อการเรียนรู้ โปรแกรม แอปพลิเคชันในการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.93$, $SD = 0.25$) รองลงมา คือ สามารถทบทวนบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ($M = 4.90$, $SD = 0.30$) และความพึงพอใจน้อยสุด คือ กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมการทำงานร่วมกันและความรับผิดชอบ ($M = 4.37$, $SD = 1.02$)

สรุปผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน ในรายวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นภายใต้บริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมีค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน เท่ากับ 0.983 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 0.50

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ก่อนการจัดการเรียนรู้ระหว่างการจัดการเรียนรู้ และหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน พบว่า ความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในช่วงเวลาจัดการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 3 6 9 และ 12 มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนจัดการเรียนรู้ในระหว่างสัปดาห์ และคะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานของนักศึกษามากกว่าคะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนได้รับ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนรู้แบบผสมผสานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนรู้แบบผสมผสานในภาพรวมพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน เท่ากับ 0.983 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 0.50 โดยดัชนีประสิทธิผลที่สำคัญประการแรกคือความสามารถของแผนการจัดการเรียนรู้ในการบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่ต้องการ หากผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาและนำไปประยุกต์ใช้ได้ แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (Lo & Hew, 2020) หากพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจะสังเกตได้ว่าหลังจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมีความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 98.30 อันเป็นผลมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งดัชนีที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์ของนักเรียน การเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนการคิดวิเคราะห์และวิจารณ์ผ่านกิจกรรมที่ทำหยาและต้องการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Khan, Javed, & Rehman, 2023) อีกทั้งการเรียนรู้เชิงรุกต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้ ดัชนีประสิทธิผลในส่วนนี้สามารถประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม เช่น การถามตอบในห้องเรียน การทำงานกลุ่ม หรือการมีส่วนร่วมในการอภิปราย ซึ่งจะช่วยสร้างความกระตือรือร้นและความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น (Alamri, 2022) ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการจัดการเรียน

การสอนเชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติจากการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ จำนวน 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ชั้นเตรียมพร้อมนำสู่บทเรียน เป็นชั้นที่ผู้สอนกระตุ้นความสนใจ และสร้างแรงจูงใจในการเข้าสู่บทเรียนให้กับผู้เรียน โดยการตั้งคำถามนำเข้าสู่บทเรียน นำเสนอตัวอย่างสื่อ ใช้การดูวิดีโอกรณีศึกษา เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน ฯลฯ ชั้นที่ 2 ชั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นชั้นที่ผู้สอนเลือกใช้เทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายกับผู้เรียน โดยเนื้อหาและจุดประสงค์ต้องมีความสอดคล้องกับกิจกรรม ชั้นที่ 3 ชั้นอภิปราย เป็นชั้นที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ได้เรียนรู้มา และร่วมกันสะท้อนความรู้ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ และชั้นที่ 4 ชั้นสรุป เป็นชั้นที่ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียนในแต่ละเนื้อหา โดยจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบผสมผสาน ระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผ่านเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ บทเรียนออนไลน์ และแอปพลิเคชัน (Online) และการจัดการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า ส่งผลให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและรูปแบบออนไลน์ สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ หากเกิดความไม่เข้าใจสามารถย้อนกลับไปศึกษาด้วยตนเองในบทเรียนออนไลน์ (LMS) ได้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของสุลายมาน บากา (Baka, 2015) ที่ได้พัฒนาบทเรียนโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ เท่ากับ 0.6485 และพิกุลทอง บุญคำ (Boonkhum, 2014) ที่พบว่า บทเรียนโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.79

2. ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนรู้แบบผสมผสานของนักศึกษสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย แสดงให้เห็นว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่

ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามขั้นตอนและมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ส่งผลให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติจากการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith and Johnson (2021) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์พบว่าความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่พัฒนาขึ้น โดยเฉพาะการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงและการกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงของคะแนนผลการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่เพิ่มสูงขึ้นในทุกขั้นตอนของแต่ละระยะของการทดสอบ ประกอบกับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแผนจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นพบว่า คะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้นั้นมากกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยสอดคล้องกับหลักการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนด้วยตนเอง ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้รับการพัฒนามาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียน

ให้มีคุณลักษณะตามต้องการอย่างได้ผล (Bonwell & Eison, 1991; Phapatsaro, Fangkham, Changkan, & Srisanga, 2023) อีกทั้งยังช่วยสร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะและความสามารถของผู้เรียนให้เติบโตและเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง (Poowanna, Supakesorn, & Poowanna, 2023) นอกจากนี้ การศึกษาของ Brown, Smith, and Lee (2020) พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติสามารถพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถที่เพิ่มขึ้นในด้านการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบกับการวิจัยของ Lee and Kim (2019) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้วิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานซึ่งรวมเอาการเรียนรู้ออนไลน์และออฟไลน์เข้าด้วยกัน สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงยืนยันถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบผสมผสานในการพัฒนาความสามารถของนักศึกษา อีกทั้งผลการวิจัยยังได้สนับสนุนการศึกษาของ Nguyen, Thompson, and Nguyen (2023) ที่แสดงให้เห็นว่าการใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุกในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสามารถเพิ่มความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันส่งผลให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พิจารณาได้จากผลการวิเคราะห์ความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นตามลำดับของระยะเวลาในการประเมิน ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาปัจจุบันเน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทที่เกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรค ซึ่งการใช้การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียน งานวิจัยของ Wang, Zhang, and Lu (2021) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน

ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้ในสถานการณ์ที่มีข้อจำกัดด้านสุขภาพ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพบริบทในปัจจุบันที่ยังคงมีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคในระดับที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ การจัดการเรียนรู้ในลักษณะผสมผสานจึงเป็นหนทางที่สำคัญของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนยังคงได้รับการพัฒนาความรู้ ถึงแม้ต้องตกอยู่ในสภาวะของการแพร่ระบาดของเชื้อโรคซึ่งมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เช่น การแพร่ระบาดของเชื้อโรค โดยการรวมการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าและออนไลน์ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ (Huang, Ding, & Li, 2022) การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะได้อย่างต่อเนื่องในสถานการณ์ที่อาจมีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงการศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนและแบบออนไลน์ภายใต้หลักการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของชนัญชิตา ทุมมานนท์ และคนอื่น ๆ (Thummanond et al., 2020) ที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนช่วง 6 ครั้งแรก แบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนกับแบบออนไลน์ ผลการสัมภาษณ์นิสิต พบว่าผู้เรียนจำนวนหนึ่งมีความประทับใจกับการเรียนการสอนในช่วงเวลาดังกล่าวที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนกับผู้สอนและเพื่อน จึงเป็นไปได้ว่าเมื่อมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ทั้งหมดในครั้งที่ 7-12 ทำให้ผู้เรียนไม่ได้มีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาในระดับมากที่สุด ด้านเนื้อหาสาระที่ผู้วิจัยออกแบบนั้นจัดได้ตรงตามความต้องการจำเป็นของผู้เรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานส่งผลให้นักศึกษาสามารถทบทวนบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ประกอบกับสื่อในการเรียนการสอนมีการใช้สื่อการเรียนรู้ โปรแกรม และแอปพลิเคชันในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นไปตามหลักการเรียนรู้

แบบผสมผสานที่รวบรวมข้อดีของการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนและการเรียนการสอนออนไลน์เข้าไว้ด้วยกัน ส่งผลให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ งานวิจัยของ Lee, Kim, and Park (2023) พบว่าการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนรู้มีผลดีต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียน โดยเฉพาะในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรค ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในรูปแบบออนไลน์ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาความรู้ในทักษะที่จำเป็น ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน การใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดด้านสุขภาพ

4. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติจากการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผนวกกับการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสานระหว่างการสอนแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ ผ่านเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ บทเรียนออนไลน์ และแอปพลิเคชัน (Online) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมพร้อมนำสู่บทเรียน ผู้สอนกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเข้าสู่บทเรียนให้กับผู้เรียนโดยการตั้งคำถามนำเข้าสู่บทเรียน นำเสนอตัวอย่างสื่อ ใช้การดูวิดีโอกรณีศึกษาเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ ผู้สอนเลือกใช้เทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเนื้อหาและจุดประสงค์ต้องมีความสอดคล้องกับกิจกรรม ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปราย ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันสะท้อนความรู้ออกมาออกมาในรูปแบบต่าง ๆ และขั้นที่ 4 ขั้นสรุป ผลจากการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ข้างต้นส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงของคะแนนผลการประเมิน

ความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่เพิ่มสูงขึ้นในทุกขั้นตอนของแต่ละระยะของการทดสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้ง การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันส่งผลให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พิจารณาได้จากผลการวิเคราะห์ความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นตามลำดับของระยะเวลาในการประเมิน แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามขั้นตอนและมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ส่งผลให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติจากการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียนในแต่ละเนื้อหา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดภาวะความรู้ดถอย (Learning Loss) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้นักศึกษามีความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม

หากพิจารณาในขั้นการกำหนดหน่วยในการจัดกิจกรรม จะเห็นว่า ความสามารถของผู้เรียนในขั้นตอนนี้เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 9 ไม่พบความเปลี่ยนแปลงความสามารถของผู้เรียน ดังนั้น ควรมีการปรับกระบวนการหรือวิธีการออกแบบในขั้นนี้ เพื่อให้พัฒนาการของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปอาจพิจารณาประเด็นอุปสรรคในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าอุปสรรคในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเกิดจากหลากหลายสาเหตุ เช่น ความเคยชินกับการสอนแบบดั้งเดิมของผู้สอนและความเคยชินกับวิธีการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียน ซึ่งไม่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อีกทั้งบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ ดังนั้น ประเด็นวิจัยในเรื่องปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นช่องว่างความรู้ใหม่ที่จะช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การวัดประเมินผลกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุกควรมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย กล่าวคือ ผู้สอนควรประเมินให้ได้ว่าเป้าหมายของการจัดการศึกษานั้นผู้เรียนบรรลุตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่ผู้สอนควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาต่อไป อาจดำเนินการในลักษณะของการประเมินทั้งกระบวนการในการจัดกิจกรรมพร้อมกันกับการประเมินคุณภาพของผู้เรียน ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วนได้มีโอกาสในการประเมิน เช่น การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) การประเมินโดยใช้คำถาม (Questioning) การประเมินการสังเกตพฤติกรรม (Behavioral Observation) การประเมินตนเองของผู้เรียน (Student Self-assessment) หรือแม้กระทั่งการประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment)

เอกสารอ้างอิง

- Alamri, M. M. (2022). The effectiveness of active learning strategies in improving students' performance and engagement: A meta-analysis. *Journal of Educational Research and Practice*, 12(2), 120–135.
- Baka, S. (2015). *Creating a mathematics program lesson on basic data analysis for Mathayom 6 students*. (Master's thesis, Faculty of Science, Burapha University). [In Thai]
- Bender, L. (2020, March). *Key messages and actions for COVID-19 prevention and control in schools*. Retrieved from <https://www.who.int/publications/m/item/key-messages-and-actions-for-covid-19-prevention-and-control-in-schools>
- Best, J. B. (1986). *Cognitive psychology*. Minnesota: West Publishing Co.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. Washington, D.C.: The George Washington University, School of Education and Human Development. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED336049>
- Boonkhum, P. (2014). *The development of a programmed instruction in mathematics on "integer system" for Matthayomsuksa I students*. (Master's thesis, Faculty of Science, Burapha University). [In Thai]
- Brown, T., Smith, J., & Lee, H. (2020). Active learning strategies in early childhood education: A comprehensive study. *Journal of Early Childhood Research*, 18(3), 225–240.
- Hazzan, O. & Lapidot, T. (2004). Construction of a professional perception in the "Methods of Teaching Computer Science" course. *ACM SIGCSE Bulletin*, 36(2), 57–61.
- Huang, Y., Ding, X., & Li, J. (2022). Blended learning in the era of COVID-19: A study of higher education students' perceptions. *Journal of Educational Technology*, 19(3), 45–58.
- Khan, A., Javed, M. Y., & Rehman, S. (2023). Enhancing critical thinking skills through active learning strategies: A study in higher education. *International Journal of Educational Development*, 88, 102611.
- Korbuakaew, T. (2020). The development model of online learning resources to encourage knowledge management of student in education Faculty at Suan Sunandha Rajabhat University. *Journal of Educational Studies*, 14(2), 80–99. [In Thai]
- Lee, J., Kim, Y., & Park, S. (2023). The impact of blended learning on student performance: Evidence from a pandemic situation. *Education and Information Technologies*, 28(2), 321–340.
- Lee, M. & Kim, S. (2019). Blended learning approaches in higher education: A study on student satisfaction and learning outcomes. *International Journal of Educational Technology*, 10(2), 135–150.
- Lo, C. K. & Hew, K. F. (2020). The impact of flipped classroom pedagogy on university students' academic performance and perceptions: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 30, 100316.
- Ministry of Education, Thailand. (2018, September). Use The Educational Standards for Early Childhood Education, Basic Education, and Basic Education at Special Education Centers. *The Government Gazette*, Rule number 135 session number 235. [In Thai]
- Ministry of Education, Thailand. (2019, April). Early Childhood Development Act A.D. 2019. *The Government Gazette*, Rule number 136 session number 56. [In Thai]

- Nakhon Pathom Rajabhat University. (2019). *Nakhon Pathom Rajabhat University strategic plan 2019 – 2023*. Retrieved from https://news.npru.ac.th/u_news/detail.php?news_id=15430&ref_id=S06A [In Thai]
- Nguyen, Q., Thompson, C., & Nguyen, L. (2023). The impact of active learning on early childhood education programs. *Journal of Education and Learning*, 12(1), 45–60.
- Nilsook, P. & Wannapiroon, P. (2013). Blended learning management: Proportion of blending. *Journal of Technical Education Development*, 25(85), 31–36. [In Thai]
- Pakdeeroch, C. (2013). *The effects of organizing active learning in mathematical process skills on mathematical problem solving ability, critical thinking ability and Self-confidence of Mathayomsuksa III students*. (Master's thesis, Graduate School, Srinakharinwirot University). [In Thai]
- Phapatsaro, P. D., Fangkham, B., Changkan, P. P., & Srisanga, P. S. (2023). The design of active learning management activities. *Journal of MCU Ubon Review*, 8(2), 109–122. [In Thai]
- Poowanna, B., Supakesorn, B., & Poowanna, R. (2023). Empowering learning through active learning: Inspiring and enhancing learner skills in the teaching–learning process. *Journal of BovornMulti-Education and Human Social Sciences*, 4(2), 216–227. [In Thai]
- Sinlarat, P. (2014). *Principles and techniques of teaching in higher education*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Smith, A. & Johnson, P. (2021). The role of student–centered learning in developing critical thinking skills. *Early Childhood Education Journal*, 49(4), 289–302. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01212-9>
- Supervisory Division, Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (2019). *Supervision Guidelines for Developing and Promoting Active Learning Management According to the Policy of Moderate Class, More Knowledge*. Retrieved from http://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf [In Thai]
- Thummanond, C., Visessuvanapoom, P., Suraseth, C., Wintachai, J., Tantixalerm, C., & Tinmala, D. (2020). The effects of using blended learning program on learning engagement of undergraduate students. *Journal of Education Naresuan University*, 23(2), 140–151. [In Thai]
- Tiantong, M. (2006). *Development of computer–assisted instruction multimedia lessons for training teachers–instructors and trainers about creating computer–assisted instruction lessons*. (Doctoral dissertation, Graduate School, King Mongkut's University of Technology North Bangkok). [In Thai]
- Wang, Q., Zhang, L., & Lu, X. (2021). Exploring the effectiveness of blended learning in higher education: A meta–analysis. *Computers & Education*, 173, 104283.
- Wutthiwan, W. (2010). *The results of proactive science teaching and learning to promote academic achievement in science and problem–solving ability for students in Mathayom 1*. (Master's thesis, Faculty of Science, Burapha University). [In Thai]

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่น
เกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

THE DEVELOPMENT OF AN INFOGRAPHICS LEARNING ACTIVITY PACKAGE ON
THE TRADITIONAL FOOD WISDOM OF PHUKET ISLAND USING COMMUNITY-
BASED LEARNING TO ENGAGE READING AND WRITING SKILLS
FOR ELEMENTARY STUDENTS

ปัสดา แก้วมณี^{1*}

Pasuta Kaewmanee^{1*}

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 21 ถ.เทพกระษัตรี ต.รัษฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000 ประเทศไทย¹

Phuket Rajabhat University, 21, Thepkrasattri Rd., Russada Sub-district, Mueang District, Phuket Province 83000 Thailand¹

*Corresponding author E-mail: Pasuta.k@pkru.ac.th

(Received: 3 Apr, 2024; Revised: 8 Oct, 2024; Accepted: 11 Oct, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต 2) พัฒนาชุดกิจกรรมอินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 60 คน 2) กลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 42 คน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านสะพาน (มงคลวิทยา) และ 3) กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจ ได้จากการสุ่มกลุ่มโรงเรียนในจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านบางคู จำนวน 30 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบประเมินคุณภาพชุดกิจกรรม 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตมีความโดดเด่น เนื่องจากในอดีตมีชนหลายชนชาติเข้ามาตั้งหลักปักฐานอยู่ในจังหวัดภูเก็ต ทำให้อาหารพื้นถิ่นภูเก็ตมีความเป็นอัตลักษณ์ สำหรับสื่อการเรียนรู้ด้านอาหารส่วนใหญ่จะเป็นการสาธิตการทำอาหารในงานเทศกาลต่าง ๆ 2) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเท่ากับ 83.79/87.50 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.29)

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, อินโฟกราฟิก, ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต, ชุมชนเป็นฐาน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) study the basic information on the local food wisdom of Phuket Island; 2) develop an infographics learning activity package on the traditional food wisdom of Phuket Island, using community-based learning to engage effective reading and writing skills in accordance with the 80/80 criterion; 3) compare the academic achievement before and after learn with the activity package; and 4) investigate the learner satisfaction from learning with activity package. The sample groups included: 1) a sample group to study the basic knowledge of local food wisdom on Phuket Island, obtained from purposive sampling, totaling 60 individuals; 2) a sample group to study the efficiency of the learning activity package, obtained from multi-stage random sampling, totaling 42 students from Grade 2, Semester 1, Academic Year 2023, Ban Sapam School (Mongkhon Wittaya); and 3) a sample group for studying learning outcomes and satisfaction, obtained from random sampling of schools in Phuket Province, totaling 30 students from Grade 2, Semester 1, Academic Year 2023, Ban Bang Khu School. The research instruments comprised: 1) an infographic learning activity package, 2) an in-depth interview form, 3) an activity package quality assessment form, 4) a learning achievement test, and 5) a student satisfaction assessment form. The statistics used in data analysis included mean, standard deviation, and t-test. The research findings were as follows: 1) The local food wisdom of Phuket Island is unique due to the historical presence of various nationalities who settled in the province, resulting in distinctive local cuisine. 2) The effectiveness of the activity package was 83.79/87.50. 3) The academic achievement of students after learning was significantly higher than before learning at the .05 level of statistical significance. 4) The satisfaction of the students with the learning activity package was at the highest level ($\bar{x} = 2.91$, $SD = 0.29$).

KEYWORDS: Learning Activity Package, Infographics, Traditional Food Wisdom of Phuket, Community-based Learning

บทนำ

การรู้หนังสือเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการสื่อสารในสังคมปัจจุบัน เป็นบันไดขั้นแรกของการแสวงหาความรู้อันมหาศาลในโลกนี้ และเป็นการเชื่อมโยงการสื่อสารของผู้คนต่าง ๆ ในสังคมนี้เข้าด้วยกัน องค์การยูเนสโกถือว่าการรู้หนังสือเป็นประตูสู่อิสรภาพของมนุษยชาติ เพราะการรู้หนังสือเป็นการให้อิสรภาพแก่ผู้คนทั้งหลาย เป็นอิสรภาพจากความไม่รู้ อิสรภาพจากความยากจน อิสรภาพจากความเจ็บไข้ได้ป่วย เพียงเพราะคนเหล่านั้นมีความรู้ สามารถอ่านออกเขียนได้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อรู้หนังสือและมีโอกาสนำไปปฏิบัติแล้วก็จะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเสรีและมีชีวิตที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (Sangkhapinyo, 2019) การอ่านและการรู้หนังสือ (Reading & Literacy) เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ และส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ แยกแยะและประยุกต์ใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดสื่อสารให้ผู้อื่นทราบและเข้าใจได้ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของศตวรรษที่ 21 หากผู้เรียนบกพร่องหรือขาดความสามารถในการอ่าน จะส่งผลให้การเรียนรู้ไม่อาจก้าวหน้าได้ และจะประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารให้แก่ประชาชนตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ในระดับที่ซับซ้อนขึ้นเมื่อเติบโตใหญ่ จนกระทั่งสามารถดูแลตัวเอง มีอาชีพและมีรายได้ เป็นนักคิดและเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งยาวนานถึง 14-15 ปี หรือในวัยของการศึกษาภาคบังคับ จึงจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาในช่วงนี้ให้มั่นคง โดยพิจารณาว่าการอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และสื่อสารได้เป็นพื้นฐานที่สำคัญสูงสุดอันดับแรก ๆ ของการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียน (Office of The Basic Education Commission, 2015)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยในมาตรา 22 ให้หลักการจัดการศึกษาว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมี

ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพ” และในมาตรา 24 ยังได้กำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นที่ “การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดได้ตลอดเวลาทุกสถานที่” และในมาตรา 26 การประเมินผลการเรียนรู้ “ให้พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคุมกันไป ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา” (National Education Act, 1999)

ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้นั้น นวัตกรรม การศึกษานับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษามากมาย ทั้งนี้ เนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาเอง เช่น การเกิดองค์ความรู้ใหม่อย่างมากมายขึ้น จำนวนผู้เรียนมีมากขึ้น แหล่งเรียนรู้มีหลากหลายขึ้น เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย การผลิตและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์ จึงต้องมีมากขึ้นเพื่อให้มนุษย์เรียนรู้ได้มากขึ้นภายในระยะเวลาอันจำกัด ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ

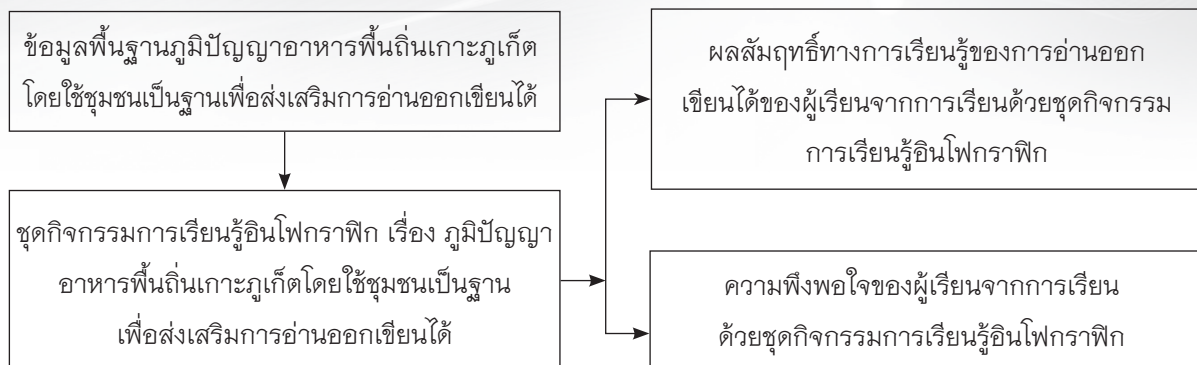
ในการจัดการศึกษาสูงสุด ดังนั้น การพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจึงมีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน (Sutthirat, 2018) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอีกนวัตกรรมหนึ่งที่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนจากประสบการณ์ตรงที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความคิด มีอิสระในการเรียนรู้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล เหมาะสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่ชอบเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สร้างจินตนาการต่อยอดได้จากการลงมือทำ และจากการทำงานร่วมกับเพื่อน (Mingsiritham, 2016) ทั้งนี้จากการที่นักวิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการนำอินโฟกราฟิกมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอินโฟกราฟิกของพัชรา วาณิชวสิน (Vanichvasin, 2015) ที่ศึกษาศักยภาพของอินโฟกราฟิกในการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ พบว่าอินโฟกราฟิกสามารถประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ด้านมิติสำคัญ มิติแรกคือ การใช้อินโฟกราฟิกเป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อสร้างความน่าสนใจ ความเข้าใจ และการจดจำได้ดี ถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยผลการใช้อินโฟกราฟิกพบว่า ร้อยละ 94.99 ของกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าอินโฟกราฟิกช่วยเพิ่มความน่าสนใจ ความเข้าใจและความจำให้มากยิ่งขึ้น และมิติที่สองคือ การใช้อินโฟกราฟิกเป็นสื่อการเรียนรู้สร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพด้วยความชัดเจนและความเข้าใจ บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ

จากปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ความสำคัญของนวัตกรรมการศึกษาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และความสำคัญของอินโฟกราฟิก ทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิกในรูปแบบของการบูรณาการร่วมกับองค์ความรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ และเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นภายใต้ชื่องานวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้
2. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อ่อนเรียนและหลังเรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

1. ประชากรเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต ได้แก่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และบุคลากรทางการศึกษา ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้ จำนวน 418,489 คน (The Bureau of Registration Administration Department of Provincial Administration, 2022)

2. ประชากรเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2,450 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ในสถานศึกษาในจังหวัดภูเก็ต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เขต 1 จำนวน 73 โรงเรียน (Office of The Basic Education Commission, 2015)

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต ได้แก่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และบุคลากรทางการศึกษา ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้ โดยแบ่งเป็น ผู้นำชุมชนอำเภอละ 5 คน ปราชญ์ชุมชนอำเภอละ 5 คน ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนอำเภอละ 5 คน และบุคลากรทางการศึกษาอำเภอละ 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 60 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. กลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาหาประสิทธิภาพ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านสะป่า (มงคลวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เขต 1 จำนวน 42 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

3. กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต ได้มาด้วยวิธีการสุ่มกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยสุ่มนักเรียนจากโรงเรียนในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านบางคู (อ.เมืองภูเก็ต) จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 30 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 การพัฒนาทักษะการอ่านผ่านเรื่องราวอาหารดาวพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต

ชุดที่ 2 การพัฒนาทักษะการเขียนผ่านเรื่องราวอาหารดาวพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต

ชุดที่ 3 การพัฒนาทักษะการอ่านผ่านเรื่องราวอาหารหวานพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต

ชุดที่ 4 การพัฒนาทักษะการเขียนผ่านเรื่องราวอาหารหวานพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง

3. แบบประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เป็นแบบประเมินคุณภาพมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและแบบประเมินคุณภาพด้านสื่อ

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ

5. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างและหาคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก

1.2 วิเคราะห์วัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อกำหนดหน่วยการเรียนรู้

1.3 ออกแบบภาพและอินโฟกราฟิกที่สัมพันธ์กับเนื้อหา

1.4 เตรียมวัสดุ ภาพนิ่ง อินโฟกราฟิก และเสียงที่ออกแบบและพัฒนาขึ้น มาจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากที่สุด

1.5 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก มาออกแบบและพัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน เพื่อตรวจประเมินด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อประเมินด้านสื่อ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.6 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ด้าน มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปทดลอง

กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 42 คน เพื่อหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

1.7 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยนำชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมาเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมโดยการดำเนินการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม 3 ครั้ง ได้แก่ แบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม แล้วนำผลการหาประสิทธิภาพในแต่ละครั้งตามลำดับมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ E_1/E_2 (Promwong, 2013)

2. การสร้างและหาคุณภาพแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 กำหนดข้อคำถามและสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2.3 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลและประเมินผล จำนวน 2 คน เพื่อทำการประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร IOC (Ritcharoon, 2021) ซึ่งค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 โดยมีประเด็นคำถามที่ผ่านเกณฑ์ 9 ข้อ ดังนี้

ข้อ 1 ในชุมชนของท่านมีอาหารพื้นถิ่นอะไรบ้าง?

ข้อ 2 ในชุมชนของท่านมีอาหารพื้นถิ่นประเภทใดบ้าง?

ข้อ 3 ในชุมชนของท่านมีอาหารพื้นถิ่นประเภทหวานอะไรบ้าง?

ข้อ 4 ในชุมชนของท่านมีอาหารพื้นถิ่นใดบ้างที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป?

ข้อ 5 ในชุมชนของท่านมีอาหารพื้นถิ่นใดบ้างที่ยังไม่รู้จัก/ กำลังถูกเลือนหายไป?

ข้อ 6 ความโดดเด่นของอาหารพื้นถิ่นในชุมชนของท่านคืออะไร?

ข้อ 7 ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีสื่อการเรียนรู้ใดบ้างที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นถิ่นของชุมชน?

ข้อ 8 ปัจจุบันในชุมชนของท่านและสถานศึกษามีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นในรูปแบบใดบ้าง?

ข้อ 9 ท่านมีแนวทางในการสืบสาน/อนุรักษ์วัฒนธรรมด้านอาหารพื้นถิ่นในชุมชนของท่านอย่างไรบ้าง?

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านเกณฑ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน จากนั้นนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาข้อมูลบรรยายเชิงคุณภาพ (Content Analysis)

3. การสร้างและหาคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การสร้างและหาคุณภาพแบบประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก

3.1.2 กำหนดข้อคำถามในแบบประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ

3.1.3 นำแบบประเมินคุณภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบประเมินด้านเนื้อหาและแบบประเมินด้านสื่อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 2 คน เพื่อทำการประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร IOC ซึ่งค่า IOC ของแบบประเมินคุณภาพทั้ง 2 ชุด ทุกข้อเท่ากับ 1.00

3.1.4 นำแบบประเมินที่ผ่านเกณฑ์ไปใช้ในการประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ 1) แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา สำหรับให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาประเมิน จำนวน 3 คน และ 2) แบบประเมินคุณภาพด้านสื่อ สำหรับให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาประเมิน จำนวน 3 คน

3.1.5 นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้สูตรค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) (Leekitchwatana, 2016)

และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (Srisa-Ard, 2017)

4. การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

4.2 ทำตารางโครงสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เพื่อกำหนดความสำคัญของเนื้อหา รูปแบบข้อคำถามที่ต้องการวัด

4.3 สร้างข้อคำถามตามลักษณะและจำนวนในโครงสร้าง

4.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบ 4 ตัวเลือก (Multiple-Choice Test) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลและประเมินผล จำนวน 2 คน เพื่อทำการประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร IOC ซึ่งค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

4.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านเกณฑ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งค่า p ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.77 และค่า r ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.24 – 0.81 (Leekitchwatana, 2016)

4.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) คือ KR-20 (Ritcharoon, 2021) ซึ่งค่า KR-20 ที่ได้ คือ 0.83

4.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านการหาคุณภาพในทุกขั้นตอนแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลคะแนนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบ t-test แบบ Dependent Sample (Srisa-Ard, 2017)

5. การสร้างและหาคุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก ดังนี้

5.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้

5.2 กำหนดข้อคำถามในแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

5.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลและประเมินผล จำนวน 2 คน เพื่อทำการประเมินหา ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร IOC ซึ่งค่า IOC ที่ได้ทุกข้อเท่ากับ 1.00

5.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ผ่านเกณฑ์ไปทดลองใช้กับตัวแทนประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient Method) (Ritcharoon, 2021)

5.5 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ผ่านเกณฑ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยใช้สูตรค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีกระบวนการในการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ มีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และบุคลากรทางการศึกษา ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้ โดยแบ่งเป็นผู้นำชุมชนอำเภอละ 5 คน ประชาชนชุมชนอำเภอละ 5 คน ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนอำเภอละ 5 คน และบุคลากรทางการศึกษาอำเภอละ 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 60 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. บันทึกข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์ ร่วมกับการบันทึกเสียง โดยในขั้นตอนของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะชี้แจงขั้นตอนและกระบวนการในการสัมภาษณ์และให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในหนังสือ

ยินยอมตนให้ทำวิจัย

3. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในแบบสัมภาษณ์ และข้อมูลจากการถอดเทปมาวิเคราะห์ข้อมูลบรรยายเชิงคุณภาพ (Content Analysis) ต่อไป

ขั้นที่ 2 พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก มีขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลจากขั้นที่ 1 และข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิกมาออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมทั้งสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

2. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิกที่พัฒนาขึ้นมาเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านสะปำ (มงคลวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เขต 1 จำนวน 42 คน โดยดำเนินการหาประสิทธิภาพ 3 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 การหาประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1: 1) จำนวน 3 คน (เก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน) ครั้งที่ 2 การหาประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1: 10) จำนวน 9 คน (เก่ง 3 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 3 คน)

ครั้งที่ 3 การหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (1: 100) จำนวน 30 คน (เก่ง 10 คน ปานกลาง 10 คน และอ่อน 10 คน)

สำหรับการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพทั้ง 3 ครั้ง มีดังนี้

2.1 ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบวัตถุประสงค์การเรียนรู้ พร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 ให้กลุ่มตัวอย่างเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก ทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดทุกหน่วยการเรียนรู้ให้ครบตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบไว้ พร้อมทั้งตอบข้อซักถามของกลุ่มตัวอย่าง และบันทึกข้อบกพร่องของชุดกิจกรรมในประเด็นข้อคำถามและข้อสงสัยของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 หลังจากที่ได้กลุ่มตัวอย่างเรียนครบทุกหน่วยแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพในทุกขั้นตอนแล้ว

2.4 ผู้วิจัยนำผลการหาประสิทธิภาพในแต่ละครั้งตามลำดับมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ E_1/E_2 ก่อนนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อไป

ขั้นที่ 3 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก มีขั้นตอนดังนี้

1. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพในขั้นที่ 2 ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านบางคู (อำเภอเมืองภูเก็ต) จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบวัตถุประสงค์การเรียนรู้ พร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม

1.2 ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพในทุกขั้นตอนแล้ว

1.3 ให้กลุ่มตัวอย่างเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดทุกหน่วยการเรียนรู้ให้ครบตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบไว้

1.4 หลังจากที่ได้กลุ่มตัวอย่างเรียนครบทุกหน่วยแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียน และทำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนด้วยชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.5 เมื่อดำเนินการทุกขั้นตอนแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนมาตรวจนับคะแนนและวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้การทดสอบค่าที (t) และแบบประเมินความพึงพอใจมาตรวจนับคะแนนและวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้สูตร

ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต มาวิเคราะห์หาข้อมูลบรรยายเชิงคุณภาพ (Content Analysis)

2. นำผลการประเมินคุณภาพมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้สูตรค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) (Leekitchwatana, 2016) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (Srisa-Ard, 2017)

3. นำผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ E_1/E_2 (Promwong, 2013)

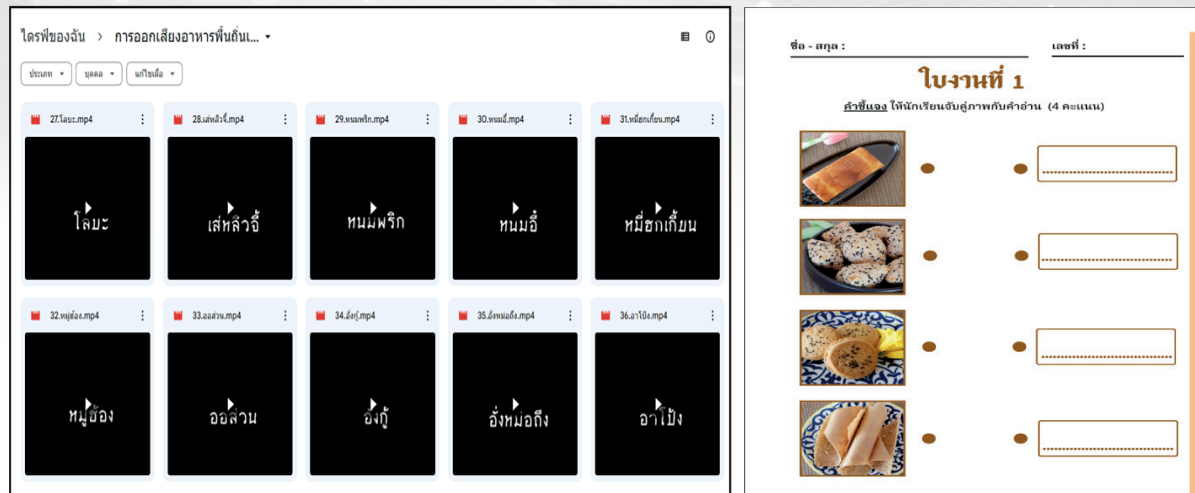
4. นำผลคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก มาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบ t-test แบบ Dependent Sample (Srisa-Ard, 2017)

5. นำผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้สูตรค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ พบว่า ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตมีความโดดเด่น ภูเก็ตจึงได้รับการยกย่องให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหารของยูเนสโก ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตมีคนหลายเชื้อชาติเข้ามาตั้งหลักปักฐานอยู่ในจังหวัดภูเก็ต ทั้งชาวไทย ชาวจีน ชาวมลายู อินเดีย ชาวเล และอีกหลายชนชาติ ทำให้อาหารพื้นถิ่นภูเก็ตมีความเป็นอัตลักษณ์ อีกทั้งมีชื่ออาหารที่เรียกแตกต่างกันออกไป ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาด้านอาหาร แต่สื่อการเรียนรู้ด้านอาหารในชุมชนยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการสาธิตการทำงานอาหารในงานเทศกาลต่าง ๆ

2. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ตัวอย่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวอย่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้

จากตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพแบบเดี่ยวของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน ได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน 56.67 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.83 และได้

คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน 14.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.67 แสดงว่า ผลการทดสอบยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพแบบเดี่ยวของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน

จำนวน ตัวอย่าง (คน)	แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ (E_1/E_2)
	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ร้อยละ	
3	80.00	56.67	70.83	20.00	14.33	71.67	70.83/71.67

จากตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน ได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน 59.44 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.33

และได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน 15.22 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.11 แสดงว่า ผลการทดสอบยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

ตารางที่ 2 ผลหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน

จำนวน ตัวอย่าง (คน)	แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ (E_1/E_2)
	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ร้อยละ	
9	80.00	59.44	74.33	20.00	15.22	76.11	74.33/76.11

จากตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพแบบภาคสนามของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน 67.03 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.79 และได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบ

หลังเรียน 17.50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.50 แสดงว่า ผลการทดสอบเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ สามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปศึกษาหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

ตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพแบบภาคสนามของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

จำนวน ตัวอย่าง (คน)	แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ (E ₁ /E ₂)
	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	
(คน)	(X)			(X)			
30	80.00	67.03	83.79	20.00	17.50	87.50	83.79/87.50

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 12.03 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.31 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 16.60 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.35 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อ่อนเรียนและหลังเรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

แบบทดสอบ	กลุ่มตัวอย่าง (N)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	Sig.
ก่อนเรียน 20 ข้อ	30 คน	12.03	2.31	13.65*	.00
หลังเรียน 20 ข้อ	30 คน	16.60	1.35		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 2.91, S.D. = 0.29) สำหรับข้อคำถามการประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดเท่ากันจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 5 ชุดกิจกรรมมีชีวิตที่คนเลี้ยงดังฟังชัด

มีชีวิตที่คนเลี้ยงดังฟังชัด ข้อ 7 ชุดกิจกรรมช่วยให้เขียนหนังสือได้ถูกต้องมากขึ้น และข้อ 11 ชุดกิจกรรมมีกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย ($\bar{X}$ = 3.00, S.D. = 0.00) และข้อคำถามการประเมินที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุดจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2 ชุดกิจกรรมมีเนื้อหาในวิถีทัศน์ชมแล้วเข้าใจง่าย ($\bar{X}$ = 2.73, S.D. = 0.45)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

ข้อคำถามการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
1. ชุดกิจกรรมมีเนื้อหาอ่านแล้วเข้าใจง่าย	2.97	0.18	มากที่สุด
2. ชุดกิจกรรมมีเนื้อหาในวิถีทัศน์ชมแล้วเข้าใจง่าย	2.73	0.45	มากที่สุด
3. ชุดกิจกรรมมีภาพประกอบ/อินโฟกราฟิกที่น่าสนใจ	2.83	0.38	มากที่สุด
4. ชุดกิจกรรมมีภาพประกอบ/อินโฟกราฟิกสวยงาม	2.87	0.35	มากที่สุด
5. ชุดกิจกรรมมีชีวิตที่คนเลี้ยงดังฟังชัด	3.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อคำถามการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
	$\bar{x}$	(S.D.)	ความพึงพอใจ
6. ชุติกิจกรรมช่วยให้อ่านหนังสือคล่องขึ้น	2.93	0.35	มากที่สุด
7. ชุติกิจกรรมช่วยให้เขียนหนังสือได้ถูกต้องมากขึ้น	3.00	0.00	มากที่สุด
8. ชุติกิจกรรมทำให้รู้จักอาหารพื้นถิ่นภูเก็ตมากขึ้น	2.87	0.35	มากที่สุด
9. ชุติกิจกรรมเรียนแล้วสนุกสนาน	2.87	0.35	มากที่สุด
10. ชุติกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเองได้ง่าย	2.90	0.31	มากที่สุด
11. ชุติกิจกรรมมีกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย	3.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	2.91	0.29	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตมีความโดดเด่น ภูเก็ตจึงได้รับการยกย่องให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร ของยูเนสโก ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตมีคนหลายเชื้อชาติ เข้ามาตั้งหลักปักฐานอยู่ในจังหวัดภูเก็ต ทั้งชาวไทย ชาวจีน ชาวมลายู อินเดีย ชาวเล และอีกหลายชนชาติ ทำให้อาหารพื้นถิ่นภูเก็ตมีความเป็นอัตลักษณ์ ไม่สามารถ หาทานได้จากที่อื่น อีกทั้งมีชื่ออาหารที่เรียกแตกต่างกัน ออกไป ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญา ด้านอาหาร แต่สื่อการเรียนรู้ด้านอาหารในชุมชนยังมี ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการสาธิตการทำอาหาร ในงานเทศกาลต่าง ๆ

2. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.79/87.50

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหลัง เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญา อาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 2.91$, S.D. = 0.29)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่น เกาะภูเก็ต โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอ่านออก เขียนได้ พบว่า อาหารพื้นถิ่นจังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลาย ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตมีคนหลายเชื้อชาติเข้ามาตั้งหลัก ปักฐานอยู่ในจังหวัดภูเก็ต ทั้งชาวไทย ชาวจีน ชาวมลายู อินเดีย ชาวเล และอีกหลายชนชาติ ทำให้อาหารพื้นถิ่น ภูเก็ตหลาย ๆ เมนูอาหารมีความเป็นอัตลักษณ์ของ ภูเก็ต และไม่สามารถหาทานได้จากที่อื่น อาหารคาว เช่น หมี่ฮกเกี้ยน เกียนทอด โลบะ ไกวต้าว เป็นต้น อาหารหวาน เช่น ไอ้เอ๋ว ปาวหลัง อังกฤษ เป็นต้น และจากความหลากหลาย ของวัฒนธรรม ความหลากหลายของชนชาติ และความเป็น อัตลักษณ์ด้านอาหารพื้นถิ่น ทำให้ภูเก็ตได้รับการยกย่อง ให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหารของยูเนสโก ปัจจุบัน มีหลายหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญา ด้านอาหาร แต่สื่อการเรียนรู้ด้านอาหารในชุมชนยังมี ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการสาธิตการทำอาหารใน งานเทศกาลต่าง ๆ โดยผู้วิจัยนำผลการศึกษาข้อมูล พื้นฐานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตมาออกแบบ เนื้อหากำหนดหน่วยการเรียนรู้เพื่อออกแบบและพัฒนา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหาร พื้นถิ่นเกาะภูเก็ต จำนวน 4 ชุดกิจกรรมย่อย ได้แก่ ชุดที่ 1 การพัฒนาทักษะการอ่านผ่านเรื่องราวอาหารคาวพื้นถิ่น เกาะภูเก็ต ชุดที่ 2 การพัฒนาทักษะการเขียนผ่านเรื่อง รวอาหารคาวพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต ชุดที่ 3 การพัฒนาทักษะ

การอ่านผ่านเรื่องราวอาหารหวานพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต และชุดที่ 4 การพัฒนาทักษะการเขียนผ่านเรื่องราวอาหารหวานพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิชมณภมร และพัชรี ตันติวิภาวิน (Phamorn & Tantivipawin, 2020) ที่ได้ศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านภาคเหนือตอนบนของไทยพบว่า การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารพื้นบ้านเป็นองค์ความรู้ที่สั่งสมมาแต่ละท้องถิ่นในแต่ละยุค โดยความรู้เหล่านั้นมักอยู่ในรูปแบบฝังลึกในตัวบุคคล ถ้าไม่มีการถ่ายทอดก็จะสูญหายไปกับบุคคลเหล่านั้น ดังนั้น องค์ความรู้ด้านอาหารพื้นบ้านจึงสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นออกมาเป็นความรู้แบบชัดแจ้ง เพื่อการนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยที่ไม่ทิ้งความเป็นอาหารเหนือของไทย ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปาจริย์ กิจกาณจนกุล (Kitkanjanakun, 2023) ที่ได้ศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารพื้นถิ่นมอญลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรีพบว่า องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นถิ่นมอญในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลองนั้นมีการถ่ายทอดกันในครอบครัวและเครือญาติ ยังคงมีการประกอบอาหารพื้นถิ่น โดยเมนูที่ปรุงขึ้นเพื่อรับประทานในชีวิตประจำวัน ได้แก่ แกงส้มผักรวมแกงใบกะเพราปลาอย่าง และแกงที่ใช้วัตถุดิบตามฤดูกาล เช่น แกงมะตาด แกงลูกล้าน เป็นต้น สำหรับอาหารที่ใช้ในงานประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ข้าวแช่อาหารเลี้ยงผี และซีกเหล็ก แกงกะโหลก ฯลฯ อาหารหวานในงานประเพณี ได้แก่ ขนมทอด กาละแม โดยอาหารพื้นถิ่นมอญที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี คือ แกงใบมะขามอ่อนกับถั่วเขียว น้ำปลาร้า เคล็ดลับภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม เช่น การใส่สาเกหินในหม้อต้มบอน การผานมะละกอใส่ลงในหม้อต้มถั่วเขียว เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้บันทึก รวบรวมข้อมูล และถ่ายทอดวัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นผ่านสื่อประเภทอินโฟกราฟิก และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยของกิตติพงษ์ มายา และคนอื่น ๆ (Maya et al., 2023) ที่ศึกษาองค์ประกอบเรื่องเล่าอาหารเมืองเพชร: เมืองสามรส พบว่าประกอบด้วยเรื่องเล่ารู้แหล่งที่มาของอาหาร เรื่องเล่าที่มาจากวัตถุดิบในท้องถิ่นประกอบด้วยตลาดเกษตรกร เรื่องเล่า

อาหารสร้างแรงบันดาลใจในมิติของสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ประกอบด้วยมรดกทางอาหารและภูมิทัศน์อาหาร และเรื่องเล่ากรรมวิธีการทำอาหารและการออกแบบ ประกอบด้วยโภชนาการที่กล่าวถึงคุณค่าทางโภชนาการของวัตถุดิบพื้นถิ่นและอาหารสุขภาพ ซึ่งจากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต ผู้วิจัยยังพบว่า ภูเก็ตมีความเป็นอัตลักษณ์ด้านอาหารพื้นถิ่นที่โดดเด่นมาก มีความพร้อมที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอาหารเชิงบูรณาการร่วมกับสถานศึกษาและชุมชน เนื่องจากมีภูมิปัญญาและวัฒนธรรมด้านอาหารที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนานและมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร ด้วยความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม และการที่ภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยว การให้ความสำคัญโดยการนำความโดดเด่นด้านอาหารมาออกแบบสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้จึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่นักวิจัยนำมาส่งเสริมการเรียนรู้และสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นถิ่น

2. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.79/87.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ 80/80 หมายความว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากแนวคิดของรัตนะ บัวสนธิ์ (Buasontе, 2009) และทิศนา ขัมมณี (Khemmani, 2013) และได้ศึกษาเทคนิคการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากแนวคิดของเชมณัฐ มิ่งศิริธรรม (Mingsiritham, 2016) พร้อมทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนภูเก็ต สำหรับชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่ออกแบบจากการศึกษาบริบทของชุมชนและโรงเรียน โดยการวิเคราะห์และเก็บข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาใช้ในการออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมและ

สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน โดยนำเรื่องของภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตมาเป็นเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ ทั้งนี้ ในชุดกิจกรรมจะประกอบด้วยแบบทดสอบก่อนการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมย่อย เนื้อหา ใบความรู้ ใบกิจกรรม เกมการศึกษา แบบฝึกหัด และแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เนื่องจากมีภาพประกอบเป็นภาพอินโฟกราฟิกอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตที่มีความหลากหลาย สีสันสวยงาม มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ของพัชรา วาณิชวสิน (Vanichvasin, 2015) ที่พบว่า อินโฟกราฟิกจัดเป็นเครื่องมืออันทรงพลังที่มีศักยภาพในการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ได้ดีเมื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร ซึ่งเมื่อนำอินโฟกราฟิกไปใช้ก็สามารถช่วยสื่อสารอธิบายสร้างความเข้าใจ ความน่าสนใจ และการจดจำเนื้อหาสำคัญที่นำเสนอได้ดี และนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีกว่า การสื่อสารอธิบายด้วยข้อมูลเพียงอย่างเดียว

ทั้งนี้ ก่อนการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ตไปหาประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาตรวจประเมินคุณภาพเนื้อหาและด้านสื่อเมื่อนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวไปหาประสิทธิภาพ ทำให้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรเมศร์ กลิ่นหอม (Klinhom, 2021) ที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 พบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรม ดำเนินการโดยคณะผู้สอนประจำชั้นแต่ละระดับชั้น ค้นหาจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ค้นหาและสำรวจความถนัด ความสามารถพิเศษ ความชอบ ความสนใจ และสื่ออุปกรณ์ที่ตนเองมีอยู่เพื่อนำมาสะท้อนภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนแต่ละคน มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยแทรกชุดกิจกรรม สร้างและออกแบบชุดกิจกรรมของแต่ละระดับชั้น แล้วดำเนินการหาความสอดคล้องและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน

3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 1 คน ด้านสื่อการศึกษา จำนวน 1 คน และด้านวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน นำมาสังเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะ แล้วนำชุดกิจกรรมดังกล่าวมาหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมโดยกำหนดเกณฑ์ 80/80 พบว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรวิมล เสาะใส และทิพรัตน์ ลิทธิวงศ์ (Sohsai & Sittiwong, 2020) ที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านวิชาภาษาไทยด้วยนวัตกรรม Smart Learning เรื่องมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านขุนน้ำคืบ พบว่า ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.61/80.83 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนจนได้ชุดกิจกรรมที่ประกอบด้วยชุดความรู้ ใบกิจกรรม แบบทดสอบ สื่อ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีการศึกษาปัญหาของผู้เรียนก่อนการดำเนินการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเนื่องจากผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิกที่พัฒนาขึ้นตามขั้นตอนที่ได้ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เทคนิคการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากแนวคิดของเมงคิธมมิ่งศิริธรรม (Mingsiritham, 2016) หลักการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของสุมาลี ชัยเจริญ (Chaicharoen, 2014) และแนวทางการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของ Bedri, De Frein, and Dowling (2017) ขั้นตอนการทำอินโฟกราฟิกของกุลสรา จิตรชญาวนิช (Jitchayawanit, 2020) ทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีเกมการศึกษา และมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ซึ่งสะท้อนทักษะ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน อีกทั้งผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน

และด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาจำนวน 3 คน ตรวจประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพทุกขั้นตอนแล้วใช้ในการเก็บข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพในทุกขั้นตอนแล้วไปใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการในการออกแบบและพัฒนาแบบทดสอบวัดการเรียนรู้ของไพศาล วรคำ (Worakham, 2016) และพิชิต ฤทธิจรูญ (Ritcharoon, 2021) ทำให้ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิลาศศิริ เสริมพงษ์ และพิชญภา ยวงสร้อย (Sermphong & Yuangsoi, 2021) ที่ได้พัฒนาชุดสื่ออินโฟกราฟิก เรื่อง การปฏิบัติตนตามวิถีใหม่เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า คะแนนหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดสื่ออินโฟกราฟิกเป็นเครื่องมือหลักในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่เป็นตัวหนังสือมาแปลงเป็นรูปภาพที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบกับการกำหนดโทนสีที่หลากหลาย และรูปแบบข้อความให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน จึงสามารถกระตุ้นความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ข้อมูลจากภาพได้ง่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของกันยาพร ชัยศิริ และนันทน์ เรืองฤทธิ์ (Chaisiri & Ruangrit, 2023) ที่ได้พัฒนาชุดการสอนแบบอินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ รายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะชุดการสอนอินโฟกราฟิกมี

ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนทั้งด้านเนื้อหา กิจกรรม ที่มีความยากง่ายในระดับวัยของผู้เรียน และเนื้อหาตามตัวชี้วัดที่ควรรู้

4. ความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเกาะภูเก็ต พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิกอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจากเขมณัฐ มิ่งศิริธรรม (Mingsiritham, 2016) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว ทำให้ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีกิจกรรมที่ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อน มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ใช้เวลาเหมาะสม โดยผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จและก่อให้เกิดความภาคภูมิใจได้ อีกทั้งผู้เรียนได้ฝึกฝนการเรียนรู้ ทั้งด้านทักษะการอ่านออกเขียนได้ผสมผสานกันเป็นการบูรณาการอย่างเป็นระบบและความโดดเด่นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิกยังมีการออกแบบอินโฟกราฟิกที่มีการจัดการเนื้อหา รูปภาพอาหารพื้นถิ่น กราฟิกต่าง ๆ ที่ผ่านการคิดวิเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญ โดยทำให้เนื้อหาหรือข้อมูลที่เข้าใจยาก มาออกแบบสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะฝึกทักษะการอ่าน การเขียน จากการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น นอกจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจแล้ว การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อินโฟกราฟิก ผู้วิจัยได้ศึกษาการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนจากไพศาล วรคำ (Worakham, 2016) และพิชิต ฤทธิจรูญ (Ritcharoon, 2021) โดยผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ พร้อมทั้งมีการใช้สัญลักษณ์แทนระดับความพึงพอใจควบคู่กับการบอกตัวเลขที่สื่อความหมายระดับความพึงพอใจ ได้แก่ รูปหน้ายิ้ม (😊) เท่ากับความพึงพอใจระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก รูปหน้าเฉย (😐) เท่ากับความพึงพอใจระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง และรูปหน้าบึ้ง (😞) เท่ากับ

ความพึงพอใจระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย ทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินความพึงพอใจได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอริสรา โพธิ์ทอง (Potong, 2019) ที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านออกและเขียนภาษาไทยโดยการแจกลูกคำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมในระดับมาก เนื่องจากชุดวิจัยดังกล่าวมีการปรับกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ให้ช่วยพัฒนาผู้เรียนได้ดี โดยการเพิ่มกิจกรรมแบบฝึกทักษะการอ่านออกและการเขียนแจกลูกคำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของยุริ อยู่เจริญ (Yoocharoen, 2021) ที่ได้พัฒนางานสื่ออินโฟกราฟิกรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิก รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ ผู้สอนควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน เพื่อกำหนดว่าจะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนใดของการจัดการเรียนการสอน อาจใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน หรือขั้นของการสรุปบทเรียน

2. ผู้สอนควรศึกษาวิธีการใช้งานชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างละเอียดก่อนการนำไปใช้จริง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

3. ผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างละเอียดก่อนการใช้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีทักษะการอ่านการเขียนที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

4. ผู้สอนสามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ได้ เช่น รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาชุมชน อาหารพื้นถิ่น เป็นต้น

5. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเชิงบูรณาการกับรายวิชาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นถิ่นให้กับเยาวชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลและเรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชน เพื่อสร้างความผูกพันและความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ควรศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีความสามารถในการจดจำเนื้อหาได้มากน้อยเพียงใด หลังจากเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านไป แล้วระยะเวลาหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- Bedri, Z., de Frein, R., & Dowling, G. (2017). Community-based learning: A primer. *Irish Journal of Academic Practice*, 6(1), 1–26. Retrieved from <https://arrow.dit.ie/ijap/vol6/iss1/5>
- Buasonte, R. (2009). *Qualitative research in education*. (3rd ed.). Bangkok: Bangkok: Khamsamai. [in Thai]
- Chaicharoen, S. (2014). *Innovation towards becoming a country of education*. Khon Kaen: Faculty of Education, Khon Kaen University. [in Thai]
- Chaisiri, K. & Ruangrit, N. (2023). The development of the infographic teaching kit for promoting the third-grade students' reading for comprehension ability of Thai subject. *The Journal of Sirindhornparithat*, 24(1), 428–439. [in Thai]
- National Education Act. (1999). *Government Gazette*, Vol. 116, chapter 74 kor.
- Jitchayawanit, K. (2020). *Learning management*. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Khemmani, T. (2013). *Teaching science: Knowledge for organizing effective learning processes*. (17th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Kitkanjanakun, P. (2023). Local wisdom about Mon Cuisine in the MaeKlong RiverBasin, Ratchaburi Province. *Journal of liberal arts Thammasat University*, 23(1), 204–233.
- Klinhom, P. (2021). The development of leaning activity package to improve reading and writing skills of elementary school grade 1–4 at Wat Pa Thampootei school Thong Pha Phum District Kanchanaburi. *Journal of MCU Peace Studies*, 9(1) 29–303. [in Thai]
- Leekitchwatana, P. (2016). *Research methods in education*. (6th ed.). Bangkok: Mean Service Supply. [in Thai]
- Maya, K., Yomsithat, R., Hiran-Akkharawong, I., Thimthong, S., Masavang, S., & Dangsungwal, N. (2023). The elements of Phetchaburi food storytelling: The city of 3 flavors. *Kasalongkham Resarch Journal*, 17(2), 35–47.
- Mingsiritham, K. (2016). *Designing creative educational media*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Office of The Basic Education Commission. (2015). *Manual for reading and writing operations, able to read fluently, write fluently and communicate*. Bangkok: Agricultural Cooperative Printing Demonstrations of Thai co., Ltd. [in Thai]
- Phamorn, N. & Tantivipawin, P. (2020). The knowledge management of local food culture in northern Thailand. *Journal of Rangsit Graduate Studies in Business and Social Sciences*, 6(2), 28–44. [in Thai]
- Potong, A. (2019). Development of reading and writing in learning activity package by using vowel spelling distributions for the students in Prathom 2. *SikkhaJournal of Education*, 6(2), 68–75. [in Thai]
- Promwong, C. (2013). Media performance testing or teaching series. *Silpakorn Education and Research Journal*, 5(1), 7–20. [in Thai]
- Ritcharoon, P. (2021). *Techniques for measuring and evaluating learning outcomes*. Nakhon Pathom: Phetkasem Printing Group. [in Thai]
- Sangkhapinyo, P. (2019). Illiteracy discourse in Thai society. *Nakkhabut Prarithat Journal*, 11(2), 189–206. [in Thai]

- Sermphong, P. & Yuangsoi, P. (2021). The develop of education infographic media set titled new normal to prevent the spread of covid 19 for elementary school students. *Journal for Research and Innovation Institute of Vocational Education Bangkok*, 4(2), 119–139. [in Thai]
- Sohsai, P. & Sittiwong, T. (2020). The develop Thai reading activities package on spelling section by using smart learning innovation for pratomsuksa 3students at Bankhunnamkub school. *E-Journal of Media Innovation and Creative Education*, 3(2), 12–26. [in Thai]
- Srisa-Ard, B. (2017). *Preliminary research*. (7th ed.). Bangkok: Sureewiyasan. [in Thai]
- Sutthirat, C. (2018). *80 innovations in learning management that focus on the learner*. (8th ed.). Nonthaburi: P Balance Design and Printing. [in Thai]
- The Bureau of Registration Administration Department of Provincial Administration. (2022). *Population of Phuket Province*. Retrieved from https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByYear.php [in Thai]
- Vanichvasin, P. (2015). Potentials of using infographics in enhancing the quality of learning. *Panyapiwat Journal*, 7(Special Issue), 227–240. [in Thai]
- Worakham, P. (2016). *Educational research*. Maha Sarakham: Taxila printing. [in Thai]
- Yoocharoen, Y. (2021). The development of infographic in home economics subject for grade 1. *The New Viridian Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*, 1(1), 47–61. [in Thai]

การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วย วัสดุและสสาร โดยการจัดการเรียนรู้
แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก

DEVELOPMENT OF SCIENCE PROCESS SKILLS AND LEARNING ACHIEVEMENT OF
PRATHOMSUKSA 4 STUDENTS ON THE UNIT OF MATERIALS AND MATTER BY
USING PROBLEM-BASED LEARNING WITH INFOGRAPHICS

สุชีรา บุตรมหา^{1*}, หารรรษกร วรธนะสาร² และ ถาดทอง ปานศุภวัชร³

Suchira Butmaha^{1*}, Hassakorn Wattanasarn² and Thardthong Pansuppawat³

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 680 ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร 47000 ประเทศไทย^{1, 2, 3}

Sakon Nakhon Rajabhat University, 680 Nittayo Rd, That Choeng Chum, Mueang, Sakon Nakhon Province 47000 Thailand^{1, 2, 3}

*Corresponding author E-mail: suchira.butmaha@gmail.com

(Received: 17 Jun, 2024; Revised: 9 Nov, 2024; Accepted: 12 Nov, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วย วัสดุและสสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชิงชุมราษฎร์นุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.07/82.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก, ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) develop lesson plans on the “Materials and Matter” unit for Grade 4 students based on problem-based learning with infographics to meet the efficiency of 80/80; 2) compare the student’s science process skills before and after the intervention; and 3) compare the students learning achievement before and after the intervention. The sample, obtained through cluster random sampling, consisted of 30 Grade 4 students from Choengchumratnukul School, under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1, during the second semester of the academic year 2023. The research instruments included problem-based learning lesson plans with infographics, a science process skills test, and a learning achievement test. Statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and t-test for dependent samples.

The results of this research were as follows: 1) The lesson plans on the “Materials and Matter” unit based on problem-based learning with infographics for Grade 4 students achieved an efficiency of 81.07/82.17, which was higher than the defined criteria of 80/80. 2) The students’ science process skills after the intervention were higher than before, at the .01 significance level. 3) The student’s learning achievement after the intervention was higher than before, at the .01 significance level.

KEYWORDS: Lesson Plans Based on Problem-Based Learning with Infographics, Science Process Skills, Learning Achievement

บทนำ

วิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่นำเอาความรู้มาประยุกต์เพื่อการใช้ประโยชน์และเพื่อความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถทางการแข่งขัน และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ได้พัฒนาวิถีคิด ทั้งความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ รวมถึงมีทักษะในการแสวงหาข้อเท็จจริง และความรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาครอบครัว และพัฒนาสังคม ด้วยวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ที่เป็นโลกที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Society) นำความรู้ ข้อมูล หรือสารสนเทศไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม มีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งมีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน (Rueangkhaajorn, 2011) การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไม่ได้มุ่งเน้นแค่ความรู้และการคิดเท่านั้น แต่ยังเน้นถึงกระบวนการเรียนรู้ด้วยทักษะพื้นฐานที่เกิดขึ้นในระหว่างกิจกรรมเชิงวิทยาศาสตร์ที่เรียกว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วย ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับ ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ (Kaewphet & Koomraksa, 2022)

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ถือเป็นเครื่องมือในการพัฒนาวิถีคิด นำมาซึ่งความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน ดังนั้นจึงควรให้ผู้เรียนได้มีทั้งความรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้มากที่สุด (Ministry of Education, 2009) การเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาที่ช่วยเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนได้ (Apeadido, 2024) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องระบบสุริยะ ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้เกม ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้จริง เนื่องจากได้มีการสอดแทรกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการความคิดอย่างเต็มที่

ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แต่ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะใช้เวลาที่ค่อนข้างนาน ครูผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน และควบคุมการเล่นเกมให้ไม่เกินเวลาที่กำหนด (Sonkuakul & Nuansri, 2022)

การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง สามารถจดจำได้ยาวนาน สนุกกับการเรียนรู้ เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม เกิดการเรียนรู้แบบปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Walton & Matthew, 1989) แต่การแก้ปัญหาด้วยตนเองของผู้เรียนนั้นอาจทำให้ผู้เรียนไม่มั่นใจในความรู้ที่ตนศึกษาค้นคว้ามา ซึ่งถือเป็นผลกระทบทางลบที่ต้องใช้เวลาในการเรียนเพิ่มมากขึ้น และไม่เหมาะกับผู้เรียนที่ไม่ชอบการอภิปรายถกเถียง หรือมีพื้นฐานความรู้อ่อน ผู้สอนจึงควรติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด (Tantanatewin, Chatchaipolrat, Purisarn, & Tantanatewin, 2020)

อินโฟกราฟิก (Infographic) เป็นการนำข้อมูลที่มีความซับซ้อนมาทำให้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยใช้ภาพกราฟิกที่สวยงามเป็นตัวช่วย (Suwanvong, 2020) อินโฟกราฟิกมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีองค์ประกอบหลักทางด้านการมองเห็น เพราะมนุษย์รับข้อมูลป้อนเข้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่จะสามารถรับข้อมูลได้อย่างมีความหมายมากที่สุดจากการมองเห็น (Vanichvasin, 2015) ดังนั้นอินโฟกราฟิกจึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีเนื้อหามาก ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้รวดเร็วขึ้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองไปสู่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนได้มากยิ่งขึ้น (Tesana, 2014)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนโรงเรียนเชิงชุมราษฎร์นุกูล ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมา พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ ร้อยละ 34.31 (Choengchumratnukul School, 2021) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนจะเน้นเป็น

รูปแบบของการบรรยาย เนื้อหาในรายวิชาวิทยาศาสตร์มีมากและซับซ้อน ครูผู้สอนมีเวลาในการสอนที่ค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีภาระงานที่มากขึ้น กิจกรรมการทดลองที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจึงลดน้อยลง ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างสมบูรณ์ ไม่สามารถจับใจความสำคัญได้ และยังขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลายด้าน เช่น การลงความเห็นจากข้อมูล การพยากรณ์ และการกำหนดและควบคุมตัวแปร เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน และลดเนื้อหาให้กระชับขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก มาประกอบการจัดการเรียนการสอน หน่วย วัสดุและสสาร เพื่อยกระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วย วัสดุและสสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก

สมมุติฐานการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วย วัสดุและสสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดตามตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วย วัสดุและสสาร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชิงชุมราชภัฏรณกุล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 7 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 276 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเชิงชุมราชภัฏรณกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร จำนวน 6 แผน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก และรายละเอียดของเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 ศึกษาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ ใบกิจกรรม/ชิ้นงาน และการวัดผลประเมินผล

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก

1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วย วัสดุและสสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง ดังนี้

แผนที่ 1 ประเภทของวัสดุ

แผนที่ 2 ความแข็งของวัสดุ

แผนที่ 3 สภาพยืดหยุ่นของวัสดุ

แผนที่ 4 การนำความร้อน

แผนที่ 5 การนำไฟฟ้า

แผนที่ 6 สมบัติของของแข็ง ของเหลว และแก๊ส

1.5 จัดหาและผลิตสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ตารางที่ 1 เสนอผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสอนวิทยาศาสตร์มากกว่า 5 ปี หรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์ (IOC) พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก เรื่อง ประเภทของวัสดุ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประเภทของวัสดุ			เวลา 3 ชั่วโมง
สาระสำคัญ			
ประเภทของวัสดุ คือ สิ่งที่ทำมาใช้ทำวัตถุหรือสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ซึ่งทำมาจากวัสดุหลากหลายประเภท ดังนั้นการเลือกวัสดุเพื่อนำมาทำเป็นวัตถุหรือสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงสมบัติทางกายภาพของวัสดุแต่ละชนิดเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งาน			
ขั้นตอนการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนการสอน	อินโฟกราฟิก	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
ขั้นที่ 1 นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่สอนโดยใช้สื่ออินโฟกราฟิก	1. ครูชี้แจงการเรียนรู้ที่จะเรียนให้นักเรียนทราบ ว่ามีจุดประสงค์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ประเภทของวัสดุ และฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ สนุกสนานกับเรื่องที่เรียน และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความพร้อมและพื้นฐานของนักเรียนก่อนเข้าสู่กิจกรรม 2. ครูแจกใบความรู้เบื้องต้นที่ 1 เรื่อง อินโฟกราฟิก และอธิบายรายละเอียดของอินโฟกราฟิกรูปแบบต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง 3. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปความรู้ในเรื่องที่สนใจ โดยเลือกหัวข้อง่าย ๆ จากหนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ ป.4 เล่ม 2 โดยออกแบบและเขียนอินโฟกราฟิกลงในกระดาษที่ครูเตรียมไว้ให้ พร้อมระบายสี ตกแต่งให้สวยงาม และให้แต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน	- สรุปความรู้ โดยออกแบบ และเขียนอินโฟกราฟิกลงในกระดาษ	- การสังเกต - การจัดกระทำและการสื่อความหมาย ข้อมูล
ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหา	1. ครูให้นักเรียนดูอินโฟกราฟิกเกี่ยวกับ เรื่อง สิ่งของรอบตัวที่ครูเตรียมมา สิ่งของรอบตัว 1 แจกัน โถงใส่ทราย กระป๋องนม 2 ทัพพี ถ้วย ช้อน ส้อม 3 ถุง รถ รถของเล่น	- อินโฟกราฟิก เรื่อง สิ่งของรอบตัว	- การสังเกต - การจำแนกประเภท - การลงความเห็นจากข้อมูล
ภาพที่ 2 อินโฟกราฟิก เรื่อง สิ่งของรอบตัว			

ภาพที่ 2 อินโฟกราฟิก เรื่อง สิ่งของรอบตัว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอน การเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนการสอน	อินโฟกราฟิก	ทักษะ กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์
ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหา	2. หลังจากให้นักเรียนดู อินโฟกราฟิก เรื่อง สิ่งของรอบตัว ครูกระตุ้นนักเรียนเพื่อให้เกิดปัญหาโดยใช้คำถาม ดังนี้ 2.1 อินโฟกราฟิกในภาพที่ 2 เรื่อง สิ่งของรอบตัว มีวัตถุ อะไรบ้างและวัตถุแต่ละชนิดทำมาจากวัสดุชนิดใด 2.2 อินโฟกราฟิกนี้ นักเรียนเห็นวัตถุอะไรบ้าง แต่ละชนิด มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร 2.3 จากภาพที่ 2 วัตถุแต่ละชนิดถูกจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพราะเหตุใด		
ขั้นที่ 3 ทำความเข้าใจ ปัญหา	1. ให้นักเรียนอ่านสาระสำคัญ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 วัสดุและสาร เรื่อง ประเภทของวัสดุ จากหนังสือเรียน วิทยาศาสตร์ ป.4 เล่ม 2 2. เรียนรู้เพิ่มเติมจากใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ประเภทของวัสดุ		- การสังเกต
ขั้นที่ 4 ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า	1. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน เพื่อปฏิบัติ กิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ 1.1 เรื่อง ประเภทของวัสดุ โดยระบุปัญหาและตั้งสมมติฐาน เกี่ยวกับประเภทของวัสดุ 2. แต่ละกลุ่มสำรวจวัตถุต่าง ๆ ภายในห้องเรียน จากนั้น ช่วยกันระดมความคิดว่าวัตถุรอบตัวมีอะไรบ้าง และทำมา จากวัสดุประเภทใด และจำแนกประเภทของวัตถุที่สำรวจ ซึ่งครูจะคอยเน้นให้นักเรียนเข้าใจว่า วัตถุแต่ละชนิดจะมี ลักษณะสำคัญบางอย่าง เหมือนและแตกต่างกัน สามารถ ใช้ความเหมือนและความแตกต่างของลักษณะต่าง ๆ ของ วัตถุมาจำแนกประเภทได้ 3. นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากหนังสือเรียน ใบความรู้ที่ 1 ประเภทของวัสดุ และสื่ออินเทอร์เน็ต 4. สรุปผลการทำกิจกรรมการจำแนกประเภทวัสดุที่ใช้ทำวัตถุ ลงในตารางบันทึกผลในใบกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ที่ 1.1 เรื่อง ประเภทของวัสดุ เพื่อฝึกทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์		- การสังเกต - การจำแนกประเภท - การลงความเห็น จากข้อมูล - การตั้งสมมติฐาน - การตีความหมาย ข้อมูลและลงข้อสรุป
ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้	นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกันลงความเห็น ว่า วัตถุแต่ละชนิดทำมาจากวัสดุประเภทใดบ้าง		- การลงความเห็น จากข้อมูล

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนการสอน	อินโฟกราฟิก	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
ขั้นที่ 6	1. ให้แต่ละกลุ่มสรุปความรู้ เรื่อง ประเภทของวัสดุ โดยออกแบบและเขียนอินโฟกราฟิกลงในกระดาษที่ครูเตรียมไว้ให้ พร้อมระบายสีตกแต่งให้สวยงาม	- ออกแบบ และเขียนอินโฟกราฟิกสรุปความรู้ เรื่อง ประเภทของวัสดุ	- การลงความเห็นจากข้อมูล
สรุปประเมินค่าของคำตอบและนำเสนอผลงานโดยใช้อินโฟกราฟิก	2. ครูและนักเรียนร่วมกันตรวจสอบว่า จำแนกประเภทของวัสดุได้ถูกต้องหรือไม่ และเพราะเหตุใดจึงจำแนกให้อยู่ในประเภทเดียวกัน		- การตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป
	3. แต่ละกลุ่มนำเสนออินโฟกราฟิก เรื่อง ประเภทของวัสดุ หน้าชั้นเรียน		- การจัดกระทำและการสื่อความหมายข้อมูล
	4. ครูตรวจใบบันทึกกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ 1.1 ประเภทของวัสดุ อินโฟกราฟิกที่ 1.1 เรื่อง ประเภทของวัสดุ และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		

1.8 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ เป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร
ได้มาจากการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหา ทั้ง 6 แผน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ได้มาจากการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วม
กับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร

แผนการจัด การเรียนรู้	กิจกรรมกลุ่ม	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
1. เรื่อง ประเภท ของวัสดุ	การจำแนกประเภทของวัสดุ สำรวจและยกตัวอย่างวัตถุหรือสิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวว่าทำมาจาก วัสดุประเภทใด พร้อมบอกสมบัติของวัสดุ แต่ละประเภท	1. การสังเกต 2. การจำแนกประเภท 3. การลงความเห็นจากข้อมูล 4. การตั้งสมมติฐาน 5. การจัดกระทำและการสื่อความหมายข้อมูล
2. เรื่อง ความแข็ง ของวัสดุ	การเปรียบเทียบความแข็งของวัสดุต่าง ๆ ตั้งสมมติฐาน ทดสอบและเปรียบเทียบ ความแข็งของวัสดุเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน	1. การสังเกต 2. การวัด 3. การตั้งสมมติฐาน 4. การลงความเห็นจากข้อมูล 5. การใช้จำนวน 6. การทดลอง 7. การตีความหมายข้อมูลและการลงข้อสรุป 8. การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปซ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

แผนการจัด การเรียนรู้	กิจกรรมกลุ่ม	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
3. เรื่อง สภาพยืดหยุ่น ของวัสดุ	การทดสอบสภาพยืดหยุ่นของวัสดุ 1. ระบุปัญหา ตั้งสมมติฐาน และระบุตัวแปร ในการทดสอบสภาพยืดหยุ่นของวัสดุต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนเตรียมมา 5 ชนิด 2. ทดสอบสภาพยืดหยุ่นของวัสดุ	1. การสังเกต 2. การวัด 3. การตั้งสมมติฐาน 4. การทดลอง 5. การพยากรณ์ 6. การลงความเห็นจากข้อมูล 7. การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ 8. การกำหนดและควบคุมตัวแปร 9. การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 10. การตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป
4. เรื่อง การนำความร้อน ของวัสดุ	การทดสอบการนำความร้อนของวัสดุ 1. ระบุปัญหา ตั้งสมมติฐานและระบุตัวแปร ในการทดสอบสมบัติการนำความร้อนของ วัสดุต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนเตรียมมา 5 ชนิด 2. ทดสอบการนำความร้อนของวัสดุ เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน	1. การสังเกต 2. การตั้งสมมติฐาน 3. การทดลอง 4. การลงความเห็นจากข้อมูล 5. การกำหนดและควบคุมตัวแปร 6. การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ 7. การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 8. การตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป
5. เรื่อง การนำไฟฟ้า ของวัสดุ	การทดสอบสมบัติการนำไฟฟ้าของวัสดุ 1. ระบุปัญหาและตั้งสมมติฐาน ในการทดสอบ สมบัติการนำไฟฟ้าของวัสดุต่าง ๆ ที่ครูผู้สอน เตรียมมา 5 ชนิด 2. ทดสอบสมบัติการนำไฟฟ้าของวัสดุ เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน	1. การสังเกต 2. การตั้งสมมติฐาน 3. การทดลอง 4. การลงความเห็นจากข้อมูล 5. การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 6. การตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป
6. เรื่อง สถานะของ สสาร	1. ออกแบบและสร้างแบบจำลองอนุภาค ของสสาร 2. ทดสอบสถานะของเทียนไข โดยระบุปัญหา ตั้งสมมติฐาน และระบุตัวแปรในการทดสอบ สถานะของเทียนไข	1. การสังเกต 2. การตั้งสมมติฐาน 3. การทดลอง 4. การลงความเห็นจากข้อมูล 5. การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปซกับสเปซ และสเปซกับเวลา 6. การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 7. การตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป 8. การสร้างแบบจำลอง

2. แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.1 ศึกษาหลักสูตร เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้มีเนื้อหาครอบคลุมทั้ง 14 ทักษะ จำนวน 30 ข้อ และนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนวิทยาศาสตร์มากกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านหลักสูตรและการสอนซึ่งเป็นชุดเดิม ตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67–1.00 จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 วิเคราะห์หาคุณภาพของข้อคำถามเลือกข้อที่มีคะแนนตั้งแต่ 0.67–1.00 มาจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเชิงชุมราษฎร์นุกูล ที่ได้ผ่านการเรียน หน่วย วัสดุและสาร มาแล้ว และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.4 นำผลการสอบของนักเรียนมาวิเคราะห์หาค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.20–0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 ขึ้นไป แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความยาก ตั้งแต่ 0.50–0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20–0.53 จำนวน 30 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder–Richardson (r_{KR-20}) (Kuder, 1991) มีค่าเท่ากับ 0.81 จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง

3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตรของโรงเรียนเชิงชุมราษฎร์นุกูล สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัดโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและ

วัดได้หลายด้าน

3.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนวิทยาศาสตร์มากกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านหลักสูตรและการสอน ซึ่งเป็นชุดเดิม วิเคราะห์ข้อมูลความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับเนื้อหาและพฤติกรรมในแต่ละด้าน (IOC) มีค่าระหว่าง 0.33–1.00 จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.3 วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบเลือกข้อที่มีคะแนนตั้งแต่ 0.67–1.00 มาจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบ จากนั้นปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเชิงชุมราษฎร์นุกูล ที่ได้ผ่านการเรียน หน่วย วัสดุและสาร มาแล้ว และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.4 นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.20–0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความยาก ตั้งแต่ 0.50–0.77 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20–0.53 จำนวน 30 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder–Richardson (r_{KR-20}) (Kuder, 1991) มีค่าเท่ากับ 0.86 จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. จัดทำหนังสือขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ 107/2567 และหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ไปยังโรงเรียนเชิงชุมราษฎร์นุกูล ซึ่งเป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยชี้แจงที่มาและจุดประสงค์ของการวิจัย ในครั้งนี้ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างฟังและขอความร่วมมือในการทดลอง

3. ทำการทดสอบวัดผลก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนดำเนินการสอน

4. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง

5. เมื่อสิ้นสุดการสอนครบทุกแผนแล้วทำการสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับเดียวกันกับก่อนเรียน

6. ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลสรุป และอภิปรายผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบย่อยประจำเนื้อหา แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากการทำแบบทดสอบ (E_2) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้เกณฑ์ 80/80 ดังนี้

80 ตัวแรก หมายถึง จำนวนร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มที่ได้จากการทำกิจกรรมระหว่างการจัดการเรียนรู้

80 ตัวหลัง หมายถึง จำนวนร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองเสร็จสิ้นลง

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วย วัสดุและสสาร โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วย วัสดุและสสาร

ตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วย วัสดุและสสาร

กระบวนการ/ผลลัพธ์	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	30	240	194.57	6.16	81.07
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	60	49.30	2.47	82.17
E_1/E_2 เท่ากับ 81.07/82.17					

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนในแต่ละแผน จำนวน 6 แผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 194.57 คะแนนจากคะแนนเต็ม 240 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.07 คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนและวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับ 49.30 คะแนน จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ

82.17 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.07/82.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสาร

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสาร

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	เฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ	t
1. การสังเกต	ก่อนเรียน	30	1	0.70	0.47	70.00	1.99**
	หลังเรียน	30	1	0.90	0.31	90.00	
2. การวัด	ก่อนเรียน	30	1	0.40	0.50	40.00	6.16**
	หลังเรียน	30	1	0.97	0.18	96.67	
3. การจำแนกประเภท	ก่อนเรียน	30	3	1.27	0.83	42.22	10.82**
	หลังเรียน	30	3	2.80	0.41	93.33	
4. การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปซกับสเปซ และสเปซกับเวลา	ก่อนเรียน	30	2	0.97	0.76	48.33	5.11**
	หลังเรียน	30	2	1.67	0.48	83.33	
5. การใช้จำนวน	ก่อนเรียน	30	1	0.37	0.49	36.67	5.11**
	หลังเรียน	30	1	0.90	0.31	90.00	
6. การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล	ก่อนเรียน	30	1	0.50	0.51	50.00	2.50**
	หลังเรียน	30	1	0.77	0.43	76.67	
7. การลงความเห็นจากข้อมูล	ก่อนเรียน	30	2	0.73	0.69	36.67	6.19**
	หลังเรียน	30	2	1.50	0.51	75.00	
8. การพยากรณ์	ก่อนเรียน	30	2	0.83	0.59	41.67	6.60**
	หลังเรียน	30	2	1.63	0.49	81.67	
9. การตั้งสมมติฐาน	ก่อนเรียน	30	3	1.03	0.89	34.44	7.78**
	หลังเรียน	30	3	2.33	0.61	77.78	
10. การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ	ก่อนเรียน	30	3	1.23	0.94	41.11	6.10**
	หลังเรียน	30	3	2.27	0.78	75.56	
11. การกำหนดและควบคุมตัวแปร	ก่อนเรียน	30	3	1.17	0.83	38.89	5.95**
	หลังเรียน	30	3	2.13	0.68	71.11	
12. การทดลอง	ก่อนเรียน	30	3	1.50	0.90	50.00	1.99**
	หลังเรียน	30	3	2.37	0.61	78.89	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	เฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ	t
13. การตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป	ก่อนเรียน	30	3	0.80	0.76	26.67	9.80**
	หลังเรียน	30	3	2.40	0.72	80.00	
14. การสร้างแบบจำลอง	ก่อนเรียน	30	2	0.90	0.61	45.00	5.19**
	ก่อนเรียน	30	2	1.53	0.63	76.67	
ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	หลังเรียน	30	30	12.40	1.65	41.33	28.03**
ทั้ง 14 ทักษะ	ก่อนเรียน	30	30	24.17	1.72	80.56	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าวิกฤตของ t ที่ระดับ .01; $df_{29} = 2.46$)

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน เฉลี่ย 12.40 และ 24.17 คะแนน ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ค่า t จากการคำนวณมีค่าเท่ากับ 28.03 เมื่อพิจารณาค่า t จากตารางค่าวิกฤตการแจกแจง t ที่ $df = 29$ ได้ค่าเท่ากับ 2.46 แสดงว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และตรวจผลงาน ชิ้นงาน พบว่า การจัดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ช่วงแรก นักเรียนยังไม่สามารถกำหนดปัญหา

เองได้ ครูต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะค้นหาวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่เป็นระยะ ๆ และเมื่อทำกิจกรรมไประยะหนึ่ง นักเรียนเกิดความคุ้นชินในกระบวนการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ มีความสนใจในการทำการทดลอง สังเกต บันทึกผลสรุปผล และอภิปรายผลการทดลองร่วมกัน

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสาร

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสาร

พฤติกรรมการเรียนรู้	คะแนนก่อนเรียน			คะแนนหลังเรียน		
	$\bar{x}$	ร้อยละ	S.D.	$\bar{x}$	ร้อยละ	S.D.
ความรู้ความจำ (6 ข้อ)	3.53	58.89	0.94	5.47	91.11	0.64
ความเข้าใจ (7 ข้อ)	3.37	48.10	1.03	5.57	79.52	0.94
การนำไปใช้ (5 ข้อ)	3.23	64.67	0.94	4.77	95.33	0.67
การวิเคราะห์ (4 ข้อ)	1.87	46.67	0.90	3.20	80.00	0.61
การสังเคราะห์ (5 ข้อ)	1.83	36.67	1.05	3.47	69.33	0.73
การประเมินค่า (3 ข้อ)	1.67	55.56	0.76	2.67	88.89	0.51
รวม (30 ข้อ)	15.50	51.67	2.06	25.13	83.78	1.59

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายด้านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้าน ซึ่งแบ่งเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้

6 ด้าน คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ก่อนเรียนเท่ากับ 3.53, 3.37, 3.23, 1.87, 1.83 และ 1.67 คะแนน ตามลำดับ หลังเรียนเท่ากับ 5.47, 5.57, 4.77, 3.20, 3.47 และ 2.67 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	30	30	15.50	2.06	22.97**
หลังเรียน	30	30	25.13	1.59	

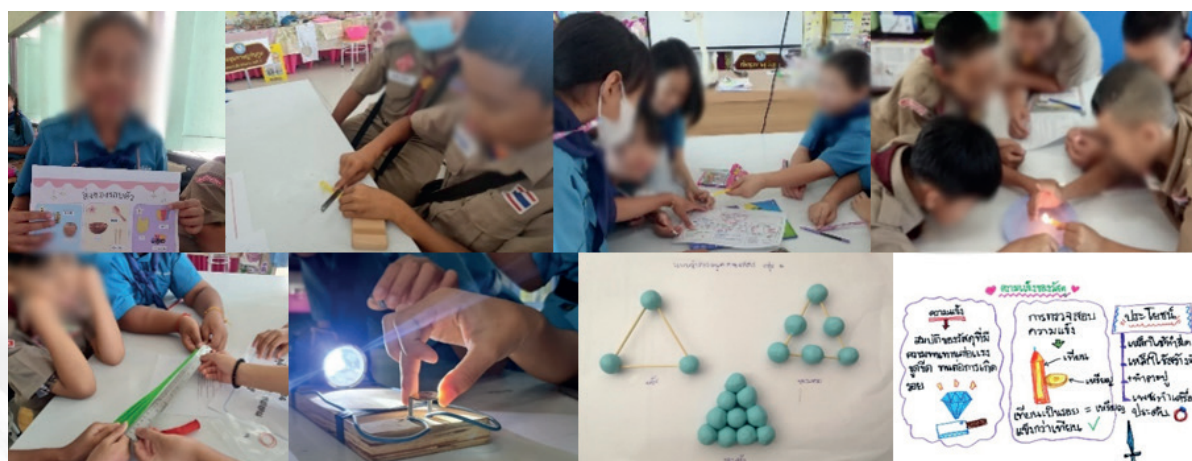
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าวิกฤตของ t ที่ระดับ .01; $df_{29} = 2.46$)

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 15.50 และ 25.13 คะแนน ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ผลการวิเคราะห์ค่า t จากการคำนวณมีค่าเท่ากับ 22.97 เมื่อพิจารณาค่า t จากตารางค่าวิกฤต การแจกแจง t ที่ $df = 29$ ได้ค่าเท่ากับ 2.46 ซึ่งค่า t คำนวณมากกว่าค่า t จากตาราง แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีการทำงานกลุ่มร่วมกันอย่างกระตือรือร้น สามารถวางแผนและแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบได้เป็นอย่างดี และสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (ภาพที่ 3) ซึ่งนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

“ได้รับความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้นครับ ชอบที่มีการทดลองด้วย”

“ได้ฝึกการสังเกต และทำงานกลุ่มกับเพื่อน ๆ สะสมูกดีค่ะ”

ภาพที่ 3 ตัวอย่างภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร

สรุปผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วย วัสดุและสสาร มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.07/82.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วย วัสดุและสสาร นักเรียนมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น โดยก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 12.40 คะแนน และหลังเรียนเท่ากับ 24.17 คะแนน ซึ่งคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร นักเรียนมีคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 15.50 คะแนน และหลังเรียนเท่ากับ 25.13 คะแนน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.07/82.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบและวิธีการที่เหมาะสม โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักสูตร คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก ตลอดจนแนวทางในการวัดผลและประเมินผล นอกจากนี้แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบและแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลก่อนนำไปใช้กับนักเรียนในแผนการจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะกระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์ ทั้ง 14 ทักษะ แต่ละกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนคิดไตร่ตรองหาเหตุผลมาอธิบายและพยายามแก้ปัญหา โดยการตั้งสมมติฐาน พิจารณาหาวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อนำมาพิสูจน์สมมติฐาน สรุปสมมติฐานที่ตั้งไว้เพื่อแก้ปัญหา และนำผลการแก้ปัญหา มาจัดเป็นองค์ความรู้ในรูปแบบของอินโฟกราฟิก ส่งผลให้ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก จำนวน 6 แผน มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งภา ชาติพิทักษ์ (Chaphithak, 2021) ที่ได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพร้าวเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 มีค่าเท่ากับ 84.23/80.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพิมล โนนแก้ว (Nonekaew, 2023) ที่ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบัณฑิตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 มีค่าเท่ากับ 84.07/87.18 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา พรหมลา (Promla, 2023) ที่ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสารในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.45) ค่าประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.70/82.08 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์

ที่กำหนด คือ 80/80 ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรคนิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้ เป็นการค้นคว้าด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนช่วยกันคิดแก้ปัญหา ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ และผู้สอนเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา

2. การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.40 คะแนน และหลังเรียนเท่ากับ 24.17 คะแนน แสดงว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จะมีกิจกรรมการทดลองครบทั้ง 6 แผน นักเรียนได้ใช้ความคิด ระบุปัญหา ตั้งสมมติฐาน การทดลอง ฝึกการสังเกต ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้มาแสดงในรูปแบบของอินโฟกราฟิก ซึ่งกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้ในเวลาที่รวดเร็วขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทุกด้านเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับงานวิจัยของทศพล วิเศษวงษา (Wisetwongsa, 2022) ที่ได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เฉลี่ยร้อยละ 76.40 และมีจำนวนนักเรียน

ที่มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 8 คน และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญทิรา กันหาไชย (Kanhachai, 2020) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้กลับด้านแบบ 5E ร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิก เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการรู้ทางทักษะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านทักษะการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบัณฑิต โพธิษา (Phothisa, 2024) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเรา เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าทักษะการสังเกตก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 6.17 คะแนน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 7.83 คะแนน ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูลก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 6.75 คะแนน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 8.33 คะแนน และทักษะการจำแนกมีค่าเฉลี่ย 5.67 คะแนน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 7.67 คะแนน ซึ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกทักษะ ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนักเรียนได้ฝึกทักษะการสังเกต การลงความเห็นจากข้อมูล และการจำแนกประเภท ทำให้หลังเรียนนักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้น

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก หน่วย วัสดุและสสาร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.50 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.13 คะแนน แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิก นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิก เกิดเป็นองค์ความรู้ที่ใช้ในการเรียน ทำให้นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติและทดลองด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ภาณุพล โสมูล (Somoon, 2020) ที่ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้รับความรู้ผ่านการเผชิญปัญหาจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริรัตน์ กาหลง (Kalong, 2024) ที่ได้ทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง งานและพลังงาน เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัสวรรณ ศรีทรงเมือง (Srisongmuang, 2021) ที่ได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการนำประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนคุ้นชินมาสังเคราะห์ผ่านกระบวนการแก้ปัญหาจนได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรศึกษาเอกสารและขั้นตอนการสอนที่เตรียมไว้อย่างดี เพื่อจะได้อธิบายและแนะนำรายละเอียดให้นักเรียนเข้าใจ ก่อนทำกิจกรรม ผู้สอนควรเน้นย้ำการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและได้พัฒนาการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

2. ผู้สอนควรเตรียมความพร้อม โดยการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ตัวอย่างสื่ออินโฟกราฟิกในหัวข้อเรื่องที่ทันสมัยและทันเหตุการณ์ และตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่สอนเพิ่มมากขึ้น

3. กิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกที่จัดขึ้น เป็นกิจกรรมที่ควบคู่ไปกับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ซึ่งมีหลายขั้นตอน ดังนั้นเพื่อลดระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้รวดเร็วยิ่งขึ้น ผู้สอนควรจัดหาชั่วโมงว่างเพื่ออธิบายและให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอินโฟกราฟิกกับนักเรียนก่อนที่จะทำกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับอินโฟกราฟิกไปปรับใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ หรือส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Apeadido, S. (2024). Enhancing science process skills and academic performance in biology: The Impact of Practical Work. *Integrated Science Education Journal*, 5(1), 34–41.
- Chaphithak, R. (2021). The development of grade 3 students' scientific process skill and learning achievement through problem-based learning activities. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(6), 215–232. [In Thai]
- Choengchumratnukul School. (2021). *Results of the ordinary national educational test: (O-NET) for Prathomsuksa 6, Academic Year 2021, 2022*. Bangkok: National Institute of Educational Testing Service (Public Organization). [In Thai]
- Kaewphet, T. & Koomraksa, B. (2022). Improvement of scientific process skills for Mattayom 1 student using research-based instruction, in topic of photosynthesis, for a school of Nakhon Sri Thammarat province. *Journal of Physics and General Science*, 2(1), 5–14 [In Thai]
- Kalong, S. (2024). The problem-based science learning management on work and energy to develop integrated science process skills of grade 10 students. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(1), 319–332. [In Thai]
- Kanhachai, P. (2020). Development of 5E flipped learning model with infographic design process to enhance science process skills and visual literacy of lower secondary school students. *Journal of Information and Learning*, 31(3), 25–36. [In Thai]
- Kuder, F. (1991). Comments concerning the appropriate use of formulas for estimating the internal-consistency reliability of tests. *Educational and Psychological Measurement*, 51(1991), 873–874.
- Ministry of Education. (2009). *The basic education core curriculum B.E. 2551*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Publisher. [In Thai]
- Nonekaew, P. (2023). The development of problem-based learning management in conjunction with graphic techniques to enhance science process skills of grade 3rd students. *Rajabhat Maha Sarakham University Journal*, 17(2), 292–302. [In Thai]
- Phothisa, B. (2024). The development of problem-based learning activities to promote science process skills of grade 1 students. *Journal of Education Rajabhat Maha Sarakham University*, 21(2), 39–48. [In Thai]
- Promla, N. (2023). The problem-based learning management with STAD techniques to promote the basic science process skills on topic of the change of substances in daily life for grade 5 students. *Education Journal Uttaradit Rajabhat University*, 2(1), 21–34. [In Thai]
- Rueangkajorn, T. (2011). *Science for quality of life*. Retrieved from <https://sci.skru.ac.th/science/scibook/file/science%20for%20quality%20of%20life.pdf> [In Thai]
- Srisongmuang, N. (2021). The effects of problem-based instruction with graphic organizers on problem solving ability and science achievement of grade 8 students at Wat Sukantaram (Sukantawittayakan) School in Phra Nakhon Si Ayutthaya province. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)*, 11(3), 86–103. [In Thai]

- Somoon, P. (2020). The development of creative problem-solving ability of nine grade students with problem-base learning management in combination with infographics. *Journal of Education, Silpakorn University*, 18(1), 351–355. [In Thai]
- Sonkuakul, C. & Nuansri, M. (2022). The development of basic scientific process skills of grade 4 students on the solar system through inquiry-based learning together with the use of the games. *Journal of Modern Learning Development*, 7(7), 59–73. [In Thai]
- Suwanvong, T. (2020). Develop achievement by using infographics in the data of information structure and algorithms, on tree information structure of the 1st grade of Hat Yai Amnuaywit Technological College. *In The 11 th Hatyai National and International Conference*. (p. 1370–1371), July 11, 2020. Thailand: Hatyai University. [In Thai]
- Tantanatewin, W., Chatchapolrat, A., Purisarn, G., & Tantanatewin, W. (2020). Problem-based learning: PBL. *College of Asian Scholars Journal*, 10(4), 29–36. [In Thai]
- Tesana, J. (2014). *Infographics*. Retrieved from https://chachoengsao.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/9/2019/01/infographics_information.pdf [In Thai]
- Vanichvasin, P. (2015). Potentials of using infographics in enhancing the quality of learning. *Panyapiwat Journal*, 7(Special Issue August 2015), 227–240. [In Thai]
- Walton, H. J., & Matthews, M. B. (1989). Essentials of problem-based learning. *Medical Education*, 23(6), 542–558.
- Wisetwongsa, T. (2022). The development of science process skill by problem-based learning for mathayom suksa 5. *Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University*, 9(2), 25–38. [In Thai]

ผลของการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนต่อความรู้และทักษะการฝึกปฏิบัติ
การฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาล
ในรายวิชาการพยาบาลเบื้องต้น

EFFECTS OF USING VIDEO INSTRUCTIONAL MEDIA ON NURSING STUDENTS'
KNOWLEDGE AND SKILLS IN INTRAVENOUS INJECTION PRACTICE
IN A FUNDAMENTAL NURSING COURSE

อรัทัย บุญชูวงศ์^{1*}, ยมมนา ชนะนิล², เพ็ญพัทธ์ ไชยสงเมือง³ และ ณัฐนันท์ คำพิริยะพงศ์⁴

Orathai Boonchuwong^{1*}, Yommana Chanani², Penpuk Chaisongmuang³ and Nattanun Kumpiriyapong⁴

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 85 ถ.สถลมารค ต.เมืองศรีโค อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี 34190 ประเทศไทย^{1, 2, 3, 4}

Ubon Ratchathani University, 85 Sathonlamark Road, Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani 34190 Thailand^{1, 2, 3, 4}

*Corresponding author E-mail: orathai.b@ubu.ac.th

(Received: 25 Oct, 2023; Revised: 25 Oct, 2024; Accepted: 18 Nov, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนต่อความรู้และทักษะปฏิบัติการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาล และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 99 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ 2) แบบทดสอบความรู้เรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ 3) แบบประเมินทักษะการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ และ 4) แบบประเมินระดับความพึงพอใจในการใช้สื่อวีดิทัศน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test และ Fisher's Exact Test

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความรู้เรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำก่อนและหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 20.307, p < .001$) ทักษะปฏิบัติการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์แตกต่างจากเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 97.631, p < .001$) 2) คะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการใช้สื่อวีดิทัศน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านเนื้อหา มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31, S.D. = 0.68$)

คำสำคัญ: วีดิทัศน์ประกอบการสอน, ความรู้, ทักษะปฏิบัติการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ, การฉีดยา, นักศึกษาพยาบาล

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) examine the effects of video instructional media on knowledge and intravenous fluid administration skills among nursing students, and 2) investigate levels of satisfaction with using video instructional media among nursing students. The sample consisted of 99 second-year nursing students from the Faculty of Nursing at Ubon Ratchathani University, selected through a purposive sampling technique. The research tools consisted of 1) instructional videos on intravenous injection, 2) an intravenous injection knowledge test, 3) an intravenous injection skill assessment form, and 4) an assessment form for measuring satisfaction with the use of video instructional media. Data were analyzed using descriptive statistics, the Wilcoxon Signed-Rank Test, and Fisher's Exact Test.

The results showed that: 1) there was a statistically significant difference in knowledge about intravenous injections before and after using video media, with a significant level of .05 ($Z = 20.307$, $p < .001$). It was found that there was a statistically significant difference from the criteria in intravenous fluid administration skills among nursing students after using video instructional media ($F = 97.631$, $p < .001$). 2) The average satisfaction score regarding the use of video instructional media was high, and the content of the media was reported as the highest level of satisfaction (mean = 4.31, S.D. = 0.68).

KEYWORDS: Video Instructional Media, Knowledge, Intravenous Fluid Administration Skill, Intravenous Injection, Nursing Students

บทนำ

การบริหารยาเป็นหนึ่งในบทบาทที่สำคัญของพยาบาล จากข้อบังคับสภาการพยาบาล ว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2564 ระบุว่า ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง สามารถให้ยากับผู้รับบริการได้ภายใต้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม (Thai Government Gazette, 2021) ซึ่งหัวใจสำคัญของการบริหารยาคือผู้ป่วยต้องได้รับความปลอดภัยโดยกำหนดแนวทางปฏิบัติตามหลักการบริหารยา 6R ประกอบด้วย 1) ให้ยาแก่ผู้ป่วย (Right Patient) 2) ชนิดของยาถูกต้อง (Right Drug) 3) ขนาดของยาถูกต้อง (Right Dose) 4) เวลาที่ให้ยาถูกต้อง (Right Time) 5) ทางที่ให้ยาถูกต้อง (Right route) และ 6) บันทึกการให้ยาถูกต้อง (Right Document) หากพยาบาลเกิดความผิดพลาดหรือให้ยาไม่เหมาะสมกับผู้ป่วยจะส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนทางยา (Medication Error) เช่น อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (Adverse Drug Reaction: ADR) หรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (Adverse Drug Event: ADE) อาจส่งผลให้เกิดอันตรายต่อผู้ป่วยและอาจถึงขั้นเสียชีวิตได้หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนทางยาคือ บุคลากรทางการแพทย์ขาดการฝึกทักษะมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับยาไม่เพียงพอ (Khruewang, 2018; Thomas, Benjamin, & John, 2023)

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ (Ministry of Education, 2017) โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับลักษณะนักศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ที่สามารถใช้เทคโนโลยี

เพื่อการศึกษาได้และเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (Bundasak et al., 2017) สื่อการสอนจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อให้เกิดมิติการเรียนรู้ที่มีสื่อนั้น ช่วยเสริมการสอนให้มีความเป็นรูปธรรมและน่าสนใจ ทำให้นักศึกษาสามารถมองเห็นประเด็นและเข้าใจความหมายตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดนำไปสู่การประยุกต์ใช้ความเข้าใจกับสถานการณ์หรือชีวิตประจำวัน (Thammakrong, 2016) และการเรียนรู้จากสื่อโดยผ่านอุปกรณ์สื่อสารที่พกพาสะดวกหรือคอมพิวเตอร์ ช่วยให้นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้มากขึ้นสามารถฝึกปฏิบัติหรือทบทวนเนื้อหาได้บ่อยตามความต้องการ และสามารถช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Pradubwate, 2017)

รายวิชาการพยาบาลเบื้องต้นเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยมีการจัดการเรียนการสอนทั้งในรูปแบบทฤษฎีและปฏิบัติในห้องปฏิบัติการที่มีการสาธิตและสาธิตย้อนกลับ เพื่อให้นักศึกษามีความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติจริงในหอผู้ป่วย ซึ่งการบริหารยาโดยการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำเป็นส่วนหนึ่งในหัวข้อของรายวิชาดังกล่าว โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติที่ซับซ้อนหลายขั้นตอน เพื่อให้เกิดสมรรถนะทางวิชาชีพและความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย ซึ่งต้องอาศัยหลักปฏิบัติการบริหารยา (Medication Administration) หลักปราศจากเชื้อ (Sterile Technique) และใช้กระบวนการพยาบาล (Nursing Process) ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลจึงมีความจำเป็นต้องได้รับการฝึกทักษะดังกล่าวเพื่อให้เกิดสมรรถนะทางวิชาชีพและความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตได้มีการนำสื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น เช่น การใช้สื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ (Kimsungnoen & Petchtang, 2016) การใช้สื่อการสอนอัจฉริยะ (Smart Educational Media Creator: SEMC) (Khumkom, 2015) สื่อการสอนเสมือนจริง

ในการดูแลแพลตฟอร์ม (Chaneiam et al., 2019) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Puengpong, Kaveevivitchai, & Piaseu, 2018) เป็นต้น ซึ่งผลจากการใช้สื่อการสอนส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นและนักศึกษามีความพึงพอใจต่อสื่อการสอน

สื่อการสอนที่ดีจะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงและเข้าใจความหมายของข้อมูลความรู้ได้ชัดเจน สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ ช่วยให้สามารถจดจำเรื่องราว ข้อมูล ความรู้ได้มากและนานขึ้น สื่อการสอนที่ดียังช่วยเร่งทักษะในการเรียนรู้ให้เข้าใจได้เร็วยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและต้องการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น รวมถึงเป็นส่วนเสริมด้านความคิด การแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องใช้สื่อการสอนได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สื่อการสอนที่ดีสามารถนำเสนอเนื้อหาและบทเรียนที่ซับซ้อนให้เข้าใจและจดจำได้ง่าย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาจากบทเรียนในห้องเรียนและนำไปใช้ได้ (Boonmee, 2021)

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาสื่อการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่อง การให้ยาทางหลอดเลือดดำ เนื่องจากจะสามารถถ่ายทอดกระบวนการหรือขั้นตอนโดยเป็นภาพเคลื่อนไหว และมีเสียงในการบรรยายที่มีความน่าสนใจ สามารถสอดแทรก

เนื้อหาได้ตามความต้องการของผู้สอนมีความสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน นักศึกษาสามารถใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนในการเรียนรู้และทบทวนเนื้อหาได้ด้วยตนเองโดยไม่จำกัดจำนวนครั้ง เพื่อให้นักศึกษาเกิดทักษะและมีความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนต่อความรู้และทักษะปฏิบัติการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาล ดังนี้

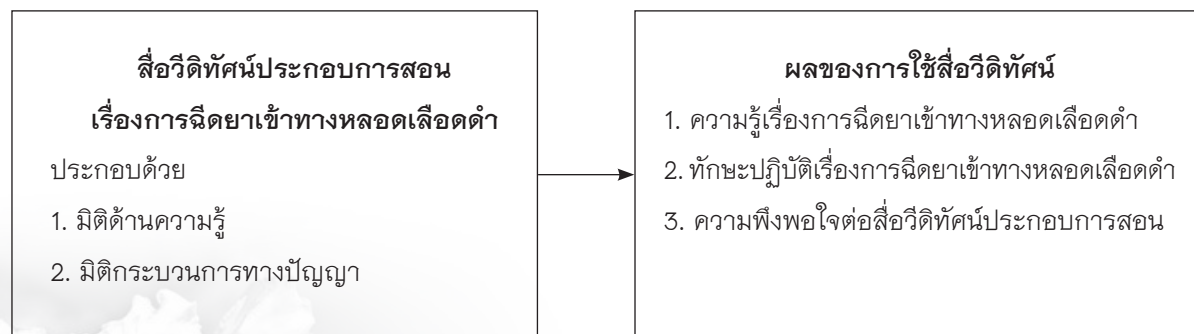
1.1 เพื่อเปรียบเทียบความรู้การฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอน

1.2 เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาลหลังใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอน

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาล

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและทฤษฎี Bloom's Revised Taxonomy (Anderson et al., 2001) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อศึกษาผลของการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนต่อความรู้และทักษะปฏิบัติการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาการพยาบาลเบื้องต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพยาบาลเบื้องต้น ทั้งหมดจำนวน 99 คน ภาคการศึกษาที่ 1 การศึกษา 2565 โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

1. สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ ความยาวประมาณ 45 นาที มีเนื้อหาบรรยายได้ภาพเป็นภาษาอังกฤษ เนื้อหาประกอบด้วย 1) การอ่านและแปลความหมายของแผนการรักษา 2) การให้ยาตามหลัก 6R 3) การเตรียมยาตามแผนการรักษา 4) การคำนวณอัตราการไหลของสารน้ำ และ 5) ขั้นตอนการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ

2. แบบทดสอบความรู้เรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ จำนวน 10 ข้อ มีเนื้อหาประกอบด้วย 1) การให้ยาตามหลัก 6R 2) การแปลความหมายของแผนการรักษา 3) การเตรียมยาตามแผนการรักษา 4) การคำนวณอัตราการไหลของสารน้ำ และ 5) ขั้นตอนการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน โดยมีเกณฑ์การแบ่งระดับความรู้เรื่องฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป (8-10 คะแนน) มีระดับความรู้มาก คะแนนร้อยละ 60-70 (6-7 คะแนน) มีระดับความรู้ปานกลาง และคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 (≤ 5 คะแนน) มีระดับรู้น้อย

3. แบบประเมินทักษะปฏิบัติการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำโดยใช้แบบตรวจติดตามและประเมินผล จำนวน 34 ข้อ มีเนื้อหาประกอบด้วย 1) การเตรียมยาตามแผนการรักษา 2) การเตรียม NSS สำหรับล้างสาย

(Flushing) และ 3) ปฏิบัติการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ โดยกำหนดคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ดังนี้ 0 หมายถึง ไม่ปฏิบัติ 1 หมายถึง ปฏิบัติไม่ครบถ้วน และ 2 หมายถึง ปฏิบัติครบถ้วน มีเกณฑ์การแบ่งระดับทักษะปฏิบัติ ดังนี้ 80-102 คะแนน มีระดับทักษะปฏิบัติมาก 58-79 คะแนน มีระดับทักษะปฏิบัติปานกลาง และ 34-57 คะแนน มีระดับทักษะปฏิบัติน้อย

4. แบบประเมินระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อสื่อวีดิทัศน์ จำนวน 16 ข้อ มีเนื้อหาประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพของสื่อการสอน 2) ด้านเนื้อหา และ 3) ด้านประโยชน์ของการนำไปใช้ โดยกำหนดคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด แปลผลระดับความพึงพอใจ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.51 ขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด 3.51 - 4.50 มีระดับความพึงพอใจมาก 2.51 - 3.50 มีระดับความพึงพอใจปานกลาง 1.51 - 2.50 มีระดับความพึงพอใจน้อย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยจัดทำสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้บทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพยาบาล 3 คน มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ 1.00 และทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพยาบาล 3 คน ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ นำไปทดลองใช้และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) รายละเอียดดังนี้

- 2.1 แบบทดสอบความรู้เรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content

Validity Index: CVI) เท่ากับ 1.00 นำไปใช้กับกลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธี Kuder Richardson 20 (KR-20) เท่ากับ 0.74

2.2 แบบประเมินทักษะปฏิบัติการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ 1.00 นำไปใช้กับกลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน โดยใช้ผู้ประเมิน 2 คน นำไปหาความสอดคล้องภายใน (Inter-Rater Reliability) เท่ากับ 0.88

2.3 แบบประเมินระดับความพึงพอใจ มีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 นำไปใช้กับกลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาความเชื่อมั่นโดยค่า Cronbach Alpha's Coefficient เท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำเสนอโครงร่างวิจัยพร้อมเครื่องมือวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หมายเลขใบรับรอง UBU-REC-149/2564

2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเสนอต่อคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

3. วางแผนการจัดการเรียนการสอนกับคณะกรรมการหลักสูตรและอาจารย์ผู้ร่วมสอนในรายวิชาการพยาบาลเบื้องต้น

4. เข้าพบกลุ่มตัวอย่างและผู้ร่วมสอน เพื่อแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขั้นตอนในการเก็บข้อมูล

5. ให้กลุ่มตัวอย่างเข้ารับการเรียนการสอนภาคทฤษฎีตามปกติ

6. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความรู้เรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำก่อนใช้สื่อวีดิทัศน์

7. เปิดสื่อวีดิทัศน์ให้กลุ่มตัวอย่างดูหลังการเรียนภาคทฤษฎีปกติ และให้ใช้สื่อวีดิทัศน์ก่อนการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการพยาบาล 2 สัปดาห์

8. ให้กลุ่มตัวอย่างเข้ารับการฝึกทักษะปฏิบัติการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำตามปกติ

9. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความรู้และอาจารย์ผู้ร่วมสอนประเมินทักษะปฏิบัติการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำหลังใช้สื่อวีดิทัศน์

10. ในการเก็บข้อมูล ให้กลุ่มตัวอย่างตอบข้อมูลทั่วไป แบบทดสอบความรู้เรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ และแบบประเมินระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อสื่อวีดิทัศน์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ และผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPAX) โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์คะแนนความรู้และทักษะปฏิบัติการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนหลังการใช้สื่อการสอน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้เรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำก่อนและหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอน โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำกับเกณฑ์ที่กำหนดคะแนนร้อยละ 70 โดยใช้ Fisher's Exact Test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาพบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 92.92 อายุเฉลี่ย 19 ปี โดยมีอายุ 19 ปี มากที่สุด ร้อยละ 50.50 ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPAX) เฉลี่ย 3.27 โดยมากกว่า 3.5 มากที่สุด ร้อยละ 37.37

2. ความรู้ของนักศึกษาพยาบาลเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำก่อนและหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ

ความรู้เรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาลก่อนใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ พบว่า คะแนนเฉลี่ย

เท่ากับ 5.90 คะแนน (S.D. = 1.60) โดยมีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 45.45 และคะแนนหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอน พบว่า คะแนน

เฉลี่ยเท่ากับ 9.66 คะแนน (S.D. = 0.79) โดยมีค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก มากที่สุด ร้อยละ 96.96 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้เรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ

เกณฑ์	คะแนน	แปลผล	จำนวนนักศึกษา		ร้อยละของ	
			(คน, n=99)		จำนวนนักศึกษา	
			ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
มีคะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป	8 – 10	มาก	12	96	12.12	96.96
มีคะแนนร้อยละ 60 – 70	6 – 7	ปานกลาง	45	2	45.45	2.02
มีคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ร้อยละ 50	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	น้อย	42	1	42.42	1.01
ก่อน คะแนนสูงสุด (Max) = 10 คะแนน, คะแนนต่ำสุด (Min) = 1 คะแนน Mean 5.90 S.D. 1.60						
หลัง คะแนนสูงสุด (Max) = 10 คะแนน, คะแนนต่ำสุด (Min) = 5 คะแนน Mean 9.66 S.D. 0.79						

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนความรู้เรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำก่อนและหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้

สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z=20.307, p < .001$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้เรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำก่อนและหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำโดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test (n=99)

คะแนนความรู้เรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ	Mean	S.D.	Mean Rank	Sum of Ranks	Z	p
คะแนนความรู้หลังการใช้สื่อ	9.66	0.79	48.38	4547.50	20.307	< .001
คะแนนความรู้ก่อนการใช้สื่อ	5.90	1.60	12.50	12.50		

3. ทักษะปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ

ทักษะปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ พบว่า คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 71.32 คะแนน (S.D. = 4.98) โดยมีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 98.99 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนนักศึกษา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ

คะแนน	ระดับทักษะปฏิบัติ	จำนวนนักศึกษา (คน, n=99)	ร้อยละของจำนวน นักศึกษา
80-102	มาก	1	1.01
57-79	ปานกลาง	98	98.99
34-56	น้อย	0	0

คะแนนสูงสุด (Max) = 100 คะแนน, คะแนนต่ำสุด (Min) = 60 คะแนน, Mean = 71.32, S.D. = 4.98

ทักษะปฏิบัติเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผ่านทักษะปฏิบัติร้อยละ 70 (72 คะแนน) พบว่านักศึกษามากกว่าร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 53.54 และไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 46.46 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะ

ปฏิบัติเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้สถิติ Fisher's Exact Test พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างจากเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($F=97.631$, $p<.001$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะปฏิบัติเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำกับเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 70 (72 คะแนน) โดยใช้ Fisher's Exact Test (n=99)

คะแนนทักษะปฏิบัติ	ความถี่	ร้อยละ	Fisher's Exact Test	p
น้อยกว่า 72 คะแนน	46	46.46	97.631 ^F	< .001
มากกว่าหรือเท่ากับ 72 คะแนน	53	53.54		

4. ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำ

ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิตยาเข้าทางหลอดเลือดดำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.68) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้งสามด้าน โดยมีความพึงพอใจด้านเนื้อหามากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือด้านประโยชน์ของการนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.72) และด้านคุณภาพของสื่อการสอน ($\bar{X} = 4.25$,

S.D. = 0.73) ตามลำดับ เมื่อประเมินคะแนนรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบทเรียนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.61) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ได้พบทวนความรู้โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.67) ด้านคุณภาพของสื่อการสอน สื่อมีความสะดวกในการใช้งานและเข้าถึง มากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.73) และพบว่าโดยภาพรวมรายข้อทั้งหมด ความมั่นใจในการปฏิบัติการให้ยาทางหลอดเลือดน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.81) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านคุณภาพของสื่อการสอน	4.25	0.73	มาก
1. ภาพมีความชัดเจน	4.23	0.83	มาก
2. อักษรบรรยายเนื้อเรื่องมีความชัดเจน	4.31	0.69	มาก
3. ขนาดตัวอักษรเหมาะสม	4.20	0.70	มาก
4. เสียงบรรยายมีความชัดเจนและเหมาะสม	4.14	0.71	มาก
5. ภาพประกอบมีความเหมาะสม	4.27	0.72	มาก
6. สื่อมีความสะดวกในการใช้งานและเข้าถึง	4.35	0.73	มาก
ด้านเนื้อหา	4.31	0.68	มาก
1. เนื้อหามีความชัดเจน ครบคลุม เข้าใจง่าย	4.31	0.64	มาก
2. เนื้อหามีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย	4.28	0.70	มาก
3. เนื้อหามีความเหมาะสม สอดคล้องกับบทเรียน	4.47	0.61	มาก
4. ภาษาที่ใช้มีความเข้าใจง่าย ชัดเจน	4.30	0.73	มาก
5. ระยะเวลาในการนำเสนอเนื้อหามีความเหมาะสม	4.17	0.71	มาก
ด้านประโยชน์ของการนำไปใช้	4.30	0.72	มาก
1. ความเข้าใจในหลักและขั้นตอนในการปฏิบัติการให้ยาทางหลอดเลือดดำ	4.19	0.72	มาก
2. มีความมั่นใจในการปฏิบัติการให้ยาทางหลอดเลือด	4.03	0.81	มาก
3. สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานทางคลินิกได้	4.31	0.72	มาก
4. ได้ทบทวนความรู้โดยไม่จำกัดจำนวนครั้ง	4.53	0.67	มาก
ความพึงพอใจต่อการใช้อยู่สื่อนี้โดยภาพรวม	4.42	0.68	มาก

สรุปผลการวิจัย

1. ความรู้เรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาลก่อนใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ อยู่ในระดับปานกลาง มากที่สุด (ร้อยละ 45.45) และหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนอยู่ในระดับมาก มากที่สุด (ร้อยละ 96.96) เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed – Rank Test พบว่า ความรู้เรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำก่อนและหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ($Z = 20.307, p < .001$)

2. ทักษะปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์

ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ อยู่ในระดับปานกลาง มากที่สุด (ร้อยละ 98.99) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะปฏิบัติกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้สถิติ Fisher's Exact Test พบว่ามีความแตกต่างจากเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .005 ($F = 97.631, p < .001$)

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42, S.D. = 0.68$) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าความพึงพอใจด้านเนื้อหามากที่สุด ($\bar{x} = 4.31, S.D. = 0.68$) รองลงมาคือ ด้านประโยชน์ของการนำไปใช้ ($\bar{x} = 4.30, S.D. = 0.72$) และด้านคุณภาพของสื่อการสอน ($\bar{x} = 4.25, S.D. = 0.73$) ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ความรู้การนิเทศฯเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิเทศฯเข้าทางหลอดเลือดดำพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 20.307, p < .001$) โดยสื่อวีดิทัศน์มีความสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนขั้นตอนการปฏิบัติที่มีความซับซ้อนส่งผลให้นักศึกษามองภาพปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ดังนั้นการนำสื่อวีดิทัศน์ลักษณะของสื่อการสอนมีภาพเสียงบรรยายประกอบเนื้อหา สามารถกระตุ้นนักศึกษาให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น (Kimsungnoen, & Petchtang, 2016) ทำให้นักศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ติดตั้งสื่อผ่านทางระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Learning Management System) ซึ่งนักศึกษามีความสะดวกในการใช้งาน สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามความพร้อมและความต้องการของตนเอง และประเมินความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาได้ด้วยตนเอง (Khumkom, 2015) สอดคล้องกับการศึกษาของเกศรา เสนงาม, ดวงใจ สิมตโสภณ, และ ธนัสมัญญ์ เหลืองกิตติทอง (Sen-Ngam, Limtasopon, & Luangkittikong, 2019) เรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้สื่อการสอนวีดิทัศน์เรื่อง “การบริหารยาในเด็ก” ในห้องปฏิบัติการพยาบาลพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการบริหารยาในเด็กของนักศึกษาทุกกลุ่มทดลองที่เรียนรู้โดยการใช้สื่อการสอนวีดิทัศน์ในระยะหลังการใช้สื่อการสอนวีดิทัศน์สูงกว่าระยะก่อนการใช้สื่อการสอนวีดิทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการศึกษาของปวิวรรต สมนึก (Somnuk, 2015) เรื่องการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง “ผลิตภัณฑ์การทอเย็บ” พบว่า การใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาดีขึ้น สามารถจำได้มากและนานขึ้นช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ในปริมาณมากขึ้นในเวลาที่กำหนดไว้และช่วยให้นักศึกษามีความสนใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยสื่อวีดิทัศน์สูงกว่านักศึกษาที่เรียน

โดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ทักษะปฏิบัติการนิเทศฯเข้าทางหลอดเลือดดำของนักศึกษาพยาบาลหลังใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิเทศฯเข้าทางหลอดเลือดดำ พบว่า หลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิเทศฯเข้าทางหลอดเลือดดำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 71.32 คะแนน ($S.D. = 4.98$) เมื่อเทียบกับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 70 (72 คะแนน) พบว่าคะแนนทักษะปฏิบัติเรื่องการนิเทศฯเข้าทางหลอดเลือดดำหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการนิเทศฯเข้าทางหลอดเลือดดำแตกต่างจากเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($p < .001$) อธิบายได้ว่าการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนจะต้องคิดค้นสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดทักษะการเรียนรู้ ซึ่งสื่อและการจัดการเรียนการสอนเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมจริงได้ทดลองปฏิบัติจริง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจน เกิดประสบการณ์ และทักษะเฉพาะตน สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปปรับใช้และต่อยอดในการประกอบอาชีพในอนาคต (Boonmee, 2021) การนิเทศฯเข้าทางหลอดเลือดมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นกระบวนการ ขั้นตอน และซับซ้อน การจัดทำสื่อการสอนในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเรียงตามลำดับเป็นขั้นตอนมีบุคคลแสดงท่าทางประกอบ ทำให้นักศึกษาเห็นภาพการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจากสื่อวีดิทัศน์ และเป็นสิ่งเร้าที่ผ่านประสาทสัมผัสทางตาและหู ช่วยให้เรียนรู้ได้เร็วจึงทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ดี สามารถปฏิบัติตามได้ (Photaworn, & Wongpradit, 2017) นักศึกษาสามารถฝึกปฏิบัติควบคู่กับการศึกษาขั้นตอนปฏิบัติจากวีดิทัศน์ได้ และสามารถเข้าสู่ได้ตามต้องการโดยไม่จำกัดจำนวนครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเกศรา เสนงาม และคนอื่น ๆ (Sen-Ngam et al., 2019) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้สื่อการสอนวีดิทัศน์เรื่อง “การบริหารยาในเด็ก” ในห้องปฏิบัติการพยาบาล พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะปฏิบัติการบริหารยาในเด็กของนักศึกษาทุกกลุ่มทดลองที่เรียนรู้โดยการใช้สื่อการสอนวีดิทัศน์ในระยะหลังการใช้สื่อการสอนวีดิทัศน์สูงกว่าระยะก่อนการใช้สื่อการสอน

วิธีทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษาของปฐมพร โพธิ์ถาวร และสาวิตรี วงศ์ประดิษฐ์ (Photaworn & Wongpradit, 2017) เรื่องผลการใช้สื่อวิธีทัศน์ปฏิบัติสมมติด้วยการหายใจต่อความเครียดในการสอบหลังฝึกปฏิบัติงานวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 2 ของนักศึกษาพยาบาล พบว่ากลุ่มตัวอย่างปฏิบัติสมมติด้วยการหายใจตามสื่อวิธีทัศน์ได้อยู่ในระดับมาก (Mean = 3.17, S.D. = .29) การจัดเรียนการสอนในการฝึกทักษะปฏิบัติโดยสื่อวิธีทัศน์สามารถส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้โดยสื่อเปรียบเสมือนเป็นตัวกลาง เป็นเครื่องทุ่นแรง และเป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างผู้สอนและนักศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ตรงกันและให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Somnuk, 2015) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนโดยการฝึกทักษะปฏิบัติผู้สอนควรมีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการสอนแบบบรรยาย การสาธิตและการสาธิตย้อนกลับ ร่วมกับการใช้สื่อวิธีทัศน์ เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติ และได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย และขอคำชี้แนะจากผู้สอนซึ่งเป็นผู้รู้และมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหานั้น ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติมากขึ้น

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสื่อวิธีทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.68) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจด้านเนื้อหา มากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ ด้านประโยชน์ของการนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.72) และด้านคุณภาพของสื่อการสอน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ อธิบายได้ว่าการเรียนรู้โดยผ่านสื่อวิธีทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการสอนผ่านสื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่ เน้นการกระตุ้นให้นักศึกษาอยากรู้ อยากเห็น และกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ (Thammakrong, 2016) ซึ่งสื่อวิธีทัศน์ประกอบการสอนเรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำมีความสะดวกในการใช้งาน สามารถดูซ้ำได้ไม่จำกัด

จำนวนครั้ง มีรูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย และอักษรบรรยายใต้ภาพ มีการเรียบเรียงเนื้อหาเป็นขั้นตอน ใช้งานง่าย สะดวก เข้าถึงง่าย ไม่น่าเบื่อ มีสีสัน และดึงดูดความสนใจ (Khumkom, 2015) สอดคล้องกับการศึกษาของปวีรรต สมนึก (Somnuk, 2015) ที่ศึกษาการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อวิธีทัศน์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง “ผลิตภัณฑ์การทอเกี่ยว” พบว่าระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสอนโดยใช้สื่อวิธีทัศน์เป็นหลักอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.79 และเกศรา เสงงาม และคนอื่น ๆ (Sen-Ngam et al., 2019) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้สื่อการสอนวิธีทัศน์เรื่อง “การบริหารยาในเด็ก” ในห้องปฏิบัติการพยาบาล พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการสอนวิธีทัศน์เรื่อง “การบริหารยาในเด็ก” ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน ทั้งด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านคุณภาพสื่อการสอน และด้านประโยชน์ของการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สื่อวิธีทัศน์เรื่องการฉีดยาเข้าทางหลอดเลือดดำสามารถใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ควบคู่กับการเรียนการสอนในรูปแบบปกติทั้งในการเรียนทฤษฎี การฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ และในหอผู้ป่วยจริง

2. ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลใช้สื่อวิธีทัศน์ในการทบทวนความรู้และขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อเสริมความมั่นใจในการบริหารยาเข้าทางหลอดเลือดดำ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความคงอยู่ขององค์ความรู้ และทักษะปฏิบัติในการบริหารยาทางหลอดเลือดดำเมื่อนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

การใช้สื่อวิธีทัศน์ครั้งนี้ยังเป็นการสื่อสารทางเดียว เมื่อผู้เรียนมีข้อสงสัยหรือข้อสอบถามจะไม่สามารถได้ตอบได้ทันที ยังคงต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., Airasian, P. W., Cruikshank, K. A., Mayer, R. E., Pintrich, P. R., ... Wittrock, M. C. (2001). *A Taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Pearson, Allyn & Bacon.
- Boonmee, W. (2021). Teaching materials and learning in the 21st century. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 7(9), 373–385. [In Thai]
- Bundasak, B., Sosome, B., Chaowiang, K., Jungasem, N., Thiankumsri, K., & Sittisongkram, S. (2017). Being learners in 21st century: Teacher and nursing students' perspectives. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(2), 175–189. [In Thai]
- Chaneiam, N., Wangthong, K., Phangkaew, K., Kruawal, S., Laimek, C., Lenphet, P., ... Duangthong, O. (2019). Effectiveness and satisfaction of self-learning through virtual teaching media in the care of pressure injury of nursing students, Srinakharinwirot University. *Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)*, 11(22), 45–55. [In Thai]
- Khrueawang, K. (2018). Medication error. *Public Health & Health Laws Journal*, 4(2), 251–265. [In Thai]
- Khumkom, S. (2015). Effect of using smart educational media creator (SEMC) on learning achievement of nursing practicum of mental health and psychiatric and critical thinking among nursing students. *Journal of Nursing and Education*, 8(4), 126–138. [In Thai]
- Kimsungnoen, N. & Petchtang, S. (2016). The effect of e-learning courseware media on the learning achievement of nursing students at the School of Nursing, Rangsit University. *Thai Red Cross Nursing Journal*, 9(1), 63–74. [In Thai]
- Ministry of Education. (2017). *Ministry of Education announcement subject: Bachelor's degree qualification standards nursing field, 2017*. Retrieved from <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/data6> [In Thai]
- Photaworn, P. & Wongpradit, S. (2017). Effect of a breathing meditation program using video media on nursing students' stress during the post-test of the maternal-newborn and midwifery 2 practicum. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 27(1), 126–134. [In Thai]
- Pradubwate, R. (2017). Technology learning management guidelines by using Bloom's taxonomy. *The New Viridian Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*, 10(3), 1051–1065. [In Thai]
- Puengpong, P., Kaveevivitchai, C., & Piaseu, N. (2018). Effects of computer-assisted instruction on knowledge, self-efficacy, and osteoporosis preventive behavior in nursing students. *Journal of Nursing Science Chulalongkorn University*, 30(2), 41–53. [In Thai]
- Sen-Ngam, K., Limtasopon, D., & Luaengkittikong, T. (2019). *Academic achievement and students' satisfaction towards the use of video "medication administration for children" in nursing laboratory*. Pathum Thani: Rangsit University. [In Thai]
- Somnuk, P. (2015). The development of teaching and learning innovation by using instructional media for enhancement of learning achievement towards tourism product. *Journal of International and Thai Tourism*, 11(1), 4–17. [In Thai]
- Thai Government Gazette. (2021). *Nursing Council regulations concerning the limitations and conditions for practicing the profession of nursing and midwifery, 2021*. Retrieved from <https://www.thainapci.org/2021/wp-content/upload> [In Thai]

- Thammakrong, A. (2016). Learner's attitude and learning behaviors toward active learning management using content integration and new technological instructional media. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 12(1), 123–146. [In Thai]
- Thomas, L. R., Benjamin, H., & John, E. H. (2023). *Medical error reduction and prevention*. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK499956/>

แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทย
เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน
GUIDELINES FOR CONSERVING AND PERPETUATING MUAY THAI SPORT
IN ITS THAI IDENTITY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT COLLABORATION

พิชัยณรงค์ กองแก้ว^{1*} และ รณชัย อภิวงค์งาม²
Pichainarong Kongkaew^{1*} and Ronnachai Aphiwongngam²

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย¹
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ 68/1 ถ.สนามกีฬา ต.ศรีภูมิ อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย²
Chiangmai University 239 Huai Kaeo Road Tumbon Suthep Ampure Mueng Chiangmai 50200 Thailand¹
Thailand National Sports University Chiangmai Campus 68/1 Snamkila Road Tumbon Sripum Ampure Mueng Chiangmai 50200 Thailand²

*Corresponding author E mail: pichainarong.kong@cmu.ac.th
(Received: 3 Jun, 2023; Revised: 26 Nov, 2024; Accepted: 27 Nov, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทย เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) ประเมินผลแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 57 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก แบบประเมินความเหมาะสมและความถูกต้อง และ 2) แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้องของแนวทางด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน มี 15 แนวทาง จำแนกเป็นการอนุรักษ์ 8 แนวทาง ดังนี้ (1) การปลูกฝังและขัดเกลาแนวความคิด (2) การฟื้นฟู (3) การบูรณาการ (4) การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น (5) การส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอด (6) การประสานความร่วมมือ (7) การจัดการเรียนรู้ และ (8) การส่งเสริมกิจกรรม จำแนกเป็นการสืบทอด 7 แนวทาง ดังนี้ (1) กระบวนการถ่ายทอดความรู้ (2) การเผยแพร่แลกเปลี่ยน (3) การพัฒนาและการค้นคว้าวิจัย (4) การส่งเสริมในความเป็นวิทยาศาสตร์ (5) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (6) ความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และ (7) การพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง 2) การประเมินผลแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : อนุรักษ์และสืบทอด, มวยไทย, การพัฒนาที่ยั่งยืน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาพลศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ คณะศึกษาศาสตร์
² อาจารย์ สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) develop guidelines for the conservation and inheritance of Thai boxing in Thai identity for sustainable development cooperation; and 2) evaluate the guidelines for the conservation and inheritance of Thai boxing in Thai identity for sustainable development cooperation. The sample group consisted of 57 people, selected through purposive sampling. The research instruments were an in-depth interview form, an appropriateness and accuracy assessment form, and a feasibility and usefulness assessment form. Qualitative data were analyzed using content analysis, verifying guideline accuracy through triangulation. Quantitative data were analyzed using mean and standard deviation.

The results of the study found that: 1) There are 15 approaches for conserving and inheriting Muay Thai in Thai identity for sustainable development cooperation, categorized into eight conservation approaches as follows: (1) Cultivating and refining concepts, (2) Restoration, (3) Integration, (4) Strengthening local wisdom, (5) Promoting conservation and inheritance, (6) Coordination and cooperation, (7) Learning management, and (8) Activity promotion. The seven inheritance approaches are: (1) Knowledge transfer process, (2) Dissemination and exchange, (3) Development and research, (4) Promotion of scientific aspects, (5) Technology application, (6) Alignment with 21st-century skills development, and (7) Economic and prosperity development. 2) The evaluation of the guidelines for conserving and inheriting Thai boxing in Thai identity for sustainable development cooperation found that the overall appropriateness was at a high level, the overall accuracy at the highest level, the overall feasibility at a high level, and the overall usefulness at the highest level.

KEYWORDS: Conservation and Perpetuation, Muay Thai, Sustainable Development

บทนำ

มวยไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมทางการกีฬาของชาติที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ทางด้านการต่อสู้ป้องกันตัวอันเกิดขึ้นจากวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่ได้คิดค้นท่าทางการต่อสู้ป้องกันตัวจนกลายเป็นที่ยอมรับของคนทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นภูมิปัญญาที่เป็นจารีตประเพณี มีพิธีกรรมอันเป็นสิ่งสร้างสรรค์ อบรมจิตใจ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ดังนั้นการฝึกมวยไทยได้วิวัฒนาการจนกลายเป็นศิลปะการต่อสู้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากขึ้น มีลีลาการเคลื่อนไหวที่สวยงามแฝงไว้ด้วยความแข็งแกร่ง สามารถฝึกเพื่อป้องกันตนเองและสร้างความแข็งแรงของร่างกาย เป็นกิจกรรมการออกกำลังกายสำหรับบุคคลทุกเพศทุกวัย และใช้ในการประกอบอาชีพสำหรับบุคคลทั่วไป สอดคล้องกับกิตติพันธ์ เสาแก้ว (Saokaew, 2022) ที่กล่าวว่ามวยไทยก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สร้างความมีระเบียบวินัย และส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทยอันดีงาม

การอนุรักษ์และสืบทอดกีฬาไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยนั้น ถือว่าเป็นการส่งเสริมศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยที่สามารถใช้เป็สื่อหรือเครื่องมือทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา และก่อให้เกิดความมีสำนึกในความเป็นไทยได้อย่างดีเยี่ยม แต่การอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้ในกีฬาไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นเพียงการรักษาไว้เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมไทยที่จัดอยู่ในส่วนของกิจกรรมพลศึกษาเท่านั้น ขาดความเชื่อมโยงคุณค่าของวัฒนธรรมในอดีตกับปัจจุบัน ทำให้เกิดความรู้สึกว่ามวยไทยมีความล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม และไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตได้ สอดคล้องกับพิชัยณรงค์ กองแก้ว (Kongkaew, 2022) ที่กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นเกิดจากการกำหนดสาระการเรียนรู้มวยไทยในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจำนวนมากและมีความหลากหลายของเนื้อหา จึงทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถเลือกสาระการเรียนรู้ที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และครูผู้สอนไม่มีความรู้ด้านมวยไทยที่ถูกต้อง สอดคล้องกับต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล และชาญชัย ยมดิษฐ์ (Kaewcharutwirai

& Yomdit, 2011) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรรายวิชามวยไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่าปัญหาในด้านหลักสูตรการเรียนการสอนเนื้อหาวิชามวยไทยในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน ควรมีการวางแผนจัดทำหลักสูตรมวยไทยให้มีความเหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น ในด้านครูผู้สอนไม่มีความรู้ด้านมวยไทย ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน และด้านการวัดผลและประเมินผลยังไม่มีเครื่องมือสำหรับการวัดและประเมินผลของผู้เรียน และสอดคล้องกับพินิจ นิยมปรางค์, โกวิท วัชรินทรางกูร, และเผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ (Nimprang, Vajarintaragoon, & Boonkarnan, 2019) ที่กล่าวว่า มวยไทยมีปัญหาลหลายประการที่เกิดจากระบบคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาและไม่สนองตอบเป้าหมายการพัฒนาของประเทศทุกระดับ รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยน ปัญหาด้านหลักสูตรการเรียนการสอนเนื้อหาสาระวิชามวยไทยในปัจจุบันที่ยังไม่เหมาะสมกับทุกระดับชั้น ปัญหาด้านการบริหารการจัดกิจกรรมมวยไทยในสถานศึกษาที่ยังขาดนโยบายที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงปัญหาด้านครูผู้สอนขาดกระบวนการจัดกิจกรรมมวยไทยและไม่มีความรู้ความสามารถประสบการณ์ด้านมวยไทย

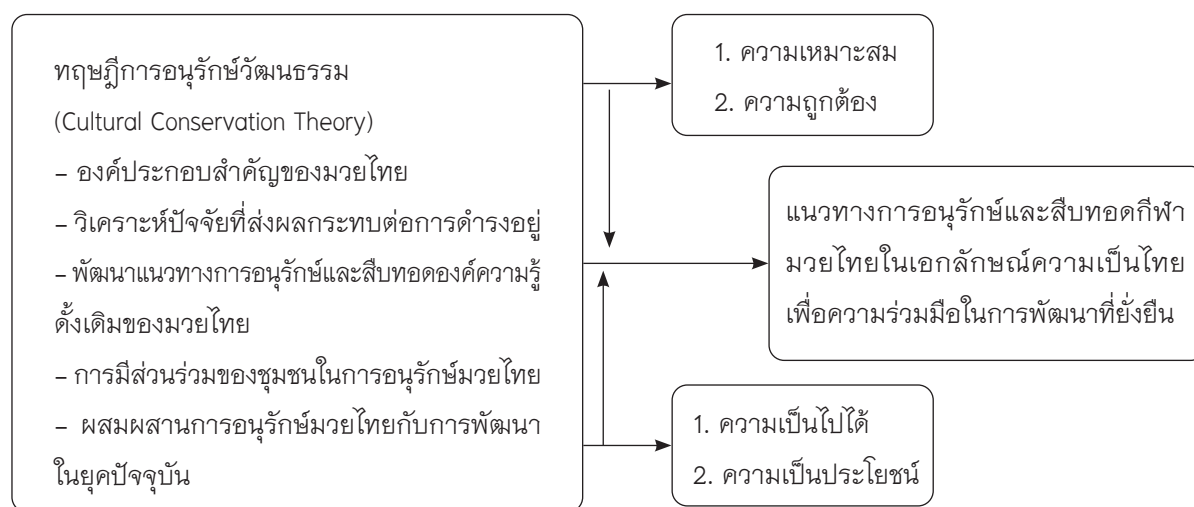
ตามที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มีนโยบายในการเดินทางสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่มุ่งสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเป็นสุข ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับมวยไทยจึงสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่อกลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพทุนส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งการสร้างแนวทางในระดับชุมชนในการเริ่มต้น และผลักดันสู่ระดับสากล เพราะมวยไทยเป็นองค์ความรู้ของไทยที่ได้รับการยอมรับและมีความสนใจในระดับโลก ทำให้ชาวต่างชาติเข้าใจวัฒนธรรมและประเพณีของคนไทยมากขึ้น ทั้งชื่นชมและหวงแหนศิลปะมวยไทยเหมือนเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นมามาสำหรับทุกคน

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจึงเห็นควรที่จะมีการศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทย ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. เพื่อประเมินผลแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1

1.1 การสร้างแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้ฝึกสอนที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย จำนวน 15 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มที่ได้รับการยอมรับเกี่ยวกับกีฬามวยไทยและมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี

เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นข้อคำถามปลายเปิด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสัมภาษณ์แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านมวยไทยหรือศิลปะการต่อสู้ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00 (Srisa-ard, 2019) แล้วนำไปปรับการใช้ภาษาในแต่ละ

ข้อคำถามให้มีความเหมาะสมตามคำแนะนำของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ

การรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2566

1. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้บริหาร 5 คน ผู้จัดการ 5 คน และผู้ฝึกสอน 5 คน
2. สรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบความถูกต้องของแนวทางด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) โดยการตรวจสอบว่าผู้วิจัยร่วมแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างใด โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนการใช้ผู้วิจัยคนเดียวทั้งหมด

1.2 การประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการ จำนวน 12 คน ที่เกี่ยวข้องในกีฬามวยไทยได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นกลุ่มที่ได้รับการยอมรับเกี่ยวกับกีฬามวยไทยและมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี

เครื่องมือการวิจัย

การสนทนากลุ่มและใช้แบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert (Srisa-ard, 2019)

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. สร้างแบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม
2. นำแบบร่างแบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมเสนอนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้าน

มวยไทยหรือศิลปะการต่อสู้ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00 (Srisa-ard, 2019) เพื่อนำไปใช้ในการสนทนากลุ่ม

การรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูล วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2566 เวลา 09.00 – 16.00 น. ณ อาคารกรีน นิมมาน สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. ผู้วิจัยติดต่อกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในกีฬามวยไทยเพื่อนัดหมายการสนทนากลุ่ม แบ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน และนักวิชาการ จำนวน 4 คน

2. ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม

3. สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการมวยไทยในสถานศึกษาอย่างน้อย 5 ปี ดังนี้ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในกีฬามวยไทย จำนวน 8 คน 2) มหาวิทยาลัยของรัฐ/ในกำกับของรัฐ 4 คน 3) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2 คน 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏ 4 คน 5) โรงเรียนรัฐบาล 3 คน 6) โรงเรียนเอกชน 3 คน 7) ค่ายมวย 6 คน รวมจำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือการวิจัย

แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert (Srisa-ard, 2019)

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. สร้างแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. นำแบบร่างแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอนักวิชาการ 3 คน และผู้เชี่ยวชาญ 2 คน ด้านมวยไทยหรือศิลปะการต่อสู้ ซึ่งเป็นชุดเดิม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00 (Srisa-ard, 2019) แล้วนำไปปรับการใช้ภาษาในแต่ละข้อคำถามให้มีความเหมาะสมตามคำแนะนำของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ

3. นำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารจำนวน 20 คน ที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Phuseeorn, 2021) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

การรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2567

1. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลพร้อมแนบ QR Code แบบประเมินไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านระบบ Smart Area จำนวน 30 ชุด

2. ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบประเมินออนไลน์โดยใช้ Google Forms และส่งแบบสอบถามฉบับพิมพ์โดยตรงและทางไปรษณีย์เพิ่มเติมสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สะดวกตอบแบบออนไลน์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 30 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบประเมินแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การสร้างแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า

1.1 ผลการสร้างแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน มี 15 แนวทางจำแนกเป็น

การอนุรักษ์ 8 แนวทาง ดังนี้

1) การปลูกฝังและขัดเกลาแนวความคิด มีลักษณะดังนี้ 1.1) การปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงการมีความเคารพ นอบน้อม สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ 1.2) การปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกรักภาคภูมิใจ ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ 1.3) การปลูกฝังแนวความคิดถึงแก่นแท้ ปรับเปลี่ยนความคิดที่ว่ากีฬามวยไทยเป็นการพนัน มีแต่ความรุนแรง ละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือใช้ในการตีงครามเท่านั้น 1.4) การปลูกจิตสำนึกของความกตัญญู จากการสอดแทรกในกิจกรรม เช่น การไหว้ครู การมอบตัวเป็นศิษย์ เป็นต้น 1.5) การขัดเกลาแนวความคิดให้มีทัศนคติที่ดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย 1.6) การขัดเกลาครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ ความรู้ ความสามารถเป็นที่ปรึกษาให้ผู้อื่นได้ สามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถของตนให้กับผู้อื่น มีภาวะความเป็นผู้นำ และมีความกระตือรือร้น ผู้ที่ประพฤติตนและทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีนั้นควรได้รับการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูให้เป็นเกียรติ 1.7) การขัดเกลาผู้เรียนโดยการพัฒนาส่งเสริมให้มีการกระทำด้วยใจจริง ช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ เป็นผู้ที่พร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนรวม ทั้งร่างกายแรงใจ รวมทั้งด้านเวลา เป็นผู้ที่มีความเมตตา มีความซื่อสัตย์ โดยประพฤติตนเป็นบุคคลตัวอย่างให้กับผู้อื่นด้วยการยึดคุณธรรม จริยธรรม พร้อมกับมีความขยัน อดทน และเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดีเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย

2) การฟื้นฟู มีลักษณะดังนี้ 2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ตั้งแต่เริ่มแรกและกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการฟื้นฟูให้มีความผสมกลมกลืนและทันสมัย โดยไม่ลืมรากเหง้าหรือภูมิปัญญาที่มีในมวยไทย และทำการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบเชิงเอกสาร การวิจัย

อย่างเป็นระบบและสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่ายขึ้นและทั่วถึงแล้วนำมาใช้ในการพัฒนาตนเอง 2.2) การฟื้นฟูควรเริ่มเข้ามามีบทบาทตั้งแต่รุ่นเด็กไปจนถึงผู้ใหญ่ โดยการปลูกฝังที่เด็กเล็กจะช่วยให้เด็กมีความรู้ติดตัวไปในอนาคต ซึ่งจะง่ายต่อการเรียนเสริมเมื่อโตขึ้น 2.3) การมีสมาคมหรือชมรมในหน่วยงานต่าง ๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งการกีฬาแห่งประเทศไทย กรมพลศึกษา สถาบันทางการศึกษาเป็นศูนย์กลางในการฟื้นฟู 2.4) ต้องนำมวยไทยออกมาเผยแพร่เพื่อฟื้นฟูให้ได้มากที่สุด โดยจัดการแข่งขันกีฬามวยไทย ทั้งการแสดงและศิลปะต่อสู้อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนทุนการศึกษาให้นักเรียนหรือให้เป็นช่องทางของนักกีฬาที่จะเข้าโครงการความสามารถทางการกีฬาเพื่อโควตานักกีฬาเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาต่อไป

3) การบูรณาการ มีลักษณะดังนี้

3.1) การบูรณาการเพื่อเป็นการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และสมรรถภาพทางกาย รวมไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพให้สมส่วน 3.2) การบูรณาการเพื่อการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การต่อสู้ป้องกันตัวจากภัยสังคมที่มีความอันตรายเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น 3.3) การบูรณาการเพื่อเป็นอาชีพ เช่น การเป็นผู้สอน (Teacher) การเป็นผู้ฝึกสอน (Trainer) หัวหน้าค่าย พี่เลี้ยง เป็นต้น 3.4) การนำเอาองค์ความรู้มาพัฒนาเป็นสินค้า เช่น เครื่องนุ่งห่มของมวยไทย ทั้งกางเกง เสื้อ หรือการถักหมวก โดยประยุกต์ให้เป็นของที่ระลึกได้ เช่น พวงกุญแจ เป็นต้น 3.5) การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ก่อให้เกิดรายได้ต่อสังคมโดยรวม

4. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น มีลักษณะดังนี้

4.1) การจัดสัมมนาเพื่อรวบรวมความรู้ ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นนั้นมีครูปราชญ์หรือครูภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดให้ความรู้ มีการประสานงานสร้างเครือข่ายกับปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ 4.2) การสนับสนุนในด้านงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ปราชญ์ท้องถิ่นได้ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4.3) การส่งเสริมปราชญ์ท้องถิ่นให้ได้รับการยกย่อง เชิดชู ให้สมเกียรติ ศักดิ์ศรีที่ได้เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นใหม่ 4.4) การแลกเปลี่ยนทักษะ

การต่อสู้ที่เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อยกระดับการต่อสู้ป้องกันตัวให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ส่วนในเรื่องภูมิปัญญาก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ รากเหง้าและแก่นแท้ของมวยไทยของเดิมอยู่

5) การส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอด

มีลักษณะดังนี้ 5.1) การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งการดูแลสุขภาพ การสร้างเสริมสมรรถภาพ รวมไปถึงการต่อสู้ป้องกันตัวที่เป็นเอกลักษณ์ไทยที่ทำให้ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้การยอมรับ 5.2) ให้ความสำคัญในการนำทักษะมวยไทยไปใช้ในการแสดง เช่น แอโรบิค มวยไทย คีตะมวยไทย นาฏมวยไทย มวยไทยยุทธศิลป์ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เป็นต้น 5.3) ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและสถาบันทางการศึกษา 5.4) ส่งเสริมให้มีการจัดการแข่งขันเป็นกีฬาสากลในระดับนานาชาติ และระดับโลก เช่น โอลิมปิก เอเชียนเกมส์ เป็นต้น

6) การประสานความร่วมมือ มีลักษณะดังนี้

6.1) ด้านบุคคล อาทิ ผู้สอน ผู้ฝึกสอน ผู้เรียน นักกีฬา ปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น 6.2) ด้านองค์กร อาทิ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การกีฬาแห่งประเทศไทย กรมพลศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ และโรงเรียนกีฬา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ระดับมหาวิทยาลัยและโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยต่าง ๆ) สมาคมกีฬาไทยแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ชมรมและสมาคมมวยไทยประจำจังหวัดต่าง ๆ ศูนย์อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ค่ายมวย สถานที่ออกกำลังกาย (Gym, Fitness) หน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนในการอนุรักษ์และสืบทอดมวยไทย เป็นต้น

7) การจัดการเรียนรู้ มีลักษณะดังนี้

7.1) จัดการเรียนการสอนมวยไทยในสถาบันการศึกษาทุกระดับทั้งในโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 7.2) มีเนื้อหาหลักสูตร และกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และถูกต้องตามหลักการ แก่นแท้ ภูมิปัญญาของมวยไทย และมีความยืดหยุ่นที่สามารถเสนอความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ ลดความรุนแรงและไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กับการพนัน รวมทั้งมีหลักสูตรที่สามารถจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชนทั่วไปจนถึงผู้สูงอายุ 7.3) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความต่อเนื่องในการฝึกทักษะอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมและขั้นตอนการฝึกตามลำดับ ทำการสาธิตและอธิบายแนะนำ อาจเป็นการปฏิบัติจริงจากตัวอย่างที่ผู้สอนสาธิตให้ดู หรือจากวีดิทัศน์ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเห็นรายละเอียดการปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน 7.4) การวัดและประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามสภาพจริง สอดคล้องกับความแตกต่างหลากหลายและมีความเหมาะสมกับผู้เรียน 7.5) แก้ปัญหาของอุปกรณ์ที่ยังไม่ปลอดภัย มีราคาแพงและหาซื้อได้ยาก ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสนับสนุนกีฬามวยไทยให้ได้รับความนิยมน้อยแพร่หลาย มีการปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายให้ดูทันสมัย สามารถสวมใส่ได้ทุกเวลา ช่วยในด้านการป้องกันการบาดเจ็บ และแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นมวยไทย 7.6) ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียน แต่ในความเป็นจริงมวยไทยนี้ได้ถูกทดแทนโดยกีฬาสากลอื่น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการควรเน้นย้ำในเรื่องการให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นวิชาบังคับของทุกโรงเรียน อีกส่วนหนึ่งคือในระดับอุดมศึกษาก็จะต้องจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสำหรับนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา และให้นักศึกษาทั่วไปได้มีโอกาสในการเรียนมวยไทยด้วย มีการจัดการแข่งขันในระดับนักเรียน เช่น กีฬากรมพลศึกษา กีฬายาวชน รวมไปถึงการส่งเสริมให้มีการจัดการแข่งขันในระดับประชาชน เป็นต้น ต่อมาควรมีการสร้างมาตรฐานแนวทางในการตัดสินกีฬามวยไทยให้เกิดการยอมรับน่าเชื่อถือ

8) การส่งเสริมกิจกรรม มีลักษณะดังนี้ 8.1) ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา 8.2) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้มวยไทยให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ในกลุ่มประชาชนทั่วไปและผู้สูงอายุ เช่น การตั้งกลุ่มสมาคม ชมรมมวยไทยในแต่ละจังหวัดและขยายไปจนถึงในระดับชุมชนหมู่บ้าน เพื่อเป็นกิจกรรมที่สามารถอนุรักษ์และสืบทอดอย่างยั่งยืน เป็นต้น 8.3) ส่งเสริมกิจกรรมการแสดงมวยไทยในงานพิธีหรือประเพณีต่าง ๆ ตั้งแต่

ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ 8.4) ส่งเสริมการจัดการแข่งขันกีฬามวยไทยให้เป็นสากล รวมไปถึงการผลักดันให้มีการจัดการแข่งขันในระดับนานาชาติและระดับโลก เช่น โอลิมปิก เอเชียนเกมส์ เป็นต้น 8.5) การส่งเสริมโดยการบูรณาการกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การนำไปเผยแพร่ในภาพยนตร์ การละคร ดังที่ปรากฏในละครเรื่องบุพเพสันนิวาส หรือในภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้งที่ได้นำเอาภูมิปัญญากีฬามวยไทยและมวยโบราณเข้าไปนำเสนอในเรื่องทำให้เกิดความน่าสนใจ เป็นต้น และการบูรณาการร่วมกับเอกลักษณ์ไทยด้านอื่น เช่น นาฏศิลป์ อาหาร ศิลปะ เป็นต้น 8.6) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมมวยไทยในรูปแบบการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เช่น การเต้นแอโรบิกมวยไทย เป็นต้น

การสืบทอด มี 7 แนวทาง ดังนี้

1) กระบวนการถ่ายทอดความรู้ มีลักษณะดังนี้ 1.1) การส่งเสริมให้มีผู้สอนเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้สอนแต่ละแห่ง ให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน 1.2) ผู้เรียนเข้าใจพื้นฐานของตนเองให้ถ่องแท้ เช่น ทศนคติ ความแตกต่าง วัตถุประสงค์ และตระหนักถึงความสำคัญของมวยไทยในทุกช่วงวัย เป็นต้น 1.3) วิธีการถ่ายทอดความรู้ให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญา เช่น การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ การอภิปราย ลักษณะการวางตน การประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างความเข้าใจ การปลูกฝังแนวความคิด การขัดเกลาทางทัศนคติ เป็นต้น 1.4) สื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ มีจำนวนเพียงพอ มีมาตรฐาน ปรับปรุงให้เกิดความทันสมัย คำนึงถึงความปลอดภัย และมีสภาพพร้อมใช้งาน มีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนตามความถนัดของตนเอง 1.5) การประเมินผลทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติให้มีความเหมาะสม เข้าใจความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน มีความชัดเจนและยุติธรรม โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการแสดงความสามารถและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนเองได้ 1.6) การติดตามผล ควรมีการสังเกตเพื่อตรวจสอบการพัฒนาทางด้านจิตสำนึกและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนที่ผ่านมา

2) การเผยแพร่แลกเปลี่ยน มีลักษณะดังนี้

2.1) สนับสนุนการจัดอบรมเกี่ยวกับมวยไทยที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้มีมวยไทยในแต่ละสถานศึกษา โดยทำเป็นรายวิชาบังคับที่มีในหลักสูตรการเรียนรู้ทุกระดับชั้น

2.2) ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในการแสดงทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และการเผยแพร่ไปยังนานาชาติอย่างเป็นประจำ และควรมีหนังสือ ตำรา เอกสาร หรืองานวิจัยในอนาคตเพื่อการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนในระดับนานาชาติ โดยเป็นสื่อการบรรยายภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น เพื่อให้ความรู้แก่ชาวต่างชาติ

2.3) สร้างกฎกติกาที่มีรูปแบบที่แน่นอนและมีความเป็นสากล ให้ทุกคนยอมรับเห็นพ้องต้องกัน

2.4) ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนในระดับนานาชาติ มีการเชิญชนชาวต่างประเทศให้เข้ามาแข่งขันในประเทศ และสามารถนำไปเผยแพร่ในต่างประเทศได้ ในประเทศอาเซียนที่มีรูปแบบการต่อสู้ป้องกันตัวคล้ายคลึงกัน เช่น ปันจักสีลัต (อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน) โชรินจิ เคมโป (อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม ติมอร์-เลสเต)-วูวีนัม (เวียดนาม) มวย (ไทย กัมพูชา พม่า ลาว)-ตารุง เดราจัต (อินโดนีเซีย) อาร์นิส (ฟิลิปปินส์) โบกาตอร์-กุนขแมร์ (กัมพูชา) เป็นต้น

3) การพัฒนาและการค้นคว้าวิจัย มีลักษณะดังนี้

3.1) ส่งเสริมการทำวิจัยรูปแบบมวยไทยในท้องถิ่น ชุมชนที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เพื่อให้เกิดการยอมรับโดยทั่วกัน และสามารถพัฒนาต่อยอดให้มีความโดดเด่น โดยส่งเสริมการอบรมและสัมมนาพัฒนาความรู้

3.2) พัฒนาศักยภาพของบุคลากร การจัดการและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับทุกหน่วยงาน

3.3) พัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้ในการแสดงเพื่อการแข่งขัน ให้มีเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการจัดการแข่งขันมากขึ้น ส่งเสริมการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการบริหารจัดการ

3.4) พัฒนาการจัดการเรียนรู้มวยไทยเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านองค์ความรู้และภูมิปัญญา

3.5) เร่งรัดและกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐ และประชาชนเอาใจใส่ ควบคุม ดูแลอย่างถูกต้องเหมาะสม แก้ไขปรับปรุงกติกาการตัดสินให้เหมาะสม นำเชื่อถือ

3.6) การวัดและประเมินผลเน้นที่ตัวผู้เรียนให้

มีความเหมาะสมกับความสามารถและวัตถุประสงค์ในการเรียนโดยการตั้งเป้าหมายร่วมกัน เช่น เพื่อพัฒนาทักษะ ใช้ในการป้องกันตัว เสริมสร้างความรู้ เป็นแนวทางในการออกกำลังกาย เป็นต้น

3.7) ศึกษาการพัฒนาทักษะสมรรถภาพและเทคนิคเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านมวยไทย

3.8) ส่งเสริมให้มีการค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แท้จริง โดยศึกษาความเป็นมา แก่นแท้ รากเหง้าหรือภูมิปัญญา

3.9) การทำวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแข่งขัน การบริหารจัดการองค์กร ผลลัพธ์เกี่ยวกับมวยไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น

4) การส่งเสริมในความเป็นวิทยาศาสตร์

มีลักษณะดังนี้

4.1) มีหลักการทางวิทยาศาสตร์การกีฬา ในการออกกำลังกายและการฝึกซ้อมอย่างถูกต้อง

4.2) ดำเนินถึงความปลอดภัยในการฝึกซ้อม ในด้านการบาดเจ็บ และการดูแลรักษาการบาดเจ็บ รวมไปถึงการฝึกซ้อมเกิน (Overload Training) ที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก

4.3) เสริมสร้างสมรรถภาพทางกายให้ครบทุกด้าน ทั้งความแข็งแรง ความอดทน ความอ่อนตัว ความคล่องแคล่ว การทรงตัว ความสัมพันธ์ของระบบประสาทกับกล้ามเนื้อ พลังของกล้ามเนื้อ ปฏิกริยาตอบสนอง ความเร็วและความแม่นยำ

4.4) การเสริมสร้างกล้ามเนื้อให้ครบทุกส่วน พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ทั้งกล้ามเนื้อแขน ขา ท้องและหลัง ซึ่งส่งผลต่อรูปร่างที่เหมาะสม

4.5) พัฒนาสมรรถภาพด้านจิตใจให้เข้มแข็ง มีความอดทนในสถานการณ์ลดความกดดันและความวิตกกังวลต่าง ๆ

5) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มีลักษณะดังนี้

5.1) การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เช่น รับคำสั่งด้วยเสียงและตอบสนอง หรือระบบการค้นหาข้อมูล การแปลภาษา ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มวยไทย

5.2) ใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย (Social Media) อาทิ TikTok, YouTube, Facebook, Instagram, Twitter เป็นต้น เพื่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ

5.3) บันทึกและจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ในคอมพิวเตอร์

5.4) พัฒนาสื่อการสอนเป็นวีดิทัศน์หรือภาพนิ่งที่มีความชัดเจนและละเอียด ซึ่งภาพเคลื่อนไหวจะช่วยให้เข้าใจทักษะมวยไทย

ได้ดียิ่งขึ้น 5.5) ประยุกต์ให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้มวยไทย

6) ความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะดังนี้ 6.1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยมีความคิดสร้างสรรค์ ใส่ใจนวัตกรรม มีวิจรรย์ญาณแก้ปัญหาเป็น สื่อสารดี และเต็มใจร่วมมือ เพราะความรู้เปลี่ยนแปลงบ่อยขึ้นเรื่อย ๆ ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) 6.2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยรู้เท่าทันสื่อและข้อมูลข่าวสาร รอบรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผลิตสื่อสาร มีการพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งการใช้ภาษาและการสื่อสารทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 6.3) ทักษะชีวิต และอาชีพ มีความยืดหยุ่น รู้จักปรับตัว ริเริ่มสิ่งใหม่ ใส่ใจดูแลตัวเอง รู้จักเข้าสังคม เรียนรู้วัฒนธรรม มีความเป็นผู้นำ รับผิดชอบหน้าที่ พัฒนาอาชีพ หมั่นหาความรู้รอบด้าน ติดตามการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา (Educational

Disruption) สามารถเข้าใจตนเองและรู้จักปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป

7) การพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง มีลักษณะดังนี้ 7.1) การเป็นผู้ฝึกสอน (Trainer) ทั้งการทำงานในประเทศและต่างประเทศ 7.2) การพัฒนาสินค้าและอุปกรณ์มวยไทย ทั้งอุปกรณ์ในการแข่งขัน อุปกรณ์การออกกำลังกาย หรือของที่ระลึก เช่น นวม เสื้อ กางเกง มงคูล เป็นต้น 7.3) การจัดการแข่งขัน เช่น แบบ 3 ยก แบบ 5 ยก ประยุกต์ในการต่อสู้แบบผสม เป็นต้น 7.4) การทำธุรกิจ เช่น ค่ายมวย สถานที่ออกกำลังกาย (Gym & Fitness) เป็นต้น 7.5) การแสดง เช่น การแสดงโชว์ การแสดงภาพยนตร์ การแสดงในละคร เป็นต้น

1.2 การประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความถูกต้องของแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน (n=12)

แนวทาง	ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	χ	S.D.	ระดับ	S.D.	ระดับ	
1. การปลูกฝังและขัดเกลาแนวความคิด	4.66	0.49	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
2. การฟื้นฟู	4.58	0.66	มากที่สุด	4.67	0.65	มากที่สุด
3. การบูรณาการ	4.75	0.45	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
4. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น	4.41	0.51	มาก	4.33	0.65	มาก
5. การส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอด	4.58	0.66	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
6. การประสานความร่วมมือ	4.33	0.49	มาก	4.83	0.38	มากที่สุด
7. การจัดการเรียนรู้	4.83	0.38	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
8. การส่งเสริมกิจกรรม	4.25	0.45	มาก	4.83	0.38	มากที่สุด
9. กระบวนการถ่ายทอดความรู้	4.33	0.65	มาก	4.58	0.79	มากที่สุด
10. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน	4.58	0.51	มากที่สุด	4.58	0.66	มากที่สุด
11. การพัฒนาและการค้นคว้าวิจัย	4.66	0.65	มากที่สุด	4.58	0.66	มากที่สุด
12. การส่งเสริมในความเป็นวิทยาศาสตร์	4.33	0.65	มาก	4.33	0.65	มาก
13. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี	4.16	0.71	มาก	4.25	0.75	มาก
14. ความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21	4.75	0.45	มากที่สุด	4.42	0.90	มาก
15. การพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง	4.25	0.75	มาก	4.42	0.79	มาก
ค่าเฉลี่ยระดับผลประเมิน	4.50	0.58	มาก	4.61	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าความเหมาะสมโดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.58) ซึ่งระดับผลประเมินสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.38) รองลงมา คือ การบูรณาการ และความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.45) และระดับผลประเมินต่ำที่สุด คือ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.71) ความถูกต้องโดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.60) ซึ่งระดับผลประเมินสูงสุด คือ การปลูกฝังและขัดเกลาแนวความคิด การบูรณาการ

การส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอด การประสานความร่วมมือ การจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.38) และระดับผลประเมินต่ำที่สุด คือ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.75)

2. การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน (n=30)

แนวทาง	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การปลูกฝังและขัดเกลาแนวความคิด	4.40	0.67	มาก	4.57	0.63	มากที่สุด
2. การฟื้นฟู	4.03	0.41	มาก	4.43	0.68	มาก
3. การบูรณาการ	4.43	0.63	มาก	4.46	0.62	มาก
4. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น	4.37	0.61	มาก	4.43	0.68	มาก
5. การส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอด	4.47	0.51	มาก	4.57	0.50	มากที่สุด
6. การประสานความร่วมมือ	4.43	0.57	มาก	4.53	0.51	มากที่สุด
7. การจัดการเรียนรู้	4.63	0.72	มากที่สุด	4.83	0.37	มากที่สุด
8. การส่งเสริมกิจกรรม	4.03	0.49	มาก	4.37	0.49	มาก
9. กระบวนการถ่ายทอดความรู้	4.37	0.61	มาก	4.53	0.57	มากที่สุด
10. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน	3.87	0.78	มาก	4.43	0.68	มาก
11. การพัฒนาและการค้นคว้าวิจัย	4.47	0.57	มาก	4.80	0.40	มากที่สุด
12. การส่งเสริมในความเป็นวิทยาศาสตร์	4.13	0.43	มาก	4.43	0.57	มาก
13. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี	4.10	0.40	มาก	4.43	0.57	มาก
14. ความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21	4.17	0.95	มาก	4.57	0.73	มากที่สุด
15. การพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง	3.77	0.73	มาก	4.40	0.67	มาก
ค่าเฉลี่ยระดับผลประเมิน	4.24	0.60	มาก	4.52	0.57	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าความเป็นไปได้โดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.60) ซึ่งระดับผลประเมินสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ การส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.51) และระดับผลประเมินต่ำที่สุด คือ การพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.73)

ความเป็นประโยชน์โดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.57) ซึ่งระดับผลประเมินสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.37) รองลงมา คือ การพัฒนาและการค้นคว้าวิจัย ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.40) และระดับผลประเมินต่ำที่สุด คือ การส่งเสริมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.49)

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า

1.1 มี 15 แนวทาง จำแนกเป็นการอนุรักษ์ 8 แนวทาง ดังนี้ (1) การปลูกฝังและขัดเกลาแนวความคิด (2) การฟื้นฟู (3) การบูรณาการ (4) การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น (5) การส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอด (6) การประสานความร่วมมือ (7) การจัดการเรียนรู้ (8) การส่งเสริมกิจกรรม และจำแนกเป็นการสืบทอด 7 แนวทาง ดังนี้ (1) กระบวนการถ่ายทอดความรู้ (2) การเผยแพร่แลกเปลี่ยน (3) การพัฒนาและการค้นคว้าวิจัย (4) การส่งเสริมในความเป็นวิทยาศาสตร์ (5) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (6) ความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (7) การพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคง

1.2 การประเมินผลแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การประเมินแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า

1.1 แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน มี 15 แนวทาง จำแนกเป็นการอนุรักษ์ ทั้ง 8 แนวทาง และการสืบทอด 7 แนวทาง

1.2 การประเมินผลแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้เนื่องจากการอนุรักษ์ทั้ง 8 แนวทาง ได้แก่ 1) การปลูกฝังและขัดเกลาแนวความคิด เป็นแนวความคิด องค์ความรู้ และหลักการที่สั่งสมและพัฒนาต่อเนื่องมาจนเกิดเป็นความเข้าใจและความลุ่มลึกในเรื่องนั้น ๆ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่ต้องพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน 2) การฟื้นฟู เป็นการสืบทอดอัตลักษณ์ ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม ผสมผสานให้สามารถสนองตอบต่อความต้องการของคนที่มีความหลากหลายในชุมชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต และสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคม 3) การบูรณาการ คือ การนำแนวคิดต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้โดยมององค์รวม (Holistic) และเน้นเรื่องการพัฒนาคน ทำให้องค์ประกอบต่าง ๆ สามารถประสานกันได้อย่างลงตัวและมีคุณภาพ 4) การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการอนุรักษ์และสืบทอด เนื่องจากเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา รากเหง้า แก่นแท้ 5) การส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอด เพราะมวยไทยถือว่าเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยที่มีเอกลักษณ์ สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาเอกราชได้ อีกทั้งรูปแบบการแข่งขันนั้นยังมีการใช้เสียงดนตรีและการพากย์ที่ช่วยส่งผลให้เกิดความสนุกสนาน 6) การประสานความร่วมมือ ก่อให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อน 7) การจัดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย 8) การส่งเสริมกิจกรรม ควรคำนึงถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา และการสอดแทรกเข้าไปในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่วนการสืบทอด 7 แนวทาง ได้แก่ 1) กระบวนการถ่ายทอดความรู้ เป็นการจัดเก็บข้อมูลและมีการถ่ายทอดในรูปแบบของหนังสือ ตำรา เอกสาร หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สื่อการสอนออนไลน์ แล้วเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ ให้คนรุ่นใหม่สามารถเรียนรู้และปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง และสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่าย 2) การเผยแพร่แลกเปลี่ยน ควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลายและมีผลเป็นวงกว้าง สามารถทำให้เกิดผลกระทบกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจ 3) การพัฒนาและการค้นคว้าวิจัย เป็นการรวบรวมเอกลักษณ์หรือแนวทางเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและต่อยอดองค์ความรู้ 4) การส่งเสริมใน

ความเป็นวิทยาศาสตร์มวยไทยจะต้องสร้างสมรรถภาพของร่างกายให้มีความแข็งแรง อุดทน และจิตใจต้องเข้มแข็งจะต้องฝึกอย่างสม่ำเสมอเพราะในการต่อสู้แน่นอนอาจเกิดอันตรายถึงชีวิตได้หากไม่ได้รับการฝึกซ้อมมาอย่างดี 5) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวิทยาการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการเรียนรู้มวยไทยและการประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม 6) ความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นการพัฒนาผู้เรียนมวยไทยให้มีความรู้ทักษะ และประสบการณ์ในการเป็นพลเมืองของสังคมและของโลกในศตวรรษที่ 21 และเป็นแนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการโดยไม่ลดทอนความสามารถให้บรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน 7) การพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง ส่งเสริมให้ทุกคนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ โดยนำเอาองค์ความรู้เกี่ยวกับมวยไทยมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่งในด้านธุรกิจ เกิดเป็นอุตสาหกรรมกีฬาที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้างรายได้มหาศาลให้กับนานาประเทศ ซึ่งสร้างรายได้ปีละหลายแสนล้านบาท สอดคล้องกับการศึกษาของพิชัยณรงค์ กองแก้ว (Kongkaew, 2021) ที่พบว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนกีฬากระบี่กระบองเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์กีฬาภูมิปัญญาไทย มี 10 แนวทาง ดังนี้ 1) การปลูกฝังและขัดเกลาแนวความคิด 2) การฟื้นฟู 3) การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น 4) การส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอด 5) การประสานความร่วมมือ 6) การจัดการเรียนการสอน 7) กระบวนการถ่ายทอดความรู้ 8) การส่งเสริมกิจกรรม 9) การเผยแพร่แลกเปลี่ยน และ 10) การพัฒนาและการค้นคว้าวิจัย และสอดคล้องกับกิตติพันธ์ เสาร์แก้ว (Saokaew, 2022) ที่พบว่าแนวทางการบริหารจัดการมวยไทยเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับสังคมชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ และประเทศชาติประกอบด้วย การพัฒนาค่ายมวยในชุมชนให้เป็นศูนย์เรียนรู้ การจัดตั้งชมรมมวยไทยท้องถิ่น การผลิตสร้างผู้นำชุมชนบนฐานความเป็นนักมวย การสร้างแรงบันดาลใจมวยไทยสู่คนรุ่นใหม่ และการสร้างวิสาหกิจมวยไทยเพื่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับนาติน คำศรี, รังสฤษฎ์ จำเริญ และประวิทย์ ทองไชย (Kumsri, Jamren, & Tongchai,

2021) ที่กล่าวว่า รูปแบบแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่ม 4 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การตลาดที่ตอบสนองคุณค่าจากการใช้งานจริง (Functional Value) 2) การตลาดที่ตอบสนองคุณค่าทางอารมณ์ (Emotional Value) 3) การตลาดที่ตอบสนองคุณค่าทางสังคม (Social Value) และ 4) การตลาดที่ตอบสนอง คุณค่าทางประสบการณ์ (Epistemic Value) และองค์ประกอบรูปแบบธุรกิจที่เหมาะสม ได้แก่ การสร้างมูลค่า การจัดการ มาตรฐานของสถานประกอบการ หลักสูตรการสอน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการรับผิดชอบต่อสังคม และสอดคล้องกับคณิตธา สอนราช (Sonrach, 2019) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนมวยไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งครูมวยไทยต้องมีความเข้าใจในหลักสูตรอย่างชัดเจน บูรณาการกิจกรรมมวยไทยเข้ากับสาระการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโดยจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกช่วงชั้น เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนวิชามวยไทยมีมาตรฐานและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับศราวุธ สิงห์มณี, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุตมศักดิ์ เดโชชัย, เดโช แซ่แก้ว, และ ชวนะ ทองนุ่น (Singmanee, Damrongwattana, Dechochai, Khaenamkaew, & Thongnun, 2020) ที่กล่าวว่า แนวทางการอนุรักษ์ศิลปมวยไทยของนักกีฬามวยไทยอาชีพ คือ ศิลปะมวยไทยก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกายให้สุขภาพทางกายมีความเข้มแข็งต่อต้านโรคภัยไข้เจ็บและด้านจิตใจเป็นการฝึกสมาธิ ได้แก่ 1) การถ่ายทอดวิชามวยไทยให้แก่คนในชุมชนที่สนใจในกีฬามวยไทย 2) การสร้างขวัญกำลังใจแก่นักกีฬามวยไทย และ 3) การสืบทอดรูปแบบการไหว้ครูของมวยไทยเพื่อเป็นการระลึกถึงครูบาอาจารย์ในอาชีพ

2. การประเมินแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬามวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ใน

ระดับมากและความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ของแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬา มวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับมวยไทย ที่ได้ประเมินและให้ข้อเสนอแนะ จนตกผลึกเป็นองค์ความรู้ของแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬา มวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมมวยไทยสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสุรินทร์ ของพินิจ นิมปรางค์, โกวิท วัชรินทรางกูร, และเผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ (Nimprang, Vajarintaragoon, & Boonkanan, 2019) ที่กล่าวว่ารูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมมวยไทยสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสุรินทร์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการศึกษาการประเมินยืนยันรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มี 5 องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ด้านการวางแผน ได้แก่ (1) จัดทำแผนปฏิบัติการ (2) จัดทำแผนพัฒนา และ (3) กำหนดวันนิเทศกำกับติดตาม
- 2) ด้านการปฏิบัติตามแผน ได้แก่ (1) กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ (2) การปรับปรุงระหว่างดำเนินการ และ (3) สรุปผลการดำเนินการ
- 3) ด้านการตรวจสอบ ได้แก่ (1) ติดตามตรวจสอบ และ (2) จัดทำรายงานเสนอต้นสังกัด
- 4) ด้านการพัฒนา ได้แก่ (1) ส่งเสริมเพื่อการออกกำลังกาย (2) ส่งเสริมจัดทำหลักสูตรมวยไทย และ (3) สร้างเครือข่ายศูนย์มวยไทยระดับท้องถิ่น และ
- 5) ด้านการสะท้อนผลและปรับปรุง ได้แก่ (1) การประเมินทักษะมวยไทยพื้นฐานเป็นระยะ และ (2) ตรวจสอบสะท้อนผลการจัดกิจกรรมทุกขั้นตอนซึ่งสถานศึกษาสามารถนำไปใช้จริงได้และสอดคล้องกับอนันต์ เมฆสวรรค์ (Meeksawan, 2020) ที่กล่าวว่า ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันมวยไทยศึกษาประกอบด้วย การเป็นสถาบันเฉพาะทางด้านส่งเสริม สืบสาน อนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมวยไทย ดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมมวยไทย วิจัยและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาและฝึกอบรม

มวยไทย ดำเนินการให้มวยไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของโลกและเป็นกีฬาสากล และสอดคล้องกับการศึกษาของกิตติพันธ์ เสาร์แก้ว (Saokaew, 2022) ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการมวยไทยเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับสังคม ชุมชน และประเทศชาติประกอบด้วยการบริหารจัดการมวยไทยเชิงเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาศิลปวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย การบริหารจัดการมวยไทยเชิงนันทนาการและความบันเทิงเชิงการเมืองและปัจจัยสนับสนุนการบริหารจัดการและพัฒนามวยไทย การดำเนินธุรกิจในการมวย ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและเอกชน และสอดคล้องกับการศึกษาของ วรสิทธิ์ ทองสุข, ภาณุ กุศลวงศ์, และอนันต์ มลารัตน์ (Thongsuk, Kusolwong, & Malarat, 2022) ที่มีข้อเสนอแนะให้มีการรณรงค์ให้เกิดพฤติกรรมออกกำลังกายโดยใช้กีฬา มวยไทย ควรชี้ให้เห็นความสำคัญในการเล่นกีฬา มวยไทย รวมถึงการรักษาสภาพและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับพงศธร แสงวิภาค (Sangwipark, 2021) ที่กล่าวว่าการสอนมวยไทยในสถานศึกษาที่สำคัญที่สุดคือควรมีอุปกรณ์ในการป้องกันตัวไม่ให้เกิดการบาดเจ็บ รองลงมาคือการสอนมวยไทยในสถานศึกษา ควรทำให้เยาวชนเห็นความสวยงามของทักษะและประโยชน์ของการเรียน ไม่เกิดความโหดร้ายทารุณ และการบาดเจ็บ และหลักสูตรมวยไทยควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการออกกำลังกาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับมวยไทยสามารถนำแนวทางไปใช้ในการจัดการเรียนรู้มวยไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน
2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับมวยไทยควรศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดกีฬา มวยไทยในเอกลักษณ์ความเป็นไทยเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ค้นพบจากการวิจัย เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดมวยไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพันธกิจเฉพาะด้าน ส่งเสริม สืบสาน อนุรักษ์ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมวยไทย ของชาติ มีสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรม มวยไทย ดำเนินการผลักดันกีฬามวยไทยสู่การเป็นกีฬา สากล และเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของโลก

2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ และวิทยาศาสตร์การกีฬา การจัดการเรียนรู้มวยไทยใน ศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์รองรับ การพัฒนามวยไทยทั้งในและต่างประเทศเพื่อเสริมสร้าง ฐานข้อมูลในการพัฒนาเป็นกีฬาสากล

เอกสารอ้างอิง

- Kaewcharutwirai, T. & Yomdit, C. (2011). Development of the Muaythai curriculum in the secondary education following the basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008). *Silpakorn Educational Research Journal*, 2(2), 274–286. [In Thai]
- Kongkaew, P. (2021). The guidelines for teaching and learning Krabi Krabong to enhance awareness or the conservation of Thai wisdom sports. *FEU Academic Review*, 15(3), 60–77. [In Thai]
- Kongkaew, P. (2022). *Muay Thai: Thai intellectual heritage evolves into learning in the 21st century*. Chiang Mai: Ekachai Copy and Printing Press. [In Thai]
- Kumsri, N., Jamrem, R., & Tongchai, P. (2021). *Muay Thai sports tourism business model: Sports City, Chonburi Province*. Burapha University. [In Thai]
- Meaksawan, A. (2020). Phototype and strategies of Institute of Muay Thai study Thailand National Sport University. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 5(11), 154–169. [In Thai]
- Nimprang, P., Vajarintaragoon, K., & Boonkanan, P. (2019). Development of the administrative model on Muaythai activities for basic education schools in Surin Province. *Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)*, 17(3), 157–178. [In Thai]
- Phuseeorn, S. (2021). *Research and development in education*. (3rd ed). Maha Sarakham: Takkasilakarnphim. [In Thai]
- Sangwipark, P. (2021). Development of Muay Thai course for high school level based on the basic education core curriculum in 2008. *Academic Journal of Thailand National Sports University*, 13(1), 215–232. [In Thai]
- Saokaew, K. (2022). *The management of Muay Thai to benefit communities in Chiang Mai*. (Master's thesis, Public Administration in Public Administration, Maejo University). [In Thai]
- Singmanee, S., Damrongwattana, J., Dechochai, U., Khaenamkaew, D., & Thongnun, C. (2020). VitheemouyThai: The life path of Thai Boxing athletes' career, a case studies, Sho. Sukma Gym Boxing Camp. Moo 9 Pak Phun Subdistrict, Muang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand. *Journal of Social Science and Cultural*, 4(2), 64–80. [In Thai]
- Sonrach, K. (2019). *Needs and guidelines for Muaythai teacher development in accordance with basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Thailand National Sports University Suphanburi Campus. [In Thai].
- Srisa-ard, B. (2019). *Preliminary research*. Bangkok: Suweeriyasan. [In Thai]
- Thongsuk, V., Kusolwong, P., & Malarat, A. (2022). Predictive factors of exercise behavior consistency using Muay Thai. *Journal of Education, Mahasarakham University*, 16(3), 154–166. [In Thai]

การพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียน
ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่
LEARNING MODEL DEVELOPMENT TOWARD A MORAL SOCIETY FOR STUDENTS
IN THE CHIANG MAI EDUCATION SANDBOX

ปกรณ์กิตติ ม่วงประสิทธิ์^{1*}, ศิริณา จิตต์จรัส², ภูเบศ พวงแก้ว³ และ มัสยา จุ้ยสม⁴
Pakornkit Muangprasit^{1*}, Sirina Jitcharat², Phubet Pongkaew³ and Massaya Juisom⁴

มหาวิทยาลัยมหิดล 111 ม.6 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170 ประเทศไทย¹
203 ถ.ไผ่เตย ต.ห้วยจรเข้มะ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000 ประเทศไทย²
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ต.สะลวง อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ 50180 ประเทศไทย³
กระทรวงศึกษาธิการ ถ.ราชดำเนินนอก แขวง/เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 ประเทศไทย⁴
Mahidol University, 111 Moo 6 Phuttamonthon 4 Road, Salaya, Nakhon Pathom 73170 Thailand¹
203 Phai Toei Rd., Huai Chorakhe, Muang Nakhon Prathom, Nakhon Pathom 73000 Thailand²
Chiang Mai Rajabhat University, Khi Lek Subdistrict, Mae Rim District, Chiang Mai Province 50180 Thailand³
Ministry of Education, Rajadamneon nok Avenue Dusit, Bangkok, 10300 Thailand⁴
*Corresponding author E-mail: pakornkit.mua@mahidol.ac.th, p_muangprasit@hotmail.com
(Received: 22 Apr, 2024; Revised: 23 Nov, 2024; Accepted: 12 Dec, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ 2) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ และ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายคือโรงเรียนแกนนำในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 104 โรงเรียน ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการในการเรียนรู้ โดยการศึกษาเอกสาร ถอดบทเรียน การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการสอบถาม ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ โดยการยืนยันรูปแบบการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ และระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียน โดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และรายงานผลการนำรูปแบบไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการถอดบทเรียน แบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบบันทึกการคืนข้อมูลกลับสู่ชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญ และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างคะแนนผลการทดสอบหลังเรียนกับคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน โดยใช้ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและความต้องการในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ในภาพรวม สภาพการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. = 0.904) และความต้องการในการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = 0.858) 2) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียน

¹ อาจารย์ ดร. สถาบันราชสุตา คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาสังคมวิทยา นักวิชาการอิสระ

³ อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์

⁴ ดร. ข้าราชการบำนาญ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่พบว่า รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ ได้ผ่านการยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระเน้นการพัฒนาสังคมคุณธรรม ความเป็นคนไทย 4.0 และทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 กระบวนการจัดกิจกรรม และการวัดและการประเมินผล และ 3) การใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ เป็นการนำรูปแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติเพื่อถ่ายทอด 10 กิจกรรมการเรียนรู้ ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านความรู้และทักษะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีเจตคติที่ดีต่อรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.504)

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้, สังคมคุณธรรม, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) investigate the conditions and learning needs towards a moral society for students in the Chiang Mai Education Sandbox; 2) develop a learning model for a moral society for students in the Chiang Mai Education Sandbox; and 3) examine the results of the learning model towards a moral society for students in the Chiang Mai Education Sandbox. The target group comprised 104 leading schools within the Chiang Mai Education Sandbox. The research was conducted in three phases: Phase 1 investigated the conditions and learning needs through document review, lesson transcripts, interviews, group meetings, and surveys; Phase 2 involved developing the learning models with validation by experts; and Phase 3 examined the model results through pre and post-tests, with results of using the model in learning management. Research instruments included a debriefing form, a questionnaire, a focus group discussion form, an interview form, an activity appropriateness assessment form, a test, a satisfaction assessment form, a community return form, a satisfaction assessment form, and a record form for returning information to the community. Data was analyzed by analyzing and synthesizing content, mean, standard deviation, analysis of priority needs index, and comparing the mean scores between pre and post-tests using t-test (dependent samples).

The results showed that 1) the conditions and needs for learning towards a moral society for students in the Chiang Mai Education Innovation Area as a whole, the condition of implementation was at a high level ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.904) and the learning needs were at a high level ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.858); 2) The development of learning models towards a moral society for students in the Chiang Mai Education Innovation Area was validated by experts which consists of learning management activities, objectives, content focused on the development of moral societies, Thai 4.0 and life skills in the 21st century, activity organizing process, and measurement and evaluation; 3) The use of learning models towards a moral society for students in Chiang Mai Education Innovation Area is an implementation of the learning model to transfer ten learning activities based on five components. It was found that learners' academic achievement in knowledge and skills after learning was higher than before learning, at a statistical significance level of 0.05, and had the most positive attitude towards the learning model and process ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.504).

KEYWORDS: Learning Model, Moral Society, Chiang Mai Education Sandbox

บทนำ

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทำให้เกิดการเสื่อมถอยในด้านคุณธรรม จริยธรรมของคนรุ่นใหม่ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์คุณธรรม องค์การมหาชน (Center for Morality Promotion (Public Organization), 2023a) ที่ได้ศึกษาสถานการณ์ คุณธรรมและการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม พบว่าประเด็น ความรุนแรงของปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในสังคมไทย อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขคือ

- 1) ปัญหาคนรุ่นใหม่ขาดสัมมาคาราวะ ไม่เคารพผู้ใหญ่
- 2) ปัญหาพฤติกรรมวัตถุนิยม บริโภคนิยม ไม่มีความพอเพียง
- 3) ปัญหาขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพกติกา กฎหมาย
- 4) ปัญหาจิตสำนึกสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม และ
- 5) ปัญหาความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (Wattanasiritham, n.d., as cited in Kongcharoen, 2012) ได้กล่าวถึงอุปสรรคการเคลื่อนตัวของสังคมไทยไปสู่ทิศทางที่พึงปรารถนา หรือ “วิกฤติทางคุณธรรมความดี” ปัจจุบันเกิดจากความเสื่อมถอยและความไม่สมดุลของสามเสาหลัก ได้แก่ ความดี ความสามารถ และความเป็นสุขหรือสุขภาวะ

สังคมคุณธรรมหรือสังคมที่อยู่ร่วมกันด้วยความดี ความถูกต้อง และมีความเป็นธรรม จะทำให้ทุกคนในสังคมมีความสุขและเกิดความสมานฉันท์ (Kongcharoen, 2012) ซึ่งองค์ประกอบของสังคมคุณธรรมคือ “ความดี” ตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ ที่จะก่อให้เกิดการกระทำที่เป็นความสุข เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม “ความถูกต้อง” คือการกระทำที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมประชาธิปไตยที่ได้บัญญัติขึ้นจากการมีส่วนร่วมของบุคคลในสังคมจนเกิดความยอมรับ และนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นลักษณะนิสัย และ “ความเป็นธรรม” คือการปฏิบัติต่อกันด้วยความเสมอภาค ยุติธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่มีความเฉพาะเนื่องจากความหลากหลายของธรรมชาติ ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และกลุ่มชาติพันธุ์ ดังที่สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ (Chiang Mai Governor Office, 2023) รายงานว่าจังหวัดเชียงใหม่มีประชากร

กว่า 1.7 ล้านคน โดยร้อยละ 21.58 ของประชากรทั้งหมด เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าที่มีวัฒนธรรมโดดเด่น รวมถึงชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ โดยปัญหาของเด็กและเยาวชนเกี่ยวข้องกับหลากหลายที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งอิทธิพลปริติประสงศ์ (Preetiprasong, 2017) ได้นำเสนอแนะว่าด้วยความเสี่ยงในชีวิตของเยาวชน ประกอบไปด้วย 1) ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเป็นชนวนสำคัญของปัญหาชีวิต 2) ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคม 3) ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากเรื่องเพศ สุขภาพทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ส่งผลกระทบต่อการศึกษา การทำงาน และ 4) ความเสี่ยงกับโอกาสในการใช้ยาเสพติดที่เริ่มต้นจากบุหรี่ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และโอกาสที่จะเข้าถึงยาเสพติดชนิดอื่น ๆ และจากการวิเคราะห์จุดอ่อนและภัยคุกคามของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ (Chiangmai Provincial Social Development and Human Society Office, 2021) พบว่าจุดอ่อนมีความเป็นสังคมเมืองค่อนข้างสูง ผู้ปกครองขาดเวลาดูแลเอาใจใส่กับบุตรหลาน ความเป็นอยู่ของเด็กในภาวะยากลำบากและในครอบครัวแรงงานข้ามชาติมีความเสี่ยงของปัญหาที่มีความซับซ้อน ขาดการเชื่อมโยงในการทำงานร่วมกันของภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน สภาพเศรษฐกิจ สังคม การแข่งขัน สืบ ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สำหรับพื้นที่ที่มีความห่างไกลและยากแก่การเข้าถึง หรือพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางเพศและกลุ่มชาติพันธุ์ ปัญหาจะเพิ่มความซับซ้อนและยุ่งยาก ในการดำเนินงาน การเป็นศูนย์กลางด้านต่าง ๆ ของภูมิภาคทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากร พื้นที่เสี่ยงต่อการเอาเปรียบและหาผลประโยชน์จากเด็กและเยาวชน กระตุ้นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและเบี่ยงเบนด้านวัฒนธรรม การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่าย การควบคุมดูแลจากผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปได้ยาก สำหรับการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าการดำเนินการดังกล่าวได้ดำเนินการไปตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด

ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ มาบูรณาการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ความแตกต่างระหว่างบุคคล และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

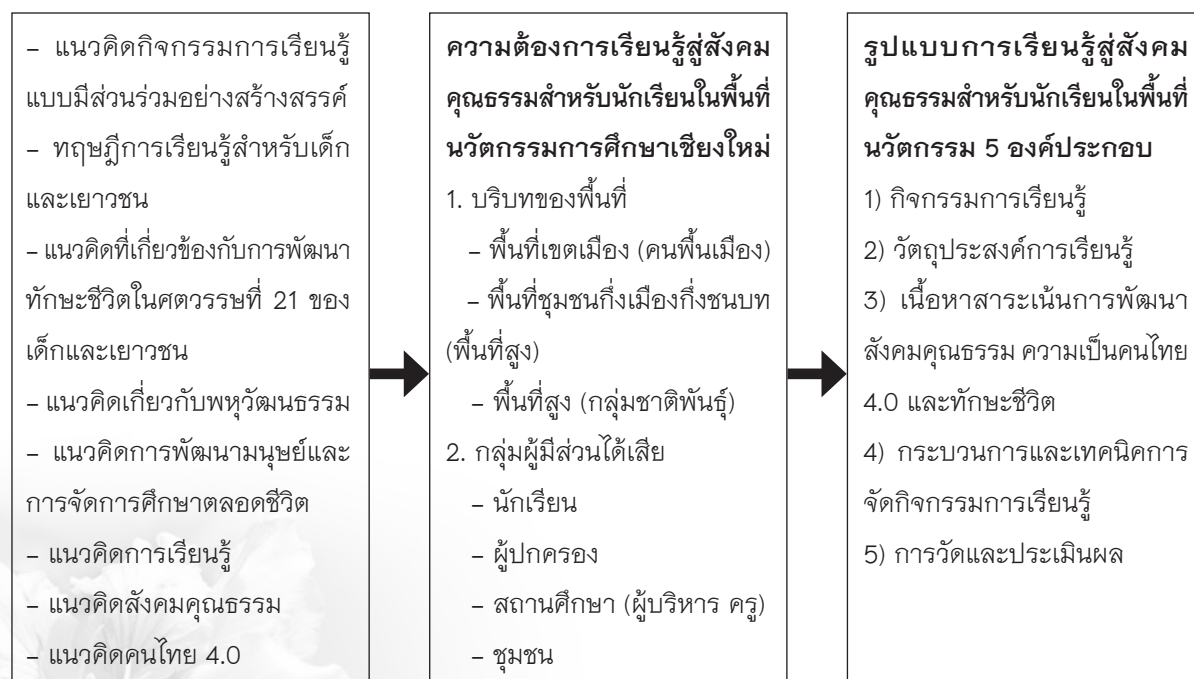
จากสภาพและปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนารูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ จนไปถึงการเกิดความตระหนักในการปฏิบัติตน เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมคุณธรรมที่เหมาะสม ผ่านการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม โดยมีคำถามคือสภาพและความต้องการรูปแบบการเรียนรู้ และผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ที่มีความแตกต่างของภาษา วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ควรเป็นอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเกิดผลผลิตที่เป็นองค์ความรู้คือมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จะทำให้นักเรียนมีความพร้อมในด้านของทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และการก้าวไปสู่ความเป็นคนไทย 4.0 ในสังคมคุณธรรมที่พึงประสงค์ พัฒนาคนของจังหวัดเชียงใหม่ที่ถือว่าเป็นกลุ่มของคนที่มีความเปราะบางให้มีความพร้อมในการเป็นบุคลากรที่สมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในการเรียนรู้ สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. สถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 104 โรงเรียน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 208 คน ครู 3,862 คน นักเรียน 60,174 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 728 คน ผู้ปกครอง 120,348 คน รวมทั้งสิ้น 185,320 คน

2. กลุ่มเป้าหมายหลักในการให้ข้อมูล ประกอบไปด้วย 1) ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์กรมมหาชน) 1 คน 2) ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ 1 คน 3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1-เขต 6 รวม 6 คน 4) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ 1 คน 5) ศึกษาธิการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 ถึงเขต 6 และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ รวม 7 คน 6) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ 1 คน รวมกลุ่มเป้าหมายหลักทั้งสิ้น 17 คน

3. สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ และชุมชนต้นแบบ คุณธรรม 350 แห่ง

จำนวนของประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 185,337 คน

กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากประชากรทั้งสิ้น 185,337 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับจำนวน 400 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดกลุ่มโรงเรียนจากโรงเรียนนาร่องทั้งสิ้น 104 โรงเรียน ตามเขตพื้นที่/หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 10 กลุ่ม

ขั้นที่ 2 กำหนดสัดส่วนของโรงเรียนในขั้นตอนที่ 1 โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 25 จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในกลุ่ม

ขั้นที่ 3 เมื่อได้จำนวนโรงเรียนเป้าหมายในขั้นตอนที่ 2 แล้ว ดำเนินการเลือกโรงเรียนเป้าหมายโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์ในการพิจารณาถือเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาขยายโอกาส และมัธยมศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่/หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา รายละเอียดตามที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่และการสุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	หน่วยงานต้นสังกัด	จำนวนโรงเรียนนำร่อง	ร้อยละ 25 จากโรงเรียนในพื้นที่	การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
1	สพป.ชม เขต 1	11	3	1) โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย** 2) โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่* 3) โรงเรียนเทพสดีวิทยา*
2	สพป.ชม เขต 2	14	4	1) โรงเรียนบ้านพระนอน* 2) โรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ* 3) โรงเรียนบ้านแม่ใจ** 4) โรงเรียนบ้านหนองปลามัน**
3	สพป.ชม เขต 3	19	5	1) โรงเรียนสันติวนา** 2) โรงเรียนบ้านผาแดง* 3) โรงเรียนบ้านเวียงฝาง* 4) โรงเรียนบ้านแม่อนกลาง* 5) โรงเรียนเทพศิรินทร์ 9 โครงการหลวง***
4	สพป.ชม เขต 4	6	2	1) โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์)* 2) โรงเรียนบ้านเหล่าเป้า**
5	สพป.ชม เขต 5	13	3	1) โรงเรียนบ้านแม่บวน* 2) โรงเรียนบ้านตาลเหนือ** 3) โรงเรียนบ้านยางครก**
6	สพป.ชม เขต 6	11	3	1) โรงเรียนบ้านแม่แต่น้อย** 2) โรงเรียนชุมชนบ้านช่างเคิ่ง* 3) โรงเรียนบ้านบนนา*
7	สำนักงานศธจ. (สช.)	11	3	1) โรงเรียนปรินส์รอยแยลวิทยาลัย** 2) โรงเรียนพื้มานเด็ก* 3) โรงเรียนรัตนาวะดีวิทยา**
8	สพม.เชียงใหม่	9	2	1) โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย*** 2) โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติ***
9	อปท.	3	1	1) โรงเรียนบ้านศาลา*
10	สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ	7	2	1) โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร*** 2) โรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่***
รวม		104	28	

หมายเหตุ: *โรงเรียนประถม ** โรงเรียนขยายโอกาส ***โรงเรียนในกลุ่มอื่นๆ (โรงเรียนมัธยมศึกษา, โรงเรียนเฉพาะความพิการ, โรงเรียนอปท.)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 (R1) ศึกษาสภาพและความต้องการในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมของนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ มี 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม การพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาบริบทชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม (Fieldwork Study) โดยการถอดบทเรียนสถานศึกษา ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม การลงพื้นที่นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน

การวิจัย และเป็นแนวทางในการยกร่างรูปแบบการเรียนรู้
สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ และชุมชนต้นแบบที่เลือก
ต้องผ่านการรับรองจากหน่วยงาน เช่น ศูนย์คุณธรรม
(องค์กรมหาชน) คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ
กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น โดยพิจารณา
จาก 1) ต้องเป็นสถานศึกษาต้นแบบในการพัฒนานักเรียน
2) ต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบเชิงคุณธรรม 3) ต้องเป็น
ชุมชนต้นแบบด้านคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 3 สรุปข้อมูลจากการถอดบทเรียน
การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการสอบถามที่ได้กำหนดไว้
ในขั้นตอนที่ 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับ
แนวทางการจัดการเรียนรู้ สภาพ ปัญหา และความต้องการ
ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรม
การศึกษาเชียงใหม่ และจัดประชุมกลุ่มเพื่อให้ผู้วิจัย
และกลุ่มเป้าหมายได้ตรวจสอบข้อมูล และหามติจาก
การประชุมเพื่อกำหนดระดับความสำคัญในการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้และผลที่ได้ไปพัฒนาเป็นกิจกรรม
การเรียนรู้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ สภาพ ปัญหา
และความต้องการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้สู่สังคม
คุณธรรมของนักเรียนมาเป็นร่างรูปแบบการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 1

กลุ่มเป้าหมายในการถอดบทเรียน จำนวน 4 แห่ง
ได้แก่ โรงเรียนรุ่งอรุณ (โรงเรียนต้นแบบในการพัฒนา
นักเรียนและเยาวชนอย่างเป็นองค์รวม) เพื่อถอดบทเรียน
ในประเด็นกระบวนการจัดการศึกษาและการพัฒนานักเรียน
โรงเรียนนวมินทราชินยาภิรมย์ และโรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง
(โรงเรียนต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม) เพื่อถอดบทเรียน
ในประเด็นกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม และ
ชุมชนคุณธรรมวัดสันทราย อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ (ชุมชน
คุณธรรมต้นแบบโดดเด่น) เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการ
จัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสังคมคุณธรรม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อสัมภาษณ์และประชุม
กลุ่มใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย
1) ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน) จำนวน
1 คน 2) ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน

3) ผู้อำนวยการ สพป.เชียงใหม่ เขต 1-เขต 6 จำนวน
6 คน 4) ผู้อำนวยการ สพม.เชียงใหม่ จำนวน 1 คน
5) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน
6) ศึกษาธิการ สพป.ชม.เขต 1-เขต 6 และ สพม.เชียงใหม่
ที่รับผิดชอบงานพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำนวน
7 คน 7) ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการที่
รับผิดชอบงานพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำนวน
56 คน 8) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนักเรียนที่มีประสบการณ์
ร่วมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ คณะกรรมการ
สถานศึกษาโรงเรียนละ 1 คน และผู้ปกครองโรงเรียนละ
2 คน รวมทั้งสิ้น 84 คน

กลุ่มตัวอย่างเพื่อการสอบถามข้อมูลใช้วิธี
การเลือกแบบเฉพาะเจาะจงประกอบด้วย นักเรียนแกนนำ
และครูของโรงเรียนที่รับผิดชอบงานพัฒนาคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์จำนวน 28 โรงเรียน แบ่งเป็น นักเรียน
โรงเรียนละ 7 คน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 196 คน ครู โรงเรียนละ
2 คน รวมครูทั้งสิ้น 56 คน รวมกลุ่มตัวอย่างและ
กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการระยะที่ 1 ในการให้ข้อมูลรวม
ทั้งสิ้น 409 คน

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ ในระยะที่ 1 ประกอบด้วย

1) แบบบันทึกการถอดบทเรียนสถานศึกษา
ชุมชนต้นแบบด้านคุณธรรมมีองค์ประกอบ คือ เป้าหมาย
กระบวนการดำเนินงาน การประเมิน การกำกับ การติดตาม
บุคคลหรือหน่วยงาน ที่เข้ามามีส่วนร่วมที่ทำให้เกิด
ความสำเร็จ จุดเด่น ปัจจัยความสำเร็จ ความยั่งยืน
ปัญหาหรืออุปสรรค ความคาดหวัง และข้อเสนอแนะ
ในการพัฒนาผู้เรียน / ชุมชน ไปสู่สังคมคุณธรรม ผ่าน
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้าน
การศึกษา ด้านการวิจัย และด้านการส่งเสริมคุณธรรม จำนวน
5 คน และใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์
การเรียนรู้ (IOC) ในแต่ละข้อไม่น้อยกว่า 0.50

2) แบบสอบถามสภาพและความต้องการใน
การเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ มีประเด็นที่สำคัญคือ
นโยบาย การดำเนินการ ผลการดำเนินการ ปัจจัยที่ทำให้

เกิดผลสำเร็จ ความคาดหวังต่อนโยบาย/การดำเนินการ/ผลการดำเนินการ/ปัจจัย การมีส่วนร่วม การสร้างความยั่งยืนในการจัดการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ กำหนดค่าคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert, 1967) ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการวิจัย และด้านการส่งเสริมคุณธรรม จำนวน 5 คน ใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ในแต่ละข้อไม่น้อยกว่า 0.50 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha Coefficient ($\alpha = 0.975$)

3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มสภาพและความต้องการในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ มีประเด็นที่สำคัญคือนโยบาย การดำเนินการ ผลการดำเนินการ ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ ความคาดหวังต่อนโยบาย/การดำเนินการ/ผลการดำเนินการ/ปัจจัย การมีส่วนร่วม การสร้างความยั่งยืนในการจัดการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการวิจัย และด้านการส่งเสริมคุณธรรม จำนวน 5 คน ใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ในแต่ละข้อไม่น้อยกว่า 0.50

4) แบบบันทึกการสัมภาษณ์สภาพและความต้องการในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ มีองค์ประกอบคือนโยบาย การดำเนินการ ผลการดำเนินการ ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ ความคาดหวังต่อนโยบาย/การดำเนินการ/ผลการดำเนินการ/ปัจจัย การมีส่วนร่วม การสร้างความยั่งยืนในการจัดการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการวิจัย และด้านการส่งเสริมคุณธรรม จำนวน 5 คน ใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ในแต่ละข้อไม่น้อยกว่า 0.50

การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา

2. การวิเคราะห์ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index; PNI^{modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 (D1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ มี 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 นำผลที่ได้จากระยะที่ 1 ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดกิจกรรม และการวัดและการประเมินผล มาเป็นร่างกิจกรรมการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบและยืนยันกิจกรรมหลักในการพัฒนาการเรียนรู้ 5 ด้าน การพัฒนาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ 10 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงตรวจสอบรูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและด้านการส่งเสริมคุณธรรม และดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ในแต่ละกิจกรรมไม่น้อยกว่า 0.50

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในส่วนที่ 1

แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย เนื้อหาการเรียนรู้ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขนาดและองค์ประกอบของกลุ่มผู้เรียนรู้ สื่อ วัสดุการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และด้านการส่งเสริมคุณธรรม จำนวน 5 คน และดัชนี

ความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ในแต่ละกิจกรรมไม่น้อยกว่า 0.50 โดยมีประเด็นในการพิจารณา คือ 1. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม 2. ความเหมาะสมของกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม 3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระการเรียนรู้ 4. ความเหมาะสมของกระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5. ความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ 6. ความเหมาะสมของวิธีการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ และ 7. ประโยชน์ที่นักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องจะได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 1

วิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (IOC)

ส่วนที่ 2 (R2) ถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาสังคมคุณธรรม ความเป็นคนไทย 4.0 และทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 มี 2 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ 1 พื้นที่ โดยพิจารณาจากต้องมีบริบทเป็นพื้นที่ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท (พื้นที่สูง) ซึ่งมีนักเรียนและผู้ปกครองที่เป็นคนพื้นราบ (คนเมือง) และกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันในพื้นที่ คือ โรงเรียนบ้านเหล่าเป้า โรงเรียนดอยหล่อวิทยา และโรงเรียนบ้านดอยน้อย อ.ดอยหล่อ จ.เชียงใหม่ จำนวน 3 โรงเรียน ถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง ครู ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง ครู ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ใน 2 พื้นที่ พิจารณาพื้นที่ดังนี้ 1) กลุ่มสถานศึกษาในพื้นที่เขตเมืองที่กลุ่มนักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นคนพื้นราบ (คนพื้นเมือง) จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทพดินทร์วิทยา และโรงเรียนวรวิทย์ เชียงใหม่ อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 2) กลุ่มสถานศึกษาในพื้นที่สูงที่

กลุ่มนักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนพื้นที่สูง (กลุ่มชาติพันธุ์) จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 31 โรงเรียนชุมชนบ้านช่างเคิ่ง และโรงเรียนแม่แจ่ม 180 อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ แล้วประเมินความรู้ (K) ทักษะ (P) ทักษะ (A) ของนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน

กลุ่มเป้าหมายในส่วนที่ 2

1) กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ คือ นักเรียนโรงเรียนละ 6 คน รวม 18 คน เลือกแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากต้องดำรงตำแหน่งในสถานักเรียน ผู้บริหารและครูโรงเรียนละ 2-3 คน ตามขนาดของโรงเรียน รวม 7 คน ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนละ 1-2 คน ตามขนาดของโรงเรียน รวม 5 คน เลือกแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากต้องมีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน รวมกลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ รวมทั้งสิ้น 30 คน

2) กลุ่มเป้าหมายในการถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกแบบเจาะจงประกอบด้วย 1) นักเรียนที่ดำรงตำแหน่งในสถานักเรียนและนักเรียนแกนนำวิชาการของโรงเรียน 2 พื้นที่ โดยแบ่งการถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 2 รอบ รอบละ 60 คน รวม 120 คน 2) ผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รอบละ 22 คน รวม 44 คน 3) ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน รอบละ 22 คน รวม 44 คน รวมกลุ่มเป้าหมายในการถ่ายทอดรูปแบบการเรียนรู้ รวมทั้งสิ้น 208 คน

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในส่วนที่ 2

แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และทัศนคติก่อนและหลังการเรียนรู้ ของกิจกรรมหลักในการพัฒนาการเรียนรู้ 5 ด้าน เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 10 เรื่อง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการวิจัย และด้านการส่งเสริมคุณธรรม จำนวน 5 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้

(IOC) ในแต่ละข้อไม่น้อยกว่า 0.50 และทดสอบใช้กับกลุ่มนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความยาก (P มีค่าระหว่าง 0.20–0.80) ค่าอำนาจจำแนก (r มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป) และค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient $\alpha = 0.945$)

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) วิเคราะห์ข้อมูลสำหรับกลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (IOC)

2) วิเคราะห์ข้อมูลก่อนเรียนของนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน กลุ่มเป้าหมายในการถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 (D2) สรุปผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ มี 5 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 เก็บข้อมูลด้วยการทดสอบหลังเรียนของนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน กลุ่มเป้าหมายในการถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้ในระยะที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการวัดความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitudes) ก่อนถ่ายทอดและหลังจากการถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการประเมินความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของกลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 2

ขั้นตอนที่ 4 การคืนข้อมูลกลับสู่ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ทำอะไรไป) 2) ความประทับใจในการจัดการเรียนรู้ (ได้อะไร) 3) การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 4) การต่อยอดผลงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการนำไปใช้และปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่

กลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 3

เลือกแบบเจาะจงประกอบด้วย

1) นักเรียนที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษาและนักเรียนแกนนำวิชาการของโรงเรียน 2 พื้นที่ โดยแบ่งการถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 2 รอบ รอบละ 60 คน รวม 120 คน

2) ผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รอบละ 22 คน รวม 44 คน

3) ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน รอบละ 22 คน รวม 44 คน

รวมกลุ่มเป้าหมายในการถ่ายทอดรูปแบบการเรียนรู้รวมทั้งสิ้น 208 คน

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในระยะที่ 3 ประกอบด้วย

1) แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ก่อนและหลังการเรียนรู้ ของกิจกรรมหลักในการพัฒนาการเรียนรู้ 5 ด้าน เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 10 เรื่อง

2) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับ

1. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม
2. ความเหมาะสมของกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม
3. ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระการเรียนรู้
4. ความเหมาะสมของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. ความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้
6. ความเหมาะสมของวิธีการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
7. ประโยชน์ที่นักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องจะได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้
8. ระดับความพึงพอใจโดยภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และข้อเสนอในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการวิจัย และด้านการส่งเสริมคุณธรรม จำนวน 5 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ในแต่ละข้อไม่น้อยกว่า 0.50

3) แบบบันทึกการคืนข้อมูลกลับสู่ชุมชน ประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ทำอะไรไป) ประเด็นที่ 2 ความประทับใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ได้อะไร) ประเด็นที่ 3 การนำไป

ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และประเด็นที่ 4 การต่อยอดผลงานวิจัย ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาด้านการวิจัย และด้านการส่งเสริมคุณธรรม จำนวน 5 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ในแต่ละข้อไม่น้อยกว่า 0.50

การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 3

1) การวัดความรู้ ทักษะ และทัศนคติก่อนและหลังเรียนของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียนด้วย t-test (Dependent Samples)

2) การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) การคืนข้อมูลกลับสู่ชุมชน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพและความต้องการในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชิงใหม่ พบว่า ภาพรวมสภาพการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.904) และความต้องการในการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.858) ดังที่ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาพรวมสภาพและความต้องการในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชิงใหม่

รายการ	สภาพในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรม			ความต้องการในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรม			PNI _{Modified} (I-D)/D	ลำดับ
	การศึกษาเชิงใหม่			การศึกษาเชิงใหม่				
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้าน “ความดี” การปฏิบัติหลักธรรมตามศาสนา	3.99	0.990	มาก	4.05	0.891	มาก	0.015	3
2. ด้าน “ความถูกต้อง”	4.23	0.830	มาก	4.22	0.776	มาก	-0.002	4
3. ด้าน “ความเป็นธรรม”	3.60	1.157	มาก	3.88	1.056	มาก	0.077	1
4. ด้านการเป็นคนไทย 4.0	4.35	0.717	มาก	4.31	0.741	มาก	-0.009	5
5. ด้านการเตรียมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนตามกรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (WHO, 1997)	4.03	0.826	มาก	4.10	0.828	มาก	0.017	2
ภาพรวมเฉลี่ย	4.04	0.904	มาก	4.11	0.858	มาก		

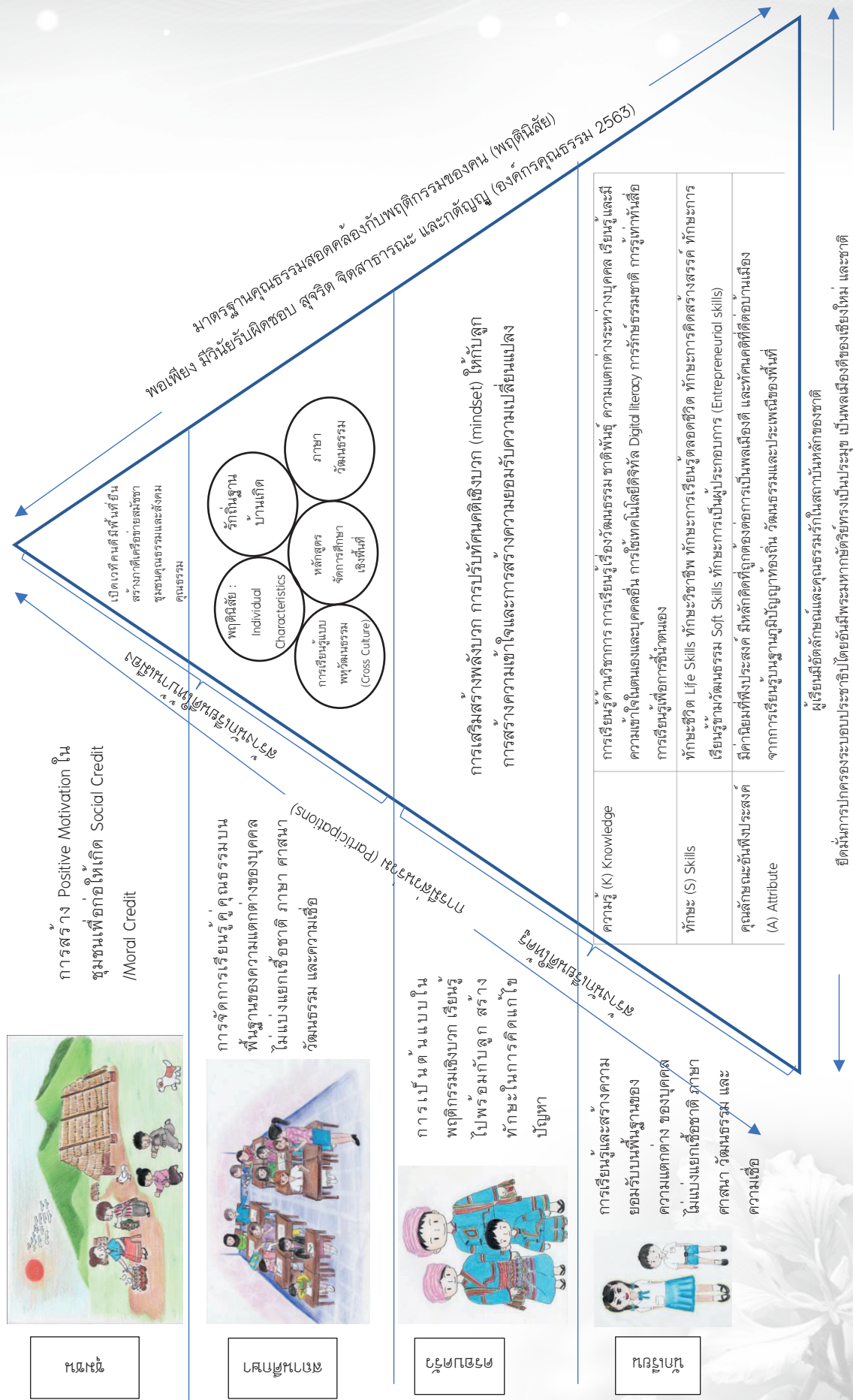
สำหรับลำดับความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI_{Modified}) ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชิงใหม่ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญจำเป็นในการพัฒนาด้าน “ความเป็นธรรม” เป็นลำดับที่ 1 (PNI_{Modified} = 0.077) รองลงมาคือ ด้าน “การเตรียม

ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน” (PNI_{Modified} = 0.017) และด้าน “ความดี” การปฏิบัติหลักธรรมตามศาสนา (PNI_{Modified} = 0.015) ตามลำดับ (ตารางที่ 2) แนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ คือ การเตรียมความพร้อมของนักเรียนกับระบบนิเวศรอบๆ ตัวของนักเรียน ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู เพื่อน และ

คนในชุมชน ซึ่งส่งผลต่อ 1) เพื่อนที่ดีควรเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ครอบครัวที่ดีควรมีความเข้าใจถึงการมีค่านิยมที่แตกต่าง ความต่างในอุปนิสัย การมีความคาดหวังที่ซ่อนเร้น การสื่อสารในด้านลบและไม่มีประสิทธิภาพ การมีอคติที่นำไปสู่การตีความ การเปลี่ยนแปลงทางกายและอารมณ์ภายใต้ความกดดัน ประสิทธิภาพการเป็นพ่อแม่ที่ดี 3) ครูที่ดีควรเข้าใจความรู้สึก ความคิดเห็นที่แตกต่าง การใช้คำพูดที่รุนแรง การใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ และ 4) ชุมชนที่ดีควรเข้าใจวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิชาชีพต่าง ๆ กฎเกณฑ์ ระเบียบของสังคม ค่านิยมที่พึงประสงค์มีอัตลักษณ์และคุณธรรม รักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นพลเมืองดี โดยใช้มาตรฐานคุณธรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของคน (พฤตินิสัย) ประกอบด้วย ความพอเพียง มีวินัยรับผิดชอบ สุจริต มีจิตสาธารณะ และกตัญญู (Center for Morality Promotion Public Organization, 2023b) โดยการมีส่วนร่วมคือ 1) นักเรียน ต้องยึดหลักการเรียนรู้และสร้างความยอมรับบนพื้นฐานความแตกต่างของบุคคล มีการพัฒนา คือ ด้านวิชาการ ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจในตนเองและผู้อื่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การรักษารัฐธรรมนูญ การรู้เท่าทันสื่อ และการชี้นำ

ตนเอง ด้านทักษะ ควรมีทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ทักษะทางสังคมที่ใช้เพื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้คน (Soft Skills) และด้านคุณลักษณะ ควรพัฒนานักเรียนให้มีค่านิยมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง 2) ครอบครัว ควรเป็นต้นแบบพฤติกรรมเชิงบวกให้กับลูก สร้างทักษะในการคิดแก้ไขปัญหา การปรับตัวทัศนคติ และสร้างความพร้อมให้ลูกยอมรับความเปลี่ยนแปลง 3) สถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครู เพื่อนนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้คุณธรรมบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล สถานศึกษาควรมีหลักสูตรเชิงพื้นที่เน้นการเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย สร้างจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด โดยพัฒนานักเรียนให้มีพฤตินิสัยที่เหมาะสมตามบริบท และ 4) ชุมชน ต้องสร้างการจูงใจในแง่บวก (Positive Motivation) เพื่อก่อให้เกิดระบบส่งเสริมความดี (Social Credit) เพื่อรองรับการทำความดีในชุมชน (Moral Credit) โดยเปิดเวทีคนดีมีพื้นที่ยืน สร้างเครือข่ายชุมชนและสังคมคุณธรรม ซึ่งมีหลักคิดคือ ตัวนักเรียนและครอบครัวร่วมสร้าง “นักเรียนดีให้ครู” และโรงเรียนร่วมสร้าง “นักเรียนดีให้บ้านเมือง” บนความร่วมมือของชุมชน ตามที่แสดงไว้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวคิดในการจัดการเรียนรู้สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การสร้างความรู้ด้านพฤติกรรมพอเพียง มีวินัย รับผิดชอบ สุจริต จิตสาธารณะ กตัญญู 2) การเรียนรู้ทักษะการข้ามวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพสิทธิ ความเสมอภาคเท่าเทียม การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็ก การกลั่นแกล้งกัน 3) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การรู้เท่าทันสื่อ 4) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปรับตัว ต่อความเปลี่ยนแปลง สมรรถนะบูรณาการข้ามศาสตร์ 5) การเรียนรู้และเข้าใจในตนเองและผู้อื่น ค่านิยม ทางด้านเพศ 6) ทักษะในศตวรรษที่ 21 การวิเคราะห์ ความคิดในเชิงสร้างสรรค์ ความคิดในเชิงออกแบบและ คิดรบบยอด 7) การเรียนรู้เพื่อการชี้นำตนเอง (Self-Directed Learning) 8) การรักษและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างค่านิยมที่พึงประสงค์สอดคล้องกับวัฒนธรรม ของตน 9) ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ การตัดสินใจ แก้ปัญหา และ 10) การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีทัศนคติ ที่ดีต่อบ้านเมือง เป็นพลเมืองดี สำหรับวิธีการเรียนรู้ ควรเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม การบรรยายเชิงปฏิบัติการ การจัดการความรู้และการใช้กรณีศึกษา การลงมือปฏิบัติจริง

อภิปรายกลุ่ม และเกม สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ควรพัฒนาเพื่อน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนไปพร้อม ๆ กับนักเรียน สื่อการเรียนรู้ควรสอดคล้องกับเนื้อหาและ วิธีการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย วิทยากร บุคคลตัวอย่าง และแผนภาพหรือสื่อมัลติมีเดีย วิธีการวัดผลประกอบ ด้วยการสังเกตพฤติกรรม การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ การวัดความรู้ ทักษะ เจตคติ และการประเมินตนเอง ควรสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยากร/หน่วยงาน ที่รับผิดชอบจะประกอบด้วยปราชญ์ชาวบ้าน วิทยากร ด้านมนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์ จิตวิทยา ภาษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ ในการจัดลำดับความจำเป็นในการพัฒนา คือ การสร้างความรู้ด้านพหุวัฒนธรรม ทักษะข้ามวัฒนธรรม และ ความฉลาดทางดิจิทัล ตามลำดับ

2. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่สังคม วัฒนธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เชียงใหม่ ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดกิจกรรม เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและ การประเมินผล จำนวน 10 กิจกรรม จากการเรียนรู้ใน 5 ด้าน ตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่

ที่	ด้านการพัฒนา	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กระบวนการจัดกิจกรรม	การวัดและประเมินผล	ผู้ที่เกี่ยวข้อง
1	ด้าน “ความดี” การปฏิบัติหลักธรรมตามศาสนา	1. นักเรียนมีความรู้ในการสร้างพหุวัฒนธรรมที่ดี 5 ประการ คือ “พอเพียง มีวินัยรับผิดชอบ สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู”	1.1 “ละอ่อนเชียงใหม่ มี 5 พหุวัฒนธรรม พอเพียง มีวินัยรับผิดชอบ สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู” (Individual Characteristics)	1. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) 2. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน (Pair and Share)	1. ทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการเรียนรู้	1. นักเรียน
		1. นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. ผู้ปกครองและครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของนักเรียน	1.2 “ละอ่อนเชียงใหม่ เอียนฐ์และชี้นำตัวเอง” (Self-Directed Learning) การวิเคราะห์ตนเอง การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ การสร้างวินัยในตนเอง การปฏิบัติ และการประเมินผล	3. การบรรยาย	1. ทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการเรียนรู้	1. นักเรียน 2. ผู้ปกครอง 3. ครู

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	ด้านการพัฒนา	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กระบวนการจัดกิจกรรม	การวัดและประเมินผล	ผู้ที่เกี่ยวข้อง
2	ด้าน “ความถูกต้อง”	1. นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายของมนุษย์	2.1 “ ละอ่อนเจียงใหม่เข้าใจและยอมรับความหลากหลายทางเพศ ” (Gender and Sexual Diversity) เพศภาวะ/เพศสภาพ อัตลักษณ์ทางเพศ สิทธิและการยอมรับ และปฏิบัติต่อความหลากหลายทางเพศ	4. กิจกรรม เกม ฯลฯ	1.ทดสอบความรู้ และทัศนคติก่อนและหลังการเรียนรู้	1. นักเรียน 2. ผู้ปกครอง 3. ครู 4. ชุมชน
		1. นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และชุมชน มีความรู้ในการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	2.2 “ ละอ่อนเจียงใหม่สำนึกพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย ” หลักการเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม การรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศ		1. ทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการเรียนรู้	1. นักเรียน 2. ผู้ปกครอง 3. ครู 4. ชุมชน
3	ด้าน “ความเป็นธรรม”	1. นักเรียน ผู้ปกครอง และครู มีความรู้ในการสร้างทักษะการใช้คำพูดเชิงลบทำร้ายจิตใจผู้อื่น หรือการกระทำรุนแรงต่อร่างกายผู้อื่นที่อ่อนแอกว่า	3.1 “ ละอ่อนเจียงใหม่ทำคู่สร้างสรรค์สร้างสังคมน่าอยู่ ” (Stop-Bully) ความแตกต่าง ผลกระทบ ของการเล่น และการรังแก การรังแกในโซเชียลมีเดีย การเข้าใจ ยอมรับในความแตกต่างของบุคคล วงจรการรังแก การยุติบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องในวงจรการรังแก		1. ทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการเรียนรู้	1. นักเรียน 2. ผู้ปกครอง 3. ครู
		1. นักเรียน ผู้ปกครอง และครูมีความรู้ในสิทธิพื้นฐานของเด็ก บนพื้นฐานความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และความเชื่อ	3.2 “ ละอ่อนเจียงใหม่เข้าใจพิทักษ์สิทธิเด็ก ” การคุ้มครองและการพิทักษ์สิทธิเด็ก 4 ประการ สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม และสิทธิในกระบวนการยุติธรรม		1. ทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการเรียนรู้	1. นักเรียน 2. ผู้ปกครอง 3. ครู
4	ด้านการเป็นคนไทย 4.0	1. นักเรียนมีความรู้ในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านท้องถิ่น ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ	4.1 “ ละอ่อนเจียงใหม่รู้จักบ้านฉันบ้านเธอ ” ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills) ท้องถิ่น ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ		1. ทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการเรียนรู้	1. นักเรียน
		1. นักเรียนมีความรู้ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม	4.2 “ ละอ่อนเจียงใหม่รักเจียงใหม่ ” ความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่		1. ทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการเรียนรู้	1. นักเรียน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	ด้านการพัฒนา	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กระบวนการจัดกิจกรรม	การวัดและประเมินผล	ผู้ที่เกี่ยวข้อง
5	ด้านการเตรียมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนตามกรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization (WHO), 1997)	1. นักเรียนมีความรู้สำหรับการป้องกันตนเองจากการถูกจู่โจมจากเนื้อหาของสื่อ	5.1 “ ละอ่อนเจียงใหม่อ่านอย่างฉลาด รู้เท่าทันสื่อ ” ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) การรู้เท่าทันสื่อ การวิเคราะห์ การแยกแยะองค์ประกอบในการนำเสนอของสื่อ การเข้าใจการตีความสื่อ การประเมินค่า การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์กับตนเอง และครอบครัว		1. ทดสอบความรู้และทัศนคติก่อนและหลังการเรียนรู้	1. นักเรียน 2. ผู้ปกครอง 3. ครู
		2. นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และรู้จักตั้งคำถามต่อเนื้อหาของสื่ออย่างมีวิจารณญาณ	5.2 “ ละอ่อนเจียงใหม่เก่งทักษะชีวิต ” (Life Skills) ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะการตระหนักรู้ในตน ทักษะการเข้าใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการจัดการกับความเครียด		1. ทดสอบความรู้และทักษะก่อนและหลังการเรียนรู้	1. นักเรียน

ผลการตรวจสอบและยืนยันกิจกรรมหลักในการพัฒนาการเรียนรู้ 5 ด้าน การพัฒนาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ 10 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงตรวจสอบรูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชิงใหม่โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและด้านการส่งเสริมคุณธรรม จำนวน 5 คน และดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่า ภาพรวมของกิจกรรมการเรียนรู้ IOC = 0.66 และในแต่ละกิจกรรมมีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชิงใหม่ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ (Knowledge) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t_{29} = 14.79, p = 0.00$) และด้านทักษะ (Skill) หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t_{29} = 13.96, p = 0.00$) และผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนด้านทัศนคติ (Attitude) ในภาพรวมการถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้มีเจตคติที่ดีต่อรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73, S.D. = 0.504$) รองลงมาคือ เจตคติที่มีต่อความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72, S.D. = 0.507$) และเจตคติที่มีต่อการรับรู้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้ที่ได้รับจากบทเรียนในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66, S.D. = 0.510$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าความพึงพอใจของนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดในกิจกรรมละอ่อนเจียงใหม่ กำอูสร้างสรรค์ สร้างสังคมน่าอยู่ ($\bar{X} = 4.89, S.D. = 0.784$) รองลงมาคือ กิจกรรมละอ่อนเจียงใหม่ อ่านอย่างฉลาด รู้เท่าทันสื่อ” ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.88, S.D. = 0.854$) และกิจกรรมการเรียนรู้ละอ่อนเจียงใหม่ เข้าใจและยอมรับความหลากหลายทางเพศ ($\bar{X} = 4.78, S.D. = 0.892$) ตามลำดับ ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้

ที่	ด้านการพัฒนา	เนื้อหา	n	ความพึงพอใจ		
				$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้าน “ความดี” การปฏิบัติ หลักธรรมตามศาสนา	1.1 “ละอ่อนเจียงใหม่มี 5 พุทธินิสัย พอเพียง มีวินัยรับผิดชอบ สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู”	208	4.59	0.658	มากที่สุด
		1.2 ละอ่อนเจียงใหม่เขียนรู้และชี้แนะตัวเอง	208	4.63	0.753	มากที่สุด
2	ด้าน “ความถูกต้อง”	2.1 “ละอ่อนเจียงใหม่ เข้าใจและยอมรับ ความหลากหลายทางเพศ”	208	4.78	0.892	มากที่สุด
		2.2 “ละอ่อน เจียงใหม่สำนึกพลเมืองดี ในวิถีชีวิตประชาธิปไตย”	208	4.65	0.881	มากที่สุด
3	ด้าน “ความเป็นธรรม”	3.1 “ละอ่อนเจียงใหม่ กำจัดสร้างสรรค์ สร้างสังคมน่าอยู่”	208	4.89	0.784	มากที่สุด
		3.2 “ละอ่อนเจียงใหม่ เข้าใจพิทักษ์สิทธิเด็ก”	208	4.75	0.875	มากที่สุด
4	ด้านการเป็นคนไทย 4.0	4.1 “ละอ่อนเจียงใหม่ รู้จัก บ้านฉัน บ้านเธอ” ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ ระหว่างบุคคล	208	4.67	0.963	มากที่สุด
		4.2 “ละอ่อนเจียงใหม่ รักขเจียงใหม่”	208	4.73	0.784	มากที่สุด
5	ด้านการเตรียมทักษะชีวิตใน ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน ตามกรอบแนวคิดขององค์การ อนามัยโลก (WHO, 1997)	5.1 “ละอ่อนเจียงใหม่ อ่านอย่างฉลาด รู้เท่าทันสื่อ” ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี	208	4.88	0.854	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการเรียนรู้ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สำหรับความต้องการในการเรียนรู้ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชิงใหม่ใน 5 ด้าน 10 กิจกรรม คือ 1) ด้าน “ความดี” การปฏิบัติหลักธรรมตามศาสนา ประกอบด้วยกิจกรรม “ละอ่อนเจียงใหม่มี 5 พุทธินิสัย พอเพียง มีวินัยรับผิดชอบ สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู (Individual Characteristics)” และกิจกรรม “ละอ่อนเจียงใหม่เขียนรู้และชี้แนะตัวเอง (Self-Directed Learning)” 2) ด้าน “ความถูกต้อง” ประกอบด้วยกิจกรรม “ละอ่อนเจียงใหม่เข้าใจและยอมรับความหลากหลายทางเพศ (Gender and Sexual Diversity)” และกิจกรรม

“ละอ่อนเจียงใหม่สำนึกพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย”

3) ด้าน “ความเป็นธรรม” ประกอบด้วยกิจกรรม “ละอ่อนเจียงใหม่กำจัดสร้างสรรค์ สร้างสังคมน่าอยู่ (Stop-Bully)” และ กิจกรรม “ละอ่อนเจียงใหม่เข้าใจพิทักษ์สิทธิเด็ก”

4) ด้านการเป็นคนไทย 4.0 ประกอบด้วยกิจกรรม “ละอ่อนเจียงใหม่รู้จักบ้านฉันบ้านเธอ” ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills) และ กิจกรรม “ละอ่อนเจียงใหม่รักขเจียงใหม่” และ 5) ด้านการเตรียมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย กิจกรรม “ละอ่อนเจียงใหม่อ่านอย่างฉลาด รู้เท่าทันสื่อ” ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) และกิจกรรม “ละอ่อนเจียงใหม่เก่งทักษะชีวิต (Life Skills)”

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาเชิงใหม่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ (Knowledge) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะ (Skill) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทัศนคติ (Attitude) ในภาพรวมการถ่ายทอดกิจกรรม การเรียนรู้มีเจตคติที่ดีต่อรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือเจตคติที่มีต่อความสามารถ ในการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับและเจตคติที่มีต่อการรับรู้ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้ที่ได้รับจาก บทเรียน ตามลำดับ ความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าความพึงพอใจของนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ มากที่สุด ในกิจกรรมละอ่อนเจียงใหม่ กำอู่สร้างสรรค์ สร้างสังคมน่าอยู่ รองลงมาคือ กิจกรรมละอ่อนเจียงใหม่ อ่านอย่างฉลาด รู้เท่าทันสื่อ” ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี และกิจกรรมการเรียนรู้ละอ่อนเจียงใหม่ เข้าใจและยอมรับความหลากหลายทางเพศ ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 จากการศึกษาสภาพและความต้องการ ในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาเชิงใหม่ซึ่งพบว่า

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรม สำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชิงใหม่ จะเห็นได้ว่าต้องเน้นการพัฒนาตนเองของนักเรียน และ ต้องพัฒนาเพื่อนนักเรียน ครู ผู้บริหาร และชุมชนของ นักเรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ การนำไปใช้ในการดำรงชีวิต และคุณธรรมแท้จริงคือการประพฤติปฏิบัติตนในทาง ที่ดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น การรู้จักหน้าที่และเคารพสิทธิ ของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักกิริยาวัตร 10 ประการ สำหรับเนื้อหาในการพัฒนานักเรียนสู่สังคมคุณธรรม ที่พึงประสงค์ มีความสอดคล้องกับทักษะชีวิตในศตวรรษ

ที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิต ซึ่งประกอบ ไปด้วย 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มีความคิด สร้างสรรค์ ใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และดำรงชีวิต มีวิจรรย์ญาณสามารถแก้ไขปัญหา มีความสามารถในการสื่อสารและมีทัศนคติในการทำงานกับบุคคลอื่น 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้ประโยชน์ สนับสนุนการเรียนรู้และดำรงชีวิต ความฉลาดใน การสื่อสาร รู้เท่าทันสื่อ และ 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ ต้องรู้ จักการปรับตัว มีความคิดริเริ่มในสิ่งใหม่ ใส่ใจดูแลตนเอง รู้จักการเข้าสู่สังคม และเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย เป็นผู้นำ เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์คุณธรรม องค์กรมมหาชน (Center for Morality Promotion (Public Organization, 2023c) ที่ได้กล่าวถึงการสร้างระบบนิเวศ คุณธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน รากฐานสำคัญคือ ครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในสังคม ซึ่งจะเป็นหน่วยที่สร้าง ความสุข สร้างสัมพันธภาพที่ดีของมนุษย์ และก้าวไปสู่ หน่วยที่ใหญ่ขึ้นคือชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง และมีความยั่งยืน โดยอาศัยหลักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเกื้อกูลกันในสังคม

2. ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา การเรียนรู้ ที่พบว่า ด้าน “ความเป็นธรรม” เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านการเตรียมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และด้าน “ความดี” การปฏิบัติหลักธรรมตามศาสนา ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของสังคมคุณธรรม ของวราภรณ์ คงเจริญ (Kongcharoen, 2012) ที่กล่าวว่า การนำสังคมไทย ให้กลับมาสู่การเป็นสังคมคุณธรรมต้องเริ่มจากการรักษา “มารยาท” ซึ่งถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมอันดี นำหลักทศพิธ ราชธรรมและน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น แนวทางในการดำเนินชีวิตจนเป็นวิถีชีวิต เพราะความพอ ประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีบนพื้นฐาน ของความรู้และคุณธรรม จะเป็นการลดพฤติกรรม “อวิชชา” รวมถึงพฤติกรรมที่ทำให้เกิด ความโลภ ความโกรธ ความหลง สำหรับสายจิตรา นิสาย, มัลลิกา การกลสิขวิธิ และนารท ศรีละโพธิ์ (Nisai, Karakasikhawitee, & Srilapo, 2020) ที่ได้ศึกษาคุณธรรมจำเป็นสำหรับโรงเรียน ชายขอบทางภาคเหนือ พบว่า คุณธรรมที่มีความจำเป็น สำหรับโรงเรียนชายขอบของทางภาคเหนือประกอบด้วย ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความรักและความภูมิใจ

ในความเป็นไทย ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความพอเพียง ความกตัญญูทวดที่ ความรับผิดชอบ การใฝ่รู้ การมีจิตสาธารณะ ความสามัคคีและสันติ ความอดทน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความขยันหมั่นเพียร ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความมุ่งมั่นในการทำงาน การเคารพความแตกต่างและสิทธิมนุษยชน การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมคุณธรรมประกอบด้วยครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน กลุ่มศาสนา กลุ่มอาชีพ และหน่วยงานอื่น ๆ มาร่วมเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นธรรม เนื่องจากยังขาดการยอมรับและการเข้าใจถึงความแตกต่างของชาติพันธุ์ ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมและภาษา สำหรับการเตรียมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 พบว่ามีความหลากหลายของพื้นที่ เช่น พื้นที่ลักษณะเป็นชุมชนเมือง นักเรียนมีความสามารถที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางวิชาการ แต่ขาดทักษะการใช้ชีวิต ซึ่งจะแตกต่างกับนักเรียนที่อยู่ในชนบทและพื้นที่สูง ก็จะขาดทักษะทางวิชาการ และทักษะชีวิตสำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เชียงใหม่ ซึ่งพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรม สำหรับนักเรียน ประกอบด้วยกิจกรรม 5 ด้าน 10 กิจกรรม การเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. ด้าน “ความดี” การปฏิบัติหลักธรรมตามศาสนา ประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมการเรียนรู้ “ละอ่อนเจียงใหม่มี 5 พุทธินิสัย พอเพียง มีวินัยรับผิดชอบ สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู” ทำให้เข้าใจในการปฏิบัติตนที่ดีตามหลักศาสนา โดยยึดหลักพุทธินิสัยซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถประพฤติปฏิบัติได้ ไม่ขัดต่อหลักการทางศาสนา และความเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (Rangsiyanon, n.d.) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ซึ่งพบว่าคุณธรรมและจริยธรรมคือการประพฤติปฏิบัติตนให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี ทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ และ ปัญญา และสอดคล้องกับพรนิภา จันทรน้อย, วีระศักดิ์ ชมภูคา, ประวิติ พันผาสุข, และเรืองวิทย์ นนทภา (Junnoi, Chomphucome, Puenphasook, & Nontapa,

2016) ที่ได้ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญสำหรับนักศึกษา ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ และความมีระเบียบวินัย 2) กิจกรรมการเรียนรู้ “ละอ่อนเจียงใหม่เรียนรู้และชี้นำตัวเอง” ทำให้เข้าใจในการวางแผน เข้าใจถึงการวางแผนเป้าหมายในระยะสั้น ระยะยาว และช่องทางการเรียนรู้ต่าง ๆ สอดคล้องกับจารุมณ หนูคง และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์ (Nookhong & Piriyasurawong, 2014) ที่ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้

2. ด้าน “ความถูกต้อง” ประกอบด้วย

1) กิจกรรมการเรียนรู้ “ละอ่อนเจียงใหม่เข้าใจและยอมรับความหลากหลายทางเพศ” ทำให้เข้าใจการอยู่ด้วยกันในสังคมบนพื้นฐานของความหลากหลายทางเพศ เพราะความเชื่อในกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนายังมีเชื่อว่าแค่เพศชายหรือหญิงเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับวรธา มงคลสืบสกุล (Mongkolsubsakul, 2022) และภัคพงศ์ ปัญธิยา (Punthiya, 2022) ที่ได้ศึกษาพัฒนาการยอมรับและรับรองสิทธิของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งพบว่าการยอมรับสิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศยังมีข้อจำกัดในบางประเทศต่อแนวคิดการรัก การแสดงออก การแต่งกายข้ามเพศ ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดหลักความเชื่อทางศาสนา ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์หรือความหลากหลายทางเพศ 2) กิจกรรมการเรียนรู้ “ละอ่อนเจียงใหม่สำนึกพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย” ทำให้มีความรู้ในการปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดี สิทธิของทุกคนตามแนวคิดวิถีประชาธิปไตย และการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (The Secretariat of The House of Representatives, n.d.) ที่กล่าวถึงความเป็นพลเมืองในวิถีระบอบประชาธิปไตย ต้องยึดมั่นในศีลธรรมและคุณธรรมตามหลักความเชื่อของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพสิทธิเสรีภาพ และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น สังคมและประเทศชาติ

3. ด้าน “ความเป็นธรรม” ประกอบด้วย

1) กิจกรรมการเรียนรู้ “ละอ่อนเจียงใหม่กำอู้สร้างสรรค์สร้างสังคมน่าอยู่” ทำให้เข้าใจถึงผลที่เกิดจากการใช้คำพูดที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีกับลูกหรือระหว่างเพื่อนและศิษย์ การกลั่นแกล้งที่ทำให้เกิดการอับอายและผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับปองกมล สุรัตน์ (Surat, 2018) ที่ได้ศึกษาเรื่องการรังแกผ่านโลกโซเชียลในมิติสังคมวัฒนธรรม ซึ่งพบว่ามุมมองต่อการรังแกเกิดขึ้นได้ในสามมิติ คือ ตัวบุคคลซึ่งเกิดจากความรุนแรงตามประสบการณ์ของตน มิติทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม และมิติเชิงนามธรรม ได้แก่ การรุกรานพื้นที่ส่วนตัวของบุคคล การใช้อำนาจ สามมิติดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งภายในและภายนอกของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมรังแกกัน 2) กิจกรรมการเรียนรู้ “ละอ่อนเจียงใหม่เข้าใจพิทักษ์สิทธิเด็ก” ทำให้นักเรียน ครูและผู้ปกครอง มีความรู้เรื่องสิทธิพื้นฐานของเด็ก สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องวัลลภ ตังคณานุรักษ์ (Tangkananurak, n.d.) ที่ได้กล่าวถึงสถานการณ์ของการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนที่น่าเป็นห่วงโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานเด็ก เด็กไร้สถานะบุคคล เด็กติดยาเสพติด เด็กเร่ร่อน เด็กที่ตกเป็นเหยื่อในกระบวนการค้ามนุษย์ และการละเมิดสิทธิเด็กด้วยความไม่ตั้งใจ

4. ด้านการเป็นคนไทย 4.0 ซึ่งประกอบไปด้วย

1) กิจกรรมการเรียนรู้ “ละอ่อนเจียงใหม่อยู่จักบ้านฉันบ้านเธอ” ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ทำให้เข้าใจความแตกต่างด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ สอดคล้องกับ ชัชพงศ์ รัตนภิรมย์ (Rattanapirom, 2018) ที่ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในสังคมไทยปลูกฝังค่านิยมให้รับรู้ว่าในสังคมมีความเป็นเอกภาพทางวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างกับสภาพความเป็นจริงที่มีความแตกต่าง ทำให้คนในสังคมยอมรับความแตกต่าง ส่งผลต่อการเป็นสังคมประชาธิปไตยที่อยู่บนพื้นฐานการยอมรับ เข้าใจ ความเคารพและให้เกียรติกัน 2) กิจกรรมการเรียนรู้ “ละอ่อนเจียงใหม่รักษ์เจียงใหม่” เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดเชียงใหม่ ประวัติความเป็นมา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สอดคล้องกับสัทชัย ศรีตระกูล (Sritrakool, 2015) ที่ได้ศึกษาแนวคิดและข้อเสนอการเป็น

จังหวัดจัดการตนเองในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่าควรให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายที่ต้องสอดคล้องกับด้านมิติวัฒนธรรม โดยมีเหตุผลในเรื่องของความเชื่อมโยงนโยบายกับวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ โดยเฉพาะวัฒนธรรมล้านนาที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน

5. ด้านการเตรียมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่ง

ประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมการเรียนรู้ “ละอ่อนเจียงใหม่อ่านอย่างฉลาด รู้เท่าทันสื่อ” ทักษะสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยี ทำให้ได้เรียนรู้การป้องกันภัยที่เกิดจากเทคโนโลยี ซึ่งถือได้ว่าเป็นภัยคุกคามที่เกิดขึ้นและใกล้ตัวสอดคล้องสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4 (Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4, 2021) ที่ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมความปลอดภัยและมาตรการโรงเรียนปลอดภัย (Safety School) เพื่อนำไปสู่โรงเรียนแห่งความสุข (Happy School) โดยครูให้คำแนะนำการใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาหาแหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียน ส่วนการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองควรดำเนินการผ่านการเยี่ยมบ้าน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีในการปรับพฤติกรรม 2) กิจกรรมการเรียนรู้ “ละอ่อนเจียงใหม่เก่งทักษะชีวิต” ทำให้ได้เรียนรู้การใช้ทักษะชีวิต การสังเกต การวิเคราะห์ โดยการตั้งข้อสังเกต เสาะแสวงหาคำตอบ สอดคล้องกับพิมพ์ วาสนา และสุชาติ สี่ตระกูล (Wasana & Leetagoon, 2021) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนกลุ่มชนชาติพันธุ์ พบว่า การสร้างความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น นักเรียนได้รับการสอดแทรกในช่วงโมเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรม การจัดการด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ นักเรียนมักขาดความกล้าแสดงออก ไม่กล้าตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา

ส่วนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เชียงใหม่ซึ่งพบว่า ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เชียงใหม่ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skill) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนด้านทัศนคติ (Attitudes) นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ การรับรู้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้ที่ได้รับจากบทเรียน และเจตคติที่มีต่อคุณภาพบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับประสิทธิ์คำพล (Khampol, 2019) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาและจริยธรรมของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากการศึกษาผลของรูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ จะเห็นได้ว่าผลการศึกษามีความสอดคล้องทั้งในเรื่องของการมีทักษะชีวิต ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะในการเป็นคนไทย 4.0 ที่อยู่บนพื้นฐานการประพฤติปฏิบัติดี มีความพอเพียง มีวินัยรับผิดชอบ สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู การเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย คำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองและบุคคลอื่น รวมไปถึงการสร้าง ความเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง เพื่อให้เด็กเชียงใหม่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมที่พึงประสงค์ในอนาคต และสามารถกลายเป็นสังคมคุณธรรม ทุกคนทำตามหน้าที่และสิทธิของตนโดยไม่เบียดเบียนคนอื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันและความต้องการในการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ พบว่าด้านที่ต้องการพัฒนาสูงสุดเรียงตามลำดับคือ ด้านความเป็นธรรม ด้านการเตรียมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้านความดีต่อการปฏิบัติหลักธรรมตามศาสนา ด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นคนไทย 4.0 ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ สำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเสริมสร้าง

คุณธรรมทั้ง 3 ด้าน สำหรับนักเรียน และร่วมมือกับหน่วยศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่กำกับติดตามและให้ความช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และผู้บริหารจัดการหลักสูตรในสถานศึกษา

2. จากผลการวิจัยและการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อถอดบทเรียนสถานศึกษาและชุมชนต้นแบบคุณธรรมที่มีบริบทต่างกัน พบว่าปัจจัยที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมของนักเรียนประสบผลสำเร็จ คือ การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ในการสร้างสังคมคุณธรรม การพัฒนาต้นแบบชุมชนและคนคุณธรรม ครูออกแบบการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ให้นักเรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานต่อไป

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำรูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ร่วมสร้างระบบนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายการวางแผน และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียนในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีความแตกต่างของชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาเปรียบเทียบความสัมพันธ์และหาความแตกต่างได้

2. ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สู่สังคมคุณธรรมสำหรับนักเรียน ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำไปใช้ในการจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพครู

3. ควรมีการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ กระบวนการการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพัฒนานักเรียนเพื่อให้ก้าวไปสู่สังคมคุณธรรมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Center for Morality Promotion (Public Organization). (2023a). *Complete report implementation of a report about morality in Thai society in 2023*. Thai Behavioral System Innovation Project. Bangkok: TRIS Academy of Management TRIS Corporation. [In Thai]
- Center for Morality Promotion (Public Organization). (2023b). *Research report on developing and surveying the moral situation using morality indicators*. Bangkok: Center for Morality Promotion (Public Organization). [In Thai]
- Center for Morality Promotion (Public Organization). (2023c). *We all depend on each other. Knowledge, education, and development of the ecosystem of moral space*. Bangkok: Center for Morality Promotion (Public Organization). [In Thai]
- Chiang Mai Governor Office. (2023). *Summary of Chiang Mai Province 2023*. Chiangmai: Strategy for Local Education Development Subdivision Chiang Mai Province. [In Thai]
- Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4. (2021). *Operational guidelines for promoting safety and measures for safe schools (Safety School) leading to a happy school*. Chiangmai: Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4. [In Thai]
- Chiangmai Provincial Social Development and Human Society Office. (2021). *Performance report for year 2021*. Chiangmai: Chiangmai Provincial Social Development and Human Society Office. [In Thai]
- Junnoi, P., Chomphucome, W., Puenphasook, P., & Nontapa, R. (2016). Ways of establishing activities for improving merit and morality of students at private universities in Chiang Mai. *FEU Academic Review Journal*, 10(4), 261–273. [In Thai]
- Khampol, P. (2019). *The development of an instructional model to enhance undergraduate students' ethics*. (Doctoral dissertation, Graduate School, Silpakorn University). [In Thai]
- Kongcharoen, W. (2012). *Morality and Thai society*. Bangkok: Wankaen Edutainment Co., Ltd. [In Thai]
- Likert, R. (1967). The method of constructing and attitude scale. In *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Mongkolsubsakul, V. (2022). Development of acceptance and recognition of rights of LGBTIQ+ people. *Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University*, 39(3), 109–138. [In Thai]
- Nisai, S., Karakasikhawitee, M., & Srilapo, N. (2020). The moral in the marginalized schools along the Northern borders. *Social Sciences Research and Academic Journal*, 15(2), 1–14. [In Thai]
- Nookhong, J. & Piriyaawong, P. (2014). Self-directed learning using problem-based learning to develop problem-solving skill. *Technical Education Journal King Mongkut's University of Technology North Bangkok*, 5(2), 185–190. [In Thai]
- Preetiprasong, I. (2017). *True about the risks in the lives of young people*. Retrieved from <http://gotoknow.org/blog/virtualcommunitymanagement/288469> [In Thai]
- Punthiya, P. (2022). *Attitude, perception, and awareness of human rights and gender equality of LGBTQ+ community in Thailand*. (Master of Arts thesis, Faculty of Economics, Maejo University). [In Thai]
- Rangsiyanon, K. (n.d.). *Moral and ethical development in early childhood: Starting with the heart*. Retrieved from <https://preschool.or.th/content/documents/moral-development-from-the-heart.pdf> [In Thai]

- Rattanaapirom, C. (2018). *Multiculturalism: Harmonious differences*. Retrieved from https://www.constitutional.court.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1240 [In Thai]
- Sritrakool, S. (2015). *Concept and proposals for the self-governing of Chiangmai Province, Thailand*. (Master thesis, Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University). [In Thai]
- Surat, P. (2018). *Cyber bullying in socio-cultural dimensions: Case study of Generation Z among Thai youths*. (Doctoral dissertation, Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University). [In Thai]
- Tangkananurak, W. (n.d.). *The protection of children's right in Thailand (Research report)*. Bangkok: College of the Constitutional Court. [In Thai]
- The Secretariat of The House of Representatives. (n.d.). *Citizenship in a democratic way*. Bangkok: Office of the Secretary of the House of Representatives. [In Thai]
- Wasana, P. & Leetagool, S. (2021). Development of training program for life skills by experiential learning for ethnic youth in Chiang Rai Province. *Payap University Journal*, 30(2), 118–134. [In Thai]
- World Health Organization (WHO). (1997). *Life skill education for children and adolescents in school*. Geneva: WHO.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

ข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดของสถาบันผลิตและพัฒนาครู
โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล
RECOMMENDATION FOR CURRICULUM INNOVATION IN CLOSED SYSTEM
TEACHER PREPARATION OF TEACHER EDUCATION INSTITUTE UNDER
KRU RAK TIN PROJECT FOR SMALL SCHOOLS IN REMOTE AREAS

ดวงใจ สีเขียว¹ และ ปวีณญาพัฒน์ วรพันธ์^{2*}

Duangjai Seekheio¹ and Pawinyaphat Woraphan^{2*}

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 114 สุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย^{1, 2}
Srinakharinwirot University, 114 Sukhvit 23, Khlong Toei Nuae, Watthana, Bangkok, 10110 Thailand^{1, 2}

*Corresponding author E-mail: pawinyaphat@g.swu.ac.th

(Received: 9 Jul, 2024; Revised: 4 Dec, 2024; Accepted: 12 Dec, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลเชิงลึกผ่านเอกสาร จากแนวคิดทฤษฎี เอกสาร งานวิจัย และการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน และ 2) อาจารย์ในสถาบันผลิตและพัฒนาครู จำนวน 8 คน จากจำนวน 4 สถาบันการผลิตและพัฒนาครูเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการผลิตครู และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการวิเคราะห์เอกสารเพื่อให้ได้ประเด็นหลักและข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลนั้น ในด้านปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร ควรอยู่บนฐานปรัชญาพิพัฒนาการนิยมและปรัชญาปฏิรูปนิยม ในการพัฒนาสมรรถนะครูนักพัฒนาชุมชน ด้านวิชาเอกของหลักสูตร ควรเป็นสาขาวิชาเอกที่ขาดแคลนโดยเฉพาะสาขาวิชาการปฐมวัยและการประถมศึกษา ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ควรเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแนวคิดการเรียนรู้จากสภาพจริง ด้านการรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร ควรเน้นไปที่นักเรียนในชุมชน โดยการใช้การประเมิน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ควรวางกรอบการออกแบบและพัฒนา และการบริหารจัดการหลักสูตรวิชาชีพครูให้สามารถยืดหยุ่นกับสถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม ด้านการทำงานกับเครือข่าย โดยผู้บริหาร ครูในโรงเรียน และชุมชนในพื้นที่ห่างไกลควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร และภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิดนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาครูควรกำหนดและวางระบบการผลิตครูระบบปิดทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์

² อาจารย์ สาขาวิชาสังคมศึกษา ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์

ให้หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูในระบบปิดสามารถออกแบบโดยยึดโยงกับบริบทเชิงพื้นที่ที่ไม่ถูกควบคุมโดยอำนาจรัฐมากจนเกินไป โดยมีข้อเสนอแนะให้ภาครัฐควรมีการปรับปรุงโครงสร้างหรือแนวทางการผลิตและพัฒนาครูสอดคล้องกับความต้องการในการผลิตครู สอดรับกับความต้องการของผู้ศึกษาต่อ และควรพัฒนาระบบการผลิตครูในระบบปิดต่อไป

คำสำคัญ: นวัตกรรมหลักสูตรผลิตครู, ระบบปิด, โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น

ABSTRACT

This research aims to propose recommendations for developing the innovation of the core curriculum for the Teacher Education Institute in remote areas of teacher preparation and development institutions. This study is qualitative research, consisting of in-depth data analysis through documentary analysis of theoretical frameworks, prior studies, and data study through in-depth interviews to obtain insightful information from key informants. The research participants in this study were a total of 11 people, divided into two groups: 1) three experts in teacher education; and 2) eight lecturers from Teacher Education Institute. Research instruments included data collection forms to gather information on core curriculum documents for teacher production of teacher training and development institutions, the “Kru Rak Tin” project, and documents related to the teacher preparation curriculum. The research also involved in-depth interview protocols concerning the development of a closed-teacher preparation curriculum system for remote schools. Data analysis involved examining documents to identify key issues and information about guidelines for curriculum development and content analysis, performing inductive content analysis, and comparing data from interviews to conclude the development of a closed-teacher preparation curriculum system for small schools in remote areas.

The research findings suggest that the proposed innovative curriculum for preparing teachers in the closed system of the Kru Rak Tin project at teacher training institutes for small schools in remote areas should be based on the philosophies of developmentalism and reformism in curriculum development. These philosophical foundations would guide the development of teacher competencies, particularly for community development-oriented educators. In terms of the curriculum’s major subject areas, it should address fields where there is a shortage, particularly in early childhood education and primary education. Regarding student learning outcomes, the curriculum should emphasize learning approaches based on real-life contexts. For student recruitment, the focus should be on recruiting candidates from within local communities, utilizing assessment methods that are appropriate for this context. In terms of curriculum management, it is essential to establish a framework for the design, development, and administration of the teacher training curriculum that allows flexibility to adapt to changing social contexts and situations. Moreover, collaboration with local stakeholders, including school administrators, teachers, and community members is crucial for ensuring active participation in curriculum development, management, and evaluation. In the broader context of closed-system teacher development, relevant agencies involved in teacher production and development should establish and implement a policy and operational framework for closed-system teacher production. The curriculum design should be closely linked to the local context, without excessive control by state authorities. Additionally, it is recommended that the government revise the structural policies or approach to teacher preparation and development to align with the evolving needs of teacher training, as well as the demands of students. There should also be continued growth of the closed system teacher production.

KEYWORDS: Curriculum Innovation of Teacher Preparation, Closed System, Kru Rak Tin Project

บทนำ

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สำคัญและมีบทบาทมากในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ ในอดีตครูถือเป็นปูชนียบุคคลของสังคม เป็นผู้ที่มีพรสวรรค์และความฉลาดรอบรู้คู่ความดี เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการสืบสานและถ่ายทอดความรู้และความดีจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งของสังคม เป็นแบบอย่างของคนทั่วไปในด้านความประพฤติและคุณธรรม จึงเห็นได้ว่า “ครู” เป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการปฏิรูปการศึกษา เพราะว่าครูเป็นกลุ่มบุคคลต้นน้ำของการพัฒนากำลังคน และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น การผลิตและพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุด จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและจริงจัง (Yingyaw, Sujitjool, Thadatantichoke, Pumdeeying, & Nongchalemchai, 2020) โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580 (Office of the National Economic and Social Development Board, 2018) เป็นกรอบความคิดหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคนอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 3 หรือยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยกำหนดให้คนไทยในอนาคตต้องเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยเฉพาะในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบและปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ทั้งในส่วนของระบบการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะฝีมือที่สอดคล้องกับการพัฒนาของคนในแต่ละช่วงวัย เป็นการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน (Higher Education Act, B.E. 2562, 2019)

ยุคการปฏิรูปการศึกษานั้น การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560,

2017) มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 (3) ให้ “มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู” เมื่อ “ครู” เป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งต่อภารกิจในการพัฒนาเยาวชนของชาติ โดยครูนอกจากจะต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครูแล้ว ครูยังต้องเป็นผู้ทรงความรู้ในเนื้อหาที่ต้องถ่ายทอดสู่ผู้เรียน และครูยังต้องจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูจะต้องพัฒนาศิษย์ให้มีทักษะการเรียนรู้ด้วย นโยบายรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปครู โดยยกฐานะให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจากเป็นฟันเฟืองหลักในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาของประเทศ และนับเป็นผู้มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนา รวมถึงการให้การศึกษาที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียน (Office of the Education Council, 2007)

การพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศไทย เริ่มต้นตั้งแต่การกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตและพัฒนาครูอย่างชัดเจน ซึ่งประกอบด้วยสถาบันการผลิตและพัฒนาครู สถาบันควบคุมคุณภาพและจรรยาบรรณความเป็นครู และหน่วยงานที่ใช้ครู (โรงเรียนหรือสถานศึกษาต่าง ๆ) อย่างไรก็ตามเพื่อให้การผลิตครูสอดคล้องกับสภาพความต้องการและความจำเป็นทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ จึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูรุ่นใหม่ให้เข้มข้นในศาสตร์ที่สอนและหลากหลายในวิธีการสอน เพื่อให้ได้ครูที่มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลต่อนักเรียน สังคม และประเทศชาติสืบไป (Aiempahaya, 2018)

ปัจจุบันในการผลิตและพัฒนาครูนั้น มีคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์เป็นคณะที่รับผิดชอบในการผลิตครู ซึ่งมีจำนวน 131 แห่งทั่วประเทศ (Aiempahaya, 2018; Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand, 2017) ทั้งนี้ในปัจจุบัน รูปแบบการผลิตครูมี 2 ลักษณะ คือ ระบบเปิดและระบบปิด โดยส่วนใหญ่การผลิตครู

ของสถาบันในประเทศไทยเป็นระบบเปิด โดยสถาบันผลิตครูแต่ละแห่งสามารถเปิดรับนิสิตนักศึกษาด้วยการกำหนดจำนวนนิสิตนักศึกษาแต่ละปีการศึกษาไว้ในหลักสูตร เสนอขออนุมัติหลักสูตรต่อสภามหาวิทยาลัย และเสนอขออนุมัติจากคุรุสภาตามลำดับ การกำหนดจำนวนรับโดยอิสระของสถาบันฝ่ายผลิตทำให้การผลิตครูเกินกว่าความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครูจำนวนมาก ส่วนการผลิตครูระบบปิดคือการผลิตครูแบบจำกัดจำนวนรับตามความต้องการการใช้ครูในแต่ละปีการศึกษา (Office of the Education Council, 2018) ทั้งนี้การผลิตครูในปัจจุบันยังมิได้ดำเนินการปฏิรูปอย่างจริงจังที่จะทำให้วิชาชีพครูมีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยเฉพาะการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครูมีความพร้อมและความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหการผลิตครูตามความต้องการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม การผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นไปตามความพร้อมของแต่ละสถาบันการผลิตและพัฒนาครูมากกว่าตอบสนองความต้องการครูและการขาดแคลนครูของประเทศ (Petchchuay, Phonsaram, & Pithyanuwat, 2017; Pithyanuwat, 2012) ขณะเดียวกันในปัจจุบันการปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินการผลิตและพัฒนาครูในรูปแบบโครงการผลิตครูระบบปิดนั้นไม่สามารถแยกขาดออกจากการผลิตครูระบบเปิด (ทั่วไป) ได้ ดังจะเห็นได้จากโครงการผลิตครูระบบปิดที่มีการดำเนินการมาแล้วนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำนวน 13 โครงการ ประกอบด้วยโครงการที่สิ้นสุดไปแล้ว ได้แก่ 1) โครงการฝึกหัดครูชนบท 2) โครงการครูทายาทระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา 3) โครงการครูทายาทระดับอุดมศึกษาสำหรับสอนในสถาบันราชภัฏ 4) โครงการครูทายาทชายแดนใต้ 5) โครงการเร่งรัดพัฒนาครูคณิตศาสตร์ 6) โครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 7) โครงการครูทายาทตำรวจตระเวนชายแดน 8) โครงการครูพันธุ์ใหม่ 9) โครงการครูสหกิจ 10) โครงการครูมืออาชีพ และโครงการที่ยังคงดำเนินการในปัจจุบัน ได้แก่ 1) โครงการ เพชรในถม 2) โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น 3) โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น (Office of the Education Council, 2015; Petchchuay, 2015;

The Equitable Education Fund (EEF), 2019) แม้ว่าจะมีความพยายามที่จะผลิตครูระบบปิดผ่านโครงการดังกล่าวมาหลายรูปแบบและหลายลักษณะ แต่โครงการผลิตครูของประเทศไทยที่ผ่านมามีขึ้นอยู่บนนโยบายและงบประมาณของรัฐบาลแต่ละยุคสมัย ทำให้การผลิตครูขาดความต่อเนื่องทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ประกอบกับรัฐบาลไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในสาขาวิชาที่ผลิตรวมถึงการควบคุมจำนวนการผลิตครูด้วย (Petchchuay, 2015; Office of the Education Council, 2015; Office of the Education Council, 2017; Tangjuang, 2011; Tangkitvanich, 2018) เมื่อพิจารณาถึงปัญหาดังกล่าวการพัฒนาการศึกษาและคุณภาพของครูจะสำเร็จได้นั้น โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นเป็นโครงการหนึ่งในการเป็นต้นแบบของการสร้างและผลิตครูระบบปิด โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษามีเป้าหมายเพื่อสร้างโอกาสให้กับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่มีใจรักในวิชาชีพครูและมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้เรียนจบจนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีอย่างมีคุณภาพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีสมรรถนะพื้นฐานของวิชาชีพครู มีสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีสมรรถนะของการเป็นนักพัฒนาชุมชน และกลับไปเป็นครูในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ยังสร้างครูรุ่นใหม่ที่เป็นการสร้างนวัตกรรมการผลิตและพัฒนาครู หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูแนวใหม่ และสถาบันต้นแบบในการผลิตและพัฒนาครู รวมทั้งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชนในพื้นที่ห่างไกล 1,500 แห่ง ให้มีครูเพียงพอ และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตและพัฒนาครูกว่า 18 แห่งทั่วประเทศในการเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มุ่งผลิตครูคุณภาพเพื่อสนองความต้องการของชุมชน ทั้งการพัฒนาหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครู การจัดกระบวนการเรียนรู้แนวใหม่ และกิจกรรมสร้างเสริมความเป็นครู เพื่อให้ได้บัณฑิตครูคุณภาพตามเป้าหมาย สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อเป็นนวัตกรรมและองค์ความรู้ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตและพัฒนาครู (Systems Change) อันจะนำไปสู่การร่วมมือกันยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ (The Equitable Education Fund (EEF), 2023)

ดังนั้น กระบวนการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น ซึ่งปัจจุบันมีการรับนักศึกษาในรุ่นที่ 5 เพื่อให้ครบยอดการผลิตครูระบบปิดสู่โรงเรียนปลายทางในชุมชนในพื้นที่ห่างไกลจำนวน 1,500 คน พบว่ามีการเคลื่อนตัวของการพัฒนาหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูในสถาบันผลิตและพัฒนาครูหลายแห่งจากจำนวนสถาบันที่เข้าร่วมโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น ซึ่งมีการปรับปรุงหลักสูตรที่สะท้อนการเชื่อมโยงกับชุมชนและสมรรถนะครูรัก(ษ์)ถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการศึกษานวัตกรรมหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลจากฐานของโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล

กรอบแนวคิดการวิจัย

การนำเสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลของสถาบันผลิตและพัฒนาครูในครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

โครงการผลิตครูระบบปิด : โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น**สมรรถนะโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น 3 ด้าน**

- ครูนักจัดการเรียนรวม
- ครูนักจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
- ครูนักพัฒนาชุมชน

มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์
และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562

**คู่มือหลักสูตรระดับปริญญาตรี
สถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น**

- 1) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- 2) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 3) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- 4) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร**คณาจารย์จากสถาบันผลิตและพัฒนาครู****โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น**

(ปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร วิชาเอกของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร การทำงานกับเครือข่าย และภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิด)

**ข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร
ผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล
ของสถาบันผลิตและพัฒนาครู**

- ปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร
- วิชาเอกของหลักสูตร
- ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน
- การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร
- การบริหารจัดการหลักสูตร
- การทำงานกับเครือข่าย
- ภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลเชิงลึกผ่านเอกสาร (Documentary Analysis) จากแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัย และการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มาจากการเลือกตัวอย่างที่มีข้อมูลตรงตามประเด็นการวิจัยมากกว่าปกติ (Intensity Sampling) (Miles & Huberman, 1994) วิธีนี้เป็นวิธีที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาอยู่ก่อนแล้ว (ผู้วิจัยเป็นหนึ่งในนักวิจัยพัฒนาโครงการครุรัก(ษ์)ถิ่น) ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเลือกหาข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยได้ตามแนวคิดของ Patton (1990) โดยมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Nastasi and Schensul (2005) ที่เสนอว่า งานวิจัยเชิงคุณภาพจากกรณีศึกษาควรมีผู้ให้ข้อมูลอยู่ที่ประมาณ 10 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิโครงการครุรัก(ษ์)ถิ่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จำนวน 3 คน ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลและข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรการผลิตครูระบบปิด และ 2) อาจารย์ในสถาบันผลิตและพัฒนาครู จำนวน 8 คน ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล จำนวน 4 สถาบัน ประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และคณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ คัดเลือกจากสถาบันผลิตและพัฒนาครูที่เข้าร่วมโครงการครุรัก(ษ์)ถิ่นของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จำนวน 18 สถาบัน ซึ่งมีความโดดเด่นในการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูที่สอดคล้องกับสมรรถนะครุรัก(ษ์)ถิ่น 3 ด้าน (ครูนักจัดการเรียนรวม ครูนักจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และครูนักพัฒนาชุมชน) และสอดคล้อง

กับการผลิตครูสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล (The Equitable Education Fund (EEF), 2019) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) คณบดีหรือผู้บริหารของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครุรัก(ษ์)ถิ่นที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลโครงการครุรัก(ษ์)ถิ่นที่มีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล และ 2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรหรืออาจารย์ประจำหลักสูตรของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครุรัก(ษ์)ถิ่นที่มีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบบันทึกข้อมูล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครุรัก(ษ์)ถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการผลิตครู โดยการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการพิจารณาความสอดคล้องของแนวคำถามในแบบบันทึกข้อมูลทั้งฉบับกับกรอบแนวคิดในการวิจัย ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดประเมิน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนรู้ประถมศึกษา จำนวน 3 คน ประเมินเชิงวิพากษ์ความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของเครื่องมือ ซึ่งมีคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยมีค่า Item Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 0.67–1.00 จำนวน 8 ข้อ และมีค่าเฉลี่ยรวม 0.81 จากนั้นปรับปรุง แก้ไขคำถาม และจัดทำแบบบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร 2) วิชาเอกของหลักสูตร 3) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร 5) การบริหารจัดการหลักสูตร 6) การทำงานกับเครือข่าย และ 7) ภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิด ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพด้านหลักสูตรและการสอน และด้านพื้นฐานการศึกษา จำนวน 3 คน ได้ตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งมีคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยมีค่า Item Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 0.67–1.00 จำนวน 24 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการผลิตครู ด้วยแบบบันทึกข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2567

2. ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลตามประเด็นต่าง ๆ ในแบบสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์อาจารย์ในสถาบันผลิตและพัฒนาครู จำนวน 8 คน จาก 4 สถาบัน ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล

3. สรุปประเด็นและข้อมูลที่ได้จากเอกสารหลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำเสนอข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการผลิตครู โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อได้ประเด็นหลักและข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีประเด็นการสัมภาษณ์ดังนี้ ประเด็นในการพัฒนาหลักสูตร วิชาเอกของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร การทำงานกับเครือข่าย และภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิดเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยในการนำเสนอข้อเสนอแนะการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลของสถาบันผลิตและพัฒนาครู ในประเด็นต่าง ๆ พบว่า

1. ผลจากการศึกษาเอกสารหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการผลิตครู พบว่า

1.1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ในสาขาวิชาเอกการประถมศึกษา มีการกำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 131 หน่วยกิต โดยมีเป้าหมายเพื่อการผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นครูที่ดีและมีสมรรถนะในการทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น มีรายวิชาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสมรรถนะครูรัก(ษ์)ถิ่น 3 ด้าน

1.2 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในสาขาวิชาเอกการประถมศึกษา มีการกำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 136 หน่วยกิต โดยเน้นการใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และปรากฏรายวิชาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสมรรถนะครูรัก(ษ์)ถิ่นทั้ง 3 ด้าน

1.3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีการกำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 138 หน่วยกิต โดยจัดการศึกษาในลักษณะเฉพาะพิเศษของหลักสูตรที่มีระบบการศึกษาแบบธนาคารหน่วยกิต (เทียบโอนหน่วยกิต) มีเป้าหมายให้บัณฑิตสามารถจัดการเรียนรู้ด้านการศึกษปฐมวัยทั้งในเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับชุมชน ครู และผู้ปกครองได้ และมีรายวิชาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสมรรถนะครูรัก(ษ์)ถิ่น 3 ด้าน

1.4 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567)

คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จัดการศึกษาในลักษณะเฉพาะพิเศษของหลักสูตรเป็นรูปแบบวิชาเอกคู่ คือ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยและการประถมศึกษา โดยมีเป้าหมายให้บัณฑิตเป็นครู นักจัดการเรียนรวม ครูนักจัดการเรียนแบบคละชั้น ควบชั้นเรียน และครูนักพัฒนาชุมชน และมีรายวิชาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสมรรถนะครูรัก(ษ์)ถิ่น 3 ด้าน โดยจัดเป็นกลุ่มรายวิชาเลือกสำหรับนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นโดยเฉพาะ

2. ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล และสัมภาษณ์อาจารย์ในสถาบันผลิตและพัฒนา ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล สามารถแบ่งประเด็นในการศึกษาได้ดังนี้

2.1 ปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในสถาบันฯ ควรขยับจากการเรียนรู้บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาแบบสารัตถะนิยม (Essentialism) ไปสู่การออกแบบการเรียนรู้บนพื้นฐานปรัชญาทางการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม (Progressivism) และปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ในการพัฒนาสมรรถนะครูนักพัฒนาชุมชน

2.2 วิชาเอกของหลักสูตร สถาบันฯ ควรผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาเอกที่ขาดแคลน โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่เป็นโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นการสอนในระดับชั้นปฐมวัยจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ในสาขาการปฐมวัยและการประถมศึกษา

2.3 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ควรวางกรอบการออกแบบและพัฒนา การบริหารจัดการหลักสูตร วิชาชีพครู และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สามารถยืดหยุ่นกับสถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งในระดับชุมชน จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ เพื่อให้เท่าทันกระแสการพัฒนาและความต้องการของผู้เรียน

2.4 การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร ควรเน้นไปที่นักเรียนในชุมชน โดยใช้การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน ให้นักเรียนเขียนความต้องการของตัวเอง ซึ่งจะทำให้เกิดภาพและความตระหนักถึง

การเป็นครู เน้นภาพประกอบจากการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขัน หรืออื่น ๆ ซึ่งทำให้ทางหลักสูตรฯ เห็นภาพการร้อยเรียงความเป็นครู พร้อมหลักฐานเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ควรกำหนดเกรดขั้นต่ำอยู่ที่ 3.00 การประเมินเจตคติในการประกอบวิชาชีพครู ผลการเรียนรู้ไม่ควรต่ำเกินไปเพราะครูควรต้องมีคุณภาพ (เด็กเก่งควรเป็นครู) นอกจากนี้อาจใช้ระบบการสอบที่เป็นข้อสอบมาตรฐานประกอบการประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และการสัมภาษณ์ที่ต้องใช้การประเมินบุคลิกภาพ เจตคติและความต้องการในการเป็นครู

2.5 การบริหารจัดการหลักสูตร สถาบันฯ ควรมีการปรับคำอธิบายรายวิชาใน มคอ.2 (คู่มือหลักสูตร) บางรายวิชาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ชุมชน สังคม และบริบทของโรงเรียนปลายทางขนาดเล็ก โดยอาจเป็นการปรับคำอธิบายรายวิชาที่เน้นให้เกิดสมรรถนะของการเป็นครูในโรงเรียนปลายทางขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล และระบุสมรรถนะดังกล่าวไปใน มคอ.3 หรือประมวลการสอน/แนวทางการจัดการเรียนรู้ของรายวิชา และควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ให้เป็นการจัดการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Learning)

2.6 การทำงานกับเครือข่ายและหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ควรมีการประสานและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการร่วมกันออกแบบและพัฒนาหลักสูตร โดยหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรมีจำนวนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของแต่ละพื้นที่ในระยะ 1 – 10 ปี ทั้งในด้านจำนวน วิชาเอก ความขาดแคลน และการคาดการณ์เชิงประชากรของผู้เรียนให้กับสถาบันผลิตและพัฒนาครูสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สถาบันฯ สามารถออกแบบหลักสูตรได้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง ส่วนชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีการกำหนดแนวทางในการทำงานร่วมกันด้านการพัฒนาองค์ความรู้สู่ห้องเรียน และนำกลับไปใช้ในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

2.7 ภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิด สถาบันฯ ผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล สามารถพัฒนาหลักสูตรหลักหรือหลักสูตรเฉพาะที่สอดคล้องกับบริบทของสถาบันการผลิตครู

โรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ห่างไกลของสถาบันการผลิตครู โดยผู้บริหาร ครูในโรงเรียน และชุมชนในพื้นที่ห่างไกลมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร ให้เกิดความอิสระจากหน่วยงานรัฐ ที่ควบคุมการผลิตและพัฒนาครูที่กำหนดกรอบหลักสูตร มากจนเกินไป โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาครูควรกำหนดและวางระบบการผลิตครูระบบปิด ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ให้หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูในระบบปิดสามารถออกแบบโดยยึดโยงกับบริบทเชิงพื้นที่ ไม่ถูกควบคุมโดยอำนาจรัฐมากเกินไป โดยคงความเป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ในพื้นที่ห่างไกลที่ต้องเน้นการจัดการศึกษาเฉพาะบริบทตามแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะวัดกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลนั้น ในด้านปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร ควรอยู่บนฐานปรัชญาพิพัฒนาการนิยมและปรัชญาปฏิรูปนิยม ในการพัฒนาสมรรถนะครูนักพัฒนาชุมชน ด้านวิชาเอกของหลักสูตร ควรเป็นสาขาวิชาเอกที่ขาดแคลนโดยเฉพาะสาขาวิชาการปฐมวัยและการประถมศึกษา ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ควรเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแนวคิดการเรียนรู้จากสภาพจริง ด้านการรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร ควรเน้นไปที่นักเรียนในชุมชน โดยการใช้การประเมินด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ควรวางกรอบการออกแบบและพัฒนา และการบริหารจัดการหลักสูตรวิชาชีพครู ให้สามารถยืดหยุ่นกับสถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม ด้านการทำงานกับเครือข่าย โดยผู้บริหาร ครูในโรงเรียน และชุมชนในพื้นที่ห่างไกลควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร และภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิดนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาครูควรกำหนดและวางระบบการผลิตครูระบบปิดทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ให้หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูในระบบปิดสามารถออกแบบโดยยึดโยงกับบริบทเชิงพื้นที่ ไม่ถูกควบคุมโดยอำนาจรัฐจนมากเกินไป โดยมี

ข้อเสนอแนะให้ภาครัฐควรมีการปรับปรุงโครงสร้างหรือแนวทางการผลิตและพัฒนาครูสอดคล้องกับความต้องการในการผลิตครู สอดคล้องกับความต้องการของผู้ศึกษาต่อ และควรพัฒนาระบบการผลิตครูในระบบปิดต่อไป

โดยการพัฒนาครูระบบปิดจะตอบโจทย์ทรัพยากรที่ย้ายครู แต่การพัฒนาครูระบบปิดที่ควรกระทำคือการที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาและจัดทำแผนอัตรากำลังและอัตรากำลังเกษียณ และการรับอัตราเพิ่มเติม รวมถึงการรับย้ายที่ควรสอดคล้องกับแนวทางและอัตรากำลังผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครู ซึ่งควรเน้นการทำงานประสานระหว่างโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด และหน่วยการศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสถาบันผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลสามารถพัฒนาหลักสูตรหลักหรือหลักสูตรเฉพาะที่สอดคล้องกับบริบทของสถาบันการผลิตครู โรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ห่างไกลของสถาบันการผลิตครู โดยผู้บริหารและครูในโรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ห่างไกลมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร ให้เกิดความอิสระจากหน่วยงานรัฐ โดยใช้ฐานคิดปรัชญาการพัฒนาชุมชน เนื่องจากใช้ปรัชญามหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่ที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาแบบปฏิรูปนิยม และการส่งเสริมให้ชุมชนช่วยเหลือตัวเอง และปรัชญาในการสอนใช้พัฒนาการนิยมและการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในการจัดการเชิงพื้นที่และโรงเรียนขนาดเล็ก และให้สถาบันฯ สร้างและพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูให้ไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น กระบวนการพัฒนาหลักสูตรต้องเน้นการคิดแบบบูรณาการเพื่อการนำไปใช้ในโรงเรียนหรือชุมชน โดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีการสอบถามชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ใช้บัณฑิต เน้นให้ครูกลายเป็นักปฏิบัติ ใช้ชีวิตในชุมชนได้ ส่วนการออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ต้องเน้นไปที่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทักษะ และเจตคติที่เรียนมาทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้รวมกับการใช้เทคโนโลยีตามบริบทชุมชน และควรมองการศึกษาที่มากกว่าห้องเรียน เพื่อ

พัฒนาจิตวิญญาณในการเป็นครูในการทำงานเพื่อผู้เรียน และชุมชน ส่วนแนวทางการรับเข้าศึกษาต่อของนักเรียนที่มีความประสงค์ในการศึกษาในหลักสูตรนวัตกรรม การผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนปลายทางขนาดเล็ก นั้น ควรเน้นการใช้แบบวัดแววความเป็นครู การรับสมัครครู ควรเป็นการรับสมัครผ่านการรับตรง ที่เน้นการวัดแวว ความเป็นครู การสอบสัมภาษณ์ประกอบการใช้แฟ้มสะสม ผลงาน การแสดงความสามารถพิเศษที่สอดคล้องกับ สาขาวิชาเอกนั้น ๆ และควรมีลักษณะพิเศษที่ทางรัฐควร กำหนดขึ้นมา ในด้านการทำงานร่วมของภาคีเครือข่าย กับโรงเรียน ควรมีการประชุมวางแผนสมรรถนะใน การออกแบบในการเข้าฝึกประสบการณ์ในโรงเรียน/ หรือ การเข้าปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยมีการมอบหมายงาน และการประเมินภาระงาน ที่ควรนำความรู้จากห้องเรียน ไปสู่สถานศึกษา การใช้ความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหาร สถานศึกษาและอาจารย์นิเทศก์ นอกจากนี้รวมถึงการใช้ ชุมชนเป็นฐาน สังเกตการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่เอื้อต่อ การจัดการเรียนการสอน

การอภิปรายผลการวิจัย

ภาพรวมการผลิตและพัฒนาครูของสถาบันผลิต และพัฒนาครูในปัจจุบัน จากการศึกษาของศุภณัฐ ฤทธิศิริวัฒน์ (Sasiwuttivat, 2016) และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (Siribanpitak, 2018) พบว่า ปัญหาของการผลิตครูของครู หรืออาจารย์ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในปัจจุบัน ประกอบด้วย (1) แนวคิดการผลิตครูที่ไม่สอดคล้องกับ ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะเน้นผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว (Product-Oriented Approach) แต่ควรเน้นไปที่กระบวนการ จัดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ควบคู่กันไป (Process Product-Oriented Approach) การบูรณาการนวัตกรรม สำหรับการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพเข้าไป ในหลักสูตรผลิตครู รวมถึงการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community) ในการรองรับมุมมอง เชิงวิชาชีพของบัณฑิตครู (2) การขาดความต่อเนื่องและ ความเป็นเอกภาพของนโยบายการผลิตและพัฒนาครู เพราะที่ผ่านมามีการผลิตครูยังขาดการวางแผนและ ไร้ความต่อเนื่องของนโยบาย รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ

สนับสนุนในระดับที่ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริง (3) ความอ่อนแอของสถาบันผลิตครู ขาดประสบการณ์ และมุมมองทางการศึกษาที่หลากหลาย และการไม่มีการวางแผนสร้างครูทดแทนบุคลากรที่เกษียณอายุ ราชการ (4) โครงสร้างหลักสูตรและสมรรถนะที่ไม่ทันสมัย ของการผลิตบัณฑิตครู เนื่องจากการเน้นภาคปฏิบัติน้อย โดยเฉพาะการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน (Classroom Teaching Practice) จึงควรเริ่มต้นจากโครงสร้างหลักสูตร และเน้นทั้งภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับภาคปฏิบัติ (5) บัณฑิตครู ขาดการปรับปรุงการปฏิบัติการสอนให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จึงควรมีเครื่องมือสำหรับการปรับปรุง การปฏิบัติการสอน (Improving Classroom Teaching Practice) เพื่อให้เห็นถึงการปฏิบัติการสอนของตนเอง และมีมุมมองเกี่ยวกับการสอนของตนเองได้ นำไปสู่ การปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (6) การผลิตครู ไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้ครูจริง เนื่องจากในปัจจุบัน มีการผลิตครูเกินอัตราความต้องการใช้ครูเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันผลิตครูเพียง 1 ใน 10 ที่มีงานทำ (7) ปัญหาการได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ทั้งผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วิชาชีพครูและผู้ที่ไม่ได้จบปริญญา ทางด้านการศึกษาแต่ต้องการเป็นครู รวมถึงความยุ่งยาก ในขั้นตอนของการขออนุมัติใบประกอบวิชาชีพครู

ปรัชญาการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในสถาบัน ผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กใน พื้นที่ห่างไกลควรออกแบบการเรียนรู้บนพื้นฐานปรัชญา ทางการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม (Progressivism) ตามแนวคิดของ Dewey (1938) ซึ่งแนวคิดหลักการของ การศึกษาแบบพัฒนาการนิยม คือ การศึกษาจะต้อง พัฒนาเด็กในทุกด้าน ไม่เฉพาะสติปัญญาเท่านั้น โรงเรียนมี ความสัมพันธ์กับสังคมมากขึ้น เด็กจะต้องพร้อมที่จะไปอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข ปรับตัวได้อย่างดี กระบวนการเรียน การสอนจึงมีความสำคัญพอ ๆ กับเนื้อหา ส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน และให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง และสังคม เพื่อผู้เรียนจะได้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ อย่างมีความสุข ไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม ผู้เรียนจะต้องรู้จักแก้ปัญหาได้ และบนพื้นฐานปรัชญา การศึกษาแบบปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ของ Brameld (1950) ที่แสดงให้เห็นว่า ปรัชญาการศึกษานี้มองว่า สังคม

มีปัญหามาก สังคมจึงต้องการการแก้ปัญหาและหาทางที่จะสร้างค่านิยมและแบบแผนของสังคมขึ้นใหม่ การที่จะแก้ปัญหาและสร้างค่านิยมขึ้นใหม่นี้ได้ การศึกษาจะต้องมีบทบาทอย่างสำคัญ ซึ่งความเชื่อและหลักการสำคัญของทฤษฎีการศึกษาปฏิรูปนิยมในด้านจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาในแนวทางนี้คือการศึกษาดำเนินไปเพื่อปรับปรุง พัฒนา และสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่ดียิ่งและเหมาะสมกว่าขึ้นมาให้ได้ กล่าวคือ การศึกษาจะต้องช่วยแก้ปัญหาของสังคมที่เป็นอยู่ การศึกษาดำเนินไปเพื่อส่งเสริมและพัฒนาสังคมโดยตรง และการศึกษาจะต้องมุ่งสร้างระเบียบใหม่ของสังคมจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่

สถาบันผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล สามารถผลิตและพัฒนาครูที่เป็นครูพร้อมใช้ กล่าวคือ สามารถปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีข้อจำกัดของจำนวนอัตราว่างของตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งงบประมาณต่าง ๆ ในการสนับสนุนจากเขตพื้นที่การศึกษานั้น โดยควรผลิตและพัฒนาครูในสาขาวิชาเอกคู่ “การปฐมวัยและการประถมศึกษา” ซึ่งจะเป็นการเติมเต็มอัตราที่ขาดในโรงเรียน และให้นิสิตนักศึกษาที่มาจากระบบชุมชนนั้น ๆ เป็นผู้เข้ามาศึกษา สอดคล้องกับข้อมูลระบบ HRMS ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นระบบที่แสดงให้เห็นการดำเนินงานการวางแผนยุทธศาสตร์ด้านการจัดสรรอัตราว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน/สถานศึกษาภาครัฐในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี 10 สาขาวิชาเอกที่ขาดแคลนมากที่สุดในอีก 10 ปี (พ.ศ. 2564 – 2573) ตำแหน่งครูผู้ช่วย โดยมีสาขาวิชาการประถมศึกษาเป็นสาขาที่ขาดแคลนเป็นอันดับที่ 1 จำนวน 19,008 อัตรา และสาขาวิชาการปฐมวัย ขาดแคลนเป็นอันดับที่ 4 จำนวน 14,097 อัตรา โดยสิ่งสำคัญคือการพัฒนาสมรรถนะการสอนควบชั้นเรียน ซึ่งไม่ใช่แค่การสอนควบชั้นเรียนในระดับปฐมวัยหรือเฉพาะในระดับประถมศึกษา แต่ยังสามารถพัฒนาต่อยอดในการสอนควบชั้นเรียนระหว่างระดับปฐมวัยและประถมศึกษาได้นอกจากนี้สมรรถนะของนักเรียนผู้มีความต้องการพิเศษก็เป็นสิ่งสำคัญที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในหลักสูตร เพื่อให้

นักศึกษาสามารถนำไปใช้ในการทำงาน คือ การคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการส่งต่อให้กับนักจิตวิทยาหรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในการรักษาติดตามและป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนได้ รวมทั้งการพัฒนาแนวทางการดูแลร่วมกันระหว่างโรงเรียนและผู้บริหาร หรือการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับความแตกต่างและความเฉพาะของผู้เรียนได้ เป็นไปตามที่ Noddings (2013) กล่าวว่า การสนับสนุนและการเรียนรู้ที่เป็นมิตรจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เติบโตและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีคุณภาพ และยังสอดคล้องกับ ทรรศนีย์ วงศ์คำ, อนุชา กอนพ่วง, สติพร ชาวนชัย, และปรกรณ์ ประจันบาน (Wongkum, Konpuang, Chaowchai, & Prajanban, 2024) ที่กล่าวว่า ในการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดนั้น มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการบริหารโครงการผลิตครูระบบปิดโดยการกำหนดนโยบายบริหารการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาที่จำเป็น และการส่งเสริมสนับสนุนสถาบันการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นิสิตสามารถพัฒนาสมรรถนะครูของโครงการผลิตครูระบบปิดให้บรรลุผลตามเป้าหมาย สามารถจัดการกับปัญหาของตนได้และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สมรรถนะสำคัญต่อไปของการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดในโรงเรียนปลายทางพื้นที่ห่างไกล คือ การพัฒนาชุมชน กล่าวคือ หลักสูตรไม่จำเป็นต้องสร้างครูที่เป็นนักพัฒนาชุมชนและสังคม เพราะ Brameld (1971) กล่าวว่า การศึกษาที่แท้จริงควรทำให้บุคคลสามารถคิดวิเคราะห์และมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคม และยังกล่าวว่า การศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ความท้าทายของครูต่อการสร้างความยุติธรรมและสนับสนุนโลกที่เท่าเทียม

อย่างไรก็ตามสิ่งที่นักศึกษาครูพึงมีในนวัตกรรมหลักสูตรระบบปิด คือ ทักษะของการทำงานร่วมกับชุมชน การประสานงาน และการขอและให้ความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตโดยใช้องค์ความรู้จากโรงเรียนและจากชุมชนมาผสานรวมกันและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนต่อไปได้ สอดคล้องกับการศึกษาของทรรศนีย์ วงศ์คำ, อนุชา

กอนพวง, สติรพร เซาว์ชัย, และปกรณ ประจัญบาน (Wongkum, Konpuang, Chaowchai, & Prajanban, 2023) ที่กล่าวถึงสมรรถนะสำคัญข้อหนึ่งของการผลิตครูระบบปิดไว้ คือ การมีสมรรถนะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างสร้างสรรค์และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งควรมีความรู้ในเรื่องพหุวัฒนธรรม แนวทางการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งทักษะการสัมพันธ์กับชุมชน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาของนวัตกรรมหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ควรเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแนวคิดการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Learning) โดย Herrington and Oliver (2000) กล่าวว่าไว้ว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริงสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ห้องเรียนที่แท้จริงคือ สภาพชุมชน สังคม และวัฒนธรรมของนักศึกษา ดังนั้น หลักสูตรจึงควรออกแบบการเรียนรู้ที่คำนึงว่าการเรียนรู้รายวิชาในห้องเรียนไม่ใช่การเรียนรู้ที่แท้จริง ยังเป็นการเรียนแบบสมมติหรือแบบจำลอง จึงควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในสภาพที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากที่สุด

นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การเรียนรู้ก็เป็นเรื่องสำคัญสำหรับนวัตกรรมหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของนักศึกษาว่า การสอนนักเรียนหรือการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ความรู้ไม่ใช่ความรู้ที่มาจากภาครัฐหรือความรู้ที่ได้รับการรับรองจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ความรู้ในชุมชนก็เป็นความรู้ประเภทหนึ่ง โดยการเรียนรู้การสอนให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ เรียกว่า การเรียนรู้เชิงกระบวนการทัศน์ เป็นการเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนการทัศน์ ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการเรียนรู้จากสภาพจริง เป็นไปตามที่ Field and Hole (2020) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงกระบวนการทัศน์เป็นการเรียนรู้ที่อ้างอิงหรือนำเอาประสบการณ์ของผู้เรียนมาสังสมจนเกิดเป็นกระบวนการทัศน์

ความเชื่อ หรือค่านิยมใหม่ และที่สำคัญคือ การสังสมประสบการณ์ใหม่เอามาโต้แย้งกับความเชื่อหรือค่านิยมเดิม ทำให้ปรับเปลี่ยนมายึดถือความเชื่อใหม่หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Carter and Jenson (2022) ที่กล่าวถึงการพัฒนาครูที่นำไปสู่การมีสมรรถนะของการเป็นนักพัฒนาชุมชน ที่ไม่ได้ทำให้ชุมชนหยุดนิ่งหรือแช่แข็งชุมชน แต่เป็นการนำเอาความรู้ในชุมชนมาสู่กระบวนการทัศน์ของการพัฒนาให้เกิดขึ้นได้

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปถึงการบรรลุแนวทางการจัดการเรียนรู้ข้างต้นที่กล่าวมานั้นได้ หลักสูตรอาจให้อาจารย์ผู้สอนใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การทำมาหากิน/อาชีพ การศึกษาองค์กรในชุมชน เป็นต้น นอกเหนือจากการเรียนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ทักษะทางสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระในด้านวิชาการโดยมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน หรือการใช้รูปแบบโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่เรียกว่า School as Learning Community (SLC) มาพัฒนาโรงเรียนตามบริบทของชุมชน โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการหนึ่งในการนำมาเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีความเข้มแข็งด้วยการเรียนรู้และความรู้ของชุมชน โดยให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนผ่านกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และนำความรู้ ทักษะ ความสามารถต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนและสถานศึกษา (Veepion, Sauphayana, & Ployduangrat, 2023) ซึ่งแนวทางการดังกล่าวถือว่าเป็นการจัดตั้งระบบการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ด้วยการพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครู ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนเหล่านี้ โรงเรียนจะกลายเป็นชุมชนแห่ง

การเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการศึกษา ครูให้ความร่วมมือกันปรับปรุงวิธีการสอน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ส่งผลให้มีคุณภาพการศึกษาและวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถาบันฯ อาจปรับ/เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชุมชน อีกทั้งควรใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชุมชน สังคมและวัฒนธรรมของนักศึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดแนวทางในการพัฒนาสื่อของตนเอง

นอกจากนี้การมอบหมายภาระงานนั้น ควรให้นักศึกษาสามารถจัดทำภาระงาน (Task) เชื่อมโยงกับโรงเรียนปลายทางและชุมชน (Sanansiang, 2021) รวมทั้งการใช้การประเมินผลของรายวิชาที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง นอกจากนี้ ด้านการวัดและประเมินผล (Assessment & Evaluation) มีการประเมินผลบนฐานแห่งความเป็นจริง (Realistic Assessment & Evaluation) จึงควรออกแบบให้รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรมีกระบวนการเรียนรู้และเข้าใจในการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ฝึกให้นักศึกษานำไปใช้ทั้งในวิชาชีพและวิชาชีพชีวิต ฝึกปฏิบัติการวัดครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ปฏิบัติการวัดและประเมินผลอย่างมีระเบียบและมีหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องเหมาะสมสามารถอธิบายการวัดและประเมินผลได้ สามารถวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน

ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียนในนวัตกรรมการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลนั้น ควรมีการให้นักศึกษาฝึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสังเกตบริบทการทำงานครู การสังเกตความสัมพันธ์ชุมชน และผู้ปกครอง รวมทั้งการออกแบบการจัดแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ในหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับโรงเรียนเครือข่ายและโรงเรียนปลายทางในพื้นที่ห่างไกล โดยอาจใช้การพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ในระดับรายวิชา การออกแบบการฝึกปฏิบัติผ่านรายวิชาชีพครูในหลักสูตร การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาที่อิงกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งการที่หลักสูตรอาจมีแนวทางในการกำหนดกรอบภาระงานรวมกันที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในโรงเรียนและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันผลิตและพัฒนาครูสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรโดยเตรียมความพร้อมคณาจารย์ในหลักสูตรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และประสานความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียน ครูพี่เลี้ยง และผู้นำชุมชนของโรงเรียนปลายทางในการร่วมพัฒนาหลักสูตรผลิตครูระบบปิด

2. ภาครัฐควรมีการปรับปรุงโครงสร้างหรือแนวทางการผลิตและพัฒนาครูให้สอดคล้องกับความต้องการในการผลิตครู และความต้องการของผู้ศึกษาต่อ และควรพัฒนาระบบการผลิตครูในระบบปิดต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. นักวิจัยที่สนใจในการศึกษาการผลิตครูระบบปิดอาจศึกษาในมิติเชิงนโยบายของรัฐ และการเชื่อมโยงองค์ความรู้และบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูเพื่อเป็นแนวทางการผลิตและพัฒนาครูในอนาคต

2. นักวิจัยที่สนใจในการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรอาจมีการศึกษาเรื่องนวัตกรรมการผลิตและพัฒนาครูเฉพาะพื้นที่ เช่น ภูมิภาคภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Aiemphaya, K. (2018). *Professional development for teachers*. Nonthaburi: 21 Century Co., Ltd. [In Thai]
- Brameld, T. (1950). *Patterns of educational philosophy: A democratic interpretation*. Retrieved from <https://archive.org/details/patternsofeducat0000bram>
- Brameld, T. (1971). *Education as power*. Retrieved from <http://125.22.75.155:8080/handle/123456789/11374>
- Carter, L. & Jenson, M. (2022). The role of community-based learning in transformative education: Moving beyond traditional curriculum. *Journal of Transformative Education*, 20(2), 142–160. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/1541344622110819>
- Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560. (2017). (2017, April 6). *Royal Thai Government Gazette*, Vol. 134, Sect 40(a). pp. 1–90. [In Thai]
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Retrieved from <https://www.schoolofeducators.com/wp-content/uploads/2011/12/EXPERIENCE-EDUCATION-JOHN-DEWEY.pdf>
- Field, A. & Hole, G. (2020). *Discovering statistics using SPSS*. (5th ed.). CA: SAGE Publications.
- Herrington, J. & Oliver, R. (2000). An instructional design framework for authentic learning environments. *Educational Technology Research and Development*, 48(3), 23–48.
- Higher Education Act, B.E. 2562 (2019). (2019, May 1). *Royal Thai Government Gazette*, Vol. 136, Sect 57(a). pp. 54–78. [In Thai]
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. CA: Sage Publications.
- Nastasi, B. K. & Schensul, J. J. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology*, 43(3), 177–195.
- Noddings, N. (2013). *Philosophy of education*. (3rd ed.). CO: Westview Press.
- Office of the Education Council. (2007). *Report on the evaluation of opportunities and quality of education of Thai people*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2015). *Thailand's educational competence on the international stage, 2015 (IMD2015)*. Bangkok: Office of the Education Council. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2017). *National education plan 2017–2036*. Bangkok: Office of the Education Council. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2018). *State of Thai education 2016/2017: Guidelines for reforming Thai education towards Thailand 4.0*. Bangkok: Office of the Education Council. [In Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). *20-year national strategy (2018–2037)*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board. [In Thai]
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. (2nd ed.). CA: Sage: Newbury Park.
- Petchchuay, S. (2015). *The future of teacher production in Thai higher education institutions*. Faculty of Education, Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Petchchuay, S., Phonsaram, P., & Pithianuwat, S. (2017). Best practices of teacher production projects in Thai higher education institutions. *Dusit Thani College Journal*, 11(1), 308–320. [In Thai]
- Pithianuwat, S. (2012). *Documentary research report: Teacher professional license*. Bangkok: Office of the National Education Commission, Prime Minister's Office. [In Thai]

- Rajabhat University Act, B.E. 2547. (2004). (2004, June 14). *Royal Thai Government Gazette*, Vol. 121, Special part 23(a). pp. 1–25. [In Thai]
- Sanansiang, A. (2021). The development guidelines the competency of measurement and authentic assessment by using professional learning community for teachers in elementary schools under Phranakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Offices 1 and 2. *ARU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 8(3), 103 – 110. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-arj/article/view/253938>
- Sasiwuttiwat, S. (2016). *Proposal for creating and selecting new generation teachers to enhance the quality of education: A series of reports on teacher personnel reform*. Bangkok: Thailand Development Research Institute.
- Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. (2017). *Southeast Asia teachers competency framework*. Bangkok: Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. [In Thai]
- Siribanpitak, P. (2018). *Development of mechanisms driving the production and development of high competency teachers for Thailand 4.0*. Bangkok: Pepper Graphic Company Limited.
- Tangjuang, P. (2011). *A model for developing the competence of educational personnel*. Bangkok: Duang Kamol Publishing. [In Thai]
- Tangkitvanich, S. (2018). *Research report on the development of digital manpower to support target industries (S–Curve) and the Eastern Economic Corridor (EEC)*. Bangkok: Thailand Development Research Institute. [In Thai]
- The Equitable Education Fund (EEF). (2019). *EEF Annual Report 2019*. Bangkok: The Equitable Education Fund. [In Thai]
- The Equitable Education Fund (EEF). (2023). *EEF Annual Report 2023*. Bangkok: The Equitable Education Fund. [In Thai]
- Veepion, S., Sauphayana, S., & Ployduangrat, J. (2023). Guidelines for school administration as learning community (SLC). *The Journal of Research and Academics*, 6(6), 301–316. [In Thai]
- Wongkum, T., Konpuang, A., Chaowchai, S., & Prajanban, P. (2023). Essential competencies of student teachers in the closed–system teacher production project. *Journal of Education Naresuan University*, 25(2), 341–351. [In Thai]
- Wongkum, T., Konpuang, A., Chaowchai, S., & Prajanban, P. (2024). Competency development model for teachers in the closed–system teacher production project. *Journal of Education and Innovation*, 26(1), 163–176. [In Thai]
- Yingyaw, P., Sujitjool, W., Thadatantichoke, T., Pumdeeying, N., & Jongchalermchai, P. (2020). *Research report on the development of mechanisms and systems for screening professional teachers according to the professional standards of the Teachers Council of Thailand*. Bangkok: Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. [In Thai]

การจัดการความรู้การวิจัยและถ่ายทอดกระบวนการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอน
ทอผ้าไหมเพื่อความต่อเนื่องในการฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน
KNOWLEDGE MANAGEMENT IN RESEARCH AND TRANSFER OF PROCESSES FOR
DEVELOPING INMATES INTO SILK WEAVING INSTRUCTORS TO CONTINUITY IN
THE SILK WEAVING PROFESSION IN LAMPHUN PROVINCIAL PRISON

จันทรจิตร เขียรสิริ^{1*}, นรพรรณ โพธิพฤกษ์², ศิริลักษณ์ เชื้อนครบ³ และ ปลิดา สุขรื่องช้าง⁴
Junjit Thiensiri^{1*}, Naraphan Potipruek², Sirilak Khueankhuap³ and Palida Sukrongchang⁴

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น 120 ถ.มหิดล ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50100 ประเทศไทย^{1,2}
ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เชียงใหม่ 339 หมู่ 12 ต.หนองควาย อ.หางดง จ.เชียงใหม่ 50230 ประเทศไทย³
เรือนจำจังหวัดลำพูน 212 หมู่ 10 ถ.จามเทวี ต.ริมปิง อ.เมืองลำพูน จ.ลำพูน 51000 ประเทศไทย⁴
The Far Eastern University, 120 Mahidol Rd, Hai Ya Subdistrict, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai 50100 Thailand^{1,2}
Queen Sirikit Sericulture Center (Chiang Mai), 339 Village No. 12, Nong Khwai Subdistrict, Hang Dong District,
Chiang Mai Province 50230 Thailand³
Lamphun Provincial Prison, 212 Village No. 10, Chamthewi Road, Rimping Subdistrict, Mueang Lamphun District,
Lamphun Province 51000 Thailand⁴

*Corresponding author E-mail: junjit@feu.edu

(Received: 12 Sep, 2024; Revised: 19 Dec, 2024; Accepted: 23 Dec, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน โดยมีจุดเริ่มต้นจากปัญหาการขาดการพัฒนาทักษะผู้ต้องขังที่มีความสามารถในการทอผ้าไหมอย่างเป็นระบบ ผู้ต้องขังที่มีทักษะพื้นฐานโดยไม่มีการถ่ายทอดความรู้ผู้ต้องขังรุ่นใหม่ ส่งผลให้จำนวนผู้ต้องขังที่มีความสามารถในการทอผ้าไหมลดลง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่เป็นครูสอนทอผ้าไหม จำนวน 14 คน (2) ผู้ต้องขังที่เป็นผู้เรียนใหม่ จำนวน 20 คน (3) ผู้ที่พัฒนาและฝึกทักษะการทอผ้าไหมและทักษะการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ต้องขัง จำนวน 3 คน และ (4) ผู้ควบคุมและดูแลผู้ต้องขัง ประกอบด้วยผู้บัญชาการและเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 5 คน ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบบันทึกกิจกรรม และแบบทดสอบ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สามารถพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูนได้ จำนวน 12 คน ผ่านกระบวนการจัดการความรู้จากการวิจัยและถ่ายทอดกระบวนการพัฒนาในเรือนจำจังหวัดลำพูน โดยองค์ความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการจัดการความรู้ ได้แก่ (1) กระบวนการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง (2) แนวทางการพัฒนาความสามารถในการทอผ้าไหม (3) เอกสารประกอบการสอนการทอผ้าไหมยกดอก (4) คุณสมบัติของการเป็นครูสอนทอผ้าไหมที่ดี และ (5) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในเรือนจำและทัณฑสถาน ซึ่งองค์ความรู้นี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแนวทางการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ (1) เสริมสร้างทักษะการทอผ้าไหมยกดอก (2) เสริมสร้าง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชาเอกการจัดการธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ

² อาจารย์ สาขาวิชาธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ คณะบริหารธุรกิจ

³ นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

⁴ เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ชำนาญงาน ฝ่ายฝึกวิชาชีพ ส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง

ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และ (3) การฝึกสอนจริง โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยาย สาธิต และการปฏิบัติจริง หลังจากพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมครบทุกขั้นตอน พบว่าผู้ต้องขังที่เป็นครูสอนมีความชำนาญในการทอผ้าไหมเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความชำนาญเพิ่มจาก 0.95 เป็น 3.56 เมื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 7 ด้าน พบว่า ผู้ต้องขังที่เป็นครูสอนมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทุกด้าน สำหรับผู้ต้องขังที่เป็นผู้เรียนใหม่ มีค่าเฉลี่ยระดับความชำนาญในการทอผ้าไหมเพิ่มขึ้นจาก 0 เป็น 2.85 เมื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 6 ด้าน พบว่า ผู้ต้องขังที่เป็นผู้เรียนใหม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทุกด้าน ทั้งนี้ผู้เรียนใหม่ชื่นชมครูสอนว่าเป็นครูที่ใจเย็น อดทน ใส่ใจ ผู้เรียน สอนเทคนิคการทอที่เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ได้จริง

คำสำคัญ: การจัดการความรู้จากงานวิจัย, การถ่ายทอดองค์ความรู้, การพัฒนาผู้ต้องขัง, การพัฒนาครูสอนทอผ้าไหม, เรือนจำจังหวัดลำพูน

ABSTRACT

This research aimed to develop inmates into silk weaving instructors in Lamphun Provincial Prison. It started from the problem of the lack of systematic development of silk weaving skills among inmates. The inmates with skills were released from prison but their knowledge was not transferred to the new generation of inmates. As a result, the number of prisoners with silk-weaving skills decreased. The research sample was divided into four groups: 1) 14 inmates who served as silk weaving teachers, 2) 20 inmates who were new learners, 3) three inmates responsible for training and developing both weaving skills and knowledge transfer methods and 4) supervisors and caregivers consisting of the commander and officers of Lamphun Provincial Prison, five persons in total. The participants were selected using the purposive sampling method. The research instruments included interviews, questionnaires, surveys, activity logs, and tests. The data was analyzed by using content analysis and descriptive statistics.

The research results found that 12 inmates were successfully trained as silk weaving instructors through the process of knowledge management from research and the transfer of development process in Lamphun Provincial Prison. The knowledge gained from the knowledge management process included: 1) a systematic and continuous process of developing inmates to become silk weaving instructors, 2) guidelines for developing silk weaving skills, 3) teaching materials for brocade silk weaving, 4) essential qualities of effective skill weaving instructors, and 5) success factors for developing inmates to become silk weaving instructors in prisons and correctional institutions. This knowledge was applied to design a guideline for knowledge transfer through actual practice and divided into three steps: 1) strengthening brocade silk weaving skills, 2) enhancing knowledge transfer skills, and 3) hands-on teaching practice using a combination of lectures, demonstrations, and practical activities. After completing all the steps of developing inmates to become silk weaving instructors, it was found that the inmates who were instructors had increased their skills in silk weaving, with the average score increasing from 0.95 to 3.56. In addition, evaluations across seven key aspects showed improvements in all areas. For inmates who were new learners, the level of their silk weaving skills had increased from an average of 0 to 2.85. The assessment of changes in six aspects found that there was an improvement in every area. Moreover, the new learners praised the instructors for being calm, patient, and caring, and the teaching techniques were easy to understand and apply in practice.

KEYWORDS: Knowledge Management in Research, Knowledge Transfer, Inmates Development, Development of Silk Weaving Instructors, Lamphun Provincial Prison

บทนำ

เรือนจำจังหวัดลำพูนมีการฝึกหลักในการควบคุมและพัฒนาผู้ต้องขังทั้งชายและหญิงที่กำหนดโทษไม่เกิน 15 ปี โดยเน้นการปรับพฤติกรรมและฟื้นฟูจิตใจของผู้ต้องขังเพื่อให้สามารถกลับคืนสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ การฝึกวิชาชีพถือเป็นพันธกิจสำคัญที่ช่วยเตรียมผู้ต้องขังให้มีทักษะที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้ และเป็นการแก้ไขพฤตินิสัยให้กลายเป็นคนดีที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

ณ วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2566 เรือนจำจังหวัดลำพูนมีผู้ต้องขังทั้งหมด 1,884 คน แบ่งเป็นผู้ต้องขังชาย 1,729 คน คิดเป็นร้อยละ 91.8 และผู้ต้องขังหญิง 155 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 สำหรับผู้ต้องขังหญิง ส่วนใหญ่ถูกคุมขังด้วยคดีอาชญากรรม จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 88.39 รองลงมาเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.45 คดีความผิดต่อชีวิต 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.94 และคดีอื่นๆ เช่น คดีเช็ค ปาไม้ และต่างด้าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.23 ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดลำพูนได้รับการฝึกวิชาชีพหลากหลายสาขา ได้แก่ การเย็บผ้าและปักผ้า เสริมสวย เบเกอรี่ การประกอบอาหาร การรีดผ้า และการทอผ้าไหม (Lamphun Provincial Prison, 2023)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 เรือนจำจังหวัดลำพูนได้จัดตั้งกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหม โดยมุ่งหวังที่จะให้ผู้ต้องขังมีโอกาสเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการทอผ้าไหมยกดอก ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของจังหวัดลำพูน ผ้าไหมยกดอกลำพูนมีความโดดเด่นด้วยเทคนิคยกลวดลายให้สูงขึ้นกว่าผืนผ้า สว่างลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำพูนที่เป็นลวดลายดอกไม้นั้น เช่น ลายดอกพิกุล ซึ่งได้รับความนิยมในการนำไปตัดเย็บเป็นชุดสำหรับสวมใส่ในงานพิธีสำคัญต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานราชประเพณี เป็นต้น ทำให้จังหวัดลำพูนเป็นศูนย์กลางการทอผ้าไหมยกดอกของประเทศไทย การฝึกทักษะนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยสร้างรายได้ให้แก่ผู้ต้องขังในระหว่างที่ต้องโทษ แต่ยังเป็นการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ พร้อมเพิ่มโอกาสในการมีงานทำภายหลังพ้นโทษ ซึ่งช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างยั่งยืน (Thiensiri et al., 2021)

ที่ผ่านมา คณะวิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในเรือนจำจังหวัดลำพูนภายใต้โครงการขยายผลการพัฒนา

ความสามารถด้านการทอผ้าไหมจากทัศนสถานหญิงเชียงใหม่สู่เรือนจำจังหวัดลำพูน ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2564 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดลำพูนให้สามารถทอผ้าไหมได้ในทุกขั้นตอน ซึ่งผลการวิจัยทำให้ได้ผู้ต้องขังที่มีทักษะความสามารถทอผ้าไหมในทุกขั้นตอนและมีทักษะเพียงพอที่จะทอผ้าไหมที่มีคุณภาพ จำนวน 20 คน (Thiensiri et al., 2021) แต่เนื่องจากการขาดการพัฒนาให้ผู้ต้องขังเหล่านี้กลายเป็นครูผู้สอนทอผ้าไหมภายในเรือนจำ ทำให้ทักษะการทอผ้าไหมไม่ถูกถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง ผู้ต้องขังที่มีทักษะหลายคนพ้นโทษไปโดยไม่ได้นำถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ต้องขังรุ่นใหม่ ส่งผลให้จำนวนผู้ต้องขังที่มีความสามารถในการทอผ้าไหมลดลง เหลือผู้ต้องขังที่ยังทอผ้าไหมได้เพียง 3 คน นอกจากนี้ปัญหาอื่นๆ ที่พบได้แก่งบประมาณที่จำกัด ประกอบกับการพัฒนาผู้ต้องขังมีต้นทุนสูง โดยเฉพาะค่าตอบแทนวิทยากรจากภายนอกที่ต้องเข้ามาอบรมภายในเรือนจำ ซึ่งใช้เวลาในการสอนหลายวันและยังพบปัญหาความสับสนในวิธีการและเทคนิคการทอผ้า เนื่องจากวิทยากรแต่ละคนสอนเทคนิคการทอผ้าที่แตกต่างกัน รวมถึงการขาดครูสอนทอผ้าไหมจากภายในเรือนจำ ทำให้การฝึกทักษะไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

คณะวิจัยเล็งเห็นความจำเป็นที่เรือนจำจังหวัดลำพูนควรพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมที่มีความชำนาญในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ต้องขังใหม่ในกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหมได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงดำเนินงานวิจัยนี้ ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (National Research Council of Thailand (NRCT)) ดำเนินงานวิจัยระยะเวลา 12 เดือน ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2566 ถึงวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2567 (Thiensiri, Potipruet, Khueankhuap, & Sukrongchang, 2024)

ทั้งนี้แนวคิดการจัดการความรู้ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ได้พัฒนาจากมุมมองของนักวิชาการหลายท่าน (Intra, 2021; Sikkhajarn, Chothianthip, Maneephruet, Akkarapongpaiboon, & Jiamjan, 2019; Sriwarom, 2019) ซึ่งให้ความหมายว่าการจัดการความรู้หมายถึงกระบวนการเก็บความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล จัดเก็บให้เป็นระบบ พร้อมนำความรู้กลับมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์

สูงสุดต่อการพัฒนาองค์กร และนำแนวคิดกระบวนการจัดการความรู้จากมุมมองของนักวิชาการ 2 คน ได้แก่ วิสิทธิ์ มะณี (Manee, 2016) ที่เน้นการแลกเปลี่ยนและรวบรวมความรู้ใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสกัดความรู้ การรวบรวม และการผนึกฝังความรู้ และพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (Thepsumethanon, 2017) ที่เสนอให้เริ่มจากการสำรวจและการวางแผนความรู้ การพัฒนาความรู้ การถ่ายทอดความรู้และแบ่งปันความรู้ แนวคิดเหล่านี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบงานวิจัยเป็น 2 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการจัดการความรู้และกระบวนการถ่ายทอดความรู้

แนวคิดการทอผ้าไหมยกดอกของทศวรรณ ธิมาคำ (Timakum, 2010) ได้สรุปกระบวนการทอผ้าไหมยกดอกออกเป็น 10 ขั้นตอน ในขณะที่สถาบันผ้าทอมือหริภุญชัย (Hariphunchai Hand-Woven Fabric Institute, n.d.) ได้ระบุถึงกระบวนการทอผ้ายกไว้ 8 ขั้นตอน ซึ่งโดยรวมแล้วมีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันเพียงไม่มีการออกแบบลายกราฟ งานวิจัยนี้จึงได้สรุปกระบวนการทอผ้าไหมยกดอกกล่าวนออกเป็น 10 ขั้นตอน สำหรับการพัฒนาทักษะการทอผ้าไหมของผู้ต้องขัง ดังนี้ 1) การกรอไหม (เส้นยืน) 2) การสาวไหม 3) การเข้าพันหวี 4) การเข้าหัวม้วน 5) การเก็บตะกอลายเหียง 6) การเขียนลาย 7) การคัดลาย 8) การเก็บตะกอดอก 9) การกรอไหม (เส้นพุ่ง) และ 10) การทอผ้ายกดอก

นอกจากนี้คณะวิจัยได้ใช้แนวคิดการพัฒนาครูจากนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (Maharatsakul, 2013) ซึ่งกล่าวว่าการพัฒนาครูแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรม การเลือกหลักสูตรและวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม และการประเมินผลจากการฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของครูในการปฏิบัติงาน สันติ บุญภิรมย์ (Bunpirom, 2014) ได้กล่าวว่าการพัฒนาครูควรเน้นการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมสำหรับการเป็นครู โดยพิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมในการฝึกอบรม เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพครูได้อย่างมีคุณภาพ ยนต์ ชุ่มจิต (Chumchit, 2015) ระบุว่า การพัฒนาครูควรครอบคลุมทุกด้าน ทั้งความรู้ ทักษะ

และคุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แก้ไขข้อด้อย และพัฒนาบุคลิกภาพให้มั่นคงถาวร และจันทรีจิตร เจริญศิริ และคนอื่น ๆ (Thiensiri et al., 2019) ได้กล่าวว่า การพัฒนาครูสอนทอผ้าไหมในสถานศึกษาเชิงใหม่ควรมุ่งเน้นการฝึกทักษะการทอผ้าไหมและการถ่ายทอดความรู้ โดยพัฒนาครูให้มีความชำนาญในทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการสอน นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้ โดยมณฑลชัย วิริยะพินิจ (Wiriyapinit, 2022) ได้เสนอปัจจัยที่มีผลต่อการถ่ายทอดความรู้ไว้ว่า 1) คุณลักษณะของผู้ถ่ายทอด ต้องมีความรู้และประสบการณ์ตรง มีความตั้งใจ รวมถึงมีความน่าเชื่อถือ และสามารถจัดการเนื้อหาที่จะถ่ายทอดได้ดี 2) ผู้รับการถ่ายทอด ควรมีความตั้งใจและความใฝ่รู้ พร้อมทั้งมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับความรู้ที่ถ่ายทอด รวมถึงมีความเชื่อมั่นต่อผู้ถ่ายทอด 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการถ่ายทอด เช่น ความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม และภาษา การมีเทคโนโลยีสนับสนุน บรรยากาศที่เป็นกันเอง เป็นต้น เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งอนงค์ศิริ วิชาลัย (Vichalai, 2011) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในชุมชนและครอบครัว โดยความรู้จะถูกถ่ายทอดจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิตร่วมกัน มีวิธีการถ่ายทอดหลัก 2 แบบ ได้แก่ 1) การสาธิต คือทำให้ดูเป็นตัวอย่าง อธิบายทุกขั้นตอนให้ผู้เรียนเข้าใจและทำตามได้ และ 2) การปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง โดยฟังคำบรรยาย สังเกตการสาธิต และลงมือทำด้วยตนเอง ชักถามจนเกิดทักษะและความชำนาญ และมีงานวิจัยที่สนับสนุนแนวทางนี้ คือเรื่องการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนจังหวัดมหาสารคาม และกลุ่มทอผ้าไหมอำเภอบึงขัง จังหวัดนครราชสีมา (Sati, 2023; Todta, Jaiaodton, & Pilaboot, 2020) ซึ่งเน้นการถ่ายทอดผ่านการสาธิตและการฝึกปฏิบัติจริง ร่วมกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ และการลองผิดลองถูก ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและจดจำขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูง

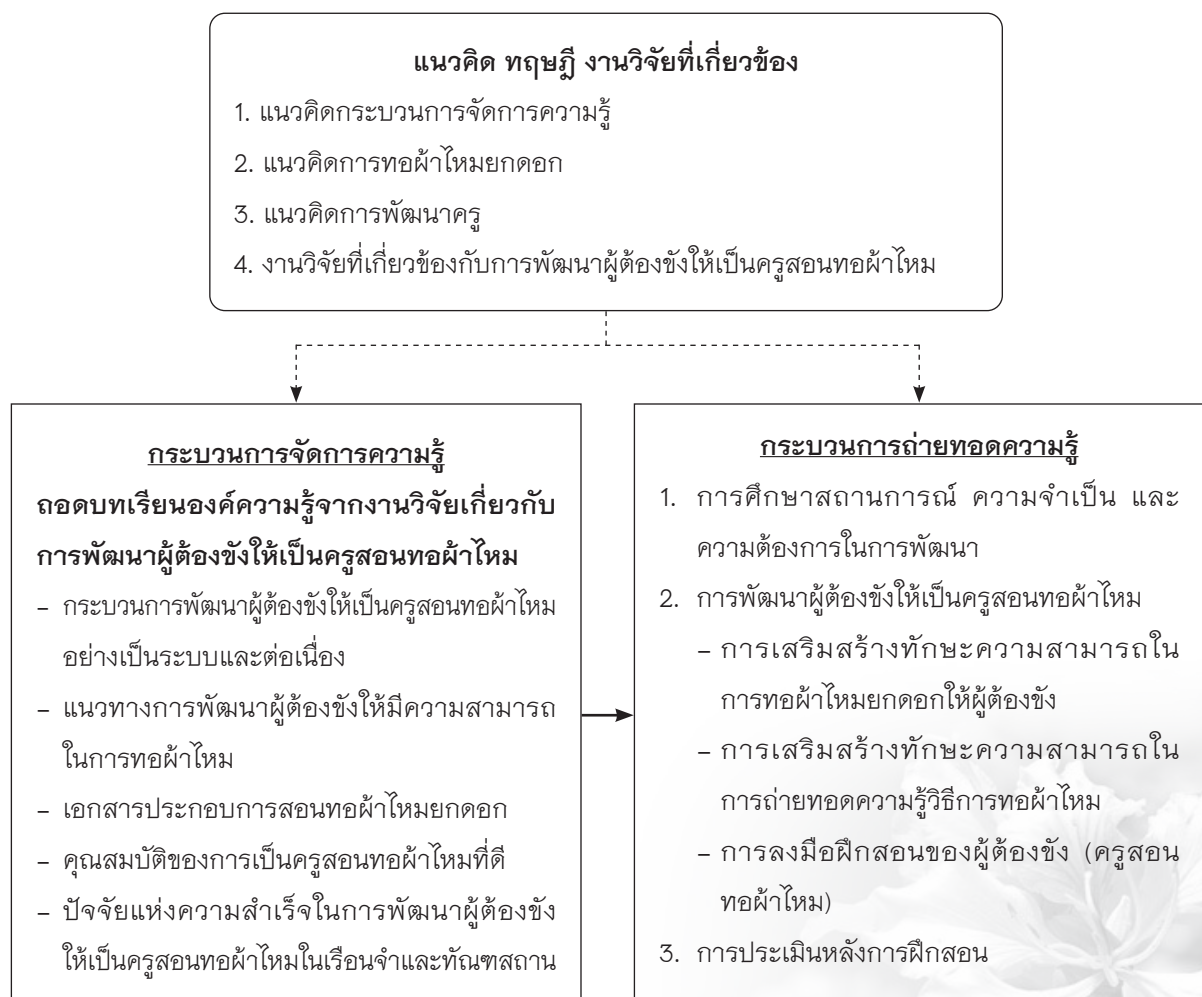
ในการเรียนรู้การทอผ้า แนวคิดเหล่านี้นำมาใช้กับงานวิจัย โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหม เริ่มจากการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหม คัดเลือกและประเมินทักษะการทอผ้าไหมของผู้ต้องขังครูสอนทอผ้าไหม ศึกษาความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนา วางแผนการพัฒนา เสริมสร้างทักษะความชำนาญในการทอผ้าไหม เสริมสร้างทักษะการถ่ายทอดความรู้ คัดเลือกผู้เรียนใหม่ วางแผนการสอนผู้เรียนใหม่ ลงมือฝึกสอน และประเมินหลังการฝึกสอน โดยให้ความสำคัญกับ 3 ปัจจัย ที่มีผลต่อการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้ถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการถ่ายทอด และเน้นการใช้วิธีการถ่ายทอดทั้งการสาธิตและการปฏิบัติจริง เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีแนวคิด ทฤษฎี และองค์ความรู้จากงานวิจัยมาพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมผ่านกระบวนการจัดการความรู้ถ่ายทอดปเรียนองค์ความรู้จากงานวิจัย และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ โดยมีเป้าหมายของผลผลิต (Output) คือ มีผู้ต้องขังที่สามารถทำหน้าที่เป็นครูสอนทอผ้าไหมให้กับผู้ต้องขังใหม่ภายในเรือนจำ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยออกแบบการวิจัยเป็น 2 กระบวนการหลัก ได้แก่ 1) กระบวนการจัดการความรู้ที่ได้จากงานวิจัย และ 2) กระบวนการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมยกดอกลำพูน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ของกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 14 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ทอผ้าไหม ความสนใจฝึกวิชาชีพทอผ้าไหม และมีศักยภาพพัฒนาให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมต่อไป

กลุ่มที่ 2 ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ของกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้ต้องขังที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการวิจัยที่ผ่านมา เรื่องการขยายผลการพัฒนาความสามารถด้านการทอผ้าไหม จากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่สู่เรือนจำจังหวัดลำพูนมาก่อน มีระยะโทษเหลือมากกว่า 1 ปี มีความสนใจในการทอผ้าไหม และสนใจเข้าร่วมฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมในโครงการวิจัยนี้ โดยเป็นการคัดเลือกร่วมกันของเจ้าหน้าที่เรือนจำและผู้ต้องขังที่เป็นครูสอนทอผ้าไหม (กลุ่มตัวอย่างที่ 1)

กลุ่มที่ 3 ผู้พัฒนาให้ผู้ต้องขังเป็นครูทั้งด้านทักษะการทอผ้าไหมและทักษะการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ 1) ประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหมยกดอก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้มีประสบการณ์และทักษะการทอผ้าไหมยกดอก และเคยสอนทอผ้าให้ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 1 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการรับรองมาตรฐานการทอผ้าไหมยกดอก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานผ้าไหมยกดอกลำพูน จำนวน 1 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านทักษะการถ่ายทอด โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและทักษะการถ่ายทอด จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 4 ผู้ควบคุมและดูแลผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดลำพูน ประกอบด้วย ผู้บัญชาการและเจ้าหน้าที่ของเรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 5 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีเกณฑ์การคัดเลือกตามดุลยพินิจของผู้บัญชาการเรือนจำ ซึ่งผู้ที่ได้รับเลือกมีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในการฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมให้กับผู้ต้องขัง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 5 ประเภท ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ มี 2 ชุด โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกระดับความชำนาญในการทอผ้าไหมของผู้ต้องขังในกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ระดับความชำนาญในการทอผ้าไหมทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาความสามารถในการทอผ้าไหม สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) แยกเป็นขั้นตอน ได้แก่ การกรอไหม การสาวไหม การเข้าพันหรี และเข้าหัวม้วน การเก็บตะกอลายเหี่ยยบ การออกแบบและเขียนลายผ้าบนกระดาษกราฟ การคัดลาย การเก็บตะกอดอก และการทอผ้าบนกี่

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ระดับความชำนาญในการทอผ้าไหมทั้งก่อนและหลังการพัฒนาความสามารถในการทอผ้าไหมจากงานวิจัย สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) แยกเป็นขั้นตอน ได้แก่ การกรอไหม การสาวไหม การเข้าพันหรี และเข้าหัวม้วน การเก็บตะกอลายเหี่ยยบ การออกแบบและเขียนลายผ้าบนกระดาษกราฟ การคัดลาย การเก็บตะกอดอก และการทอผ้าบนกี่

ทั้งสองแบบสัมภาษณ์มีเกณฑ์การให้คะแนนระดับความชำนาญในการทอผ้าไหม ดังนี้ 0 คะแนน คือ ทำไม่ได้/ทำไม่เป็น 1 คะแนน คือ ทำได้ในระดับน้อยมาก ต้องมีคนคอยประกบสอนตลอด 2 คะแนน คือ ทำได้ในระดับน้อย ไม่ต้องมีคนคอยประกบสอนตลอด แต่แก้ไขเองยังไม่ได้ ต้องมีคนคอยให้คำแนะนำ 3 คะแนน คือ ทำได้ในระดับพอใช้ แก้ไขปัญหาเองได้บางเรื่อง บางเรื่องต้องมีคนคอยให้คำแนะนำ 4 คะแนน คือ ทำได้ในระดับดี แก้ไขปัญหา

และสอนคนอื่นได้บางเรื่อง 5 คะแนน คือ ทำได้ในระดับดีมาก แก้ไขปัญหาเองได้ และสามารถสอนคนอื่นได้

2. แบบสอบถาม มี 1 ชุด เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและประสบการณ์ในการทอผ้าของผู้ต้องขัง เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) และกลุ่มที่ 2 ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามเขียนตอบแบบสอบถามไม่คล่องด้วยตนเอง ดังนั้นคณะวิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์และกรอกข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

3. แบบสำรวจ มี 1 ชุด สร้างขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพความพร้อมและจำนวนที่เพียงพอของเครื่องมือ อุปกรณ์และวัสดุสำหรับใช้ฝึกวิชาชีพทอผ้าไหม ตรวจสอบร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหม ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) และเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดลำพูน ให้มีจำนวนเพียงพอและสภาพพร้อมใช้งาน

4. แบบบันทึกกิจกรรม มี 3 ชุด สร้างขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนการทอผ้าไหม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แบบบันทึกกิจกรรมชุดที่ 1 แบบบันทึกกิจกรรมเป็นการเก็บข้อมูลสำหรับการระดมสมอง (Brainstorm) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participant and Non-Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วันและเวลาดำเนินกิจกรรม สถานที่ ผู้เข้าร่วม เป้าหมายของกิจกรรม ลักษณะกิจกรรม ผลการดำเนินงาน บทเรียน และปัญหา/อุปสรรค

แบบบันทึกกิจกรรมชุดที่ 2 แบบประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังร่วมโครงการวิจัย เป็นการเก็บข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) โดยการระดมสมองประเมินการเปลี่ยนแปลงใน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ระดับทักษะความชำนาญในการทอผ้าไหม 2) ระดับความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และทักษะการทอผ้าไหม 3) ความภาคภูมิใจในตัวเอง/การเห็นคุณค่าในตนเอง 4) ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ต้องขัง 5) การตั้งเป้าหมายในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ 6) การมีสติและสมาธิ 7) กระบวนการคิด

แบบบันทึกกิจกรรมชุดที่ 3 แบบประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังร่วมโครงการวิจัย เป็นการเก็บข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) โดยการระดมสมองประเมินการเปลี่ยนแปลงใน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ระดับทักษะความชำนาญในการทอผ้าไหม 2) ความภาคภูมิใจในตัวเอง/การเห็นคุณค่าในตนเอง 3) ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ต้องขัง 4) การตั้งเป้าหมายในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ 5) การมีสติและสมาธิ 6) กระบวนการคิด

5. แบบทดสอบ มี 2 ชุด เป็นแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับเส้นไหม ภาพรวมของกระบวนการทอผ้าไหม และมาตรฐานของผ้าไหมยกดอก วัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม เครื่องมือนี้สร้างขึ้นร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหม และผู้เชี่ยวชาญด้านการรับรองมาตรฐานผ้าไหมยกดอก เพื่อให้มั่นใจว่าแบบทดสอบครอบคลุมประเด็นสำคัญที่ผู้ต้องขังควรรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหมยกดอก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แบบทดสอบชุดที่ 1 แบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ทดสอบเรื่องไหมไทย 5 ข้อ กระบวนการทอผ้า 5 ข้อ มาตรฐานตรานกยูงพระราชทาน 5 ข้อ และมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) 5 ข้อ

แบบทดสอบชุดที่ 2 แบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ ทดสอบเรื่องไหมไทย 5 ข้อ กระบวนการทอผ้า 3 ข้อ และมาตรฐานตรานกยูงพระราชทาน 4 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

คณะวิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงลึกสำหรับการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบบันทึกกิจกรรม และแบบทดสอบ ทั้งนี้เครื่องมือทั้งหมดได้รับการตรวจสอบคุณภาพอย่างละเอียดใน 4 ด้าน ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ความคงเส้นคงวา (Dependability) ความสามารถในการถ่ายโอน (Transferability) และการยืนยันได้ (Confirmability) (Sutthichaimethi, 2023) โดยอ้างอิงและปรับปรุงจากเครื่องมือที่เคยใช้ในงานวิจัยที่คล้ายคลึงกันซึ่งคณะวิจัยเคยดำเนินการไว้ (Thiensiri et al., 2016; Thiensiri et al., 2019; Thiensiri et al., 2021) ครอบคลุมทั้งด้าน

การพัฒนาหลักสูตรการทอผ้าไหม การพัฒนาทักษะการทอผ้าไหม และการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหม อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างยังคงเป็นผู้ต้องขังเช่นเดิม แต่ได้ขยายขอบเขตการศึกษาเพิ่มเติมจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ไปยังเรือนจำจังหวัดลำพูน ในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัย คณะวิจัยได้พัฒนาภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาทักษะและการถ่ายทอดความรู้ในวิชาชีพการทอผ้าไหม ดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหม และเจ้าหน้าที่เรือนจำในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นอกจากนี้ยังได้นำเสนอเครื่องมือดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เครื่องมือนี้สามารถเก็บข้อมูลที่สอดคล้องและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กระบวนการจัดการความรู้ที่ได้จากงานวิจัยถอดบทเรียนองค์ความรู้จากงานวิจัย 3 เรื่อง ได้แก่ 1) งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมแบบมีส่วนร่วมของทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่” (Thiensiri et al., 2016) 2) งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมแบบมีส่วนร่วมของทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่” (Thiensiri et al., 2019) และ 3) งานวิจัยเรื่อง “การขยายผลการพัฒนาความสามารถด้านการทอผ้าไหมจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่สู่เรือนจำจังหวัดลำพูน” (Thiensiri et al., 2021)

2. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

2.1 ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและความพร้อมของกลุ่มฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน

2.1.1 ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหม โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ต้องขัง

2.1.2 ศึกษาความต้องการของผู้ต้องขังในการพัฒนาให้เป็นครูสอนทอผ้าไหม โดยใช้วิธีการระดมสมองร่วมกับผู้ต้องขังที่มีศักยภาพพัฒนาให้เป็นครู

2.2 คัดเลือกและประเมินทักษะการทอผ้าไหมของผู้ต้องขังที่จะเป็นครูสอนทอผ้าไหม

2.2.1 คัดเลือกผู้ต้องขังจำนวน 14 คน เพื่อเป็นครูสอนทอผ้าไหม โดยใช้วิธีการระดมสมองร่วมกับเจ้าหน้าที่เรือนจำและผู้ต้องขังในกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหม

2.2.2 รวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล

2.2.3 ประเมินทักษะการทอผ้าไหมโดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดระดับความชำนาญในการทอผ้าไหม

2.3 วางแผนการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหม

2.3.1 ตรวจสอบความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้สำหรับการทอผ้าไหม

2.3.2 วางแผนการเสริมทักษะโดยใช้วิธีการระดมสมองร่วมกับผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) และเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ

2.4 เสริมสร้างทักษะความชำนาญในการทอผ้าไหมให้กับผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม)

2.4.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการรับรองมาตรฐานการทอผ้าไหมยกดอก จำนวน 1 คน ให้ความรู้เรื่องเส้นไหมและมาตรฐานการทอผ้าไหม

2.4.2 ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน สอนการทอผ้าไหมให้กับผู้ต้องขัง ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.5 เสริมสร้างทักษะการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและทักษะการถ่ายทอด จำนวน 1 คน

2.6 คัดเลือกและศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลความสามารถในการทอผ้าไหม และความคาดหวังในวิชาชีพทอผ้าไหมของผู้ต้องขังที่เป็นผู้เรียนใหม่

2.6.1 คัดเลือกผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการระดมสมองร่วมกับเจ้าหน้าที่เรือนจำและผู้ต้องขังในกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหม

2.6.2 รวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล

2.6.3 ประเมินทักษะการทอผ้าไหมโดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดระดับความชำนาญในการทอผ้าไหม

2.7 วางแผนการสอนผู้เรียนใหม่โดยใช้วิธีการระดมสมองร่วมกับผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม)

2.8 ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ลงมือฝึกสอน การทอผ้าไหมให้กับผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ทุกขั้นตอนของการทอผ้าไหมยกดอก

2.9 ประเมินหลังการฝึกสอน

2.9.1 ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ประเมินตนเองด้านทักษะการทอผ้าไหม

2.9.2 ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ประเมินความสามารถในการทอผ้าไหมของตนเอง

2.9.3 ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ประเมินการสอนของครูสอนทอผ้าไหม

2.9.4 ประเมินการเปลี่ยนแปลงของผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) และผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ใช้การถอดเทปบทสนทนา โดยเริ่มจากการถอดเสียงจากเครื่องบันทึกออกมาเป็นเอกสารสนทนา จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปข้อมูลสำคัญจากเนื้อหาที่ได้มา โดยวิธีการเชิงพรรณนาอย่างเป็นระบบ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของระดับความชำนาญในการทอผ้าไหม ดังนี้

1.00 – 1.50 ความชำนาญระดับน้อยที่สุด

1.51 – 2.50 ความชำนาญระดับน้อย

2.51 – 3.50 ความชำนาญระดับปานกลาง

3.51 – 4.50 ความชำนาญระดับมาก

4.51 – 5.00 ความชำนาญระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. กระบวนการจัดการความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

คณะวิจัยได้ถอดบทเรียนองค์ความรู้จากงานวิจัย 3 เรื่อง ได้แก่ 1) งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมแบบมีส่วนร่วมของทาสถานหญิงเชียงใหม่” (Thiensiri et al., 2016) 2) งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมแบบมีส่วนร่วมของทาสถานหญิงเชียงใหม่” (Thiensiri et al.,

2019) และ 3) งานวิจัยเรื่อง “การขยายผลการพัฒนาความสามารถด้านการทอผ้าไหมจากทาสถานหญิงเชียงใหม่สู่เรือนจำจังหวัดลำพูน” (Thiensiri et al., 2021) โดยได้นำมาประยุกต์ใช้ออกแบบเป็นแนวทางการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมยกดอกลำพูนในกระบวนการวิจัยที่จะดำเนินการต่อไป โดยมีรายละเอียดการถอดบทเรียนและการนำไปใช้ ดังนี้

1) องค์ความรู้เรื่องกระบวนการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสำรวจความสนใจในการทอผ้าของผู้ต้องขัง ขั้นที่ 2 การพัฒนาความสามารถเบื้องต้นในการทอผ้า ขั้นที่ 3 การฝึกฝนทักษะทอผ้าไหมให้เกิดความชำนาญ ขั้นที่ 4 การเสริมสร้างทักษะการถ่ายทอดความรู้ และขั้นที่ 5 การฝึกสอนทอผ้าไหม องค์ความรู้นี้นำไปประยุกต์ใช้ออกแบบเป็นแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในงานวิจัยนี้ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

2) องค์ความรู้เรื่องแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังให้มีความสามารถในการทอผ้าไหมโดยใช้ “หลักสูตรการฝึกวิชาชีพทอผ้าไหม” ซึ่งครอบคลุมการเรียนการสอนอย่างครบถ้วน ตั้งแต่รูปแบบการสอน ระยะเวลาการฝึก สื่อการสอน วิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนขั้นตอนการสอนที่ละเอียดและเป็นระบบ เริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับเส้นไหมและมาตรฐานการทอผ้ายกดอก ฝึกทักษะการกรอไหม (เส้นยืน) การสาวไหม การเข้าพันหวี การเข้าหัวม้วน การเก็บตะกอเขาเหยียบ การออกแบบและวาดลวดลาย การคัดลาย การเก็บตะกอเขาดอก การกรอเส้นพุ่ง และการทอผ้าบนกี่ องค์ความรู้นี้ใช้เป็นแนวทางการสอนทักษะการทอผ้าไหมให้กับผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) และผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ใช้ฝึกสอนผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ต่อไป

3) องค์ความรู้เรื่องเอกสารประกอบการสอนการทอผ้าไหมยกดอก ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับวัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และขั้นตอนที่ชัดเจนในการทอผ้าไหมในแต่ละขั้นตอน องค์ความรู้นี้ใช้เป็นสื่อประกอบการสอนของครูสอนทอผ้าไหมและผู้เรียนใหม่

4) องค์ความรู้เรื่องคุณสมบัติของการเป็นครูสอนทอผ้าไหมที่ดี ซึ่งประกอบด้วยความรู้และทักษะในการทอผ้าไหม ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้จรรยาบรรณในวิชาชีพครู และบุคลิกภาพที่เหมาะสม องค์ความรู้นี้ช่วยให้ผู้ต้องขังที่เป็นครูสอนทอผ้าไหมตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง สิ่งที่ต้องพัฒนาสิ่งที่ควรปฏิบัติในฐานะของครู และได้สอดแทรกตลอดการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

5) องค์ความรู้เรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในเรือนจำและทัณฑสถาน ประกอบด้วย นโยบายของเรือนจำ/ทัณฑสถาน บทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมกลุ่มฝึกวิชาชีพทอผ้าไหม ความพร้อมของผู้ต้องขัง สถานที่จัดการเรียนการสอน รวมถึงวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือสำหรับการฝึกทอผ้าไหม องค์ความรู้นี้นำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมภายในเรือนจำ โดยมุ่งเน้นให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ของเรือนจำ และผู้ต้องขัง

2. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า ที่ผ่านมารูปแบบการเรียนการสอนในการพัฒนาผู้ต้องขัง มี 2 รูปแบบ คือ 1) การสอนโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ/ปราชญ์ชาวบ้านให้ความรู้ และ 2) การสอนแบบพี่สอนน้อง ซึ่งผู้ต้องขังที่มีทักษะอยู่แล้วจะทำหน้าที่สาธิตและฝึกให้ผู้ต้องขังใหม่ ทั้งนี้ผู้ต้องขังรุ่นพี่เพียงจำนวน 2 คน คอยช่วยกันสอนในบางขั้นตอน ซึ่งได้แก่ การกรอไหม การสาวไหม การเข้าฟันหวีและเข้าหัวม้วน และการทอผ้าบนกี่ แต่ขั้นตอนที่สอนไม่ได้ คือ การเก็บตะกอลาเหยียบ การออกแบบและการเขียนลาย การคัดลาย และการเก็บตะกอดอก ปัญหาหลักของการสอนทอผ้าไหมในเรือนจำคือขาดความต่อเนื่องในการฝึกทักษะ โดยสาเหตุหลักมาจาก (1) ระยะเวลาการอบรมค่อนข้างสั้นเพียง 2 – 3 วัน ทำให้การฝึกทักษะไม่ต่อเนื่อง ในช่วงอบรมยังมีวิทยากรช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้ แต่เมื่อผู้ต้องขังเจอปัญหาหลังจากนั้นไม่สามารถสอบถามวิทยากรได้ จึงต้องแก้ปัญหาตนเอง ซึ่งอาจไม่ถูกต้อง (2) มีวิทยากร

มาสอนหลายคนและวิธีการสอนแตกต่างกัน ทำให้ผู้ต้องขังเกิดความสับสน (3) จำนวนผู้ต้องขังที่เป็นรุ่นพี่ที่สอนมีน้อย เมื่อผู้ต้องขังรุ่นพี่มีงานเร่งด่วนจึงไม่มีเวลาสอนผู้ต้องขังรุ่นน้องอย่างเต็มที่

ความต้องการของผู้ต้องขังในการพัฒนาให้เป็นครูสอนทอผ้าไหม จากการระดมสมองพบว่า ผู้ต้องขังต้องการให้วิทยากรสอนทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้าย เพื่อให้สามารถทำได้ครบทุกขั้นตอนของการทอผ้าไหม นอกจากนี้ ผู้ต้องขังยังต้องการให้มีการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดการฝึกฝน และให้ผู้เรียนใหม่ทุกคนได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอน รวมถึงต้องการให้มีสื่อการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้

การคัดเลือกผู้ต้องขังเพื่อเป็นครูสอนทอผ้าไหม มีเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้ต้องขังที่มีความสนใจในวิชาชีพนี้ และมีความมุ่งมั่นในการฝึกฝน มีประสบการณ์ทอผ้าไหม และมีศักยภาพพัฒนาให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมต่อไป โดยคัดเลือกผู้ต้องขังจำนวน 14 คน ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36–40 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.86) สัญชาติไทย จำนวน 11 คน (ร้อยละ 78.57) และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในจังหวัดลำพูน จำนวน 11 คน (ร้อยละ 78.57) โดยมาจากอำเภอลี้มากที่สุด จำนวน 4 คน รองลงมาคือ อำเภอป่าซาง 3 คน อำเภอบ้านธิ 2 คน อำเภอแม่ทาและอำเภอป่าซาง อำเภอละ 1 คน สถานะครอบครัวของผู้ต้องขังส่วนใหญ่คือมีคู่สมรสแต่ไม่ได้จดทะเบียน จำนวน 8 คน (ร้อยละ 57.14) การศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. จำนวน 5 คน (ร้อยละ 35.71) และอาชีพก่อนต้องโทษเป็นงานรับจ้างทั่วไป เช่น ทำสวน ก่อสร้าง คัดแยกขยะและกระเทียม เป็นต้น จำนวน 8 คน (ร้อยละ 57.14)

จากการประเมินประสบการณ์ในการทอผ้าของผู้ต้องขังก่อนเข้ามาในเรือนจำ พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่เคยทอผ้ามาก่อน จำนวน 13 คน (ร้อยละ 92.86) มีเพียง 1 คน ที่เคยทอผ้าซึ่งเป็นการทอที่เอว (การทอของชาวปกาเกอะญอ โดยใช้เครื่องทอขนาดเล็ก) และประสบการณ์ในการฝึกทอผ้าระหว่างอยู่ในเรือนจำ พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่เคยทอที่เอว มีเพียง 4 คน (ร้อยละ 28.57) ที่เคยฝึกทอที่เอว ขณะที่ประสบการณ์ในการทอผ้าฝ้าย

พบว่า มีเพียง 5 คน (ร้อยละ 35.71) ที่เคยทอผ้าฝ้าย โดยสามารถทำได้ในขั้นตอนการกรอ การสาว การเข้า พันหวี การเข้าหัวม้วน การเก็บตะกอกเขาเหยียบ และการทอผ้า ส่วนประสบการณ์ในการทอผ้าไหมพบว่า มี 12 คน (ร้อยละ 85.71) ที่เคยทอผ้าไหม โดยมีประสบการณ์ ในการทอผ้าไหม 1-3 เดือน จำนวน 5 คน (ร้อยละ 41.67) ซึ่งสามารถทำได้ในขั้นตอนการกรอไหม การสาวไหม การเข้าพันหวี การเข้าหัวม้วน การเก็บตะกอกเขาเหยียบ การออกแบบลายผ้าบนกระดาษกราฟ การคัดลาย การเก็บตะกอดอก และการทอผ้าบนกี่

การประเมินทักษะความชำนาญในการทอผ้าไหม ของผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ก่อนเริ่มงานวิจัยนี้ พบว่า ขั้นตอนที่มีความชำนาญสูงสุด คือ การกรอไหม และการทอผ้าบนกี่ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.50 ซึ่งแสดงถึง ระดับความชำนาญน้อย ส่วนขั้นตอนอื่นๆ มีความชำนาญ น้อยที่สุด ได้แก่ การสาวไหม (ค่าเฉลี่ย 0.79) การเข้า พันหวีและเข้าหัวม้วน (ค่าเฉลี่ย 0.57) การออกแบบลาย บนกระดาษกราฟ (ค่าเฉลี่ย 0.36) การคัดลาย (ค่าเฉลี่ย 0.29) การเก็บตะกอกเขาเหยียบ (ค่าเฉลี่ย 0.21) และการเก็บตะกอดอก (ค่าเฉลี่ย 0.21) ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) เคยทำ มากที่สุดคือ การทอผ้าบนกี่ จำนวน 12 คน (ร้อยละ 85.71) รองลงมาคือ การกรอไหม จำนวน 10 คน (ร้อยละ 71.43) การสาวไหม จำนวน 5 คน (ร้อยละ 35.71) การเข้าพันหวี และเข้าหัวม้วน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 21.43) การออกแบบ ลายบนกระดาษกราฟ จำนวน 2 คน (ร้อยละ 14.29) และการเก็บตะกอกเขาเหยียบ การคัดลาย และการเก็บ ตะกอดอก จำนวน 1 คน (ร้อยละ 7.14)

การวางแผนพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอน ทอผ้าไหม เริ่มต้นด้วยการตรวจสอบความพร้อมของ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าไหม โดยมี การตรวจสอบแต่ละขั้นตอน ดังนี้ (1) การกรอไหม ได้แก่ เส้นไหมยืน ระวัง และขาตั้งระวัง หลอดพลาสติก/ แป้นรองหลอด วงล้อ (โน) และกรรไกร (2) การสาวไหม ได้แก่ หลักรั้งหลอด เส้นยืนที่กรอเข้าหลอดแล้ว แป้นรองหลอด ม้าเดินด้าย ไม้กั้น (ไม้ดั่ว) ท่อเดินด้าย และเชือกนักรอบ (3) การเข้าพันหวี ได้แก่ พันหวี (เพิ่ม) ก๊อปปี ไม่ก๊อกแก๊ก ไม้ชนิด ไม้แนบ เชือก และหลักเข้า

หัวม้วน (4) การเข้าหัวม้วน ได้แก่ ไม้หลาบ หัวม้วน หลักเข้าหัวม้วน ไม้ดั่ว ไม้แนบ ไม้เชียวใหม่ และก้านไม้กวาด (ก้านมะพร้าว) (5) การนำหัวม้วนขึ้นกี่ ได้แก่ กี่ทอผ้า หัวม้วนสำเร็จ เชือก และไม้เชียวใหม่ (6) การเก็บตะกอกเขาเหยียบ ได้แก่ ไม้ดั่ว ไม้ชนิด ท่ออะลูมิเนียม / ไม้หาบเขา ไม้ก้ามปู เชือกไนลอน เชือก ท่อเหล็ก ไม้รองท่อเหล็ก ผ้าพื้นสีเข้มติดกับเส้นยืน และกาว (7) การเขียนลายและ ออกแบบลวดลายบนกระดาษกราฟ ได้แก่ กระดาษกราฟ ดินสอ 2B ยางลบ และไม้บรรทัด (8) การกรอเส้นพุ่ง ได้แก่ เส้นไหม (พุ่ง) หลอดพลาสติกใหญ่/เล็ก ระวังและ ขาตั้งระวัง วงล้อ (โน) หลักรวมหลอด ลูกตุ้ม และกรรไกร (9) การคัดลาย ได้แก่ ลายผ้าที่ออกแบบในกระดาษกราฟ ไม้คัดลายหรือไม้ชนิดตั้ง ริมบั้น (สัดกับเส้นยืน) แวนขยาย (สำหรับคนมีปัญหาด้านสายตา) ไม้ชนิด และไม้บรรทัด (10) การเก็บตะกอดอก/การเก็บตะกอลาย ได้แก่ ไม้หลาบ ไม้แนบ ไม้หาบ เชือกไนลอน กาว กรรไกร และท่ออะลูมิเนียม สำหรับรองไม้ตะกอดอก (11) การทอผ้าบนกี่ ได้แก่ กี่ทอผ้าแบบพื้นเมือง กระสวยสำหรับใส่เส้นไหมพุ่ง ไม้หาบ ไม้ชนิดใหญ่เอาไว้นับไขว้ ม้าไม้สำหรับเวลาถอด ไม้หลาบออก บันไดไม้ใช้เวลาดำหัวม้วน สะปัน (ไม้กระทบ) เหล็กมัดสะปัน ลูกกรอกเหล็ก ไม้รองโยงตะกอก ไม้เหยียบ 2 อัน และไม้รองเขาตอก

ผลการเสริมสร้างทักษะให้ผู้ต้องขัง (ครูสอน ทอผ้าไหม) มีความสามารถในการทอผ้ายกดอก เริ่มจาก การวางแผนพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหม แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 การเสริมสร้างทักษะความสามารถใน การทอผ้าไหมยกดอกให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) เริ่มจาก การให้ความรู้เรื่องเส้นไหมและมาตรฐานการทอผ้าไหม ยกดอกโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการรับรองมาตรฐานการทอ ผ้าไหมของศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เชียงใหม่ จากนั้นวิทยากร/ปราชญ์ชาวบ้านจะอธิบายและสาธิต การทอผ้าไหมในแต่ละขั้นตอน พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขังทั้ง 14 คนฝึกปฏิบัติในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกรอไหม การสาวไหม การเข้าพันหวีและเข้าหัวม้วน การเก็บตะกอกเขาเหยียบ การออกแบบลายบนกระดาษกราฟ การคัดลาย การเก็บตะกอก เขาตอก จนถึงการทอผ้าบนกี่ โดยทุกคนช่วยกันทำหัวม้วน ขึ้นมา 1 หัวม้วน สำหรับทอผ้ายกเล็ก ลายพิกุลดอกเล็ก

เชิงเทียน มีไม้เขาคอกจำนวน 9 ไม้ เส้นยืนใช้เส้นไหมจากโรงงานและเส้นพุ่งใช้เส้นไหมพื้นบ้าน ผลการวิจัยในขั้นที่ 1 พบว่า จากการอธิบายมาตรฐานที่เป็นกรรรับรองผ้าที่ทอว่ามีคุณภาพ ได้แก่ 1) มาตรฐานตราขนของพระราชทาน และ 2) มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) มีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังอบรม โดยใช้แบบทดสอบชุดที่ 1 แบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ ผู้ต้องขังทั้งหมด 14 คน (ร้อยละ 100) มีคะแนนหลังอบรมเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนอบรม คือ 14.14 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังอบรม คือ 17.71 คะแนน ใช้เวลาในการอบรม 1 วัน

สำหรับการเสริมสร้างทักษะการกรอไหม (เส้นยืน) ประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหมบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ฝึกกรอไหม (เส้นยืน) คนละ 2-3 หลอดใหญ่ โดยต้องใช้เส้นยืนทั้งหมด 40 หลอด สำหรับขึ้นหัวม้วน 1 หัว ใช้เส้นไหม 1 กิโลกรัม (20 ใจ) ซึ่งต้องกรอไหมใส่หลอดใหญ่ 40 หลอด มีผู้ต้องขัง 14 คน จึงแบ่งฝึกคนละ 2-3 หลอด (40 หลอด / 14 คน = 2.86 หลอด) ใช้เส้นไหม 1 ใจต่อการกรอไหม 2 หลอด ใช้เวลาฝึก 11 วัน ซึ่งมากกว่าแผนที่กำหนดไว้เนื่องจากเส้นไหมมีปัญหาต้องแก้ไข

การเสริมสร้างทักษะการสาวไหม ประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหมบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ฝึกเดินสาวไหม การแบ่งจำนวนรอบฝึกเดินสาวไหมเพื่อให้ทุกคนมีโอกาสฝึก คือ การขึ้นหัวม้วน 1 หัว ต้องเดินสาวไหม 50 รอบ มีผู้ต้องขัง 14 คน จึงแบ่งฝึกคนละ 3-4 รอบ (50 รอบ/14 คน = 3.57 รอบ) ใช้เวลาฝึก 2 วัน

การเสริมสร้างทักษะการเข้าพันหรี ประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหมบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ฝึกสอดเส้นไหมเข้าช่องพันหรี เพื่อทำเส้นยืน โดยแบ่งการฝึกให้ผู้ต้องขังทำคนละ 3-4 มัดตามจำนวนมัดเส้นไหมที่ใช้ขึ้นรอบจากการสาวไหมในขั้นตอนก่อน ซึ่งมีทั้งหมด 50 มัด ใช้เวลาฝึก 3 วัน

การเสริมสร้างทักษะการเข้าหัวม้วน ประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหมบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ช่วยกันจัดเรียงเส้นไหมให้ตรงตามช่องพันหรีและม้วนเส้นยืนเข้าหัวม้วน ใช้เวลาฝึก 2 วัน

การเสริมสร้างทักษะการเก็บตะกอกเขาเหยียบ ประชาชนชาวบ้านบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขังฝึกการเก็บตะกอกเขาเหยียบ โดยแบ่งฝึกทำคนละ 11-12 นิ้ว จากความยาวของไม้เขาเหยียบ ซึ่ง 1 ไม้ มีความยาวเท่ากับ 41 นิ้ว รวมความยาวไม้เขาเหยียบ 4 ไม้ เท่ากับ 164 นิ้ว ใช้เวลาฝึก 18 วัน

การเสริมสร้างทักษะการออกแบบและการเขียนลายผ่านกระดาษกราฟ ประชาชนชาวบ้านบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขังฝึกออกแบบลายผ้าและจัดประกวดผลงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความสวยงามและความสร้างสรรค์ มีผลงานเข้าประกวดทั้งหมด 14 ผลงาน ใช้เวลาฝึก 15 วัน

การเสริมสร้างทักษะการกรอเส้นพุ่ง ประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหมบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ฝึกกรอเส้นพุ่ง คนละ 5 หลอดเล็ก ใช้เวลาฝึก 3 วัน

การเสริมสร้างทักษะการคัดลาย ประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหมบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) จับคู่ฝึกคัดลาย โดยผู้ต้องขังทั้ง 7 คู่ แบ่งฝึกคัดลายไม้เขาคอก คนละ 1-2 ไม้ จากลายดอกพิกลเล็กที่มีจำนวน 9 ไม้ ใช้เวลาฝึก 14 วัน

การเสริมสร้างทักษะการเก็บตะกอกเขาคอก ประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหมบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ฝึกเก็บตะกอกเขาคอกตามที่คัดลายไว้ ใช้เวลาฝึก 7 วัน

การเสริมสร้างทักษะการทอผ้าบนกี่ ประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหมบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ฝึกทอผ้าบนกี่ โดยแต่ละคนทอไป - กลับ 2 รอบ และได้ทอลายคนละ 2 ดอก ใช้เวลาฝึก 11 วัน

รวมระยะเวลาเสริมสร้างทักษะความสามารถในการทอผ้าไหมยกดอกให้กับผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ทั้งหมด 87 วัน โดยไม่นับรวมวันหยุดและวันนักขัตฤกษ์ แต่ละวันใช้เวลาในการฝึก 4 ชั่วโมง แบ่งเป็นช่วงเช้าเวลา 9:00 - 11:30 น. และช่วงบ่ายเวลา 13:00 - 14:30 น.

ขั้นที่ 2 การเสริมสร้างทักษะความสามารถในการถ่ายทอดความรู้วิธีการทอผ้าไหมให้กับผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) วิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการถ่ายทอดเริ่มจาก

การฝึกให้ผู้ต้องขังแนะนำตนเองและวิเคราะห์บุคลิกภาพของตนเอง เพื่อทำความเข้าใจว่าผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะที่แตกต่างกัน จึงควรสอนให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน วิทยากรได้แนะนำเทคนิค 3 ข้อ สำหรับการเตรียมตัวก่อนเป็นครูสอนทอผ้าไหม ได้แก่ 1) สอนอย่างมีประเด็น จัดเรียงประเด็นที่จะสอนให้เป็นลำดับที่เข้าใจง่าย 2) เห็นภาพ ใช้การอธิบายพร้อมสาธิตและยกตัวอย่างให้ผู้เรียนเห็นภาพชัดเจน และ 3) ตั้งเป้าหมายการสอน ระบุวัตถุประสงค์ของการสอนและดำเนินการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้วิทยากรยังได้แนะนำลำดับการสอน 3 ขั้นตอน สำหรับผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ได้แก่ 1) ขั้นนำ ให้ครูแนะนำตัวและสร้างความสนใจในเนื้อหาที่จะสอน โดยอธิบายความสำคัญของขั้นตอนการทอผ้าที่จะสอน 2) ขั้นสอน แนะนำวัสดุและอุปกรณ์บอกเล่าและอธิบายขั้นตอนต่าง ๆ ให้เสร็จก่อนโดยยังไม่ลงมือทำ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมาธิกับการฟัง จากนั้นจึงสาธิตและให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ และ 3) ขั้นสรุป ร่วมทบทวนประเด็นสำคัญที่ได้สอนไปกับผู้เรียน

ในการฝึกถ่ายทอดความรู้ วิทยากรได้แบ่งผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ออกเป็นกลุ่มละ 2-3 คน และให้เลือกขั้นตอนการทอผ้าที่ตนเองถนัด เพื่อนำมาทดสอบการถ่ายทอดความรู้ตามลำดับทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป เพื่อเตรียมความพร้อมในการลงมือฝึกสอนจริงของผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม)

ขั้นที่ 3 การลงมือฝึกสอนจริงโดยผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) เริ่มจากการคัดเลือกผู้ต้องขังที่เป็นผู้เรียนใหม่โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากความสนใจและต้องการเรียนรู้การทอผ้าไหม รวมถึงระยะเวลาคุมขังที่เหลือในเรือนจำไม่น้อยกว่า 1 ปี ได้ผู้เรียนใหม่จำนวน 20 คน จากการสอบถามพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่เคยทอผ้ามาก่อน จำนวน 19 คน (ร้อยละ 95) มีเพียง 1 คน (ร้อยละ 5) ที่เคยทอผ้าฝ้ายจากการเรียนรู้กับหน่วยงานราชการที่ส่งเสริมในหมู่บ้าน ระยะเวลา 1 เดือน และทุกคนไม่เคยทอผ้าไหมมาก่อน จากนั้นได้มีการประชุมวางแผนเตรียมการสอนผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) วางแผนกำหนดรายชื่อผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ในแต่ละขั้นตอน โดยแบ่งการสอนออกเป็น 11 ขั้นตอน ให้ผู้สอนแต่ละคน

สอนในขั้นตอนที่ตนเองเชี่ยวชาญ การฝึกสอนการทอผ้า ยกดอกครั้งนี้ใช้เส้นยืนจากฝ้ายและเส้นพุ่งจากเส้นไหมพื้นบ้าน โดยมีการปรับเปลี่ยนมาใช้เส้นยืนเป็นฝ้าย เพื่อให้การฝึกสอนของผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) เป็นไปอย่างราบรื่นและไม่ซับซ้อนจนเกินไป และการเรียนรู้ของผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) สามารถเข้าใจและฝึกฝนได้ง่ายขึ้น ลดความยุ่งยากและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ในระหว่างการฝึก แบ่งผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ทั้งหมด 20 คน เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน เรียนในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ หยุดวันเสาร์อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) จะฝึกทำตั้งแต่เริ่มต้นการกรอเส้นยืนเพื่อทำหัวม้วนจำนวน 2 หัว โดยลายฝ้ายยกดอกที่เรียนเป็นลายประยุกต์จากลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ซึ่งมีไม้เขาคอกจำนวน 12 ไม้ การลำดับเนื้อหาการสอนเริ่มจากความรู้เรื่องเส้นไหมและมาตรฐานฝ้ายยกดอก การกรอไหม การสาวไหม การเข้าพันหวีและการเข้าหัวม้วน การเก็บตะกอกเขาเหี้ยบ การเขียนลายและออกแบบลายผ้าบนกระดาษกราฟ การคัดลาย การเก็บตะกอกเขาดอก และการทอผ้าบนกี่รูปแบบการสอนของผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) คือ การบรรยาย สาธิต และให้ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ลงมือปฏิบัติตามทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

ผลการลงมือฝึกสอนของผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) เรื่องเส้นไหมและมาตรฐานการทอผ้า เริ่มต้นด้วยการให้ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ทำแบบทดสอบชุดที่ 2 ก่อนเริ่มเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 12 ข้อ เพื่อประเมินความรู้เบื้องต้น หลังจากนั้นผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ได้อธิบายเกี่ยวกับเส้นไหมโดยใช้สื่อคลิปวิดีโอเพื่อเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วยคลิปที่อธิบายวงจรการเลี้ยงหนอนไหม วิธีการสาวไหมออกจากรังไหม การสาวไหมด้วยเครื่องอุตสาหกรรมจากโรงงาน และกระบวนการผลิตผ้าไหม ตั้งแต่การกรอไหมจนถึงการทอผ้าบนกี่ การใช้คลิปวิดีโอเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นและมองเห็นภาพกระบวนการทั้งหมดชัดเจน ทำให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาได้ดีขึ้น จากนั้นผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ได้แนะนำการอ่านฉลากบนห่อเส้นไหมของโรงงาน พร้อมอธิบายมาตรฐานตรานกยูงพระราชทาน

โดยใช้สื่อการสอนจากแผ่นพับของกรมหม่อนไหม และให้ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ดูผ้าไหมของเรือนจำที่ได้รับมาตรฐานตรานกยูงเป็นตัวอย่าง เมื่อสอนเสร็จแล้วได้ให้ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ทำแบบทดสอบหลังเรียนซึ่งเป็นชุดเดิม ผลพบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 8.05 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 10.85 คะแนน ใช้เวลาฝึกสอนในส่วนนี้ทั้งหมด 1 วัน และการฝึกสอนในแต่ละขั้นตอน ดำเนินการโดยการอธิบาย สาธิต และให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ฝึกการกรอเส้นยืน 4 วัน ฝึกเดินสาวเส้นยืน 4 วัน ฝึกการเข้าพันหวีและเข้าหัวม้วน 8 วัน ฝึกการเก็บตะกอกเขาเหยียบ 14 วัน ฝึกการเขียนลาย และออกแบบลายบนกระดาษกราฟ 7 วัน ฝึกการคัดลาย

8 วัน ฝึกการเก็บตะกอกเขาดอก 10 วัน ฝึกการกรอเส้นพุ่ง 1 วัน ฝึกการทอผ้าบนกี่ทอ 10 วัน รวมระยะเวลาการฝึกสอนผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ทั้งหมด 67 วัน

หลังจากพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมครบทั้ง 3 ขั้นตอนแล้ว ได้ดำเนินการประเมินผลหลังการฝึกสอนโดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่เป็นครูให้ทำการประเมินตนเองโดยวัดระดับความชำนาญในการทอผ้าไหม ซึ่งกระบวนการประเมินนี้ได้ดำเนินการเป็นระยะ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกสอน นอกจากนี้ผู้ต้องขังที่เป็นผู้เรียนใหม่ได้ประเมินตนเองในลักษณะเดียวกัน ทั้งก่อนและหลังการฝึกสอน ผลการประเมินได้แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความชำนาญในการทอผ้าไหมของผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกสอน และของผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ทั้งก่อนและหลังการฝึกสอน

ขั้นตอน/กระบวนการผลิตผ้าไหม	ค่าเฉลี่ยระดับความชำนาญ (แปลความ)				
	ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม)			ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่)	
	ก่อน	ระหว่าง	หลัง	ก่อน	หลัง
การกรอไหม	2.50 (น้อย)	3.85 (มาก)	4.36 (มาก)	0 (น้อยที่สุด)	3.10 (ปานกลาง)
การสาวไหม	0.79 (น้อยที่สุด)	2.38 (น้อย)	3.00 (ปานกลาง)	0 (น้อยที่สุด)	3.10 (ปานกลาง)
การเข้าพันหวีและเข้าหัวม้วน	0.57 (น้อยที่สุด)	2.46 (น้อย)	3.27 (ปานกลาง)	0 (น้อยที่สุด)	2.65 (ปานกลาง)
การเก็บตะกอกเขาเหยียบ	0.21 (น้อยที่สุด)	2.69 (ปานกลาง)	3.55 (มาก)	0 (น้อยที่สุด)	2.65 (ปานกลาง)
การออกแบบและเขียนลายบนกระดาษกราฟ	0.36 (น้อยที่สุด)	2.46 (น้อย)	3.18 (ปานกลาง)	0 (น้อยที่สุด)	2.90 (ปานกลาง)
การคัดลาย	0.29 (น้อยที่สุด)	2.31 (น้อย)	3.09 (ปานกลาง)	0 (น้อยที่สุด)	2.80 (ปานกลาง)

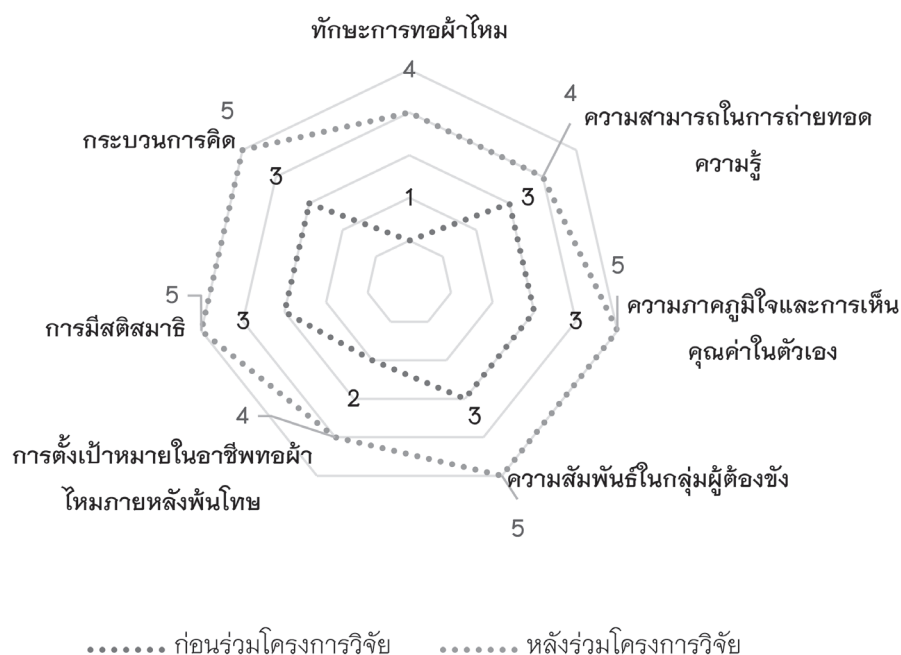
ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอน/กระบวนการ ผลิตผ้าไหม	ค่าเฉลี่ยระดับความชำนาญ (แปลความ)				
	ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม)			ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่)	
	ก่อน	ระหว่าง	หลัง	ก่อน	หลัง
การเก็บตะกวดอก	0.36 (น้อยที่สุด)	2.69 (ปานกลาง)	3.36 (ปานกลาง)	0 (น้อยที่สุด)	2.90 (ปานกลาง)
การทอ	2.50 (น้อย)	3.62 (มาก)	4.64 (มากที่สุด)	0 (น้อยที่สุด)	2.70 (ปานกลาง)
ค่าเฉลี่ยรวม	0.95 (น้อยที่สุด)	2.81 (ปานกลาง)	3.56 (มาก)	0 (น้อยที่สุด)	2.85 (ปานกลาง)

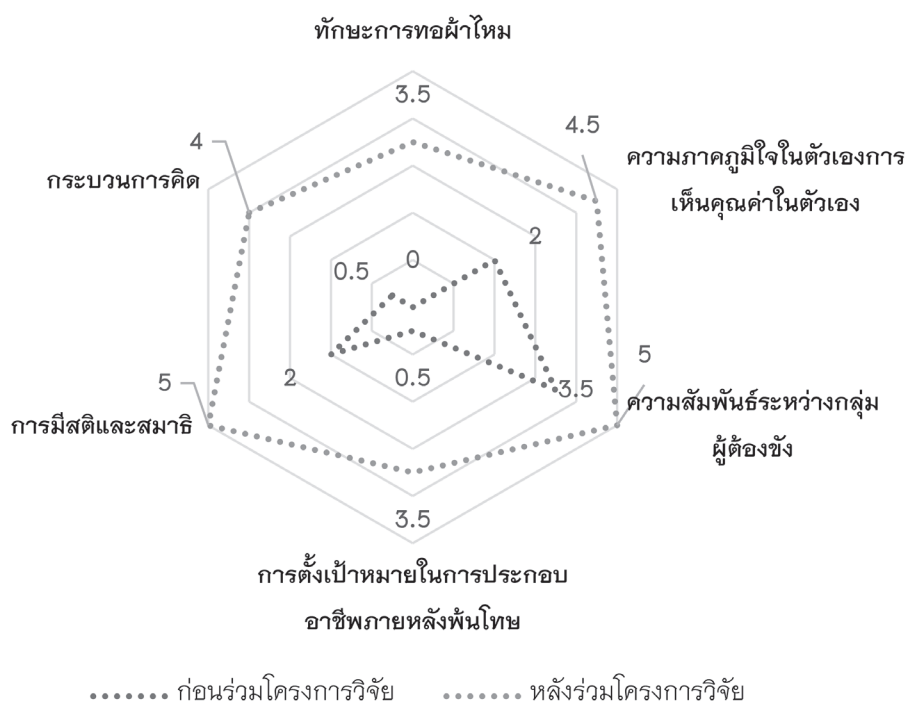
จากตารางที่ 1 ระดับความชำนาญในการทอผ้าไหมของผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ก่อนเริ่มงานวิจัยนี้ (ก่อนการเสริมทักษะโดยปราชญ์ชาวบ้าน) มีค่าเฉลี่ยระดับความชำนาญเท่ากับ 0.95 ซึ่งอยู่ในระดับความชำนาญน้อยที่สุด ระหว่างการพัฒนาหลังจากได้รับการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านแล้ว พบว่าค่าเฉลี่ยระดับความชำนาญเพิ่มขึ้นเป็น 2.81 ซึ่งอยู่ในระดับความชำนาญปานกลาง และหลังจากผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ได้ฝึกสอนผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) แล้ว ค่าเฉลี่ยระดับความชำนาญเพิ่มขึ้นเป็น 3.56 ซึ่งอยู่ในระดับความชำนาญมาก นอกจากนี้ผลการประเมินระดับความชำนาญในการทอผ้าไหมของผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ซึ่งได้มีการประเมินตนเองเป็นระยะ ทั้งก่อนและหลังการฝึกสอน พบว่า ระดับความชำนาญในการทอผ้าไหมของผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ก่อนเริ่มงานวิจัยนี้ (ก่อนครูฝึกสอนทอผ้าไหม) มีค่าเฉลี่ยระดับความชำนาญเท่ากับ 0 ซึ่งไม่มีความสามารถในการทอผ้าไหมเลย หลังจากได้เรียนรู้จากการฝึกสอนจากผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) แล้ว ระดับความชำนาญของผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) เพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความชำนาญเท่ากับ 2.85 ซึ่งอยู่ในระดับความชำนาญปานกลาง

ผลประเมินการสอนโดยการระดมสมองของผู้เรียนต่อผู้สอน ซึ่งผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ชื่นชมผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ว่าเป็นครูที่เป็นกันเอง สอนอย่างใจเย็น มีความอดทน ใส่ใจผู้เรียน และคอยสอบถามอยู่เสมอ ผู้เรียนรู้สึกว่าการทอที่สอนนั้นเข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ดังนี้ ต้องการให้ครูวางแผนการสอนให้มีทิศทางเดียวกันเพื่อป้องกันความสับสนของผู้เรียน ต้องการให้ครูดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด นั่งประกบขณะฝึกเพื่อสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดได้ทันที ต้องการให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อการสอนที่แม่นยำและสามารถสอนเทคนิคการทำงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับผู้ต้องขังใช้การระดมสมองให้กลุ่มผู้ต้องขังประเมินตนเอง โดยให้คะแนน 0 – 5 ซึ่งผลการประเมินของผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ใน 7 ประเด็น ได้จากแบบบันทึกกิจกรรมชุดที่ 2 พบว่า ทุกประเด็นผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ดังผลการประเมินที่แสดงไว้ในภาพที่ 2 และผลการประเมินของผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ใน 6 ประเด็น ได้จากแบบบันทึกกิจกรรมชุดที่ 3 พบว่า ทุกประเด็นผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ดังผลการประเมินที่แสดงไว้ในภาพที่ 3

ภาพที่ 2 คะแนนประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) ก่อนและหลังร่วมโครงการวิจัย

ภาพที่ 3 คะแนนประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ก่อนและหลังร่วมโครงการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยนี้ สามารถพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน ได้จำนวน 12 คน จากผู้ต้องขังทั้งหมด 14 คน โดยการพัฒนาแบ่งเป็น 2 กระบวนการหลัก ได้แก่ การจัดการความรู้จากการวิจัยและการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการจัดการความรู้ที่ถอดบทเรียนจากงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า องค์ความรู้หลักที่ได้ประกอบด้วย 1) กระบวนการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2) แนวทางการพัฒนาความสามารถในการทอผ้าไหม 3) เอกสารประกอบการสอนการทอผ้าไหมยกดอก 4) คุณสมบัติของการเป็นครูสอนทอผ้าไหมที่ดี และ 5) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในเรือนจำและทัณฑสถาน โดยได้นำองค์ความรู้เหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแนวทางการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมยกดอกลำพูนจากการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

2. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง พบว่า สถานการณ์ของกลุ่มวิชาชีพทอผ้าไหมก่อนเริ่มทำงานวิจัย มีรูปแบบการเรียนการสอนการทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูนที่ผ่านมาแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) สอนโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือปราชญ์ชาวบ้าน และ 2) สอนแบบพี่สอนน้อง โดยมีผู้ต้องขังรุ่นพี่จำนวน 2 คน ช่วยสอนในบางขั้นตอน ปัญหาหลักที่พบคือการขาดความต่อเนื่องในการฝึกทักษะ เนื่องจากระยะเวลาการอบรมที่สั้น การสอนที่แตกต่างกันของวิทยากรหลายคน และจำนวนผู้ต้องขังที่เป็นผู้สอนมีน้อย ไม่มีเวลาสอนผู้เรียนใหม่อย่างเต็มที่ สำหรับความต้องการในการพัฒนาเป็นครูสอนทอผ้าไหม ผู้ต้องขังต้องการให้วิทยากรสอนทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นถึงขั้นตอนสุดท้าย มีการกำกับดูแลใกล้ชิด และต้องการให้ทุกคนได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอน พร้อมทั้งมีสื่อการสอนสนับสนุนการเรียนรู้ในการคัดเลือกผู้ต้องขังเพื่อเป็นครูสอนทอผ้าไหมใช้เกณฑ์จากความสนใจในวิชาชีพ ความมุ่งมั่น ประสิทธิภาพ และศักยภาพ โดยคัดเลือกผู้ต้องขังจำนวน 14 คน ซึ่งส่วนใหญ่

ไม่เคยทอผ้ามาก่อน แต่ได้รับการฝึกทอผ้าไหมในเรือนจำ การวางแผนพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เสริมสร้างทักษะทอผ้าไหมยกดอก 2) เสริมสร้างทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และ 3) ฝึกสอนจริง ระยะเวลาในการฝึกทั้งหมด 87 วัน การเสริมสร้างทักษะความสามารถในการถ่ายทอดความรู้วิธีการทอผ้าไหม โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ในการฝึกสอนจริง คัดเลือกผู้ต้องขัง (ผู้เรียนใหม่) ที่มีความสนใจในการทอผ้าไหมและมีระยะเวลาคุมขังเหลือไม่น้อยกว่า 1 ปี ได้ผู้เรียนใหม่จำนวน 20 คน โดยจัดกลุ่มการสอนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน และให้ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) แต่ละคน สอนในขั้นตอนที่ตนเชี่ยวชาญ รูปแบบการสอนคือการบรรยายสาธิต และให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วน ผลการฝึกสอนของผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) พบว่า ระดับความชำนาญในการทอผ้าไหมของทั้งผู้สอนและผู้เรียนใหม่เพิ่มขึ้น แสดงถึงพัฒนาการในทักษะการทอผ้าไหมและการสอนที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 7 ประเด็นกับครูสอนทอผ้าไหมและใน 6 ประเด็นกับผู้เรียนใหม่ ซึ่งพบว่าทุกประเด็นมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน ซึ่งดำเนินการผ่านกระบวนการจัดการความรู้จากงานวิจัยและถ่ายทอดกระบวนการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมเพื่อความต่อเนื่องในการฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมในเรือนจำจังหวัดลำพูน มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

ในกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาผู้ต้องขังให้มีความสามารถในการทอผ้าไหมดำเนินการโดยเชิญวิทยากรและปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมเข้ามาถ่ายทอดความรู้ ผ่านการอธิบายและสาธิตในแต่ละขั้นตอน พร้อมทั้งให้ผู้ต้องขังได้ฝึกปฏิบัติจริงในทุกกระบวนการของการทอผ้าไหม กระบวนการนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ปริษฐ์ สาติ (Sati, 2023) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญา

ท้องถิ่นในกลุ่มทอผ้าฝ้ายที่จังหวัดมหาสารคาม พบว่า กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าหรือบุคคลทั่วไป ใช้วิธีการสาธิตและการฝึกปฏิบัติจริงควบคู่กัน ซึ่งเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง

การวิจัยนี้ได้ถอดบทเรียนองค์ความรู้จากงานวิจัยก่อนหน้า เพื่อนำมาจัดทำเอกสารประกอบการสอนการทอผ้าไหมยกดอก ซึ่งได้รวบรวมรายละเอียดของวัสดุ อุปกรณ์ และขั้นตอนการทอผ้าไหมอย่างชัดเจน ซึ่งเอกสารดังกล่าวสามารถใช้เป็นสื่อประกอบการสอนสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียนใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการที่มองว่าการจัดการความรู้เป็นกระบวนการเก็บความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล จัดเก็บให้เป็นระบบ พร้อมนำความรู้กลับมาใช้ (Intra, 2021; Sikkhajarn et al., 2019; Sriwarom, 2019) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทอผ้าย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มทอผ้าบ้านช้างเคื่อง (Jankeaw, Narata, Nakayan, & Somboonchai, 2023) และการจัดการความรู้ด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกรณีผ้าขึ้นน้ำอ่าง จังหวัดอุดรธานี (Chantaeng, 2021) ที่ได้เน้นถึงความสำคัญของการจัดเก็บภูมิปัญญาในรูปแบบที่เป็นระบบ โดยหากไม่มีการบันทึกและถ่ายทอดอย่างเป็นขั้นตอน ความรู้และทักษะที่สำคัญนี้อาจสูญหายไป ผู้วิจัยยังเสนอว่าการรวมกลุ่มเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และการส่งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นย้ำการบันทึกข้อมูลในรูปแบบเอกสารเพื่อนำไปศึกษาและสืบสานต่อไปได้

องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของการเป็นครูสอนทอผ้าไหมที่ดีควรประกอบด้วยความรู้และทักษะเชิงลึกในงานทอผ้าไหม รวมถึงความเชี่ยวชาญที่ได้จากประสบการณ์ในการฝึกฝน ตามแนวคิดการพัฒนาครูควรมีคุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Chumchit, 2015) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวัชรพงษ์ ชุมดวง (Chumduang, 2024) ที่ศึกษาการสร้างสรรคงานช่างศิลป์และการยกระดับคุณค่าของช่างศิลป์ท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัยอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้พบว่าพลังในการสร้างสรรค์ผลงานของช่างศิลป์

ท้องถิ่นนั้นเกิดจากสองปัจจัยหลัก คือ การสะสมความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานอย่างต่อเนื่อง และความปรารถนาที่จะพัฒนาผลงานเก่าให้มีความสวยงามและประณีตยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับบทบาทของครูสอนทอผ้าไหมที่ต้องมีการสั่งสมประสบการณ์และความมุ่งมั่นในการพัฒนางานของตนเพื่อถ่ายทอดความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้เรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในเรือนจำและทัณฑสถาน ประกอบด้วยหลายปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินการ ได้แก่ นโยบายของเรือนจำหรือทัณฑสถานที่เอื้อต่อการพัฒนาและฝึกอบรม บทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมกลุ่มฝึกวิชาชีพ ความพร้อมของผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโครงการ รวมถึงสถานที่และอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการฝึกทอผ้าไหม ปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้ผู้ต้องขังจำนวน 12 คน ผ่านการฝึกฝนจนเป็นครูสอนทอผ้าไหมได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ เช่น การย้ายเรือนจำ การพักโทษ เป็นต้น ทำให้ผู้ต้องขัง 2 คน ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนาครูสอนทอผ้าไหมภายในเรือนจำจังหวัดลำพูน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการถ่ายทอดความรู้ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะของผู้ถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการถ่ายทอด (Wiryapinit, 2022) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของปนัดดา สัพโส (Suppaso, 2016) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยหลักในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งพบว่าการถ่ายทอดความรู้มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิธีการถ่ายทอด บุคคลที่เกี่ยวข้อง สื่อและการประชาสัมพันธ์ การจัดการความรู้ที่เหมาะสม สถานที่ฝึกอบรมที่มีความพร้อม และงบประมาณที่เพียงพอ ทั้งนี้ปัจจัยเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดีในการพัฒนาชุมชน

2. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ในงานวิจัยนี้ เริ่มต้นจากการศึกษาสถานการณ์และวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาของผู้ต้องขัง เพื่อส่งเสริมให้กลายเป็นครูสอนทอผ้าไหมภายในเรือนจำจังหวัดลำพูน ปัญหาที่พบคือ

ผู้ต้องขังที่มีทักษะการทอผ้าไหมยังขาดการพัฒนาเพื่อเป็นครูที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีการวางแผนเสริมทักษะความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมยกดอกและพัฒนาความสามารถในการสอนหลังจากนั้นมีการฝึกปฏิบัติจริงโดยเน้นการสาธิตและการลงมือปฏิบัติในทุกขั้นตอน ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของประภายทิพย์ พิชัย, ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม, นเรศ ชันระวี, ธรรมณศฤณ อินทนาม, และสุทธิพงษ์ สุทธิลักษณ์กุล (Pichai, Intanam, Kantaree, Intanam, & Soottilakmuneekool, 2023) ที่ศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าขึ้นทิวมาจากดาวแบบเจ้าเมืองอุบลราชธานี โดยเริ่มจากการระบุปัญหาการขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญาทอผ้า การวางแผนถ่ายทอดความรู้มี 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) การถ่ายทอดความรู้ผ่านการสาธิตและการปฏิบัติจริง โดยผู้สอนจะอธิบายและสาธิตทุกขั้นตอน ก่อนให้ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง และ 2) การบันทึกขั้นตอนการทอผ้าไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบดิจิทัล เพื่อการอนุรักษ์และการถ่ายทอดต่อไปในอนาคต

กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะและความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมยกดอกให้แก่ผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่เป็นครูสอนทอผ้าไหม โดยใช้วิทยากรและปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาถ่ายทอดความรู้ ผ่านการอธิบายสาธิต และฝึกปฏิบัติจริงในแต่ละขั้นตอนของการทอผ้าไหม วิธีการนี้ไม่เพียงเป็นการพัฒนาทักษะการทอผ้าไหมของผู้ต้องขัง แต่ยังเสริมสร้างทักษะการสอนให้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ต้องขังใหม่ โดยเน้นการสอนแบบปฏิบัติจริงในรูปแบบ “พี่สอนน้อง” ซึ่งมีการฝึกฝนและลงมือทำจริงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้ต้องขังใหม่ชื่นชมว่าครูสอนทอผ้าไหมมีความเป็นกันเอง ใจเย็น ใส่ใจ และเทคนิคการสอนเข้าใจง่าย นำไปใช้ได้จริง แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของปริชต์ สาทิ (Sati, 2023) ที่กล่าวถึงการถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนน จังหวัดมหาสารคาม โดยเน้นการถ่ายทอดผ่านการสาธิตและการฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนเกิด

ความเข้าใจและจดจำขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงในการเรียนรู้การทอผ้า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรณิชชา ทศดา, สุกัญญา ใจอดทน, และศิริกาญจนา พิลาบุด (Todta, Jaiaodton, & Pilaboot, 2020) ที่พบว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการสาธิตและปฏิบัติจริงร่วมกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้และการลองผิดลองถูก เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบพลวัต (Dynamic Learning) ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความสามารถและสร้างนวัตกรรมใหม่ในการทอผ้าไหม นอกจากนี้วิธีการถ่ายทอดแบบ “พี่สอนน้อง” ยังคล้ายคลึงกับแนวทางที่พบในงานวิจัยของนิตยา สิคง (Srikong, 2020) ที่ศึกษากลุ่มทอผ้าฝ้ายคุญยศิลป์บ้านเนินธัมมัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งใช้การถ่ายทอดความรู้จากรุ่นพี่ไปยังรุ่นน้องโดยการทำงานร่วมกัน ทำให้การเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้มีประสิทธิภาพและสืบสานต่อไปอย่างยั่งยืน สุดท้ายในแนวคิดนี้ อัจฉราพร จั้วสุภา, สุเทพ การุณย์ลัญจกร, และปทุมทิพย์ มานโคกสูง (Ngiwsupa, Karunlanjakorn, & Mankhoksung, 2017) ได้เสนอแนะว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นควรกำหนดขั้นตอนและวิธีการที่ชัดเจน เพื่อให้การประเมินผลการเรียนรู้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยต้องระบุชัดเจนถึงขั้นตอนการสาธิตและปฏิบัติจริง เช่น อุปกรณ์ที่ใช้และตัวชี้วัดความสำเร็จในการถ่ายทอด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. กระบวนการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจความสนใจในการทอผ้าของผู้ต้องขัง 2) การพัฒนาความสามารถเบื้องต้นในการทอผ้า 3) การฝึกฝนทักษะทอผ้าไหมให้เกิดความชำนาญ 4) การเสริมสร้างทักษะการถ่ายทอดความรู้ และ 5) การฝึกสอนทอผ้าไหม โดยกระบวนการเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนทอผ้าไหมในเรือนจำหรือทัณฑสถานอื่น ๆ หรือใช้กระบวนการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นครูสอนนี้กับวิชาชีพอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกเรือนจำได้

2. การเสริมสร้างทักษะการทอผ้าไหมยกดอก ให้แก่ผู้ต้องขัง (ครูสอนทอผ้าไหม) โดยการฝึกตั้งแต่ การให้ความรู้เกี่ยวกับเส้นไหมและมาตรฐานการทอผ้ายกดอก จากนั้นจึงฝึกทักษะต่าง ๆ ตามลำดับ ได้แก่ การกรอไหม การสาวไหม การเข้าพันหรีและการเข้าม้วน การเก็บตะกอล เขาเหยียบ การออกแบบและวาดลวดลาย การคัดลาย การเก็บตะกอดอก การกรอเส้นพุ่ง และการทอผ้าบนกี่ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความเชื่อมโยงของการทอผ้าไหม ในแต่ละขั้นตอน ซึ่งความผิดพลาดในขั้นตอนต้นอาจ ไม่เห็นผลในทันที แต่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานในขั้นตอน ต่อไป โดยลำดับเนื้อหาการฝึกนี้สามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการทอผ้าไหม ยกดอกให้แก่ผู้สนใจได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้เรียนจะได้รับการฝึกอบรมครบทุกขั้นตอน ไม่ได้หมายความว่าผู้เรียน จะสามารถทำเองได้ทุกขั้นตอนของการทอผ้าไหม โดย ส่วนใหญ่จะแบ่งหน้าที่กันทำในแต่ละขั้นตอนที่ตนเองถนัด ประจำในแต่ละขั้นตอน

3. การวิจัยนี้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วย กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยผสานความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การวางแผนจนถึง การประเมินผล ภาคส่วนสำคัญประกอบด้วยผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขัง หน่วยงานพันธมิตรใน อุตสาหกรรมทอผ้าไหม เช่น ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น รวมถึงผู้ประกอบการและ

ปราชญ์ท้องถิ่นผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหม กระบวนการ ทำงานเริ่มจากการสร้างความคุ้นเคย ค้นหาปัญหาและ แนวทางแก้ไขร่วมกับผู้ต้องขัง เพื่อพัฒนาวิธีที่ตอบสนอง ต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยแท้จริง การจัดตั้ง ทีมนักวิจัยและเครือข่ายความร่วมมือ ตลอดจนการเตรียม อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น เมื่อดำเนินการวิจัย กระบวนการ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของชุมชน ซึ่งนำไปสู่การออกแบบ แผนงานที่เหมาะสมและตอบโจทย์ ขั้นตอนสุดท้าย คือการติดตามและประเมินผล โดยให้ทุกภาคส่วนร่วม ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและร่วมจัดเวทีนำเสนอ ผลการวิจัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันเป็นการผลักดัน ให้เกิดการพัฒนอย่างยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากทักษะการทอผ้าไหมยกดอกที่ผู้ต้องขังได้รับ และสามารถฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในระหว่างที่อยู่ใน เรือนจำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมราชทัณฑ์ เรือนจำ จังหวัดลำพูน ควรศึกษาต่อไปว่าผู้ต้องขังได้นำทักษะนี้ ไปใช้ในการประกอบอาชีพหลังพ้นโทษหรือไม่ เพื่อประเมิน ความยั่งยืนและประสิทธิผลในระยะยาวของกระบวนการ พัฒนาทักษะและการฝึกอบรม ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตของผู้ต้องขังหลังจาก กลับคืนสู่สังคม

เอกสารอ้างอิง

- Bunpirom, S. (2014). *Self actualization for teacher*. Bangkok: Triple Education. [In Thai]
- Chantaeng, D. (2021). Intellectual cultural heritage-related knowledge management through the community participation: A case study of Phasin Nam-Ang, Uttaradit Province. *The Liberal Arts Journal*, 4(1), 50–86. [In Thai]
- Chumchit, Y. (2015). *Self actualization for teachers*. (6th ed.). Bangkok: Odeonstore. [In Thai]
- Chumduang, W. (2024). Creating artistic work and the power of creativity to enhance value sustainable local artisans In Sukhothai Province. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 9(2), 267–278. [In Thai]
- Hariphunchai Hand-Woven Fabric Institute. (n.d.). *Lamphun woven cloth*. Lamphun: Lamphun Provincial Administrative Organization. [In Thai]
- Intra, C. (2021). The effects of knowledge management in the office of the permanent secretary for defense. *The Journal of Development Administration Research*, 11(2), 275 – 286. [In Thai]

- Jankeaw, B., Narata, P., Nakayan, P., & Somboonchai, R. (2023). Local wisdom of natural dyed handwoven cotton fabric for conservation of Chang Kerng village weaving group, Bantan sub district, Hod district, Chiang Mai Province. In *18th National and International Conference on Humanities and Social Sciences (2/2023)* (pp. 1–12). September 25, 2023. Thailand: Valaya Alongkorn Rajabhat University. [In Thai]
- Lamphun Provincial Prison. (2023). *Inmates statistics report for the day, March 31, 2023*. Lamphun: Lamphun Provincial Prison. [In Thai]
- Maharatsakul, P. (2013). *Human resource management*. Bangkok: Panyachondist. [In Thai]
- Manee, W. (2016). KnowledgeManagement. *MBU EducationJournal*, 4(2), 144–145. [In Thai]
- Ngiswupa, A., Karunlanjakorn, S., & Mankhoksung, P. (2017). Guidelines of transferring local wisdom of the silk weaving group in Nong Khae Village, Tongkhob Sub–District, Khoksisuphan District, Sakon Nakhon Province to the new generation. *Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University*, 14(64), 95–102. [In Thai]
- Pichai, P., Intanam, N., Kantaree, N., Intanam, T., & Soottilakmuneekool, S. (2023). Transferring processes of wisdom in Phasin Thiw Mook Jok Dao Weaving based on the Ubon Ratchathani city court style. *Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)*, 21(3), 1–19. [In Thai]
- Sati, P. (2023). *Knowledge management on local wisdom: A case study of Ban Non Cotton Weaving Group, Tambon Kham Pom, Amphoe Wapi Pathum, Maha Sarakham Province*. (Master's thesis, Political Science (Politics and Government), Mahasarakham University). [In Thai]
- Sikkhajarn, S., Chothianthip, T., Maneephruet, W., Akkarapongpaiboon, T., & Jiamjan, J. (2019). A revisit of concepts of knowledge management in organizations. *Journal of Academic for Public and Private Management*, 1(1), 13–25. [In Thai]
- Srikong, N. (2020). *Knowledge management of brocade weaving group. Arts and crafts center in Ban Noen Thammarang Nakhonsithammarat*. (Master thesis, Education (Art Education), Srinakharinwirot University). [In Thai]
- Sriwarom, K. (2019). The concept of knowledge management. *Journal of Association of Professional Development of Educational Administration of Thailand (JAPDEAT)*, 1(4), 41 – 49. [In Thai]
- Suppaso, P. (2016). *Guidelines for imparting local wisdom knowledge to promote careers of local communities in Chaiyaphum Province*. (Master thesis, Education in Nonformal and Informal Educational Administration, Sukhothai Thammathirat Open University). [In Thai]
- Sutthichaimethi, P. (2023). *Mixed research methodology in social sciences: Practical techniques*. (2nd ed.). Bangkok, Thailand: Samlada Co., Ltd. [In Thai]
- Thepsumethanon, P. (2017). Knowledge management. *Rajapark Journal*, 11(23), 83–84. [In Thai]
- Thiensiri, J., Jongruaysap, S., Sakrangkun, B., Kaweera, S., Potipruet, N., Duangjai, N., ... Chumjai, A. (2019). *Guidelines for the development of prisoners to be Thai silk weaving instructors with participation model of Chiang Mai Women Correctional Institution*. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). [In Thai]

- Thiensiri, J., Potipruek, N., Khueankhuap, S., & Sukrongchang, P. (2024). *Knowledge management in research and transfer of the process of developing inmates to become silk weaving instructors for continuity in the practice of silk weaving profession in Lamphun Provincial Prison*. Bangkok: National Research Council of Thailand (NRCT). [In Thai]
- Thiensiri, J., Potipruek, N., Tanyuwatthana, T., Nootet, M., Kanthayawong, P., Thasuwan, S., ... Tapanya, T. (2021). *The expansion of the development of Thai silk weaving ability from Chiang Mai Women Correctional Institution to Lamphun Provincial Prison*. Bangkok: National Research Council of Thailand (NRCT). [In Thai]
- Thiensiri, J., Thiamthong, A., Kaweera, S., Potipruek, N., Tuisap, A., Sonsud, N., ... Sritrakul, W. (2016). *Thai silk weaving vocational curriculum development for Chiang Mai Women Correctional Institution*. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). [In Thai]
- Timakum, T. (2010). *Knowledge management of Lanna local wisdom concerning Pha Yok Lamphun Weaving*. (Master Thesis, Arts Program in Information Studies, Chiang Mai University). [In Thai]
- Todta, O., Jaiaodton, S., & Pilaboot, S. (2020). The Transfer of local wisdom on silk weaving Pakthongchai District, Nakhon Ratcasima Province. *Academy Journal of Northern*, 7(1), 88–99. [In Thai]
- Vichalai, A. (2011). *Learning resources and local wisdom*. Chaingmai: Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University. [In Thai]
- Wiriapinit, M. (2022). *Reflections on knowledge management from 'challenges'*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิจัย (Publication Ethics for Publication in the Journal of Graduate Research)

วารสารบัณฑิตวิจัย เป็นวารสารวิชาการที่รับตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาการจัดการเรียนรู้ การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา หลักสูตรและการสอน วิทยาศาสตร์ศึกษา จิตวิทยาการศึกษา สังคมศึกษา การวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา พลศึกษาและสุขศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา การศึกษาพิเศษ และสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา เพื่อให้การเผยแพร่วารสารเป็นไปอย่างถูกต้อง จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติและจริยธรรมการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานไว้สำหรับการดำเนินงานของวารสารให้สอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์นานาชาติ เพื่อให้ผู้พิมพ์บทความ บรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ได้ดำเนินการและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของผู้พิมพ์

1. ต้องรับรองว่าผู้พิมพ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
2. ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย และระบุผลประโยชน์ทับซ้อนให้ชัดเจน (ถ้ามี)
3. ต้องเขียนบทความให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในวารสาร
4. ไม่คัดลอกผลงานวิชาการของผู้อื่นและต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น (ไม่ว่าจะเป็นภาษาใด ๆ) หากตรวจพบมีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์แต่เพียงผู้เดียวในการละเมิดลิขสิทธิ์
5. ตรวจสอบว่าการวิจัยทั้งหมดได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและมีจริยธรรม
6. ต้องรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยโดยไม่บิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่เกินจริง เมื่อเกิดข้อผิดพลาดหรือพบการบิดเบือนข้อมูลหลังจากที่ได้ส่งบทความแล้วให้รีบแจ้งบรรณาธิการวารสารทันที
7. หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในผลงานของตนเอง ผู้พิมพ์ต้องอ้างอิงผลงานดังกล่าวรวมทั้งต้องระบุไว้ในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลให้ถูกต้อง

8. หากมีการร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดทางจริยธรรมการวิจัยหรือจริยธรรมการตีพิมพ์ เมื่อกองบรรณาธิการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการละเมิดจริง ผู้พิมพ์จะต้องถอนบทความ

9. บทความที่เกี่ยวกับการวิจัยในมนุษย์ควรผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน โดยผู้พิมพ์ต้องแนบหลักฐานการรับรองจากคณะกรรมการฯ มาพร้อมบทความที่ส่งให้กับกองบรรณาธิการ

10. ต้องรับรองว่าข้อมูลทั้งหมดในบทความไม่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา

11. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสาร ห้ามผู้พิมพ์นำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการวารสาร

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. จัดหากองบรรณาธิการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่กำหนดตามนโยบายของวารสาร รวมทั้งเปิดเผยชื่อและสังกัดที่ถูกต้องของกองบรรณาธิการในเว็บไซต์ของวารสาร
2. ให้ข้อมูลการติดต่อที่ถูกต้องของวารสารในเว็บไซต์ของวารสาร
3. ให้ข้อมูลแก่ผู้พิมพ์บทความและผู้ประเมินบทความเกี่ยวกับขั้นตอนการส่งบทความ และค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้พิมพ์บทความอย่างชัดเจน

4. คัดเลือก กลั่นกรอง และพิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

5. ดำเนินการออกวารสารให้ตรงตามเวลาที่กำหนด

6. ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์บทความและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ในทุกกรณี

7. ตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่ผ่านกระบวนการประเมินจากผู้ประเมินบทความแล้วเท่านั้น

8. ตรวจสอบและปฏิเสธการตีพิมพ์บทความที่เคยเผยแพร่ที่อื่นมาแล้ว

9. ไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความโดยใช้เหตุผลและความรู้สึกส่วนตัว

10. ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์บทความ ผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ

11. ตรวจสอบการคัดลอกผลงานทางวิชาการของผู้อื่นในบทความอย่างเคร่งครัด หากพบการคัดลอกผลงานดังกล่าวจะต้องหยุดกระบวนการประเมินบทความและติดต่อผู้นิพนธ์บทความหลักเพื่อขอคำชี้แจง

12. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รวมทั้งชี้แจงการแก้ไขและการถอนบทความเมื่อจำเป็น

13. ตรวจสอบบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ต้องไม่ละเมิดกฎหมายและทรัพย์สินทางปัญญา

14. ตรวจสอบขั้นตอนการประเมินบทความของวารสารให้เป็นความลับ มีความเป็นธรรม ปราศจากอคติ และตรงตามเวลาที่กำหนด

15. ต้องจัดการและแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดการละเมิดทางจริยธรรมของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

บทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือส่วนของบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างการประเมินบทความ

2. ปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ เมื่อพิจารณาว่าผู้ประเมินอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์บทความ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระภายหลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการ

3. ประเมินบทความในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญด้านเนื้อหาในบทความคุณภาพของการวิเคราะห์ข้อมูลและความเข้มข้นของผลงาน

4. ประเมินบทความบนพื้นฐานความเป็นจริงตามหลักวิชาการ เป็นกลาง ไม่มีอคติ และตรงตามเวลาที่กำหนด

5. หากมีข้อสงสัยว่าข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความมีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที

คำแนะนำในการส่งบทความ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย

วารสารบัณฑิตวิจัย มีกำหนดเผยแพร่เป็นราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) เป็นวารสารวิชาการที่เผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ด้านการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลงานที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน เพื่อให้การตีพิมพ์บทความในวารสารบัณฑิตวิจัยมีรูปแบบเดียวกันและถูกต้องตามหลักวิชาการ กองบรรณาธิการจึงคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย ดังนี้

การเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ

องค์ประกอบต่าง ๆ ของบทความวิจัยหรือบทความวิชาการ ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำนี้ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาก่อน

2. การพิมพ์ ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยจัดหน้ากระดาษ ขนาด A4 (8.5 x 11 นิ้ว) ตั้งค่าหน้ากระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบบนกระดาษ 1 นิ้ว (1.25 นิ้ว เฉพาะหน้าแรก) ขอบล่าง 0.8 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 0.8 นิ้ว จัดสองคอลัมน์ (ยกเว้นบทความภาษาไทย บทความภาษาอังกฤษ ตาราง ภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิงจัดหนึ่งคอลัมน์) ความกว้างคอลัมน์ 2.98 นิ้ว ระยะห่างระหว่างคอลัมน์ 0.25 นิ้ว ใส่เลขหน้ากำกับอยู่ด้านบนขวาทุกหน้า

3. รูปแบบตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS ขนาดเดียวกัน ดังนี้ ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา ชื่อผู้นิพนธ์บทความใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ ชื่อหน่วยงานที่สังกัดและตำแหน่งทางวิชาการของผู้นิพนธ์บทความ (ถ้ามี) ใช้ตัวอักษรขนาด 12 pt. หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา สำหรับเนื้อหาทุกส่วนใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ไม่ควรเกิน 15 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. ตาราง รูปภาพ ภาพลายเส้น แผนภูมิ และกราฟ ให้จัดเป็น 1 คอลัมน์ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น เรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ชื่อตารางอยู่ด้านบนของตาราง ส่วนชื่อรูปภาพ แผนภูมิ และกราฟ

อยู่ด้านล่างพร้อมคำอธิบายสั้น ๆ สื่อความหมายได้ชัดเจน

6. การส่งต้นฉบับ ให้ส่งบทความต้นฉบับในรูปแบบไฟล์ word พร้อมแบบนำเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ และหนังสือรับรองการตีพิมพ์ ทางระบบวารสารออนไลน์ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai> และส่งแบบนำเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์และหนังสือรับรองการตีพิมพ์ฉบับจริงทางไปรษณีย์

ประเภทของบทความ

1. บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย มีกระบวนการศึกษาที่ชัดเจน โดยอาจเป็นผลจากบางส่วนของงานวิจัยหรืองานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว

2. บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ และความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการของสาขาต่าง ๆ ที่ผู้นิพนธ์เรียบเรียงจากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารหรือการวิจัยจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่อง (Title) ควรสั้น กระชับ และตรงกับเนื้อเรื่องให้ขึ้นต้นชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ โดยภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2. ชื่อผู้นิพนธ์บทความ (Authors and co-authors) ใช้ชื่อและนามสกุลเต็มทั้งชื่อภาษาไทย

และภาษาอังกฤษ สำหรับภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อตัวและนามสกุล ไม่ระบุ คำหน้าและตำแหน่งทางวิชาการ จัดไว้ที่กลางหน้ากระดาษ ต่อจากชื่อเรื่อง ถ้ามีผู้นิพนธ์ร่วมหลายคนให้ใส่หมายเลข ¹ หรือ ² กำกับไว้ท้ายชื่อตามจำนวนผู้นิพนธ์ หากเป็น นักศึกษาให้ใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้นิพนธ์ร่วม

3. สังกัดผู้นิพนธ์บทความ (Affiliation)

ใส่ชื่อหน่วยงานที่สังกัดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเรียงลำดับตั้งแต่หน่วยงานระดับต้นไปจนถึงหน่วยงานหลัก ต่อจากชื่อผู้นิพนธ์บทความ และใส่สถานะของผู้นิพนธ์ โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ที่เชิงอรรถของหน้าแรก กรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุระดับการศึกษา ชื่อหลักสูตร สาขาวิชา และสถาบันการศึกษา

4. บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยความยาว ไม่เกิน 500 คำ และภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 500 คำ จัดเป็น 1 คอลัมน์ โดยให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน ตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

5. คำสำคัญ (Keywords) ให้เขียนคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ละชุดไม่เกิน 5 คำ โดยให้ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

6. เนื้อหาในบทความ (Main Texts)

6.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย

6.1.1 บทนำ (Introduction) นำเสนอ ภูมิหลังความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย รวมทั้งการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตัวแปรที่ใช้ ในการศึกษาและเหตุผลของการทำวิจัย

6.1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives) นำเสนอจุดมุ่งหมายที่ต้องการศึกษา ค้นคว้าแสวงหา คำตอบในการวิจัย

6.1.3 สมมุติฐานการวิจัย (Hypothesis) (ถ้ามี) นำเสนอคำตอบที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็น เหตุเป็นผลต่อปัญหาที่ศึกษา ระบุความสัมพันธ์ตัวแปร ที่ศึกษา

6.1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) นำเสนอแนวคิด ทฤษฎี ตัวแปรที่ต้องการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในลักษณะของแผนภาพ

6.1.5 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) นำเสนอแบบแผนการวิจัย เช่น การวิจัย เชิงสำรวจ การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นต้น ในหัวข้อนี้ประกอบด้วย

6.1.5.1 ประชากร (Population)

นำเสนอคุณลักษณะและจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา ทั้งหมด

6.1.5.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

นำเสนอจำนวนตัวอย่าง หลักเกณฑ์การกำหนด และวิธีการ ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

6.1.5.3 เครื่องมือการวิจัย

(Research instrument) นำเสนอชนิดของเครื่องมือ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

6.1.5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

(Data Collection) นำเสนอขั้นตอนการเก็บรวบรวม ข้อมูลและระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล (ระบุช่วงเวลา)

6.1.5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

(Data Analysis) นำเสนอวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1.6 ผลการวิจัย (Results) นำเสนอ ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์อย่างชัดเจน และตรงประเด็น โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย อธิบายผลการวิจัยด้วยคำบรรยายเป็นหลัก ถ้ามีตัวแปร ที่ศึกษาหรือข้อมูลตัวเลขเป็นจำนวนมากให้นำเสนอ เป็นรูปภาพ ตาราง แผนภูมิ และกราฟ แทรกในเนื้อหา พร้อมคำอธิบายให้ได้สาระครบถ้วนอย่างสั้น ๆ กระชับ

6.1.7 สรุปผลการวิจัย (Conclusion)

นำเสนอสรุปประเด็นสำคัญที่เกิดจากผลการวิจัย

6.1.8 การอภิปรายผลการวิจัย

(Discussion) นำเสนอว่าผลการวิจัยเป็นไปตาม สมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้หรือไม่ เป็นเพราะเหตุผลใด โดยใช้ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุน การอภิปรายผล

6.1.9 ข้อเสนอแนะ (Suggestion)

แบ่งเป็น

6.1.9.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำ

ผลการวิจัยไปใช้ ให้ข้อเสนอแนะว่าสามารถนำ ผลการวิจัยที่ค้นพบไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร เขียนให้ เป็นรูปธรรม

6.1.9.2 ข้อเสนอแนะการวิจัย

ครั้งต่อไป ให้ข้อเสนอแนะว่าการวิจัยครั้งต่อไปควร จะศึกษาประเด็นหรือตัวแปรอะไรเพิ่มเติมเพื่อให้เรื่อง ที่ศึกษามีความสมบูรณ์มากขึ้น

6.2 บทความวิชาการ (Academic Article) :

6.2.1 บทนำ (Introduction) กล่าวถึง

ความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจ ก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่อง

6.2.2 เนื้อเรื่อง (Body) นำเสนอให้เห็นถึง

ปรากฏการณ์หรือองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในวงวิชาการ ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน แสดงความเชื่อมโยง ของเหตุที่นำไปสู่ผล (Causal Relationship) การอ้างอิง ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และเหตุผลที่พิสูจน์ได้ทางวิชาการ ซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้าและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้อ่าน

6.2.3 สรุป (Conclusion) สรุปประเด็น

สำคัญ ๆ จากบทความให้สั้นกระชับได้เนื้อหาสาระ ครบถ้วน และกล่าวถึงผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญ อย่างไร สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร

7. เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้มีเฉพาะ

เอกสารที่ผู้นิพนธ์นำมาอ้างอิงในบทความอย่างครบถ้วน

การอ้างอิงเอกสาร

เอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงไม่ควรเกิน 10 ปี และให้ แปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ ให้เป็นภาษา อังกฤษ โดยอ้างอิงระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) โดยแยกเป็น

1. การอ้างอิงในเนื้อความ (In-text Citations)

เป็นการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อความ ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี (Author-date in text Citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ ต่อท้ายข้อความ ที่ต้องการอ้างอิง เช่น (Treesopanakorn, 2019) แต่ถ้า ชื่อผู้แต่งที่อ้างถึงเป็นส่วนหนึ่งของบทความให้เขียนชื่อ ผู้แต่งเป็นภาษาไทยไว้ก่อนวงเล็บ แล้วเขียนนามสกุล ผู้แต่งและปีที่พิมพ์ต่อจากชื่อผู้เขียน เช่น ขจร ตรีโสภณากร (Treesopanakorn, 2019) รูปแบบการอ้างอิง มีดังนี้

1.1 การอ้างอิงบุคคล

ตัวอย่างการอ้างอิง

ผู้แต่ง 1-2 คน

กรณีชื่อผู้แต่งเป็นส่วนหนึ่งของบทความ

...สมเจตน์ ภูศรี และขจร ตรีโสภณากร (Phoosri and Treesopanakorn, 2018)

...Smith (2019)

กรณีชื่อผู้แต่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของบทความ

(Phoosri and Treesopanakorn, 2018)

(Smith, 2019)

ผู้แต่ง 3 – 5 คน

กรณีชื่อผู้แต่งเป็นส่วนหนึ่งของบทความ

ขจร ตรีโสภณากร, พรเทพ ลีทองอิน, และมงคลชัย บุญแก้ว (Treesopanakorn, Leethong-in, and Boonkaew, 2018)

กรณีชื่อผู้แต่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของบทความ

(Peterson, Smith, & Clare, 2019)

หากเป็นการอ้างผลงานเดิมในครั้งที่สอง ให้ใช้ ชื่อสกุลของผู้แต่งคนแรก และคำว่า “และคนอื่น ๆ” หรือ “et al.” แล้วตามด้วยปีที่พิมพ์

พรเทพ ลีทองอิน และคนอื่น ๆ (Leethong-in et al., 2019)

(Peterson et al., 2019)

ผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

ขจร ตรีโสภณากร และคนอื่น ๆ (Treesopanakorn et al., 2019)

(Treesopanakorn et al., 2019)

การอ้างอิงผลงานหลายชิ้น ให้เรียงตามตัวอักษร ของชื่อสกุลผู้แต่ง คั่นระหว่างด้วยเครื่องหมาย ;

(Johnson, 2019; Ortega, 2018; Peterson, 2019)

1.2 การอ้างอิงนิติบุคคล หน่วยงาน องค์กร

ที่ทำเอกสารให้ระบุชื่อหน่วยงานตามที่ปรากฏ

ตัวอย่างการอ้างอิง

(Chiang Mai Rajabhat University, 2019)

2. เอกสารอ้างอิง (References)

เป็นการอ้างอิงส่วนท้ายบทความ โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้ประพันธ์ได้ใช้อ้างอิงในเนื้อความ พร้อมจัดเรียงรายการเอกสารตามลำดับตัวอักษรของชื่อผู้แต่ง แปลรายการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยให้ระบุภาษาต้นฉบับของเอกสารอ้างอิงไว้ท้ายรายการอ้างอิงนั้น ๆ เช่น [In Thai] [In Chinese] เป็นต้น มีรายละเอียดดังนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

Treesopanakorn, K. (2560). *Handball*. (2nd ed.). Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University. [In Thai]
Buchanan, D. A. & Huczynski, A. A. (2019). *Organizational behaviour*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

วารสารและนิตยสาร

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้า-หน้า.

ตัวอย่าง

Sakulsriprasert, S. (2022). The psychometric properties of teacher attributions testing. *Journal of graduate research*, 13(2), 103–116. [In Thai]
Ryve, A. & Hemmi, K. (2019). Educational policy to improve mathematics instruction at scale: Conceptualizing contextual factors. *Educational Studies in Mathematics*, 102(3), 379–394.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. สืบค้นจาก <http://www>

ตัวอย่าง

Phonvichai, T. (2016). *Aec go on*. Retrieved from <http://www.thairath.co.th/content/613039> [In Thai]
Lawson, H. A. (2019). *Social determinants of the physical education system*. Retrieved from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อเอกสารรวมเรื่อง รายงานการประชุม (หน้า-หน้า), วัน เดือน ปี. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

Pinsuwan, S. & Keawnopparat, S. (2006). Experimental and computational studies of epithelial transport of mefenamic acid ester prodrugs. In *The Thailand Research Fund (Ed.), RGJ-Ph.D. Congress VII* (p. 88), April 20–22, 2006. Thailand: The Thailand Research Fund.

วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้ประพันธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์, สาขาวิชา สถาบันการศึกษา).

ตัวอย่าง

Katang, K. (2018). *The management of learning resources to support the philosophy of the sufficiency economy, Ban Mae Daet Noi School, Galyani Vadhana district, Chiang Mai province*. (Master thesis, Education and Administration, Chaing mai Rajabhatuniversity). [In Thai]

ตัวอย่างการพิมพ์ตาราง แผนภาพ และภาพ (ให้ใช้ 1 คอลัมน์)

1. การพิมพ์ตาราง (Table)

1.1 ตัวอย่างตารางภาษาไทย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

คนที่	คะแนน (ก่อนเรียน)	คะแนน (หลังเรียน)	คะแนน (ความก้าวหน้า)	ร้อยละของความก้าวหน้า
1	7	10	3	30
2	6	9	3	30
3	4	8	4	40
4	6	9	3	30
5	7	10	3	30
รวม	30	46	16	160
เฉลี่ย	6.00	9.20	3.20	32.00

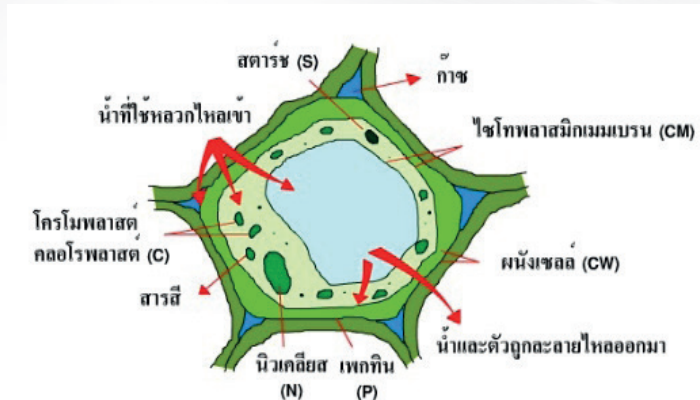
1.2 ตัวอย่างตารางภาษาอังกฤษ

Table 1 Chang in the Employment Rates of Young Black Men, by Age and Educational Status, 1992 – 2000

Age and Educational Status	Employment rate		Absolute change
	1992	2000	
Enrolled in school			
Ages 16 – 24	22.5	29.4	6.9
Ages 16 – 19	17.4	22.8	5.4
Ages 20 – 24	35.8	46.7	10.9
Not enrolled in School, age 20 – 24			
All Levels of Education	62.2	66.2	40.0
Less than High School Diploma	41.6	48.4	6.8
High School Diploma Only	64.2	66.7	2.5
Some College, no Bachelor’s Degree	73.8	79.6	5.8
College Graduate	85.7	88.1	2.4

2. ภาพ (Picture, Figure and Graph) ให้ใช้ 1 คอลัมน์และต้องมีความคมชัด

2.1 ตัวอย่างภาพภาษาไทย (Picture)

ภาพที่ 1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเซลล์พืชระหว่างการลวก

2.2 ตัวอย่างภาพภาษาอังกฤษ (Picture)

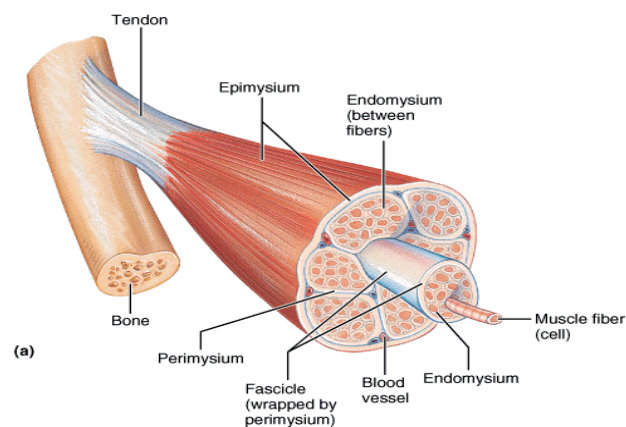
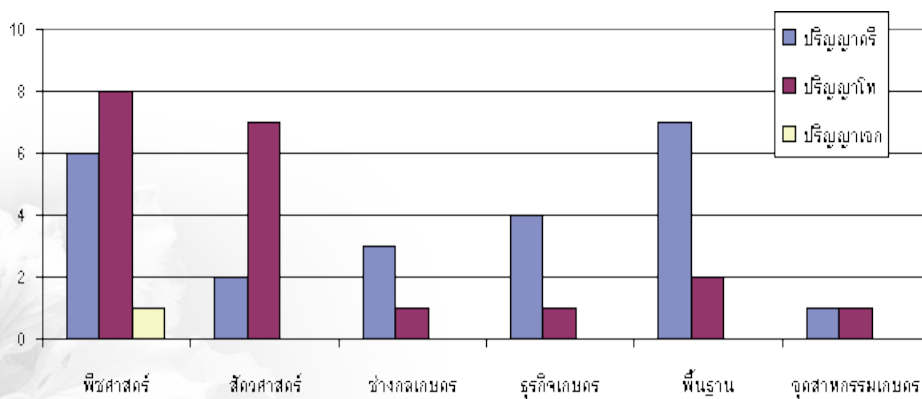

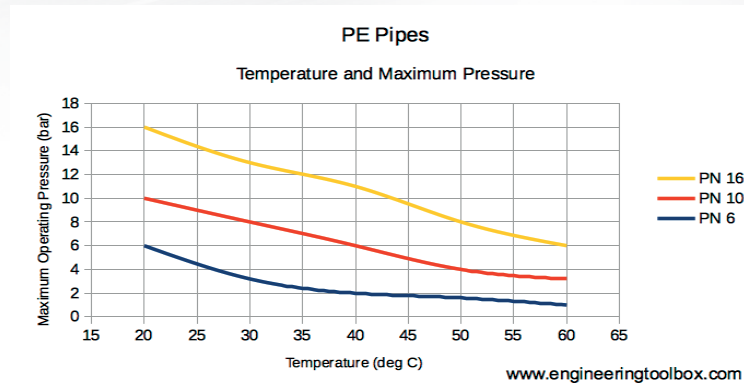
Figure 1 Muscle Coverings

2.3 ตัวอย่างแผนภูมิภาษาไทย (Graph)

แผนภูมิที่ 1 การเปรียบเทียบร้อยละของจำนวนข้าราชการครูจำแนกตามคณะวิชาต่าง ๆ

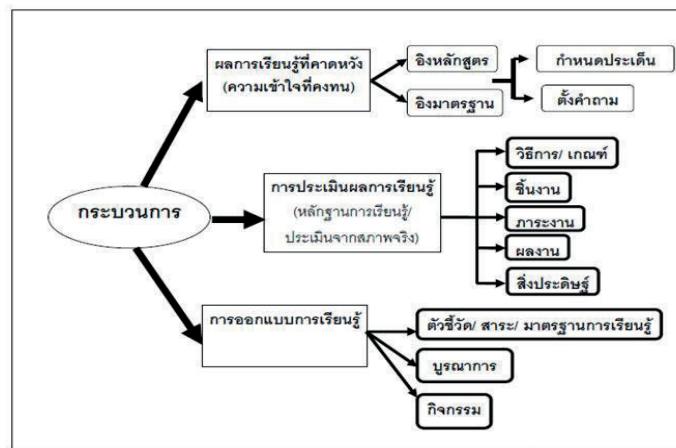
2.4 ตัวอย่างแผนภูมิภาษาอังกฤษ (Graph)

Graph 1 Pe Pipe Temperature Operating Pressure

3. ตัวอย่างแผนภาพและแผนภูมิ (Diagram) ให้ใช้ 1 คอลัมน์และต้องมีความคมชัด

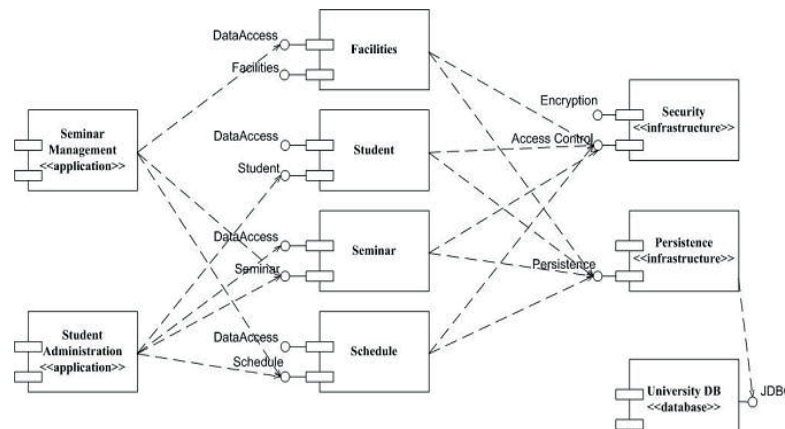
3.1 แผนภาพและแผนภูมิภาษาไทย (Diagram)

แผนภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 แบบย้อนกลับ

ที่มา: Wattanaburanon, 2011

3.2 แผนภาพและแผนภูมิภาษาอังกฤษ (Diagram)

Ethical Standards for Publishing Articles in the Journal of Graduate Research

The Journal of Graduate Research serves as a scholarly platform for disseminating research articles and academic articles across various educational disciplines. These disciplines encompass educational administration, learning management, early childhood education, elementary education, curriculum and instruction, science education, educational psychology, social studies, educational research and assessment, health and physical education, educational technology and innovation, special education, and other relevant educational fields. To ensure the accurate dissemination of journal content, ethical practices and standards for publishing have been established, aligning with international publishing standards. Authors, journal editors, and reviewers are expected to adhere to the following guidelines:

Author Responsibilities:

1. Affirm that all authors listed in the article have actively contributed to the research.
2. Specify the funding sources supporting the research and clearly outline any associated conflicts of interest (if applicable).
3. Articles must be written to be complete, accurate, and according to the format specified in the journal.
4. Refrain from plagiarizing others' academic work, ensuring that the submitted work is novel and has not been published anywhere before, or not concurrently under consideration for publication elsewhere (regardless of any language). If duplicate publication is found, it is the author's sole responsibility for copyright infringement.
5. Ensure that the entire research process is fairly and ethically conducted.
6. Report research outcomes transparently, without distortion or provision of false information. Promptly notify the editorial board of any errors or data distortion discovered after submission.
7. If others' work is used in the article, authors must provide proper citation and acknowledgment in the reference section. Ensure accurate and complete referencing.

8. If there is a complaint regarding a research ethics or publication ethics violation and the editorial team has considered and determined that a violation indeed occurred, the author must withdraw the article.

9. Articles related to human research must undergo ethical review by an institutional review board with evidence of approval submitted along with the article.

10. It must be affirmed that all information in the article is free from any copyright infringement or intellectual property violations.

11. Acknowledge that once an article is published, it becomes the copyright of the journal. The author is prohibited from reprinting all or part of the article information unless permission is received from the editorial team.

Editorial Board Responsibilities:

1. Appoint an editorial board with expertise in the specified journal disciplines, including disclosing their names and affiliations on the journal's website.
2. Provide accurate contact information for the journal on the journal's website.
3. Inform the submission process to authors and reviewers of the manuscript, including any necessary fees required by the authors.

4. Scrutinize and assess the quality of manuscripts for publication, considering content alignment with the journal's objectives and scope.

5. Ensure timely journal production according to the predefined schedule.

6. Maintain confidentiality regarding authors' and reviewers' information throughout the publication process.

7. Publish only peer-reviewed articles.

8. Scrutinize and reject any previously published articles.

9. Avoid conflicts of interest when rejecting articles, relying on reasons and scholarly judgment.

10. Ensure that there are no conflicts of interest among authors, reviewers, and editorial team.

11. Rigorously examine the academic works of others for potential plagiarism in the article. If instances of plagiarism are identified, the article evaluation process must be halted, and the primary author of the article should be contacted for clarification.

12. Scrutinize the completeness and accuracy of the articles published in the journal, including specifying any corrections and withdrawals when necessary.

13. Verify that the published articles do not violate laws and intellectual property rights.

14. Review the journal's article evaluation processes to ensure confidentiality, fairness, absence of bias, and adherence to specified timelines.

15. Manage and address breaches of publication ethics promptly and fairly.

Reviewer Responsibilities:

1. Maintain confidentiality and refrain from disclosing any part of the manuscript or related information to unauthorized individuals during the review process.

2. Declining the review of a given manuscript upon the consideration that reviewers may possess overlapping interests with the manuscript's author, such as being a collaborative project participant, or an expert involved in assessing the research tools. Other factors contributing to the inability to provide independent feedback subsequently upon receiving the manuscript from the editorial board should also be considered.

3. Assess manuscripts in the field of expertise, considering content relevance, data analysis quality, and overall rigor.

4. Evaluate manuscripts based on academic truthfulness, impartiality, and adherence to the predefined schedule.

5. Notify the editorial board immediately if there are suspicions of plagiarism with other works.

Guidelines for Manuscript Submission to the Journal of Graduate Research

The Journal of Graduate Research is published biannually, with issues released every six months: Issue 1 (January – June) and Issue 2 (July – December). This scholarly journal disseminates research articles and academic articles in the field of education that contribute to educational management, teaching and learning development, and learner advancement. Manuscripts under consideration for publication must not have been previously published in any other journals. To maintain uniformity and adherence to academic standards, the editorial board provides the following guidelines for preparing the manuscript for publication in the Journal of Graduate Research:

Manuscript Preparation

1. Language: The manuscript can be submitted in either Thai or English. Various components of the research or academic manuscript should adhere to the following recommendations. Language experts should review English–language manuscripts for accuracy.

2. Formatting: Utilize Microsoft Word for formatting on A4-sized paper (8.5 x 11 inches). Set margins at 1 inch from the top (1.25 inches for the first page), 0.8 inches from the bottom, 1.25 inches from the left, and 0.8 inches from the right. Organize content in two columns (except for the abstract, tables, figures, charts, and references). Column width 2.98 inches and gap between columns 0.25 inches. Page numbers must be placed in the top right corner of each page.

3. Font Style: Thai and English manuscripts, utilize the TH Niramit AS font consistently, adhering to the guidelines for submission of Thai manuscripts.

3.1 Title: 18 pt., bold

3.2 Authors' names: 14 pt., regular

3.3 Authors' affiliation and academic position (if applicable): 12 pt., regular

3.4 Main headings: 16 pt., bold

3.5 Subheadings: 14 pt., bold

3.6 Text content: 14 pt., regular

4. Length: Manuscripts should not exceed 15 pages, including tables, figures, and references.

5. Tables, Figures, Artworks, and Graphs: Present these elements in a single column, including only essential items. Ensure relation with the content, with table titles at the top and figure/artwork/graph captions at the bottom for clarity.

6. Submission: Submit the manuscript in Word format, along with a manuscript submission form and a certification of publication form, through the online journal system at <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>. Additionally, send a hard copy of a manuscript submission form and a certification of publication form to the editorial office via postal mail.

Article Types

1. Research Article: A research article aims to disseminate knowledge derived from a research project by presenting a clear study design. It may present results from partial or completed research work.

2. Academic Article: An academic article aims to disseminate knowledge and ideas beneficial to various academic disciplines. The author systematically organizes information gathered through comprehensive literature reviews, reflecting perspectives and theoretical frameworks synthesized from document synthesis or experiential research.

Components of the Article

1. Title: The title should be concise, precise, and related to the content, with all uppercase letters. It should be placed in the center of the page.

2. Authors and Co-authors: Full names in English, with uppercase initials. Do not include prefixes or academic titles. The names should be placed in the center of the page after the title. Multiple authors are numbered and listed after each name. For students, enter the name of the thesis advisor as a co-author.

3. Affiliation: Include the affiliations in order from the primary agency to the main agency after the authors' names. The academic position of the authors (if applicable) should be specified in the footnotes on the first page. For students, state the level of education, program, area of specialization, and educational institution.

4. Abstract: The abstract should not exceed 500 words and be presented in one column.

5. Keywords: Give a list of no more than five keywords at the end of the abstract.

6. Main Texts

6.1 Research Article

6.1.1 Introduction: Present the background and importance of the research problem. Including a review of related literature, variables used in the study, and reasons for conducting the research.

6.1.2 Objectives: State the study's aims and the sought-after answers.

6.1.3 Hypothesis (if applicable): Present anticipated responses to the study's issues, specifying variable relationships.

6.1.4 Conceptual Framework: Present conceptual frameworks, theories, variables of interest for investigation, and the relationships between variables, in the form of diagrams.

6.1.5 Research Methodology: Present

a research design that involves various research methodologies, such as survey research, experimental research, qualitative research, etc. This section encompasses:

6.1.5.1 Population: Present the characteristics and the total number of individuals within the population under study.

6.1.5.2 Sample: Outline the sample size, criteria for selection, and the methodology employed to acquire the sample group.

6.1.5.3 Research Instrument: Introduce the type of research instruments used, including the process of their development and the criteria for ensuring their quality.

6.1.5.4 Data Collection: Delineate the steps involved in data collection and specify the duration of the data collection process (indicating the timeframe).

6.1.5.5 Data Analysis: This section provides an overview of the data analysis methodology employed, including the statistical techniques utilized in the data analysis process.

6.1.6 Results: Present the research findings through a clear and focused analysis or synthesis, aligned with the research objectives. Elaborate on the research outcomes primarily through descriptive narratives. In the case of numerous studied variables or numerical data, represent them graphically through tables, charts, and graphs, integrating them seamlessly into the content. Accompany these visual representations with concise and comprehensive explanations to convey the essence succinctly.

6.1.7 Conclusion: Summarize key points derived from the research.

6.1.8 Discussion: Elaborate on how the research aligns with hypotheses, using relevant theories and studies to support the discussion of results.

6.1.9 Suggestion: Suggestions are divided into:

6.1.9.1 Suggestions for the application of research findings: Offer suggestions for the implementation of research outcomes. The author should address the question of how the discovered research findings can be applied to derive practical benefits.

6.1.9.2 Suggestions for future research: Recommend exploring additional issues or variables to enhance the overall comprehensiveness of the study.

6.2 Academic Article

6.2.1 Introduction: Describe the article's significance before delving into the content.

6.2.2 Body: Present new phenomena or knowledge relevant to the current academic context. Establish causal relationships, cite various sources, and give reasons supported by academic evidence that comes from studying and researching, as well as the author's own experiences. This is done to make the information trustworthy and believable for the readers.

6.2.3 Conclusion: Summarize key points and emphasize the significance of the presented information.

7. References: Include only the documents cited in the article, formatted accurately and completely.

Document Citation

Citing documents is a crucial aspect of scholarly writing. The cited documents should not exceed 10 years, adhering to the American Psychological Association (APA) citation style. The citation should be formatted as follows:

1. In-text Citations:

Citations within the text serve as explicit references to the sources of information presented in the text. The author-date citation method is employed,

wherein the author's name and the publication year are provided at the end of the text where the citation is needed.

1.1 Citations for Individuals:

1.1.1 Citing 1–2 Authors:

In cases where the author's name is an integral part of the article.

Phoosri and Treesopanakorn (2018)

Smith (2019)

In cases where the author's name is not an integral part of the article.

(Phoosri & Treesopanakorn, 2019).

(Smith, 2019).

1.1.2 Citing 3–5 Authors:

For articles with three to five authors, cite all names the first time you cite the source. In subsequent citations, use the first author's last name followed by "et al."

In cases where the author's name is an integral part of the article.

First citation:

Treesopanakorn, Leethong-in, and Boonkaew (2018)

Subsequent citation:

Treesopanakorn et al. (2018)

In cases where the author's name is not an integral part of the article.

First citation:

(Treesopanakorn, Leethong-in, & Boonkaew, 2018)

Subsequent citation:

(Treesopanakorn et al., 2018)

1.1.3 Citing 6 or More Authors:

For articles with six or more authors, use the first author's last name followed by "et al." and the publication year. This format is the same for both the first and subsequent references.

In cases where the author's name is an integral part of the article.

Treesopanakorn et al. (2018)
In cases where the author's name
is not an integral part of the article.

(Treesopanakorn, Leethong-in, &
Boonkaew, 2018)

1.1.4 Citing Multiple Works:

Multiple works should be cited in
alphabetical order of the authors' surnames, separated
by semicolons.

(Johnson, 2019; Ortega et al., 2018;
Peterson, 2019).

1.2 Citing Organizations:

Reference organizations by their name
as they appear.

(Chiang Mai Rajabhat University, 2019).

2. References:

The references section compiles all cited
works at the end of the document. Each entry is
arranged alphabetically by the author's last name.
Translate each reference entry into English, specifying
the original language of the referenced document at
the end of each reference entry (e.g., [In Thai], [In
Chinese]). There are details as follows:

2.1 Book

Author. (Year of Publication). *Title of Book*. (Edition).
Place of Publication: Publisher.

Example:

Treesopanakorn, K. (2560). *Handball*. (2nd ed.). Chiang
Mai: Chiang Mai Rajabhat University. [In Thai]
Buchanan, D. A. & Huczynski, A. A. (2019).
Organizational behaviour. (3rd ed.). New York:
McGraw-Hill.

2.2 Journal and Magazine

Author. (Year of Publication). Title of the article. *Title of
Journal*, Volume(Issue), Page Range.

Example:

Sakulsriprasert, S. (2022). The psychometric properties
of teacher attributions testing. *Journal of
graduate research*, 13(2), 103–116. [In Thai]

Ryve, A. & Hemmi, K. (2019). Educational policy to
improve mathematics instruction at scale:
Conceptualizing contextual factors. *Educational
Studies in Mathematics*, 102(3), 379–394.

2.3 Electronic Media

Author. (Year of Online Publication). *Title of work*.
Retrieved from <http://www.....>

Example:

Phonvichai, T. (2016). *Aec go on*. Retrieved from <http://www.thairath.co.th/content/613039> [In Thai]

Lawson, H. A. (2019). *Social determinants of the
physical education system*. Retrieved from
[http://www.radpsynet.org/docs/wollman-
attitude.html](http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html)

2.4 Conference Proceedings

Author. (Year of Publication). Title of the article. In *Name
of Conference Proceedings* (page number).
Month–Date, Year. City of Publication:
Publisher.

Example:

Pinsuwan, S. & Keawnopparat, S. (2006). Experimental
and computational studies of epithelial
transport of mefenamic acid ester prodrugs. In
*The Thailand Research Fund (Ed.), RGJ-Ph.D.
Congress VII*, (p. 88–95). April 20–22, 2006,
Bangkok: The Thailand Research Fund.

2.5 Thesis and Dissertation

Author. (Year of Publication). *Title of thesis*. (Degree
Level, Department, Institution).

Example:

Katang, K. (2018). *The management of learning
resources to support the philosophy of the
sufficiency economy, Ban Mae Daet Noi
School, Galyani Vadhana district, Chiang
Mai province*. (Master thesis, Education
and Administration, Chaing Mai Rajabhat
University). [In Thai]

Examples of Formatting Tables, Diagrams, and Figures (Using a Single Column)

1. Table

Table 1 Chang in the Employment Rates of Young Black Men, by Age and Educational Status, 1992 – 2000

Age and educational status	Employment rate		Absolute change
	1992	2000	
Enrolled in school			
Ages 16 – 24	22.5	29.4	6.9
Ages 16 – 19	17.4	22.8	5.4
Ages 20 – 24	35.8	46.7	10.9
Not enrolled in School, age 20 – 24			
All levels of education	62.2	66.2	40.0
Less than high school diploma	41.6	48.4	6.8
High school diploma only	64.2	66.7	2.5
Some college, no bachelor's degree	73.8	79.6	5.8
College graduate	85.7	88.1	2.4

2. Picture, Figure, and Graph: Utilize a single-column format while ensuring clarity.

2.1 Picture

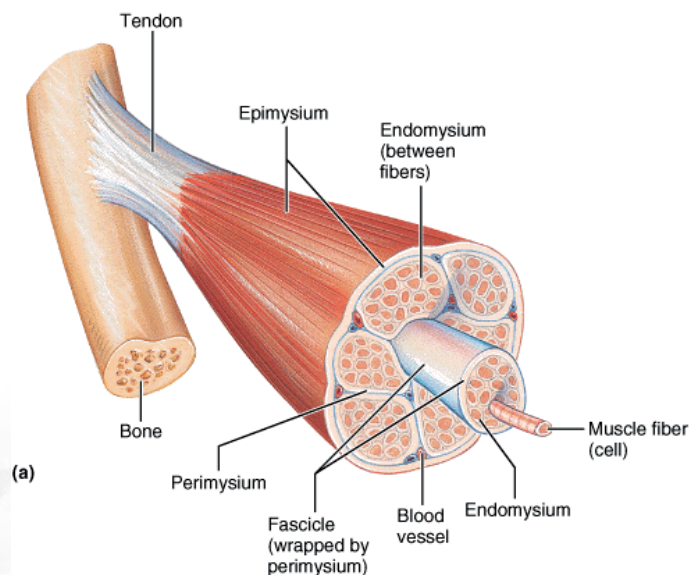
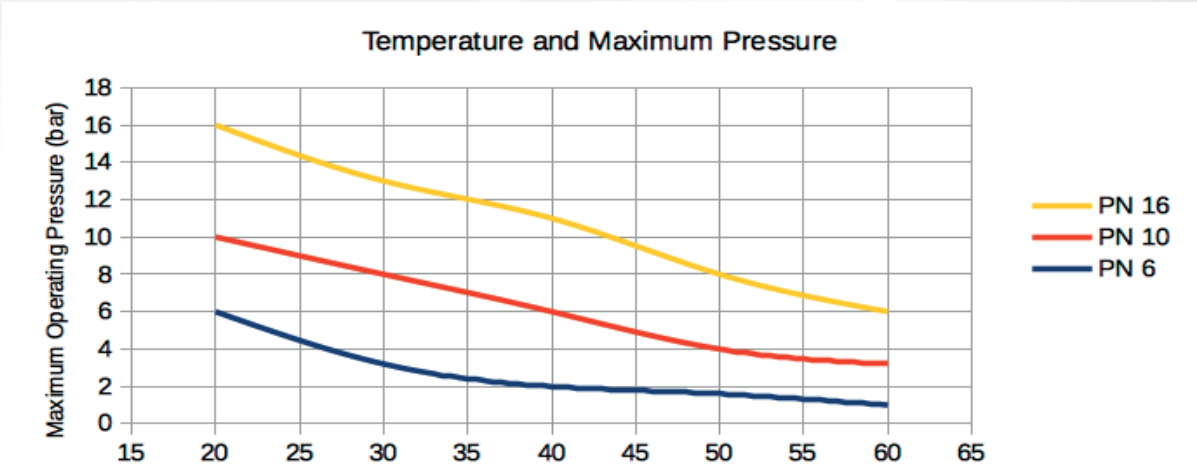

Figure 1 Muscle Coverings

2.2 Graph

Graph 1 Pe pipe temperature operating pressure

3. Diagram: Utilize a single-column format while ensuring clarity.

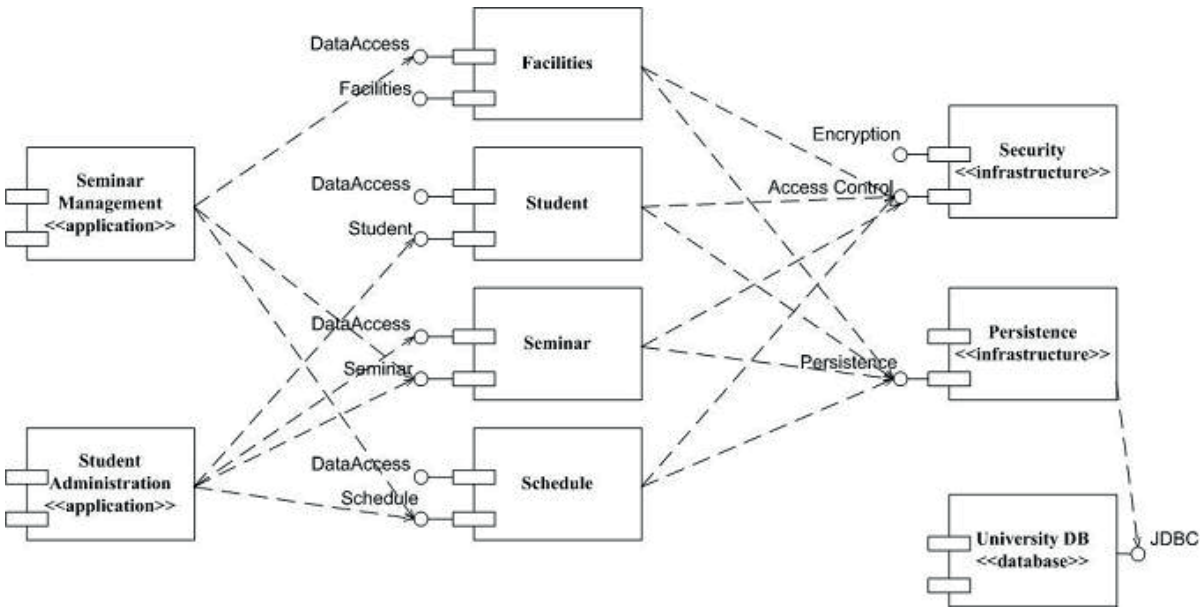

Figure 1 UML 2.0 Component Diagram

1.25 นิ้ว

ตัวอย่างการจัดรูปแบบบทความวิจัย

ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH Niramit AS ขนาด 18 pt. ตัวหนา)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (TH Niramit AS ขนาด 18 pt. ตัวหนา)

เมธาดิ ศรีคช¹ ยูพิน อินทะยะ² และ ชาตรี มณีโกศล³Methawadee Srkch¹, Yupin Intaya² and Chatree Maneekosol³มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถนนช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย^{1, 2, 3}Chiang Mai Rajabhat University, 202 Chang Puak Road, Chang PuakSub-district, Mueang District, Chiang Mai Province 50300 Thailand^{1, 2, 3}

*Corresponding author E-mail:

บทคัดย่อ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxxxxxxไม่ควรเกิน 500 คำ.....

1.25 นิ้ว

0.8 นิ้ว

.....(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

คำสำคัญ : ไม่เกิน 5 คำ (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์² รองศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์

(TH Niramit AS ขนาด 12 pt. ตัวเอน)

0.8 นิ้ว

1 นิ้ว

ABSTRACT (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxxxxxxxไม่ควรเกิน500 คำ.....

1.25 นิ้ว

0.8 นิ้ว

.....(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

KEYWORDS: Not more than five words (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

0.8 นิ้ว

2.98 นิ้ว ←-----→ บทนำ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx1..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) xxxxx2..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) สมมติฐานงานวิจัย (ถ้ามี) (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx1..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) xxxxx2..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) กรอบแนวคิดการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx1..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) xxxxx2..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) วิธีการดำเนินการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) ประชากร (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)	0.25 นิ้ว ←-----→	2.98 นิ้ว ←-----→ กลุ่มตัวอย่าง (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) เครื่องมือการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) การเก็บรวบรวมข้อมูล (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) การวิเคราะห์ข้อมูล (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) ผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) สรุปผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) อภิปรายผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx.....
--	---------------------------------	--

อภิปรายผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt.
ตัวหนา)

XXXXX.....
.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (TH
Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

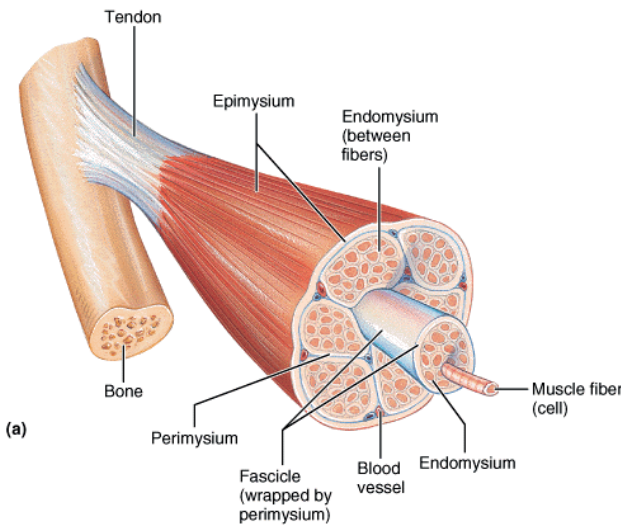
XXXXX.....
.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ข้อเสนอแนะ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ (TH Niramit
AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

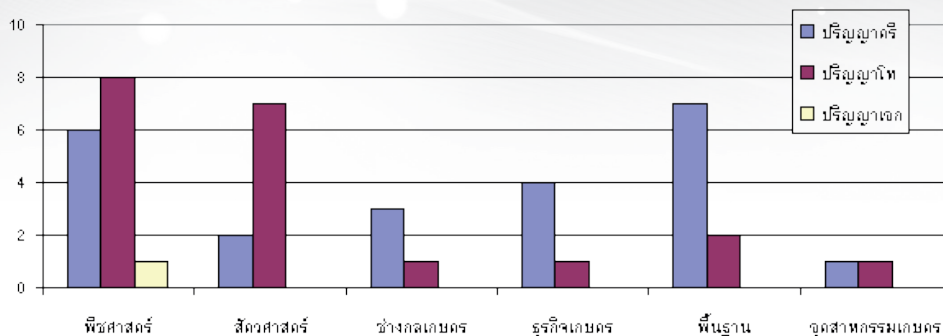
XXXXX.....
.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

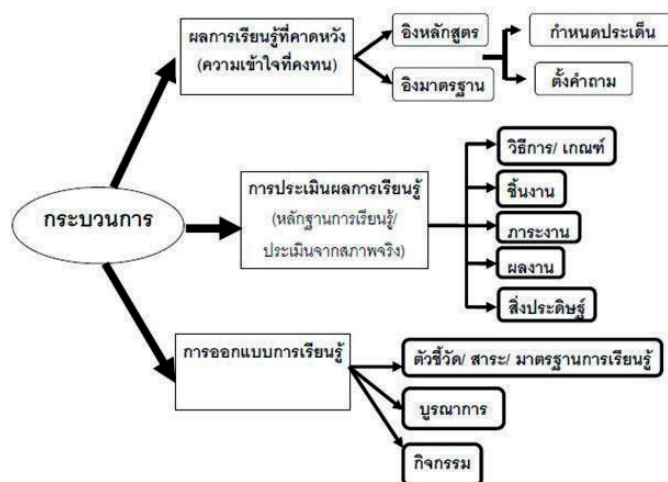
คนที่	คะแนน (ก่อนเรียน)	คะแนน (หลังเรียน)	คะแนน (ความก้าวหน้า)	ร้อยละของความก้าวหน้า
1	7	10	3	30
2	6	9	3	30
3	4	8	4	40
4	6	9	3	30
5	7	10	3	30
รวม	30	46	16	160
เฉลี่ย	6.00	9.20	3.20	32.00

ภาพที่ 1 เส้นใยกล้ามเนื้อ

แผนภูมิที่ 1 การเปรียบเทียบร้อยละของจำนวนข้าราชการครูจำแนกตามคณะวิชาต่าง ๆ

แผนภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้สู่ศึกษาแบบย้อนกลับ

ที่มา: Wattanabwanon, 2011

เอกสารอ้างอิง (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า-หน้า.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. สืบค้นจาก [http://www](http://www.....)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน เอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้พิมพ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาวิทยานิพนธ์, สาขาวิชา สถาบันการศึกษา).

(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

แบบนำส่ง ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย

บวจ. - 1

เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วันที่ส่งบทความ.....

ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์บทความ (ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศ. ☐ รศ. ☐ ผศ. สถานะผู้นิพนธ์บทความ ☐ อาจารย์ ☐ นักวิจัย ☐ นักศึกษา (ป.เอก/ป.โท)

สถานที่ติดต่อได้สะดวก.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

โทรสาร.....โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

ชื่อเรื่องภาษาไทย.....

.....

.....

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ.....

.....

.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 1.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 2.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 3.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

คำรับรองของผู้นิพนธ์

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ปฏิบัติตามจริยธรรมการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิจัย

ลงชื่อ.....ผู้นิพนธ์บทความ
(.....)

คำรับรองของอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีผู้นิพนธ์บทความเป็นนักศึกษา)

ข้าพเจ้าได้พิจารณาถ้อยแถลงและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาบทความ และนักศึกษาได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะดังกล่าวแล้ว
ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความของนักศึกษามีคุณภาพและสามารถนำไปเผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการได้ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(.....)

สำหรับเจ้าหน้าที่

ลำดับบทความ.....วันที่รับบทความ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับค่าลงทะเบียนบทความ “วารสารบัณฑิตวิจัย” ประจำปีที่ เล่มที่

จาก.....สังกัด.....ชำระวันที่.....

เป็นจำนวนเงิน บาท (.....) ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จึงลงนามรับทราบ

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบ
(.....)

...../...../.....

หนังสือรับรอง

ก่อนการตีพิมพ์บทความในวารสารบัณฑิตวิจัย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เรียน บรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิจัย

ตามที่ข้าพเจ้า.....
ได้ส่งบทความเรื่อง.....
.....

เพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัยและกองบรรณาธิการได้รับพิจารณาบทความของข้าพเจ้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น และปฏิบัติตามจริยธรรมการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิจัย

ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม ยอมรับนโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานของวารสารบัณฑิตวิจัย ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่วารสารบัณฑิตวิจัย หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิจัยตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าวไม่เป็นความจริง รวมทั้งหากข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามนโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานของวารสารบัณฑิตวิจัย กองบรรณาธิการ มีสิทธิ์ยกเลิกบทความของข้าพเจ้าออกจากวารสารบัณฑิตวิจัยได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบล่วงหน้า และข้าพเจ้าขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวข้างต้น พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้นิพนธ์หลัก (คนที่ 1)

ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม (คนที่ 2)

.....
(.....)
...../...../.....

.....
(.....)
...../...../.....

หมายเหตุ: ให้ผู้นิพนธ์หลักและผู้นิพนธ์ร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้นิพนธ์มากกว่า 2 ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนามข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้นิพนธ์บทความทั้งหมด

ลิขสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วารสารบัณฑิตวิจัย ฉบับออนไลน์

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>

ออกแบบ/พิมพ์ที่

เจริญพรินท์เอ็กซ์เพรส

83/1 หมู่ 14 ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

โทรศัพท์ 088 291 1758

วารสารบัณฑิตวิจัย

JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2567) Vol.15 No.2 (July - December 2024)

JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH

Vol. 15 No. 2 (July - December 2024)

- Research Article
- 1 Developing Activities to Enhance Disaster Learning for Kids and Youth, Chiang Rai
Sudapon Panyaprouks, Poramin Aridech, Supaporn Tewiya and Thatsapol Chuenchit
- 21 Guidelines for the Development of Education Quality Assurance for Schools under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office
Walaiporn Kosai, Sirimas Kosanpipat and Phubet Pongkaew
- 41 Developing Local Learning Content with a Community-Based Practical Learning Process on “Koh Yao Rice Plantations” in Career Learning Subjects for Matthayom 3 Students of Koh Yao Witthaya School and Aokapor School, Koh Yao District, Phangnga Province
Somkiat Sadjarak
- 59 Development of Early Childhood Student Teachers’ Ability to Design Learning Experiences for Early Childhood using Active Learning and Blended Learning Approaches
Jutikarn Sungkan
- 77 The Development of an Infographics Learning Activity Package on the Traditional Food Wisdom of Phuket Island using Community-Based Learning to Engage Reading and Writing Skills for Elementary Students
Pasuta Kaewmanee
- 95 Development of Science Process Skills and Learning Achievement of Prathomsuksa 4 Students on the Unit of Materials and Matter by Using Problem-Based Learning with Infographics
Suchira Butmaha, Hassakorn Wattanasarn and Thardthong Pansuppawat
- 115 Effects of Using Video Instructional Media on Nursing Students’ Knowledge and Skills in Intravenous Injection Practice in a Fundamental Nursing Course
Orathai Boonchuwong, Yommana Chananin, Penpuk Chaisongmuang and Nattanun Kumpiriyapong
- 129 Guidelines for Conserving and Perpetuating Muay Thai Sport in its Thai Identity for Sustainable Development Collaboration
Pichainarong Kongkaew and Ronnachai Aphiwongngam
- 145 Learning Model Development Toward a Moral Society for Students in the Chiang Mai Education Sandbox
Pakornkit Muangprasit, Sirina Jitcharat, Phubet Pongkaew and Massaya Juisom
- 169 Recommendation for Curriculum Innovation in Closed System Teacher Preparation of Teacher Education Institute under Kru Rak Tin Project for Small Schools in Remote Areas
Duangjai Seekheio and Pawinyaphat Woraphan
- 185 Knowledge Management in Research and Transfer of Processes for Developing Inmates into Silk Weaving Instructors to Continuity in the Silk Weaving Profession in Lamphun Provincial Prison
Junjit Thiensiri, Naraphan Potipruek, Sirilak Khueankhuap and Palida Sukrongchang

ISSN 2229-2756 (Print) ISSN 2651-1401 (Online)

GRADUATE SCHOOL CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

202 Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Muang District, Chiang Mai, 50300 Thailand

Tel. 097 970 4563 Website: <http://www.graduate.cmru.ac.th>